

༢༠༢༠

ལྷོ་ཁོང་མེད་མ་བུ་ལ།

བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་དུས་དེབ།

TIBET POLICY JOURNAL

བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་།

བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་དུས་དེབ།

TIBET POLICY JOURNAL

བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་།

བོད་ཀྱི་སྲིད་བློན་ཉམས་ཞིབ་དུས་དེའི་ ༢༠༢༠ལོ། སྤྱི་ལོ་འདོན་ཟེངས་བདུན་ལ། བོད་ཡིག་པར་མ།

གཙོ་སྒྲིག་ལ། བསྟན་འཛིན་ལེགས་བཤད།

ཚོམ་སྒྲིག་འགན་འཁུར་ལ། རིག་སློན་ཚེ་རིང་བསམ་བློ།

ལས་རོགས་ཚོམ་སྒྲིག་ལ། རག་དབང་ཚོས་སྤྱི།

གཙོ་གཉེར་ལས་ཁུངས། བོད་ཀྱི་སྲིད་བློན་ཉམས་ཞིབ་ཁང།

བར་འདེབས་ཁང། སྤར་བོད་ཀྱི་དཔེ་སྐྱུལ་ཁང།

དུས་དེབ་ཨང་རྟགས། ISSN-2394-2983 DHARAMSHALA

ཚོམ་བསྐྱེད་སློབ་འཁྲིལ། tibeditor@tibetpolicy.net

གསལ་བཤད། བོད་ཀྱི་སྲིད་བློན་ཉམས་ཞིབ་དུས་དེབ་འདི་ཉིད་ལོ་རེར་བོད་དབྱིན་བར་མའི་དུས་
དེབ་གཉིས་རེ་འདོན་སྤེལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཅིང་། དུས་དེབ་ཀྱི་བར་དབང་ཡོད་ཚད་བོད་ཀྱི་སྲིད་བློན་ཉམས་
ཞིབ་ཁང་ལ་ཡོད།

ཚུམ་སྐྱིག་པའི་གཏམ་པ།

བོད་ཀྱི་སྲིད་བླུས་ཉམས་ཞིབ་དུས་དེ་བའི་ཉིད་ཉེ་བའི་ལོ་ཤས་རིང་ནས་བོད་དབྱིན་རྒྱུད་རིགས་
 གཉེས་ཀྱི་ཐོག་ལོ་རེར་འདོན་སྤེལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་བཞིན། འདས་པའི་འདོན་ཐེངས་རེ་རེའི་ཚུན་ནས་
 རྩོགས་གང་ཅིའི་ཐད་འཕེལ་རྒྱས་གང་ལ་གང་འཚམ་རྒྱུད་ཡོད་པའདྲི་ཡང་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཚུམ་པ་པོ་དང་
 རྫོགས་པོ་རྣམས་ཀྱི་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་ཁ་འབྲལ་ཐབས་མེད། ཡང་རིག་གཞུང་དུས་དེ་བའི་གཞན་དང་བསྐྱུར་
 བ། ད་དུང་ཚད་གཞི་མང་པོ་ཞིག་གིས་མི་འདད་བའི་ཞན་ཆ་ཅི་རིགས་མཆིས་སྲིད་མོད། འོན་ཀྱང་དུས་
 དེ་བའི་ཁ་རྩོགས་ངོས་ནས་བོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་གི་སྤེ་ཚན་དང་ཡང་ན་ཆེད་ལས་སྒྲ་གཅིག་ཅུ་མ་ཡིན་
 པར་བྱུང་ཁོངས་དུ་མར་འབྲེལ་ཡོད་པ་ལགས་ན། འདིས་བཅན་སྲོལ་ནང་གི་རང་རེའི་གཞོན་རབས་
 ཤེས་ལྡན་མི་སྣ་གསོ་སྐྱོང་དང་། ཅ་ཆེའི་རིག་གཞུང་གཅེས་སྐྱོང་གི་འདུ་ཤེས་མཐོར་འདེགས་གཏོང་
 བ། རིག་གཞུང་དང་རིག་གཞུང་བར་གྱི་ལྷ་ལྷུབ་དང་བསམ་སྒོ་བརྗེ་རེས། བར་སྐྱོས་སུ་མགོ་སྐྱོབ་ཁག་
 གི་བོད་ཀྱི་སྒོར་སྤྱོད་རྣམས་ཀྱི་ཚུམ་འབྲིའི་རྣམས་ལ་སྐྱེད་སྲིད་བྱེད་པ་བཅས་ཀྱི་ཐད་ལ་རྩོ་ལུང་ཐད་ཐོགས་
 ལུབ་པར་ཡིད་ཆེས་ཡོད། དེ་བས་རེད་ཚུམ་སྐྱིག་ཁང་གིས་གོམ་གང་མདུན་སྐྱོས་ཀྱི་སྐོ་ནས་ལེགས་ཆ་
 བསྐྱུ་ལེན་དང་དགོ་སྐྱོན་སྤང་སྤང་གི་ཅ་དོན་གཞིར་བཞག་གིས་དུས་དེ་བའི་རྩོགས་གང་ཅིའི་ཐད་རྒྱལ་
 སྤྱིའི་རིག་གཞུང་དུས་དེ་བའི་ཚད་གཞི་ཅན་དུ་སོན་པར་འབད་འབྲངས་ཆེ་སྐྱེད་བྱེད་པའི་ཡིན།

༢༠༢༠ལོའི་འདོན་ཐེངས་བདུན་པའི་དུས་དེ་བའི་ཡང་ལོ་རྒྱུས་དང་། ཚུམ་རིག་སྐྱེ་ཁམས་།
 གཞན་ནང་ཚོས་དང་ཚན་རིག་གི་སྐོར་སོགས་བརྗོད་བྱ་སྒྲ་འཛོམས་ཀྱི་དབྱུང་ཚོམ་ལེགས་གསུ་བཅུ་
 གཉེས་བདམས་བཀོད་བྲས་པ་ཡིས་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡིན། འདོན་ཐེངས་བདུན་པའི་ནང་འདི་ལོའི་བོད་ཀྱི་
 བཞུ་བཞུ་ཉམས་ཞིབ་ཚོགས་འདུ་ཐེངས་དྲུག་པར་ཚོགས་ཞུགས་དབྱུང་ཚོམ་ཉེ་ལུ་བསྐྱུས་པ་ལས་ལྷོས་
 འཛོག་གིས་སྤེལ་ཚད་དང་བརྗོད་དོན་ལུང་ལུང་ལེགས་པ་རྣམས་འདམ་ག་བྲས་ཏེ། དབྱུང་ཚོམ་དག་ལ་
 སྤེལ་ག་ལེགས་ཞན་གྱི་ཉེ་བཞག་ཆེར་མི་འབྱུང་སྤང་ཚོམ་སྐྱིག་གི་གོ་རིམ་ཁོད་མ་ཡིག་ལས་ཆད་ལྷག་

ནོར་འཁྲུལ་བྱུང་བའི་ཚིག་གི་སྐྱེའུ་རྒྱུ་རྗེ་འགའི་སྐོན་ཆ་ཐུན་བྱའི་རིགས་དང་། ཚིག་དོན་སྣ་ཕྱིའི་བར་གཏན་ཚིགས་རང་བཞིན་གྱི་འབྲེལ་བ་མ་ཆགས་པར་གོང་ལོག་བསྐྱོལ་བསྐྱེལ་སྐྱུང་བའི་གནད་དོན་རྗེ་ལྟར། བད་སྐྱོད་རིགས་ལམ་གྱི་སྐྱོར་ཚུལ་མ་དག་པའི་འགལ་སྐོན་ཉུང་ཤས། དེ་མིན་ཡིག་གུངས་མང་ཉུང་ལ་རེས་གཏན་ལྟར་ཚོད་འཛིན་བྱེད་དགོས་པ་སོགས་འཕྲི་སྐོན་བཟོ་བཅོས་རེས་པར་གཏོང་དགོས་རིགས་ལ་དགོས་རེས་གྱི་ཞུ་དག་གང་འཚམ་བསྐྱིས་པ་ལྟར། གཞན་དཔྱད་ཚོམ་ཚང་མའི་སྤྱིའི་སྤྱིག་གཞི་དང་དགོངས་དོན་ལ་འགྲུང་བ་གང་ཡང་བཏང་མེད་པར་དེ་ག་རང་སོར་འཛོག་བྱས་ཡོད།

འདིར་དམིགས་གིས་ཞུ་རྒྱུ་དུ། ད་ལོའི་བོད་ཀྱི་ན་གཞོན་ཉམས་ཞིབ་ཚོགས་འདུའི་སྐྱེད་བྱུང་མེད་ཚོམ་པ་པོ་ཞུགས་མཁན་གཅིག་ཀྱང་བྱུང་མི་འདུག་ཕྱིར། འདོན་ཐེངས་བདུན་པའི་བོད་ཡིག་དུས་དེའི་ནང་བྱུང་མེད་ཚོམ་པ་པོའི་དཔྱད་ཚོམ་གང་ཡང་འགོད་རྒྱ་མ་བྱུང་། ར་ཚོའི་རིག་གཞུང་དུས་དེའི་འདིའི་དཔྱད་སྐྱེད་གི་གར་སྐྱེགས་ནི་སེར་སྐྱ་པོ་མའི་དབྱེ་བ་དང་ཐོབ་དང་གོ་ས་གང་དང་གང་ལའང་སྐོས་པ་མེད་པར་ནམ་ཡང་བྱེད་ཅག་ཚོམ་པ་པོ་ཐུན་མོང་ལ་དབང་བ་ལགས་ན། སྐད་ཕྱིན་སྐོར་ཆ་འདི་ཁ་སྐོར་ཆེད་རྒྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་ཀུན་ན་བཞུགས་པའི་རང་རེའི་རྒྱ་ཆེ་བའི་དཔྱོད་ལྡན་བྱུང་མེད་ཚོམ་པ་པོ་ཉམས་གིས་ཀྱང་དཔྱད་ཚོམ་སྐྱས་དག་གྲའོས་པ་རེ་སྐོག་པ་པོ་ཀུན་གྱི་བསམ་པའི་རྒྱགས་ཕྱེ་ཏུ་འབྲལ་བྱུང་བའི་རེ་སྐྱལ་ནན་གིས་ཞུ་ལོ། །

ཚོམ་སྐྱིག་བསམ།

<p>བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁོད་ལྷན་ཚོམ་རིག་གི་ཁ་ཕྱོགས་དང་དེའི་གནས་བབ་ལ་ རགས་ཅམ་དབྱེད་པ།</p>	90
	ཀམ་ཚེ་རིང་།
<p>བོད་ཀྱི་ཚོམ་རིག་ལས་བྱམ་མིན་ཀ་བཤད་ཚོམ་ཡིག་གི་བྱང་རིམ་དང་རྒྱ་ཆལ་ སོགས་ཀྱི་སྐོར་ལྷན་ཟུང་གྲོང་བ།</p>	104
	ལྷན་ཚེ་རིང་ཨག་ལོ།
<p>ལུ་བ་སྐོང་བས་བོད་བརྒྱུད་ཚད་མར་ཞིབ་འཇུག་བྱས་ཚུལ་གྱི་བརྒྱུད་རིམ་ རགས་བསྟུན།</p>	120
	ཤེས་རབ་ཚོས་འཕེལ།
<p>སྣན་ངག་མེ་ལོང་མ་ལས་བསྟན་པའི་མེ་ཏོག་བསྐྱེད་སྐོར་གྲོང་བ།</p>	136
	གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན།
<p>དུས་རབས་བཅུ་གཞི་པའི་ནང་ས་སྐྱའི་ཕྱོགས་སུ་བྱུང་བའི་ནད་ཡམས་ལས་ འཕྲོས་ནས་ནད་ཡམས་ཞི་ཐབས་སྐོར་གྲོང་བ།</p>	149
	ཨ་ལགས་ཇེ་རྒྱལ་གྲོ་ཕོ་ཚོས་བཟང་།
<p>ཚོམ་བསྐྱེད་གསལ་བད།</p>	160

ཐོད་བཅོམ་པོའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་ཁྲིམས་ལུགས་སྐོར་རོལ་ཅམ་སྐྱེད་པ།

༡༧་སྐར་བརྒྱ་ཆེན་ཚུལ།

འོད་སྐྱེད་ཐོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་ཉམས་ཞིབ་སྡེ་གནས་ཁང་གི་ཉམས་ཞིབ་པ།

ནང་དོན་གནད་བསྟུན། བཅོམ་པོའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་ཐོད་ཀྱི་ཁྲིམས་སྐོར་སྐྱེད་པ་ཞེས་པའི་དབྱུང་ཚོམ་འདི་
ནི་གཙོ་བོ་ཐོད་ཀྱི་བདེ་སྐྱིད་ཡིག་ཆ་སྤོགས་གཞི་ལ་བཞག་སྡེ་ཐོད་རྗེ་སྤོགས་གཞི་བཅོམ་པོའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་
ཁྲིམས་སྐོར་དང་། ལྷག་དོན་བཅོམ་པོ་སྐོར་བཅོམ་སྐབས་ཐོའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་ཁྲིམས་ལུགས་སྐོར་ཞིབ་འཇུག་བྱས་
ཏེ་སྐོར་བཅོམ་རྗེས་ཀྱི་རྒྱལ་སྤོག་རིམ་པར་ཁྲིམས་བཅས་ཚུལ་གཙོ་རྩའི་དོན་ཀྱིས་གྲིས་ཡོད།

བདེ་ཆད་གཙོ་བོ། ཐོད། ཁྲིམས། ཡིག་ཆ་དེ་རྒྱུ།

སྐོན་སྐྱེད།

ཐོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལས་བཅོམ་པོའི་རྒྱལ་རབས་ནི་ཐོད་ཀྱི་རྒྱུང་རབས་ལོ་རྒྱུས་སྡེ་ཉ་ཅང་གནད་
ཆེ་ཞེད་ལོ་གནས་གལ་ཆེན་ཆེན་པོའི་དུས་སྐབས་ཤིག་ཡིན་པ་དང་། བཅོམ་པོའི་དུས་སྐབས་དེ་ནི་ཐོད་
ཀྱི་སྐྱེད་འགྲོར་རིག་གསུམ་སྐྱི་ཡོངས་ནས་གཞི་ལམ་རྒྱ་ཚུགས་ས་དེ་ཡིན་ལ། དེ་ལྟ་བུའི་སྐྱེད་འགྲོར་
རིག་གསུམ་དེ་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཚེར་སོན་པའི་དུས་སྐབས་ཤིག་ཡིན་པས། སྐྱི་ཡོངས་ནས་བཅོམ་པོའི་
དུས་སྐབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་འཇུག་དང་སྐོན་ཤོད་ཀྱི་རྒྱ་ལོ་ཁ་ཚད་ལོས་གཏུགས་ཀྱི་དོན་ཆེན་
ཞིག་ཏུ་བཟུངས། ལྷན་པར་སྐྱི་ཚོགས་གང་དང་གང་ཞིག་ཡིན་རུང་དེའི་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཅ་བ་དང་བརྟན་
བརྐྱེད་གི་གཞི་དེ་སྐྱི་ཚོགས་དེར་ཡོད་པའི་སྐྱི་ཚོགས་སྐྱིག་གཞི་དང་ཁྲིམས་སྐོར་ལ་རག་ལས་ཡོད་
པས། ཐོད་ཀྱི་བཅོམ་པོ་རིམ་འགྲོན་སྐབས་ཀྱི་ཆབ་སྐྱེད་ལམ་ལུགས་འཕེལ་རིམ་དང་མངའ་ཐང་དར་སྐྱེད་

ཤེས་རྟོགས་བྱེད་པར་ཡང་སྤྱི་མཉམ་གྱི་ཚོགས་སུ་སྤྱིད་འཛིན་གྱི་སྤྲིག་གཞི་ཚགས་རེ་དམ་དུ་སྦྱོན་པ་ནས་
ཁྲིམས་འདོམས་ཀྱི་ལུགས་སྲོལ་རྒྱ་ཆེར་དར་ཞིང་། གཞུང་གི་སྤྲིག་གཞི་དག་གཏན་ཚགས་སུ་བཟོས་
པ་ནས་རིམ་པར་བཅོན་པོས་བཀས་བཅད་པའི་བཀའ་ཁྲིམས་སོགས་སྤྱི་ཁྱབ་རང་བཞིན་དར་སྤྲིག་
འཇུགས་རང་བཞིན་ལྷན་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་ཁོད་སོ་རྒྱལ་སོགས་གཏན་ལ་བབ་ཅིང་དངོས་སུ་ལག་ལེན་
བསྟར་བའི་བརྒྱུད་རིམ་གནས་ཚུལ་གསལ་རྟོགས་བྱ་རྒྱུའང་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ།

སྔོན་གྱི་ཚོས་འཇུག་པོ་རྒྱལ་དང་དེ་བཟེང་ཉིད་པ་སོགས་སུ་གནའ་པོའི་པོད་ཀྱི་ཁྲིམས་སྲོལ་ལམ་
ལུགས་རེ་རྒྱང་འཁོད་ཡོད་པ་ལྟར། ད་ལྟའི་བར་དུ་བཅོན་པོའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་ཁྲིམས་སྲོལ་ལམ་ལུགས་
སྐོར་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱས་པ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་འདུག་ལ། དེ་དག་ལས་ཉུང་ཞིབ་ཚགས་རང་བཞིན་ཅན་
ཡང་དཔེར་ན། རོན་ལུབ་རྒྱལ་གྱི་ < <གནའ་རབས་པོད་ཀྱི་སྤྱིད་འཛིན་ས་ཁུལ་དང་དཔོན་རིགས་ཀྱི་
ལམ་ལུགས་རོབ་ཅམ་བཤད་པ་བྱུང་བ་གཞིན་ཅུའི་ལྷ་དབྱེད་ས>> ཞེས་བ་དང་། འུམས་པ་ལགས་
ཀྱི་ < <པོད་བཅོན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་ཤ་ཅུའི་དཔོན་གནས་ལམ་ལུགས་ལ་དབྱེད་པ>> ཞེས་
ལ། ཁྲིན་ཚིན་དབྱིན་གྱི་ < <ས་ཞིང་རྒྱ་ཁོར་འཇུག་པའི་ཚད་དོར་གྱི་སྐོར>> པོད་མིང་བསོད་ནམས་
སྤྱིད་ཀྱི་ < <གནའ་པོའི་པོད་ཀྱི་ཡིག་རྩེད་ལས་སྤྲུངས་ཚང་དང་སྤྲུངས་དཔོན>> ཞེས་ལ། རྟོར་དགར་
ལུ་སྤྲུག་གི་ < <བཅོན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་པོད་ཀྱི་ཁྲིམས་ལུགས་ལ་རག་ཅམ་དབྱེད་པ>> ཞེས་ལ། རིན་
ཚིན་གྱི་ < <པོད་བཅོན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཁྲིམས་སྲོལ་ལ་དབྱེད་པ>> ཞེས་པ་སོགས་མཆིས་གུང་།
བཅོན་པོའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་ཁོད་སོ་རྒྱལ་གི་ཞིབ་ཚགས་གནས་ཚུལ་དང་ཁོད་སོ་རྒྱལ་གི་སྤྱི་
རེས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཞིབ་ཏུ་རྒྱ་སྲོལ་བྱས་པ་ཉུང་བས། ཁོ་པོས་འདིར་བཅོན་པོའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་ཁོད་
སོ་རྒྱལ་འདི་བཅོན་པོ་རྒྱལ་ཐོག་རིམ་པར་བཅས་ཚུལ་གྱི་བསམ་སྐོར་སྤེལ་བ་སྤྱིངས་པ་ཡིན།

གཅིག་གི་སྤོང་བཅོན་སྐབས་པོའི་ཡར་སྔོན་དུ་པོད་ལ་ཁྲིམས་ལུགས་ཡོད་མེད།

སྤྱིར་མིའི་རིགས་སྤྱི་འགོ་ས་ཀྱི་ལུགས་ལྟར་དུ་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་ཁ་ཐོར་ནས་པོད་ལུ་གཅིག་གུར་
ཀྱི་རོ་པོ་ལྷན་པའི་ཚོགས་སྤེལ་སྤྱི་ཚོགས་ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་ཚགས་པ་དང་། དེ་ལྟ་བུའི་སྤྱི་ཚོགས་དང་

ཚོགས་སྡེ་ཞིག་ཚགས་རྒྱུ་ལོ་དང་འབྲུག་སྐོ་ཚང་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཚེན་པོ་ཞིག་ཏུ་ཚགས་པ་ལ། སྤྱི་
 ཚོགས་ག་གེ་མོ་དེར་ཡོད་པའི་སྤྱི་འདྲི་ན་དང་དབང་སྐྱུར་གྱི་ཁྲིམས་ལུགས་དེས་ཅན་ཞིག་ཡོད་པ་
 གང་དེར་ཐད་ཀར་རག་ལས་ལ། དེ་ནི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་ཚང་དང་ལྡན་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་ཏུ་ཚགས་
 པའི་ཚོག་མའི་རྒྱུ་འབྲས་ཡིན་པའི་ཁྲིམས་ཚང་ལ་ཁྲིམས་ཚང་གི་ཁྲིམས་དང་རྒྱལ་ཁབ་ལ་རྒྱལ་ཁབ་གྱི་
 ཁྲིམས་ཡོད་ཅེས་པ་རྣམས་ཁྲིམས་འདྲི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་སྤྱད་པ་བརྒྱུས་ཀྱིས་ལྷན་པ་ཞིག་དང་གཉིས་སུ་
 མེད་ལ། ཁྲིམས་ཡོད་པ་ནི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་མགོ་མཇུག་གོ་རིམ་དང་ལྡན་པར་གཞན་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་
 ལྟ་བུ་ཞིག་ཡིན། བོད་ལའང་དེ་བཞིན་སྤྱད་དབང་སྐྱུར་ཏུ་སྤྱད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་པ་ནས་མངའ་མཛད་
 དང་རྒྱལ་ཐབས་མེད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་ལྟར་འདྲི་སྤྱི་ཚོགས་ལམ་ལུགས་དང་པ་
 བས་བརྒྱུད། འབྲུག་སྐོ་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཚང་ཚང་མེན་ཅི་རིགས་ཀྱིས། གང་སྤྱད་པོད་རྗེ་གཉེན་ཞི་བཅན་པོས་
 ཚོགས་མར་བོད་ཀ་གཡག་ཏུ་མངའ་དབང་མཛད་པ་ནས་བཅན་པོ་སྤོང་བཅན་སྐྱེས་པོ་སོགས་རྒྱལ་
 ཚོགས་རིམ་བྱུང་གིས་བོད་ཁམས་ལ་སྤྱི་ཚོགས་ཚང་དབང་བསྐྱུར་པའི་ཏུ་སུ་ལུན་རིང་བོར་རང་གི་སྤྱི་
 འདྲི་བཞི་ཁྲིམས་ལུགས་ཤིག་བཅས་ཡོད་པ་རེད།

< < རྗེ་འཇུག་ཚོས་འབྲུང་ > > ལས། གཉེན་ཞི་བཅན་པོ་སྤོང་ལུས་ནས་མཁའ་སྤྱིར་བ་སྤྱི་ཚོགས་ཚེར་བྱོན་
 པའི་སྐྱབས་བསྐྱེད་ཏུ་སྤྱི་ཚོགས་ཚང་དབང་སྐྱུར་ཏུ་སྤྱད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཚང་དབང་སྐྱུར་ཏུ་སྤྱད་པའི་སྤྱི་
 ཚོགས་ཚང་དབང་སྐྱུར་ཏུ་སྤྱད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཚང་དབང་སྐྱུར་ཏུ་སྤྱད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཚང་དབང་སྐྱུར་ཏུ་
 ཚམ་ནི་བྱུང་དགོངས་པ་འབྲུལ་གྱི་རས་ཚགས་པས་གསལ་བྱོས་ནས་གསུམ་གྱིས་ཕྱི་ནང་གི་དམིགས་
 རྒྱུ་མི་ལ་ཆད་རྣམས་གཉིས་དང་བཞེད་རྣམས་ལྷན་པོད་ཀྱི་ཁྲིམས་བཅས་ཡིག་ཚང་སྤྱི་དགུ་དང་དཔའ་
 ཚན་རྣམས་བརྒྱུད་བཀའ་རིམ་པར་གཞན་སྤྱི་འདྲི་སྤྱི་ཚོགས་ཚང་དབང་སྐྱུར་ཏུ་སྤྱད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཚང་དབང་སྐྱུར་
 པོ་¹ཞེས་འཛོམས་པ་ལས་ཏུ་སྤྱི་ཚོགས་ཚང་དབང་སྐྱུར་ཏུ་སྤྱད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཚང་དབང་སྐྱུར་ཏུ་སྤྱད་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཚང་
 ཚང་སྤྱི་དགུ་དང་དཔའ་ཚན་རྣམས་བརྒྱུད་སོགས་བཅན་པོས་བཀའ་རིམ་པར་བཅད་དེ་ཡོད་པ་གསལ་

1 རྗེ་འཇུག་ཚོས་འབྲུང་། རྗེ་འཇུག་ཚོས་འབྲུང་། བོད་ཚོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ༡༩༩༧ལོའི་ཟླ༩པར་ལྷན་པར་མང་ཐོངས་ཀྱི་བོད་
 བརྒྱུག་ཤོག་རྩིས། ༡༠༩

ལ། རྒྱའི་ཡིག་ཆ < < ཐང་ཡིག་གསར་མ > > ཏུ་འཁོད་གསལ་ལ། ཁྲིམས་འི། ཉེས་པ་རྒྱུ་དུ་ལའང་
 མིག་འདོན། ཀྱང་འབྲེག་སྒྲ་གཙོད། ལྷག་གཞུ། དེ་དག་དཔོན་གྱི་འདོད་མོས་བཞིན་བསྐྱེད་པ་ལས་དེས་
 གཏུན་མེད།² ཅེས་འཁོད་ཡོད་པ་དང་། དེ་ནི་སྲོང་བཙུན་སྐུམ་པོའི་ཡར་སྡོམ་ལ་བཞག་པ་ཡིན་ཏེ། རྒྱ་
 མཚན་ནི་དེའི་འོག་ཏུ་ཡང་"སྲིད་སྲོད་བ་ལ་ཡི་གེ་མེད་བས་ཐ་གུར་མདུད་པ་རྒྱག་བའམ་ཤིང་ལ་རི་མོ་
 རྒྱ་བ་སོགས་ཀྱིས་ཅིས་བྱེད" ཅེས་འཁོད་པས། དུས་སྐབས་དེ་ནི་སྲོང་བཙུན་གྱི་ཡར་སྡོམ་ལ་བཞག་
 པ་གསལ་པོར་རྟོགས། སྐབས་དེར་ཡིག་ཐོག་ཏུ་ཡོད་མེད་ཀྱི་དོགས་གཞི་ཙམ་ལས་གཞི་ཅའི་ཁྲིམས་
 ལུགས་ཤིག་བྱུང་བའི་ཡོད་པ་ནི་མངོན་གསལ་ཡིན་པ་སྟེ། ཉེས་དོན་ཁྲིམས་གཙོད་དེ་ཁྲིམས་ནན་མོ་
 ཡོད་པ་དང་། དེའང་ཉེས་དོན་ཁྲིམས་ཁང་ཞིག་ནས་ཉེས་དོན་ཁྲིམས་གཙོད་པ་ཞིག་གིས་ཁྲིམས་གཙོད་
 བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་སོགས་ལས་རྟོགས་པར་བྱས། གཞན་ཡང་བོད་ཀྱི་དེ་བ་རྗེ་རྣམས་ལ། < < ལ་དྲགས་
 རྒྱལ་རབས > > ལས་ཀྱང་། "ཇི་གཉའ་ཁྲི་བཙུན་པོ་ཞེས་མཚན་གསོལ་ཏེ། རིན་པོ་ཆའི་རྒྱན་དམ་པ་
 ཡུལ་ཡར་(སྐྱེད་ས)སོགས། སྐྱ་མཁར་གྱིང་བ་སྐྱག་ཅེའི་ནང་ན་བཞུགས་ཏེ། མངའ་ཐང་བཀའ་ཁྲིམས་
 ཀྱིས་སྐྱ་བརྒྱན་མངོད། འཇིག་རྟེན་ཚོས་བཞིན་དུ་བསྐྱེད་ས་པས། རྒྱལ་ཁབས་བདེ་ཞིང་སྲིད། སྐྱ་སྐྱུང་སྡེ་
 བཞིས་སྐྱ་སྐྱུངས། རྒྱུ་སྡེ་བཞི་བཅུ་ཅ་བཞིས་ནི་གྱིའི་དགྲ་འདུལ། གཡུར་ལྗོངས་སྡེ་བཞི་བཅུ་ཅ་བཞིས་ནི་
 བད་གི་ཆ་ཁ་སྟོམས། མོ་ཁ་བཞིས་ནི་སོ་འཇུགས། ཁྲིམ་ཁ་བརྒྱད་ཀྱིས་ནི་སོ་ཁའི་དགྲ་འདུལ།"³ ཞེས་
 དང་། ཡང་དེའི་འོག་ཏུ་"རོང་པོ་དོར་ཁ་བ་སོ་(ཁབ)ནི་ཤུ་ཅ་གཉིས་ཀྱིས་བང་མཛོད་འབྱེད་ས་(འགོངས)།
 ཚོང་འདུས་བཅུ་གཉིས་ནས་ལོར་གྱི་དབྱིག་འདུལ། ལེགས་ཉེས་བྱ་དགའ་དཔའ་མཛོད་ཀྱིས་འག་
 འབྱེད། རོངས་ཀྱི་ཚད་པའི་ངན། གཡོའི་ཁུངས་སྐྱབས། མཛོད་སྐྱ་སྡེའི་གསེར་གཡུ་དང་ཡིག་ཚང་གིས་
 བསྟོད། དཔའ་སྐྱ་སྡེས་སེང་གོ་དང་གུང་སྐྱག་གིས་བརྒྱན། མགྲོགས་སྐྱ་སྡེས་མཆིབས་(འཆིབས)མཛོད་

2 ཐང་ཡིག་གསར་རྒྱུང་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཆེན་པོའི་སྲིད་ལུགས། དོན་བྱུབ་རྒྱལ་དང་ཁྲིན་ཆེན་དབྱིན་གཉིས་ཀྱིས་བསྐྱུར། མཚན་སྡོམ་མི་
 རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང། 1993ལོའི་ཟླ6པར་བར་ཐེངས་7དཔེ། འོག་ངོས། 6-2

3 ལ་དྲགས་རྒྱལ་རབས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང། 1993ལོའི་དབང་ཐེངས་7ལོ། འོག་ངོས། 32

ནས་རྒྱགས་སུ་(སྒྲོ།) རྗེའི་བཀའ་ཁྲིམས་ནི་གངས་ལ་ཉི་མ་ཤར་བ་དང་འབྲ།⁴ཞེས་སོགས་གསལ་བ་
 ལས། གཉའ་ཁྲི་བཙེན་པོའི་སྐབས་སུ་རྒྱལ་མོའི་ཕྱི་རྒྱལ་དང་། བཀའ་ཁྲིམས་བཙེན་པོས་རྒྱལ་ཁྲིམས་
 རྒྱུང་ཞིང་སྐྱེ་སྐྱེད་མེ་བཞི་དང་མོད་མེ་བཞི་བཙེན་བཞི་བྱ་བས་རྒྱལ་པོའི་སྐྱེ་ཆ་སྐྱེད་ཞིང་ཕྱི་དམ་འདུལ་
 བ། འོགས་ཁག་ལ་སོ་ཁ་འཇུགས་པ་བཙེན་གྱི་སྲིད་དབང་རྒྱུང་རྒྱལ། ཚོར་འདུས་བཙེན་གཉིས་ནས་ལོར་
 གྱི་དམ་འདུལ་བ། དཔལ་ཞིང་མཛད་ས་ལ་བྱ་དགའ་དང་དཔལ་གཡོའི་རིགས་ལ་ཚད་པ་གཙོད་པ་བཙེན་
 ཡོད་རྒྱལ་འཕོད་པ་སྐྱེད་པ་རྒྱལ་ཁག་གྱི་གལ་ཆེའི་བྱུ་བ་ཆ་སྟེ་རྒྱལ་སྲིད་རྒྱུང་བའི་རྒྱལ་པོ་དང་རྒྱལ་པོ།
 རྒྱལ་སྲིད་བརྒྱུང་བའི་དམག་དམུག་། རྒྱལ་ཁྲིམས་གཉེར་བའི་ཁྲིམས་དང་བཙེན་ཁང་བཙེན་ཡོད་པ་
 མ་ཟད། བྲན་གཡོག་རྒྱུང་བའི་མོན་རྒྱེད་རྒྱ་ཆས་མཚོན་བའི་དཔལ་འབྱོར་སྐྱེད་དབང་ཡོད་པ་བཙེན་
 གསལ་བས། བོད་དེ་གཉའ་ཁྲི་བཙེན་པོའི་སྐབས་བྲན་གཡོག་སྐྱི་ཚོགས་སུ་སྐྱེབས་ཡོད་པ་དང་ཁྲིམས་
 རྒྱུང་ཡོད་པའི་སྐྱི་ཚོགས་ཞིག་ཡིན་པ་མཛོན་པར་གསལ། མདོར་ན་སྐྱེ་མའི་བཤའ་རྒྱལ་དུ་བྲགས་པའི་
 རྒྱ་ཆ་འདི་དག་ལས་ད་ཚོས་དུས་སྐབས་དེར་བོད་དུ་ཁྲིམས་ལུགས་ཡོད་པ་གསལ་བོར་རྟོགས་ལ། དེར་
 མ་ཟད་སྐབས་དེའི་ཁྲིམས་ལུགས་ལ་འད་སྐྱེ་མང་བོ་ཞིག་ཡོད་པར་རྟོག་ཞིབ་བྱ་བ་ལྟུང་། དེ་ནས་རིམ་བར་
 རྒྱལ་པོ་ཚོས་དབང་རྒྱུར་བྱེད་སྐབས་སུ་བོད་དུ་དབང་རྒྱུར་གྱི་ལོ་བཟང་དེ་བཙེན་གྱིས་ཁྲིམས་རྒྱལ་ཞིག་
 དེས་བར་ཡོད་དེས་མོད། ཞིབ་འཇུག་གི་ཁྲབ་ཁོངས་ནས་འོལ་ཚོད་དུ་བཤའ་བའི་འོས་མེད་པས་དེ་
 ཞིག་མི་འཛོག་ཐབས་མེད་ཀྱི་གནས་ལས་མ་འདས།

ས་ཡི་ལེགས་དུག་དང་རྒྱལ་པོ་སྲི་བརྒྱད། བཙེན་པོ་སོགས་ཀྱི་སྐབས་སུ་བོད་ཀྱི་ཞིང་འབྲོག་དང་
 རྒྱས་ཕྱིན་ཉེ་ཞིང་ལ་དོར་ཁ་དང་འབྲོག་ལ་ཐུལ་ཀ་བཙེན་པོས་བྱུང་རྒྱལ་ནི། < < ཚོས་འབྱུང་མཁས་
 པའི་དགའ་རྟོན > > ལས། ལེགས་དུག་སོགས་མ་ཞི་སོ་ལེགས་ཅེས་བྱ། །དེ་ཡི་རྒྱལ་པོ་སྐྱེ་བའོ་
 དཀར་ཞེས། །ཁྲ་ཏུ་ལས་སྐྱེས་ཀྱི་བྱ་ཡིས་བྱས། །འབྲུལ་རྒྱལ་མཛད་ས་མི་བདུན་གྱི་གཉིས་པ་
 ཡིན། །མཛད་ས་པའི་ལས་སུ་ཞིང་ལ་དོར་ཁ་བཙེན། །འབྲོག་ལ་ཐུལ་ཅིས་སུ་རྒྱུར་དུ་བྱངས། །ཉེས་

4 ལ་དུགས་རྒྱལ་རབས། བོད་རྒྱུང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་། ༡༩༤༦ལོའི་དབར་ཟེངས་༡༧ལོ། འོག་ངོས། ༩༧

5 ཚོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་རྟོན། དཔལ་སོ་གཙུག་ལག་ཐོང་ག། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་། ༡༩༤༦ལོའི་དབར་ཟེངས་༡༧ལོ། འོག་ངོས། ༡༠༥

གསལ་བའི་སྲོལ་འདི་ལས། ང་ཚོས་དུས་སྐབས་དེར་བོད་དུ་ཁྲལ་བསྐྱབ་བའི་ཁྲིམས་བཞོས་ཡོད་པ་དང་
 གིས་ཉེགས་ཤིང་། ལྷག་ཏུ་གཉན་གཟིགས་ཀྱི་སྐབས་སུ་འདྲི་ཚོས་ཀུན་སྲོད་ཀྱི་ཁྲིམས་སྲོལ་ནི་དེས་
 སར་མཆིས་ཏེ། དུས་སྐབས་དེའི་ལོ་རྒྱུས་དུམ་བུ་རེ་བར་རྙིང་ཡིག་ཆ་ཏུ་གསལ་བ་དག་ལས་ཉེགས་
 ཟུབ། དཔེར་ན། <<ཉུན་ཉོང་ཡིག་རྙིང་>> ལས། ལྷ་རྒྱལ་སྐྱག་བུ་སྐྱ་གཟིགས་སྐབས། ཟིང་པོ་རྗེ་
 གཉིས་བརྒྱགས་པའི་མ་ཡིག་ངོ་འདྲར། “ཉུང་གི་རྗེས་ལ། ཟིང་པོ་རྗེའི་མངའ་དབའས་བཞོས་ཏེ་རེ་ཁྱེ་
 གྲུ་དང་། །གཤེན་ཁྲི་བཞེར་འདྲོན་གོང་གཉིས། འཕེན་པའི་རྗེང་ཀར་འཐབས་ནས། །གཤེན་གྱིས་དབའས་
 བསད་དོ། །དབའས་ཀྱི་པོ་པོ་མངས་ཏེ་རེ་དབྱི་ཆབ་གྱིས། ཟིང་པོ་རྗེ་ལ། ལུ་པོ་གཤེན་གྱིས་བསད་པའི་
 ལྷོང་རི་གནང་ཞེས་གསོལ་ནས། ཟིང་པོ་རྗེས། །གཤེན་ཁྲི་བཞེར། ཁོལ་ཆ་བཟང་སློབ་བྱེད་པའི་ངོ་མ་
 ཚོད་དེ། །དགོ་བས་སྲི་དགོ་བ་བསད་ན། བསད་དུ་ཟད་དོ་ཞེས་བསྐྱོད། །ཞེས་བར་མངས་ཏེ་རེ་དབྱི་
 ཆབ་གྱིས་ཟིང་པོ་རྗེར་ལུ་པོ་བསད་པའི་སྣོང་ཅི་གནང་གི་སྐོར་བྲིས་པ་འདི་ལས། ང་ཚོས་ཤེས་ཉེགས་
 གྲུ་ཟུབ་པའི་སྐབས་དེའི་སྐྱི་ཚོགས་སུ་མི་བསད་ན་སྣོང་འངལ་དགོས་པའི་ཁྲིམས་ཤིག་དར་ཡོད་པ་དང་
 དེའང་རྒྱན་སྲོལ་གྱི་ཁྲིམས་ཤིག་ཡིན་པའི་གསལ་བོ་ཡིན་པ་བཅས་སོ། །

གཉིས་པ། རྒྱུང་བཅན་སྐམ་པོའི་སྐབས་ཁྲིམས་ཡིག་གཉན་ལ་ཕབ་ཚུལ།

རང་རེའི་གནའ་སྐྱོའི་པོ་རྒྱུས་རྣམས་ལས་ཡོངས་སུ་གྲགས་པའི་བོད་ཁམས་གཅིག་གྲུང་གི་
 རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་ཁྲི་རྒྱུང་བཅན་ནམ་རྒྱུང་བཅན་སྐམ་པོས། བོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རྒྱལ་ཕྱན་རྣམས་
 གཅིག་གྲུང་དང་མཐའ་བཞིའི་རྒྱལ་ཕྱན་ཁབ་མངའ་དབང་དུ་བསྐྱུས་ནས་བོད་ཆེན་པོའི་སྐྱ་ན་མེད་པའི་
 སྲིད་དབང་བཅུགས་པ་དང་། དེ་དང་མཉམ་དུ་དེ་སྲིའི་ཁྲིམས་སྲོལ་ལམ་ལུགས་ཐོར་རེ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་
 དེ་བཅོས་སྐྱུར་དང་ལེགས་བཅོས་ཀྱིས་བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཁྲུང་ཚོས་དང་འཆོམ་ལ་རན་པ་
 དང་། ཉེ་མཆོས་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་གྱི་འཐབ་པའི་རྒྱར་འོང་བའི་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་ཤིག་འཇུགས་རྒྱ་
 གལ་ཆེར་དགོངས་ནས། བོད་དུ་སྐར་ལས་ལྷག་པའི་ཁྲིམས་སྲོལ་ཚད་དང་ལྡན་པ་བཅའ་བར་བརྩམས་

6 བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས། འཕྲི་གུང་པ་སྐབས་མགོན་ཆེ་ཆང་གིས་སྤྲིག་ཚོམ་མངོད། ཤོག་ངོས། ༡༦༩

པའི། << ཏུན་ཉོང་གཉེར་ཡིག >> ལས། བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་བཀའ་བློན་མཆོག་མོ་དང་། ལྷོན་པོ་འི་
 དེམ་པ་དང་། ཆེ་ཆུང་གཉིས་ཀྱི་དབང་ཐང་དང་། ལེགས་པ་ཟེན་པའི་བྱ་དགའ་དང་། ཉེ་ལོ་བའི་ཆད་པ་
 དང་། ཞིང་འབྲོག་གི་ཐུལ་ཀ་དང་དོར་ཀ་དང་། ལྷུངས་ཀྱི་གོ་བར་བསྐྱམས་པ་དང་། གྲེ་བུལ་དང་། སྲང་
 ལ་སློབས་པ། བོད་ཀྱི་གཞུང་བཟང་པོ་ཀྱུན། བཅོམ་པོ་ཁྲི་སྲོང་བཙུན་གྱི་རིང་ལས་བྱུང་ངོ་། །⁷ཞེས་
 གསལ་བ་ལྟར། ད་ལྟ་རང་རེའི་མིག་གི་སློང་ཡུལ་དུ་ཡོད་པའི་བོད་བཅོམ་པོའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་ཡིག་ཐོག་
 གི་ཁྲིམས་ཡིག་དེ་ནི་ཚོས་རྒྱལ་སྲོང་བཅོམ་སྐྱམ་པོའི་དུས་སུ་ཐོག་མར་བཟོས་ཤིང་ཡོངས་གྲགས་སུ་
 "ཁོད་སོ་དུག"ཟེ་བ་དེ་ཡིན།

༡ ཁོད་སོ་དུག་གི་སློང་།

དེ་ཡང་བཅོམ་པོའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་ཁོད་སོ་དུག་དེ་དུས་ནམ་ཞིག་ལ་ཡུལ་གང་དུ་བཅས་ཚུལ་འི།
 << ཚོས་འབྲུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན >> ལས། དང་པོ་ཁྲི་ཅེ་འབྲུམ་བཞེར་ནས་སྲིད་པ་དང་ཁོས་
 སྟོན་པ་ལས་རྒྱལ་པོས་ལྷོན་པོ་རྣམས་བཀའ་བསྐྱོས་ཏེ་བོད་ཀྱི་ཁོས་དཔོན་མགར་སྟོང་བཅོམ་ཡུལ་
 བཟུང་། ཞང་ཁུང་གི་ཁོས་དཔོན་ལྷུང་པོ་ཡུན་ཟུང་ཅེ། ལུམ་པའི་ཁོས་དཔོན་ཉོར་བྱ་ལྷ་རིང་པོ། ཆིབས་
 ཀྱི་ཁོས་དཔོན་དབང་བཅོམ་བཟང་དཔལ་ལེགས། མཚོང་ཁུང་གི་ཁོས་དཔོན་ཅོག་ལོ་རྒྱལ་མཚན་གཡང་
 གོང་རྣམས་བསྐོས། སྤྱི་ཤོད་ཤོ་མ་ར། ལྷུང་ལུང་རྩལ་མཁའ། ལམ་ལོན་ལྷ་མཚའ། རི་བོ་གཡལ་
 དམར་རྣམས་སུ་བཅད་སྐད་ཅིས་གསལ་བ་དེ་བཞིན་ནོ། །ཁོད་ནམ་བཅས་པའི་དུས་ཚོད་ནི་མཁས་
 པ་ལྷེ་ལུས་མཛད་པའི་ << རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཚོས་འབྲུང་རྒྱས་པ >> ལས། ལྷུང་གི་ལོ་དབྱར་རྒྱ་ར་བའི་ཉ་ལ་
 ལྟར་མ་རྒྱལ། གཟའ་པ་སངས་རྒྱ་བའི་དུས་སུ་བཅས་སོ། །⁸ཞེས་གསལ་བ་ལ་བཏག་ན། ལྷུང་ལས་མེ་

7 ཏུན་ཉོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ། དབང་རྒྱལ་དང་བསོད་ནམས་སྤྱིད། མི་རིགས་དཔེ་སློབ་ཁང་། ༡༩༩༩ལོར་དབང་།
 ཤོག་ངོས། ༤༠-༤༡
 8 ཚོས་འབྲུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན། སྟོན་ཆ། དཔལ་པོ་གཙུག་ལག་ཐེང་བས་བཙུན་པ། མི་རིགས་དཔེ་སློབ་ཁང་། ༡༩༩༦ལོའི་ཟླ༤པར་
 བེ་ཅན་དུ་བར་ཐེངས་༡པོ་བརྒྱབ་པ། ཤོག་ངོས། ༡༥༥
 9 རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཚོས་འབྲུང་རྒྱས་པ། མཁས་པ་ལྷེ་ལུས་མཛད། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ༢༠༡༡ལོར་དབང་། ཤོག་ངོས། ༢༥༠-༢༥༡

སྐྱུང་ལྗིད་ལྟེ་སྲོང་བཅའ་གྱི་འབྲུང་ས་ལོ་ཡིན་པ་དང་། ས་སྐྱུང་ལྗིད་ལྟེ་སྲོང་བཅའ་ཁྲིམ་བཞུགས་པ་ལོ་ཡིན་པས། སྐབས་འདིའི་སྐྱུང་ལྗིད་སྐྱབས་སྐྱུང་སྟེ་ལྟེ་ལྗིན་པས། དེས་ན་པོད་ཀྱི་ཡིག་ཐོག་གི་ཁྲིམས་ཀྱི་ཁོད་སོ་རྒྱལ་གྱི་ལྗེ་ལྟེ་ཚོས་འབྲུང་གི་ལུགས་ལྟར་སྐྱབས་སྐྱུང་སྐྱུང་ལྟེ་ལྟེ་ལ་བཟོས་པ་ཚད་མར་མཚོང་ལ། ཁོད་དཔོན་སྐོན་ཚེན་པོ་མགར་སྟོང་བཅའ་གྱིས་ཡུལ་སྐྱིད་ཤོས་ཤོ་མ་རར་བཅས་པ་གསལ་བཟང་ལྟར་རྟོ། ། རྩོག་མར་ཁོད་དང་ཁོས་ཞེས་པའི་བར་ཚད་མི་འབྲ་བ་གཉིས་གསལ་བཟེ། ལྗེ་ལྟེ་ཚོས་འབྲུང་ལས། པོད་ཀྱི་ཁྲོད་ཀྱི་ཤོད་ཤོ་མ་རར་བྱས་¹⁰ཞེས། ཁོད་ཅེས་པའི་བར་ཚད་མེད་སྐྱུང་འདུག་པ་དེ་བཞིན་དུ་ཁོད་དང་ཁོད་དཔོན་ཞེས་སོགས་ཡོངས་ལ་བར་ཚད་འདི་ཁོ་ན་གསལ་བ་དང་། < < ཚོས་འབྲུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན > > ལས། དེ་ལ་པོད་ཀྱི་ཁོས་རྒྱལ་ཞེས་སུ་གྲགས་¹¹ཞེས་ཡོངས་ལ་ཁོས་ཞེས་འཁོད་གསལ་ལྟར་ཡིན་ལ། འཕྲི་ལུགས་མི་འབྲ་བ་གཉིས་ལས་གང་ཞེས་སྟོན་གྱི་བར་དང་འབྲེལ་ཆེ་བ་ཤེས་དཀའ་མོད། < < ཏུན་ཉོང་ཡིག་རྟེན > > དུ། མཁོ་ཤམ་ཆེན་པོ་བཞི་པའི་ཚེས་མགོ་བཞི་བར་ལོ་གཞིག་¹²ཅེས་པ་དང་། དུ་གུལ་དུ་འང་འབྲུང་གྱི་མཁོས་བཞི་ས་མར་ལོ་གཞིག་¹³ཅེས་གསལ་བ་ལྟར། ཡིག་རྟེན་འདིར་མཁོ་དང་མཁོས་ཞེས་འཁོད་འདུག་པ་དང་མང་ཆེ་བར་མཁོས་ཞེས་འབྲུང་བས་འདི་དག་ལའང་དབྱུང་གཞི་ཡོད་པར་སྦྲུམ།

ཁོད་སོ་རྒྱལ་གྱི་ཅ་བའི་དབྱེ་བ་འབྱེད་ལུགས་ལའང་། < < ཚོས་འབྲུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན > > ལས། རྒྱུན་རྒྱལ་ཅེས་པར་< < ལྗེ་ལྟེ་ཚོས་འབྲུང > > དུ་ཁོད་རྒྱལ་ཅེས་མི་མ་ཐུན་པར་འབྲུང་། སྐྱ་ལྗེ་གཉིས་ལས་གང་ཞེས་ཡང་དག་པ་དང་གང་ཞེས་ཉོར་ཡོད་པའི་སྐྱས་ཀྱང་ཁ་མཚོན་གཙོད་མི་རུས་ལ་གཙོད་པའི་འོས་ཀྱང་མེད་མོད། གང་ལྟར་ཁོད་རྒྱལ་ཅེས་པ་ནི་< < ལྗེ་ལྟེ་ཚོས་

10 ལྗེ་ལྟེ་ཚོས་འབྲུང་། མཁས་པ་ལྗེ་ལྟེ་ཚོས་མཛད། པོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ༢༠༡༡ལོར་དབབ། ཤོག་ངོས། ༢༢༤
 11 ཚོས་འབྲུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན། ལྟོད་ཆ། དབའའོག་ཚུགས་ལག་ལྷན་པ་བཟུངས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ༡༩༩༢ལོར་དབབ་ཐེངས་དང་པོ་བརྒྱལ། ཤོག་ངོས། ༡༤༥
 12 པོད་བཅའ་པོའི་རྒྱལ་རབས། འཕྲི་གྲང་ལྷུབས་མགོན་ཆེ་ཆོང་གིས་སྤྲིག་ཚོས་མཛད། ཤོག་ངོས། ༢༤༤
 13 པོད་བཅའ་པོའི་རྒྱལ་རབས། འཕྲི་གྲང་ལྷུབས་མགོན་ཆེ་ཆོང་གིས་སྤྲིག་ཚོས་མཛད། ཤོག་ངོས། ༢༤༤

འབྲུང་ > ལས། རྒྱུ་ལ་འོད་ཀྱི་འོད་དང་གཅིག་ཞང་ལྷུང་གི་འོད་དང་གཅིག་མོན་གྱི་འོད་དང་
 གསུམ། ཆིབས་དཔོན་གྱི་འོད་དང་བཞི། [ལྷ་པ་ཆད།] མཐོང་ཁྲབ་གྱི་འོད་དང་ལྷུག¹⁴ཅེས་གསལ་པ་
 དེ་དང་། རྒྱུ་ལ་ཅེས་པ་ནི < ཚོས་འབྲུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན > > ལས། རྒྱུ་ལ་ཅི་དཔལ་བའི་
 རྒྱུ་ལ་ལྷུང་དང་སྟལ། །སྣང་མའི་རྒྱུ་ལ་ལྷུ། ཡ་རབས་ཀྱི་རྒྱུ་ལ་ལྷ་ཚོས། གཡུང་པོའི་རྒྱུ་ལ་
 དང་པོན། མཛེས་པའི་རྒྱུ་ལ་ཡིག་ཚང། ངན་པའི་རྒྱུ་ལ་རྒྱུ་མའོ། ¹⁵ཞེས་གསལ་བས། རྒྱུ་ལ་
 དང་པོད་ལྷུག་ནི་ཙ་པའི་ནང་དོན་གྱི་ཚན་པ་ཐ་དང་འབའ་ཞིག་ཏུ་མཆིས། འདིར་དོགས་སྤོང་གི་ཚུལ་
 ཏུ་ཅུང་ཟད་སྟོས་ན། རྒྱུ་ལ་ལྷུག་གི་ཙ་པའི་དེ་བུ་ལྷུག་ཏུ་འོད་ལྷུག་འཕྲེན་པ་ལས་རྒྱུ་ལ་འཕྲེན་པ་
 ཅུང་འོས་པར་མཐོང་སྟེ། རྒྱུ་ལ་ཚན་ནི་འོད་ལྷུག་སྟེ་འོད་ཀྱི་འོད་དང་ཞང་ལྷུང་གི་འོད། མོན་གྱི་འོད་དང་
 ཆིབས་དཔོན་གྱི་འོད། མཐོང་ཁྲབ་གྱི་འོད་བཅས་ནི་འོད་སོ་ལྷུག་དག་བཅའ་ཡུལ་དང་འོད་སོ་ལྷུག་དེ་
 དག་གི་འོད་ཡིན་པས་ཞིམས་བཅའ་པའི་གཞི་དེ་ཞིམས་ཀྱི་འོངས་སུ་འཕྲེན་མི་རིགས་ཏེ། འོད་ལྷུག་
 དེ་ལ་ཙ་པའི་དེ་བུ་ལྷུག་དང་དེ་བུ་ལ་རེར་ནང་གསེས་ལྷུག་ལྷུག་བཅས་ཞིམས་སོ་ལྷུག་ཏུ་འཕྲེན་དགོས་
 པས། འོད་ལྷུག་དེ་དེ་བཞི་དང་ཙ་པའི་དེ་བུ་ལྷུག་ནི་དེ་བུ་ལྷུག་ལྷུག་དེ་བུ་ལྷུག་ལྷུག་དེ་བུ་ལྷུག་
 པར་མི་རིགས། དེས་ན < ཚོས་འབྲུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན > > ལུགས་སྣང་གྱི་འོད་ལྷུག་གི་ཙ་
 པའི་དེ་བུ་ལ་བཀའ་ཡི་ཞིམས་ཡིག་ཆེན་པོ། བཀའ་བློས་ཆེན་པོ། ཡིག་ཚང་ལྷུག་ལྷུག་རྒྱུ་ལྷུག་
 དཔལ་ཚན་ལྷུག་འདི་ཉིད་འོས་པར་སྟེ་པ་དབྱེད་གཞི་ཅམ་གྱི་ཚུལ་ཏུ་སྟོས་པའོ། །

3 རྒྱུ་ལ་ཚན་གྱིས་འོད་སོ་ལྷུག་ལས་གང་ཞིག་སྟོན་ལ་བཅས་ཡོད་མེད་ཀྱི་སྟོང་།

ཞིམས་སོལ་གྱི་ལམ་ལུགས་གང་ཞིག་ཡིན་ཏུ་སྟེ་ཚོགས་ཀྱི་གནས་བབ་དང་ལག་ལེན་གྱི་
 དགོས་མཁོ་སོགས་ཕྱོགས་མང་པོ་ཞིག་དང་སྟོ་བསྐྱུན་ནས་དང་དགོས་པ་ཚོས་ཉིད་ཡིན་པས། རྒྱུ་ལ་

14 ལྷུང་ཚོས་འབྲུང་། མཁས་པ་ལྷུང་ལ་མཛད། འོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། 2017ལོར་དབང་། འོག་དོས། 264
 15 ཚོས་འབྲུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན། ལྷུང་ཆ། དཔལ་ལོ་གཞུག་ལག་ཐོང་བས་བཅས་པས། མི་རིགས་དཔེ་སྟོན་ཁང་། 1986ལོའི་
 336པར་ལེ་ཅན་ཏུ་པར་ཐེངས་17པོ་བརྒྱལ། འོག་དོས། 197

བཅོམ་གྱིས་ཀྱང་ཁོ་རྒྱལ་དེ་ཚོགས་མ་ཉིད་ནས་ཡོངས་སུ་གཏུག་འབེབ་བྱས་པ་ཞིག་མིན་པར། ཁྱིམ་ས་
 སོལ་ཁོད་མོ་རྒྱལ་ལས་ཐོག་མར་དུས་སྐབས་དེའི་ཐོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་བབ་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་
 གནས་བབ་བཅས་ཕྱོགས་མང་པོ་ཞིག་གི་དགོས་མཁོ་དང་། ཁ་ཚད་དགོས་གཏུགས་ཀྱི་ལག་ལེན་གཞི་
 ལ་བརྒྱུད་ནས་ཐོག་མར་ཁོང་གིས་གཅིག་གྱུར་བཅོས་མ་ཐག་གི་ཐོད་ཆེན་པོ་དེའི་རྩ་མཚམས་སོ་སོར་
 ཕྱིས་པ་དང་། དེ་བཞིན་དཔོན་གནས་ཀྱི་རིམ་ལ། དམག་དོན་སྤྱིག་གཞི་དང་དམག་སྡེ་སོ་སོར་ཕྱིས་པ།
 འབངས་ལའང་ཁོད་གཡུང་གི་དེ་ཕྱེ་བ་ཕྱིས་པ། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་བརྟན་སྲུང་ལ་དམག་སྡེ་
 བསྐོ་འདྲིལ་སོགས་རྒྱལ་ཕྱོད་མང་པོ་གཅིག་བརྒྱུར་གྱིས་བཅུགས་མ་ཐག་པའི་གོང་འུ་གཅིག་གྱུར་གྱི་
 རྒྱལ་ཁབ་དེར་ཐོག་མའི་ཆར་དགོས་མཁོ་དང་ཉེན་ཁ་ཆེ་བ་སོགས་ལ་དམིགས་ཏེ་བཅོས་པ་ནི་བཀའ་
 ཡི་ཁྱིམ་ས་ཡིག་ཆེན་པོ་རྒྱལ་གི་ཐོག་མ་ཁྲི་ཅེ་འབྲུམ་བཞེར་གྱི་ཁྱིམ་ས་ཡིན་པ་གསལ་ཏེ། << ཆོས་
 འབྲུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན >> ལས། བཀའ་ཡི་ཁྱིམ་ས་ཡིག་ཆེན་པོ་རྣམས་རྒྱལ་མངོན། ཐོག་མར་
 ཐོད་ལུལ་རྩ་ཆེན་ལྷ་རྩ་ཕྱེ། །ལུལ་གྱི་དབང་རིས་རྣམ་པ་བཅོ་བརྒྱད་བཅད། ཁྲོད་ཀྱི་སྟོང་སྡེ་རྒྱལ་བཅུ་
 ཅག་ཅིག་ཕྱེ། །གཡུང་གི་མི་སྡེ་ཁྲིང་དང་ཡང་ཁྲིང་འབྱེད། །ཁང་གསུམ་སློབ་བཅས་དབུས་ཀྱི་འདུན་ས་
 འདྲིལ། །དཔའ་སྡེ་གསུམ་གྱིས་མཐའ་ཡི་སོ་ཁ་སྲུང། །¹⁶ཞེས་འཁོད་པ་ལྟར། དེས་ན་ཁྲི་སྟོང་བཅུན་
 ཀྱིས་ཐོག་མར་ཁོད་མོ་རྒྱལ་ལས་ཁྲི་ཅེ་འབྲུམ་བཞེར་གྱི་ཁྱིམ་ས་བཅས་པ་གསལ་པོ་དེ་ལ། ཁྱིམ་ས་
 འདྲི་ཐོག་མར་བཅའ་དགོས་དོན་དང་ཐོག་མར་བཅས་ཡོད་པ་སྐབས་དེའི་སྤྱི་ཚོགས་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་
 གནས་བབ་ཀྱི་དགོས་མཁོར་བལྟས་ན་འང་གསལ་པོར་རྟོགས་ལུས་པར་སྐྱེས་སྟེ། ཁྲི་སྟོང་བཅུན་གྱིས་
 ཁྱིམ་ས་བཅའ་པའི་དུས་ཚོད་ལྟར་ན། སྐབས་དེའི་བཅོམ་པོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་སྟངས་ནི་གསར་དུ་
 བཅུགས་པའི་གོང་འུ་གཅིག་གྱུར་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་པས། དུས་སྐབས་དེའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་རོ་པོ་དེ་
 དེ་འདྲའི་སྲ་བརྟན་ཞིག་མེད་པ་དང་། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནས་སྟངས་ལ་མཚོན་ན་འང་གཅིག་གྱུར་གྱི་སྲིད་
 དབང་བཅུགས་མ་ཐག་ཡིན་པས་ཡོངས་སུ་ཚགས་ཚུད་པོ་ཞིག་དེ་བས་མེད་པ་བཅས་ལ་དམིགས་

16 ཆོས་འབྲུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན། སྟོད་ཆ། དཔའ་པོ་གཅུག་ལག་ཐོང་བས་བཅུམས། མི་རིགས་དཔེ་སྐུབ་ཁང་། ༡༩༩༩ལོའི་
 ༣༤པར་མེ་ཅིན་དུ་པར་ཐེངས་༡པོ་བརྒྱུག། བོག་དོས། ༡༥

ནས། རྟོག་མར་བོད་ཁམས་གཅིག་གྲུར་གྱི་སྲིད་དབང་དེ་བརྟན་བརྩེད་ཡོང་བར་གཙོ་བོ་བོད་ལུང་འདི་
དབང་འཛིན་གྱི་ས་ཁུལ་ཆེན་པོ་ལྔ་ལྟེ་ས་ཏེ། དེ་དག་སོ་སོར་ཏུ་དཔོན་བསྐོས་འཛོག་གི་ས་བརྟན་བོར་
བཟོས་པ་དང་། བོད་ཁམས་གཅིག་གྲུར་མ་མཚན་གོང་ཏུ་ས་རྒྱུད་ཚོ་བའི་འགོ་དཔོན་ཁག་གི་ས་བོད་གྱི་
ས་ཆ་དུམ་བུར་བཅད་བཅུང་གི་ས་དབང་བསྐྱར་བྱེད་པ་རྣམས་སྤྲད་བཅོམ་སོའི་བཀའ་ལུང་ལ་གཅིག་
གྲུར་གྱི་ས་བཅེ་བཀྱར་དང་། ཁམས་ཁྲིམས་འཕུར་ལེན་པའི་ཆ་རྒྱུན་འོག་ས་ཞིང་དང་ནོར་སྐྱབས་ཐབ་
གཡོག་སོགས་གྱི་བདག་གཉེར་སྲུང་བ་ཞིན་ཏུ་ས་ཚོའི་འགོ་དཔོན་སོ་སོར་སྐྱེ་མཉམས་དུ་རྒྱུན་འཛིན་བྱེད་
བཅུག་པ་སྟེ་ལུང་གྱི་དབང་རིས་རྣམས་པ་བཅོ་བརྒྱུད་དུ་བྱེས་པ། དེ་ནས་དཔལ་གྱི་སྐྱིག་གཞི་སོགས་སྐྱེ་
ཏུ་རེ་ལ་དཔལ་གྱི་སྟོང་སྟེ་བརྒྱུད་རེ་དང་སྟོང་བུ་རྒྱུད་རེ། སྐྱེ་སྐྱུང་སྟོང་སྟེ་རེ་དང་བཅུར་བྱེས་པ་སོགས་
ཁོད་གྱི་སྟོང་སྟེ་བྱུག་ཅུ་ཅུ་གཅིག་དཔལ་གྱི་དཔལ་དཔུང་ཚན་པ་བྱུག་ཅུ་ཅུ་གཅིག་དུ་བྱེས་ནས་དཔལ་གྱི་སྐྱིག་
འཕུགས་བརྟན་སྤང་བཟོས་པ། རྒྱོན་སོ་དང་དཔོན་རིགས་སོགས་གྱི་གོ་གནས་གྱི་རིམ་པ་དང་སོ་སོའི་
ལས་འགན་བསྐོས་འཛོག་ མཐའ་མཚམས་སྤང་སྐྱོབ་བྱེད་ཚུལ་བཅས་གྱི་སྐོར་རྣམས་བཅོམ་སོའི་བཀའ་
བཅད་དེ་གཉན་འབེབ་བཟོས་པ་འདི། ཁྲི་སྲོང་བཅོན་གྱི་ས་ཐོག་མར་བཟོས་པའི་ཁྲིམས་ཏེ་ཁྲི་ཅེ་འབུམ་
བཞེར་གྱི་ཁྲིམས་ཡིན་ལ། ཁྲིམས་སྲོལ་འདི་ནི་མངའ་འོག་འབངས་རྣམས་རང་རང་ལ་དབང་བའི་ས་
སྟེ་ལུང་རིས་གྱི་དབྱེ་བ་དང་། ལུང་སྤང་བའི་དཔལ་དང་སྐྱེ་སྐྱུང་། རྒྱོན་སོ་དང་དཔོན་རིགས་བཅས་
གྱི་སོ་སོའི་ལས་འགན་ལག་ལེན་བྱེད་རྒྱུའི་སྐོར་ཡིན་ཞིང་། ཁྲིམས་འདི་ནི་ཁྲིམས་གྱི་ངོས་ནས་བཤད་
ན་བཅའ་ཁྲིམས་རྒྱུད་པ་ཞིག་མིན་ལ། འདི་ནི་དཔལ་སྲིད་དང་ས་ཁོངས་དབྱེ་སྟངས། དེ་བཞིན་དུ་ཁོད་
གཡུང་གི་དབྱེ་བ་སྟེ་འབངས་གྱི་རིམ་པ་དབྱེ་བ་སོགས་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་གི་སྲིད་དབང་བརྟན་སྤང་དང་སྐྱེ་
ཚུགས་ཡོང་བྱེད་ཁོན་ཞིག་ཡིན་པས། འདིའི་སྟེང་ནས་ཀྱང་ཁྲི་སྲོང་བཅོན་གྱི་ས་ཁོད་སོ་བྱུག་ལས་ཐོག་
མར་ཁྲིམས་འདི་གཉན་འབེབ་བྱས་ཡོད་པ་ནི་སྐྱབས་དེའི་གནས་བབ་གྱི་ས་རྒྱོད་ཐུབ་སྐྱེ།

གསུམ་པ། རྒྱལ་ཐོག་རིམ་པར་ཁྲིམས་ཡིག་བཅས་ཚུལ།

མང་སྲོང་མང་བཅོན་གྱི་སྐྱབས།

ཁྲི་སྲོང་བཅན་རྗེས་ཀྱི་བཅན་པོ་དཔོན་སྐུ་སྐྱབས་སུ་ཁྲིམས་སྲོལ་རིམ་པར་གཏན་ལ་བབ་
 ཚུལ་ལ། << ཉུང་ཉོང་གཉེར་ཡིག >> གི་མང་སྲོང་མང་བཅན་ཡབ་སྐུ་ཀྱི་དོན་ཚེན་ལོ་ཚེགས་
 བ་ཡིག་ལོ་འདྲར། “སྲུང་གི་ལོ་ལ་བབ་སྟེ། བཅན་པོ་ཉེན་ཀར་ན་བཞུགས་ཤིང། རྫོན་སྲོང་ཚན་གྱིས།
 གཤམ་ཉུ་གནག་ལིངས་བཏབ། ད་རྒྱལ་མང་པོ་རྗེས་ཞིང་གྱི་ཕྱིང་རིལ་བཞུགས། ར་སང་རྗེད་ཚོན་རིང་
 ལྷག་རྒྱ་དང་ཞིང་གྱི་ཚོང་ཚེན་སྲུང་ད།¹⁷ ཅེས་སྲུང་གི་ལོ་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༤༥༥ ལོར་རྫོན་ཚེན་པོ་སྲོང་བཅན་
 གྱིས་གཤམ་(རྫོང་གཤམ་) ཅེས་རྫོང་པོ་ལོ་སྲོང་གྱི་ཉང་པོ་ཚུ་རྒྱད་ཀྱི་ཁུལ་¹⁸ གི་ཡུལ་དུ་འབྲོག་གི་
 ཤུགས་བསྐྱུ་སྐྱབས་བ་དང། ད་རྒྱལ་མང་པོ་རྗེས་ཞིང་ཁུལ་བསྐྱུ་སྐྱབས་པ་སོགས་ཞིང་འབྲོག་གི་ཁུལ་བསྐྱུ་
 ཁྲིམས་སྲོལ་བཟོས་པ། དེ་ནས་རིམ་པར་སྟེ་ལོ་ལ་བབ་སྟེ། བཅན་པོ་མེར་ཁེན་བཞུགས་ཤིང། རྫོན་
 ཚེན་སྲོང་ཚན་གྱིས། མོང་ཕུ་སྐུ་ལོ་འཛོལ་དུ་འབྲུགས། རྫོང་གཤམ་དེ་ལྟེ་ཞིང་ ལའོ་ཤམ་ཚེན་པོ་བཞུ་
 བའི་ཚེས་མགོ་བཞུ་བར་ལོ་གཞིག¹⁹ ཅེས་སྟེ་སྤྱི་ལོ་༤༥༥ ལོར་རྫོན་ཚེན་པོ་སྲོང་བཅན་གྱིས་
 མོང་ཕུ་སྐུ་ལོ་འཛོལ་དུ་འབྲུགས་པ་བསྐྱུ་སྐྱབས་ཉེ་རྫོང་གཤམ་གི་དེ་ལྟེ་བཞུ་ས་པ་འདི། བཀའ་ཡི་ཁྲིམས་ཡིག་
 ཚེན་པོ་དུག་གི་ནང་གསེས་དང་པོ་ཁྲི་ཚེ་འབྲུམ་བཞེར་གྱི་ཁྲིམས་ལས་རྫོང་གྱི་སྲོང་སྟེ་དུག་ཚུ་ཅག་ཅིག་
 ཉུང་ལྟེ་བཞུ་ས་པ་དང། གཤམ་གི་མི་སྟེ་ཁེང་དང་ཡང་ཁེང་འབྲེད་ཅེས་པ་དེ་ཡིན། ཡོས་འབྲེད་ལོ་ལ་བབ་
 ལྟེ། བཅན་པོ་མེར་ཁེན་བཞུགས་ཤིང། རྫོན་ཚེན་སྲོང་ཚན་གྱིས། འགོར་ཉིར། བཀའ། ཁྲིམས་ཀྱི་ཡི་
 གེ་རྗེས་མང་ལོ་གཞིག²⁰ ཅེས་པ་སྤྱི་ལོ་༤༥༥ ལོར་བཀའ་ཁྲིམས་བཅས་ཡི་གེར་བབ་པ། སྐབས་འདིའི་
 བཀའ་ཁྲིམས་ཡི་གེར་གྱིས་ཞེས་པ་འདི་བཅན་པོ་ཁྲི་སྲོང་བཅན་གྱི་རྗེས་སུ་རྫོན་ཚེན་པོ་སྲོང་བཅན་
 གྱིས་སྲུ་ཕྱི་ཐངས་གཉེས་ལ་ཁྲིམས་བཅས་པ་དག་ལ་བཤད་པ་ཡིན་ནམ། ཡང་ན་ཁྲི་བཅན་སྲོང་བཅན་
 སྐབས་གཏན་འབེབ་བྱས་ཐེན་པའི་ཁྲིམས་ཡོངས་ལ་བཤད་པ་ཡིན་མིན་ཚོད་དཔག་བྱ་ཐབས་བྱལ་

17 བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས། འཕྲི་གུང་པ་སྐྱབས་མགོན་ཆེ་ཚང་གིས་སྤྲིག་ཚོམ་མཛད། ཤོག་ངོས། ༢༡༤
 18 བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས། འཕྲི་གུང་པ་སྐྱབས་མགོན་ཆེ་ཚང་གིས་སྤྲིག་ཚོམ་མཛད། ཤོག་ངོས། ༢༤༥
 19 བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས། འཕྲི་གུང་པ་སྐྱབས་མགོན་ཆེ་ཚང་གིས་སྤྲིག་ཚོམ་མཛད། ཤོག་ངོས། ༢༡༤
 20 བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས། འཕྲི་གུང་པ་སྐྱབས་མགོན་ཆེ་ཚང་གིས་སྤྲིག་ཚོམ་མཛད། ཤོག་ངོས། ༢༡༤

ཡང་། ཁོད་རྒྱལ་ཏེ་མོད་ཀྱི་ཁོད་དང་ཁང་ལྷུང་གི་ཁོད། ལུས་པའི་ཁོད། ཆིབས་ལུལ་གྱི་ཁོད། མཐོང་
ཁྲུབ་ཀྱི་ཁོད་སོགས་ལས་ཀྱང་ཁང་ལྷུང་གི་ཁོད་དེ་དུས་སྐབས་འདིར་ཆ་ཚང་བར་བཅས་སམ་སྐྱམ་
ལ། དེ་བཞིན་མདོ་སྨད་དང་ལུས་པ་སོགས་ས་གནས་མང་པོ་ཞིག་ཏུའང་ཁོད་བཅའ་དུས་ནི་མང་སྲོང་
མང་བཅའ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་དུས་སུ་ཡིན་པ་ཡང་མང་སྲོང་མང་བཅའ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་དོན་ཚེན་ལོ་ཆིགས་
མ་ཡིག་འོ་འདྲར་"ཁྱིའི་ལོ། བཅའ་པོ་རྗེ་དག་ལུག་དུ་འགོ་རད་མཛད་ཚིང། རྫོན་ཆེ་སྟོང་ཅན་གྱིས། དུ་
གྲུལ་དུ་ཁང་ལྷུང་གྱི་མཁོས་བཀྲིས་པར་ལོ་གཚུག་²¹ཅེས་གསལ་བ་དང་། "བྱ་གཤི་ལོ་ལའ་བཅའ་
པོ་དབྱར་སྟོང་པོ་དམ་མདོ་ན་བཞུགས་ཤིང་། དབྱར་སྨད་ལུས་ཆུ་པོར་སྟོས། འདུན་མ་མདོང་ཀའི་ནི་
ཙོ་ལུང་དུ་མགར་བཅའ་སྟེ་སྟོམ་བུ་ཟླ། ཁྱི་འབྲིང་བཅའ་བོད་གཉིས་གྱིས་བསྐྱེད་འབྲོག་མཁོས་ཆེན་
པོ་བཀྲིས། དགུན་པོ་བྲང་ཤངས་ཀྱི་རབ་ཀ་ཙལ་དུ་གཤེགས་ཤིང་། མདུན་མ་དུངས་ཀྱི་སྐྱུག་ཙལ་དུ་
བསྐྱེད་ལུག་མགི་རྒྱ་རོན་བཀྲིས། པ་ལོས་བཀྲུག་པར་ལོ་གཅིག་²²ཅེས་བྱི་ལོ་༤༦༥ལོར་རྫོན་ཆེན་
སྟོང་བཅའ་གྱིས་དུ་གྲུལ་དུ་ཁང་ལྷུང་གི་ཁོད་བཀྲིས་བ་དང་། བྱ་གཤི་གི་ལོ་སྟེ་བྱི་ལོ་༤༧༥ལོར་མགར་
བཅའ་སྟེ་སྟོམ་བུ་དང་ཁྱི་འབྲིང་བཅའ་བོད་གཉིས་གྱིས་འདུན་མ་བསྐྱུས་ཏེ་འབྲོག་མཁོས་ཆེན་པོ་བསྐྱུས་
བ་དང་། ལོ་དེའི་དགུན་ཁར་འདུན་མ་དུངས་ཀྱི་སྐྱུག་ཙལ་དུ་བསྐྱུས་ཏེ་ལུལ་དམག་གི་དམག་ཁུལ་བསྐྱུས་
བ་དང་། དེ་བཞིན་པ་ལོས་བཀྲུག་པ་སྟེ་མི་ཁུལ་འཕར་མ་སོགས་བསྐྱུ་བའི་ཁུལ་ཀྱང་བཅས། ཇི་མ་
པར་"པགི་ལོ་ལ་བབ་སྟེ། རྫོན་བཅའ་སྐྱུས། ཞིམས་ཀྱི་གྲུ་རན་དུ་ཁང་ལྷུང་གྱི་མཁོས་བཀྲིས་ཀྱི་སྟེ་²³ཞེས་ཁང་
ལྷུང་གི་ཁོད་བཀྲིས་བ་སྟེ། མདོར་ན་ལོ་དེའི་རྗེས་མའི་དགུན་ཁར་བཅའ་པོ་མང་སྲོང་བཅའ་བཅའ་དགུང་དུ་
གཤེགས་ཤིང་། ཡབ་ཁྱི་སྲོང་བཅའ་གཤེགས་ནས་བཅའ་པོ་མང་སྲོང་མང་བཅའ་མ་གཤེགས་བར་དུ།
རྫོན་ཆེན་པོ་མགར་སྟོང་བཅའ་དང་སྲས་རྫོན་བཅའ་སྟེ་སྟོམ་བུས་སུ་མཐུད་དུ་བཅའ་པོ་སྲོང་བཅའ་སྐྱམ་
པོས་བཅས་པའི་ཁོད་སོ་རྒྱལ་དེ་རིམ་བར་ཆ་ཚང་བར་བཅས་ཤིང་གཏན་ལ་པམ།

21 མོད་བཅའ་པོའི་རྒྱལ་རབས། འབྲི་གུང་པ་སྐབས་མགོན་ཆེ་ཚང་གིས་སྤྲིག་ཚོམ་མཛད། ཤོག་རོས། ༡༧༤
22 མོད་བཅའ་པོའི་རྒྱལ་རབས། འབྲི་གུང་པ་སྐབས་མགོན་ཆེ་ཚང་གིས་སྤྲིག་ཚོམ་མཛད། ཤོག་རོས། ༡༧༤
23 མོད་བཅའ་པོའི་རྒྱལ་རབས། འབྲི་གུང་པ་སྐབས་མགོན་ཆེ་ཚང་གིས་སྤྲིག་ཚོམ་མཛད། ཤོག་རོས། ༡༧༤

ཁི་འདུས་ཐོང་གི་སྐབས།

བཅན་པོ་འདས་ཐོང་མར་པོ་རྗེ་འི་སྐབས་སུ་འདྲེན་མཁུ་མར་པོ་ཞིག་གཏན་འཁེབས་བྱས་པ་
ལ། འདུས་ཐོང་གི་དོན་ཆེན་པོ་ཆོག་མ་ཡིག་འོ་འདྲད། ལྷག་པོ་ལ་བབ་སྟེ། དབྱུང་ད་བཅན་པོ་བལ་
པོ་བཞུགས་ཤིང། རྫོན་ཆེ་ཁྲི་འཕྲིང་གྱི་ས་པོ་ཡུལ་ཆ་སྟེང་སུ་སྟུན་མགོ་ཚེས་མགོ་བཀྲིས་པ་ཞེ།
དགུན་བཅན་པོ་ཚོན་གྱི་འཕྲུག་ལ་ན་བཞུགས་ཤིང། དཔོན་ད་རྒྱལ་ལྷ་རྫོན་ཆེ་ཁྲི་འཕྲིང་གྱིས། ཅར་གྱི་
མིང་ཀར་ཆ་ལ་དུ་བསྟུ་སྟེ། ཅར་ཆེན་པོའི་ཁྲམ་དམར་པོ་བཏབ་པ་ཞེ། མགར་འཕྲིང་ཅན། ཅར་ཉོན་ཞེ།
པ་ཅན་རྒྱལ་ཅན་ཐོས་པོ་གཉིས་གྱིས། གཡོ་རུའི་ཞིང་གྱི་ཕྱིང་ལེལ་བཏབ་པར་པོ་གཞིག་²⁴ཅེས། གྱི་
མོ་༤༠ལོར་རྫོན་ཆེན་མགར་ཁྲི་འཕྲིང་གིས་པོ་ཡུལ་ཆ་སྟེང་ས་སུ་དམག་གི་མངས་བཤེར་གྱི་དཔེ་
ལས་འགོ་བཟུང་བ་དང། དགུན་ཁར་དཔོན་ད་རྒྱལ་དང་རྫོན་ཆེན་མགར་ཁྲི་འཕྲིང་གཉིས་གྱིས་གཅོང་
གི་མིང་ཀར་ཆ་ལ་དུ་ཅར་ཆེན་པོའི་ཁྲམ་དམར་པོ་སྟུ་སྟུང་དམག་གི་དབྱུང་རྟགས་ཤིང་བྱང་དམར་པོ་བཟོས་
པ་²⁵བཏབ། མགར་འཕྲིང་བཅན་ཅར་ཉོན་དང་པ་ཅན་རྒྱལ་མཚན་ཐོན་པོ་གཉིས་གྱིས་གཡོ་རུའི་ས་ཞིང་
གི་ཡོང་འབབ་བསྟུ་ལེན་བྱས་པ། གྱི་མོ་༤༤ལོར། ལྷུལ་གྱི་ལོ་ལ། བཅན་པོ་ཉེན་ཀར་ན་བཞུགས་ཤིང།
དབྱུང་ད་དུང་སྟེ་སྟུག་ཅལ་དུ་འདུ་སྟེ། ལྷ་བརྒྱ་ཆེན་པོ་བསྟོས། དགུན་བཟང་སུམ་ཅལ་དུ་འདུ་སྟེ། ཅར་
ཅེན་པོ་འགྲོག་བསྟོས་ནས། རྫོན་ཆེ་ཁྲི་འཕྲིང་ལ་ཞུ་ལ་དུ་མཚས་པར་པོ་ཆོག་²⁶ཞེས་དབྱུང་འདུན་གྱི་
ཆོགས་ཆེན་སྟེང་ཆུའི་སྟུག་ཆ་ལ་དུ་འདུས་ཏེ། དམག་སྟེ་ལྷ་བརྒྱ་ཆེན་པོའི་ལྷ་བརྒྱ་ལས་མང་བསྟོང་
ལས་ཉུང་བའི་དམག་སྟུང། དམག་དཔོན་བསྟོ་གཞག་བྱས། དགུན་འདུན་གྱི་ཆོགས་ཆེན་བཟང་སུམ་
ཆ་ལ་དུ་འདུས་ཏེ། གཅོང་སྟེ་ཆེན་པོའི་འགྲོག་ཁུལ་གྱི་འགོ་ཁྲིང་བསྟོ་གཞག་བྱས་པ་སོགས་²⁷དམག་
དཔོན་གྱི་གནས་པེས་བསྟོ་གཞག་ལས་ལྷ་བརྒྱ་ཆེན་པོ་སྟེ་དམག་མི་ལྷ་བརྒྱ་ཐམ་པའི་དམག་དཔོན་དེ་

24 བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་འབས། འཕྲི་གུང་ལྷ་སྐབས་མགོན་ཆེ་ཚང་གི་སྟེན་གྱི་ཆོས་མཛད། འོག་དོས། ༣༦༤
25 བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་འབས། འཕྲི་གུང་ལྷ་སྐབས་མགོན་ཆེ་ཚང་གི་སྟེན་གྱི་ཆོས་མཛད། འོག་དོས། ༣༧༡
26 བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་འབས། འཕྲི་གུང་ལྷ་སྐབས་མགོན་ཆེ་ཚང་གི་སྟེན་གྱི་ཆོས་མཛད། འོག་དོས། ༣༦༤
27 བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་འབས། འཕྲི་གུང་ལྷ་སྐབས་མགོན་ཆེ་ཚང་གི་སྟེན་གྱི་ཆོས་མཛད། འོག་དོས། ༣༧༣

དུས་སྐབས་འདིར་དངོས་སུ་གཏན་འབེབས་བྱས་ཡོད་ཚེད་རེད། གྱི་ལོ་༤༤ལོར། སྤྲེའུ་ལོ་ལ། བཅོམ་
 རོ་རྒྱུ་མདའ་ན་བཞུགས་ཤིང་། རྫོན་ཅེ་ཁྲི་འབྲིང་གིས། འ་ཞ་ཡུལ་གྱི་སིལ་གྲུ་ཅིན་གྱི་འོ་ཀོལ་དུ་འ་
 ཞའི་མཁོས་བགྱིས་²⁸ཞེས་འ་ཞའི་ཡུལ་དུ་ཞོད་བགྱིས་བ་གསལ་བ་དང་། གྱི་ལོ་༡༠༩ལོར། ལྷག་ལོ་
 ལ་བབ་སྟེ། མདོ་སྐང་གྱི་དགུན་འདུན་ནམ་མཐོང་ཐོམ་དུ་ཁྲུ་མང་པོ་རྗེ་ལྷ་རྒྱུང་དང། རྫོན་མང་ཅན་མོང་
 ཞིས་བསྐྱེ། ལུམ་རུའི་མཀོས་ཆེན་པོ་བགྱིས་²⁹ཞེས་བར་བསམ་ན་སུམ་བའི་ཞོད་དེ་སྐབས་འདིར་
 བགྱིས་བ་ཡིན་ཚེད་འདུག།

ཁྲི་ལྷེ་གཙུག་བཏན་གྱི་སྐབས།

ཁྲི་ལྷེ་གཙུག་བཏན་གྱི་སྐབས་སུ་ཁྲིམས་བཅས་བ་ལ། ཁྲི་ལྷེ་གཙུག་བཏན་གྱི་དོན་ཆེན་ལོ་
 ཆེགས་མ་ཡིག་ངོ་འདྲར། བྱ་གཤམ་ལོ་ལ་བབ་སྟེ། བཅོམ་པོ་བལ་བོ་ན་བཞུགས། གྱི་རྒྱུན་བཞུགས།
 དབྱར་འདུན་མཁྲིས་ཅར་འདུ་སྟེ། གཤམ་རུའི་འཕྲོག་གྱི་མཁོས་བགྱིས།³⁰ཞེས་སྤྲེའུ་ལོ་༡༠༩ལོར་གཤམ་
 རུར་འཕྲོག་ཞོད་བཅས། ལྷག་ལོ་ལ་བབ་སྟེ། སིལ་གྲུ་ཅིན་གྱི་འོ་ཀོལ་དུ་འ་ཞའི་མཁོས་བགྱིས།³¹ཞེས་
 འ་ཞའི་ཞོད་བཅས་བ་དང་། ཡོས་བྱུ་འི་ལོ་ལ། མདོ་སྐང་གྱི་དགུན་འདུན་རྫོང་བསྐྱུས་ནས། མདོ་
 སྐང་གྱི་མཁོས་ཆེན་པོ་བགྱིས།³²ཞེས་དང་། གྱི་བའི་ལོ་ལ། ཞང་ཞུང་གྱི་མཁོས་བགྱིས།³³ཞེས་
 དང་། སྤུལ་གྱི་ལོ་ལ། ཁྲོམ་གྱི་མཀོས་ཆེན་པོ་བགྱིས་³⁴ཞེས་དང་། ཁྲིའི་ལོ་ལ། རུ་བཞིའི་འཕྲོག་
 སོག་གི་མཁོས་བགྱིས་³⁵ཞེས་བ་ལྷ་བྱ་སོགས། མདོར་ན། བཅོམ་པོའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་ཞོད་སོ་བྱུག་

28 བོད་བཅོམ་པོའི་རྒྱལ་རབས། འཕྲི་གུང་༧སྐབས་མགོན་ཆེ་ཚང་གི་ས་སྤྲིག་རྩོམ་མཛད། འོག་ངོས། ༣༤༩
 29 བོད་བཅོམ་པོའི་རྒྱལ་རབས། འཕྲི་གུང་༧སྐབས་མགོན་ཆེ་ཚང་གི་ས་སྤྲིག་རྩོམ་མཛད། འོག་ངོས། ༣༥༠
 30 བོད་བཅོམ་པོའི་རྒྱལ་རབས། འཕྲི་གུང་༧སྐབས་མགོན་ཆེ་ཚང་གི་ས་སྤྲིག་རྩོམ་མཛད། འོག་ངོས། ༤༠༤
 31 བོད་བཅོམ་པོའི་རྒྱལ་རབས། འཕྲི་གུང་༧སྐབས་མགོན་ཆེ་ཚང་གི་ས་སྤྲིག་རྩོམ་མཛད། འོག་ངོས། ༤༠༩
 32 བོད་བཅོམ་པོའི་རྒྱལ་རབས། འཕྲི་གུང་༧སྐབས་མགོན་ཆེ་ཚང་གི་ས་སྤྲིག་རྩོམ་མཛད། འོག་ངོས། ༤༠༩
 33 བོད་བཅོམ་པོའི་རྒྱལ་རབས། འཕྲི་གུང་༧སྐབས་མགོན་ཆེ་ཚང་གི་ས་སྤྲིག་རྩོམ་མཛད། འོག་ངོས། ༤༠༩-༤༡༡
 34 བོད་བཅོམ་པོའི་རྒྱལ་རབས། འཕྲི་གུང་༧སྐབས་མགོན་ཆེ་ཚང་གི་ས་སྤྲིག་རྩོམ་མཛད། འོག་ངོས། ༤༠༩
 35 བོད་བཅོམ་པོའི་རྒྱལ་རབས། འཕྲི་གུང་༧སྐབས་མགོན་ཆེ་ཚང་གི་ས་སྤྲིག་རྩོམ་མཛད། འོག་ངོས། ༤༠༩

དེ་དག་ཁྲི་སྲོང་བཅུ་ལྔ་མང་སྲོང་མང་བཅུ་དང་། འདུས་སྲོང་མང་རྗེ། ཁྲི་ལྗེ་གཙུག་བཅུ་ལྔ་གསུམ་
 རྒྱལ་ཐོག་རིམ་པར་གཏན་འབེབས་དང་འཇུག་སློབ་ཆེ་ཚང་དུ་བཏང་ནས་སློབས་པ་ནི་བརྟུན་ཡིག་ཆར་
 འཁོད་པའི་བཅུ་ལོ་སོ་སོའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་དོན་ཆེན་ལོ་ཚེགས་ལས་གསལ་པོར་རྟོགས་ཐུབ་པ་ཞིག་
 རེད་ལ། གནད་དོན་འདི་དག་གི་ཐོག་ནས་ང་ཚོས་ད་དུང་ཡང་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་དགོས་པ་དང་བྱ་བུས་པ་
 བློ། བཅུ་ལོའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་ཁྲིམས་སྲོལ་ཁོད་སོ་དུག་དེ་དག་བཅུ་ལོ་སྤྱི་སྤྱི་རིང་དུ་གང་དང་གང་
 བཅས་པ་དང་། ཁོད་སོ་དུག་དེ་ཡོངས་སུ་ཆ་ཚང་བར་བྱུང་བའི་དུས་ཚོད་དེ་བཅུ་ལོ་སྤྱི་སྤྱི་རིང་ཡིན་
 པ་དེ་རེད།

འཇུག་གི་གཏམ།

ཚོམ་འདི་འབྲི་བའི་ལོ་རིམ་ཁོད་དུ་བརྟུན་ཡིག་ཆ་གཙུག་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཚོས་འཇུག་སྤྱིང་གསུམ་ཁག་
 གཤེན་བསྐྱར་དང་། དེའི་སྤྱིང་དུ་ད་བར་སོ་སོས་བོད་བཅུ་ལོའི་ལོ་རྒྱུས་སློང་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱས་པའི་
 བཅོང་ཐོས་ཀྱི་གནས་ཚད་གཞི་ལ་བཞག་སྟེ་བཅུ་ལོའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་ཁྲིམས་སྲོལ་ལས་གཉའ་ཁྲི་ནས་
 ཁྲི་སྲོང་བཅུ་བར་ཀྱི་ཁྲིམས་སྲོལ་རོབ་བཤད་དང་། ཁྲིམས་ཕྱགས་ཁོད་སོ་དུག་དེའང་ཁྲི་སྲོང་བཅུ་
 ལས་བཟུང་རྒྱལ་ཐོག་རིམ་པར་བཅས་ཡོད་ཚུལ་ཟུར་སྟོན་ཅམ་བུས་ཡོད་མོད། ད་ལྟ་ཞིབ་འཇུག་བྱས་
 པའི་ཁྲུངས་དང་རྒྱ་ཆ་མེད་པ་སོགས་ཀྱི་སྐྱེན་གྱིས་འདི་ཅམ་ལས་འོལ་ཚོད་དང་སློབས་པས་གང་བྱུང་
 དུ་བཤད་མ་མོད། ཁོད་སོ་དུག་གི་བྱུང་བ་ལྟ་བུར་མཚོན་ན། ཁོད་སོ་དུག་གི་མིང་འདོགས་སྤངས་དེ་
 མོད་ཀྱི་ཁོད་ཁོ་ནར་གོའམ་ཞང་ལུང་གི་ཁོད་སོགས་ཁོད་དུག་སྤྱི་འཇུག་མིང་ཡིན་མིན་དང་། གཞན་བོད་
 ཀྱི་ཁོད་ཕྱད་པའི་ཁོད་གཞན་ལྗེའི་གནས་ཚུལ་ཅི་ཡིན་སོགས་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱ་རྒྱུ་འདུག་ལ་བྱ་དགོས་
 རེས་སུ་འདུང་མཚོང་བས། ཞིབ་འཇུག་བྱེད་མཁན་ཞིག་ཡིན་ན་ཞིབ་ཚགས་པོས་ཁོད་སོ་དུག་སློང་ལ་ཞིབ་
 འཇུག་བྱ་རྒྱུ་དེ་ཕན་ཐོགས་ཡོད་པ་དང་གྲུབ་འབྲས་ཡོད་པར་མཚོང་བ་དང་བཅས། འདིར་ལོག་འབྲེལ་
 ལོག་བཤད་དང་ཚད་ལྡན་ལོར་འཛོལ་ཅི་བུས་ཡོད་རིགས་ལ་ཡོ་བསྐང་ལམ་སྟོན་ཡོད་པའི་དེ་འདུན་ལུ་ཤོ། །

ས་དུམ་བཞི་དང་ས་སྐབས་ལྷ་ལས་བོད་ཀྱི་ས་ཁམས་ཆགས་ཚུལ་ལ་དབྱེད་པ།

བདེ་ཁང་བཀའ་ལེན།

ལྷ་ཆ་བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་ཁང་། ཉེ་བའི་འབྲུམ་རམས་པ།

ནང་དོན་གནད་བསྟུན། དབྱེད་ཚུལ་འདིའི་ནང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེ་བ་ཐེངས་ལས་བོད་ཡུལ་ཇི་ལྟར་ཆགས་ཚུལ་དང་། དེང་ས་ཁམས་རིག་པ་བ་ཚོས་སྤིང་པོ་ཆེན་ལྟོན་ཏེ་སྐྱབས་ལས་གཅིག་ཇི་སེད་ཀྱི་ས་གཉིས་མ་ཐུང་གིས་ཁ་གྲུབ་པའི་ཆུ་གདམ་གཞོན་ས་དང་བྱང་ཐང་ས་དུམ། ལྷ་སའི་ས་དུམ། རྒྱ་གར་གྱི་ས་དུམ་བཅས་གདོང་ཐུག་ཇི་ལྟར་གྲུས་ཏེ། བོད་མཐོ་སྐང་ཅན་གྱི་ས་ཁམས་འདི་ཇི་ལྟར་ཆགས་ཚུལ་གྱི་སློབ་ལ་དབྱེད་པ་གྲུས་ཡོད་དོ།

བཅའ་ཆད་གཙོ་བོ། ལྷེ་གསུམ་པ། ཨེ་ལི་ཡའི་ཆུ་མཛོད། སྤིང་པོ་ཆེན་པན་རྩེ་ཡ། ལྟོན་ཏེ་སྐྱབས་ལས་ལྷེ་རྒྱ་མཚོ། ཆུ་འདམ་གཞོན་ས། བྱང་ཐང་ས་དུམ། ལྷ་སའི་ས་དུམ། ལྷེ་རྩེ་ཉི་མ་ལ་ཡ།

དང་པོ། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེ་བ་ཐེངས་ལས་བོད་ཡུལ་ཆགས་ཚུལ།

བོད་ཡུལ་དེར་མཚོ་བོད་མཐོ་སྐང་དང་སྐྱེ་གསུམ་པ། ཨེ་ལི་ཡའི་ཆུ་མཛོད། གངས་ལྗོངས་སོགས་མིང་འབོད་སློལ་མང་དུ་ཡོད་དེ། བོད་ཡུལ་ལ་སྐྱེ་གསུམ་པ་ཞེས་འབོད་དོན་ནི་བོད་ཡུལ་དེ་ནི་ཉ་ཅང་གང་ངར་ཆེ་ལ་འབྲུག་པ་མང་བའི་འཛམ་སྤིང་གི་ལྷོ་སྐྱེ་ཨན་ཏར་ལེ་ཁ་དང་བྱང་སྐྱེ་ཨག་ལེག་གཉིས་ཕྱུང་བའི་འཛམ་སྤིང་ནང་གི་གངས་འབྲུག་མང་ཤོས་དང་། གངས་འབྲུག་ལས་བྱུང་བའི་གཙང་ཆུ་མང་ཤོས། དེ་བཞིན་གཏན་ཆགས་འབྲུགས་ས་ཡང་ཉ་ཅང་མང་བས་མིང་དེ་ལྟར་བཏགས་པར་སེམས་ལ། ཨེ་ལི་ཡའི་ཆུ་མཛོད་ཅེས་འབོད་དོན་ནི། བོད་ཀྱི་ལྷོ་རྒྱུབ་བྱང་གསུམ་གྱི་མཐའ་ནས་ཉི་མ་ལ་ལ་དང་ཀར་གོ་

རམ། ལུ་བྱ་རི་རྒྱུད་ལ་སོགས་དང་། དེ་བཞིན་བོད་སའི་ནང་དུ་གངས་ཉི་མའི་རི་རྒྱུད་དང་གདང་ལ་རི་
 རྒྱུད། གཉན་ཆེན་ཐང་ལྷ། བ་ཡན་ཉ་རིའི་རི་རྒྱུད། མདོ་ལ་རི་རྒྱུད། ཨ་མེས་མ་ཆེན་རི་རྒྱུད་སོགས་
 གངས་འབྲུག་གིས་གཡོགས་སའི་རི་རྒྱུད་དང་རི་ཐོན་མང་དུ་ཡོད་དེ། བོད་ཀྱི་བྱང་ཐང་གི་སྤྱིའི་རྒྱ་ཁྲོན་
 སྤྱི་ལེ་གྲུ་བཞི་མ། 70000000 ཅམ་ཡོད་པ་ལས། སྤྱི་ལེ་གྲུ་བཞི་མ ༤0000000 ཅམ་ནི་གངས་འབྲུག་གི་ས་
 གཡོགས་པར་གྲགས།¹ དེ་ལྟ་བུའི་གངས་འབྲུག་གི་རི་རྒྱུད་དང་གཉན་འཇགས་འབྲུག་ས་དག་གིས་དེར་
 ཨེ་ཤི་ཡ་ལྟོ་མའི་རྒྱལ་ཁབ་པ་གི་སེ་བུ་ནང་དང་རྒྱ་གར། ཟླ་ལ་རྩེ་ཤི། ལྷོ་ཤར་ཨེ་ཤི་ཡའི་ལུ་ཀྱི་འབར་
 མ་དང་ཀམ་རྩོ་ཉི་ཡ། ལའོ་སེ། ཐའེ་ལན་ཏེ། ཐེ་ཉི་ནམ། དེ་བཞིན་རྒྱ་ནག་བཅས་སུ་སྟོད་ཀྱི་ཁ་འབབ་
 བཞི་དང་སྐད་ཀྱི་འབྲི་རྒྱ་དང་རྩ་རྒྱ། རྒྱལ་ལོ་རྩལ་རྒྱ། མ་རྒྱལ་སོགས་སའི་རྒྱ་དང་རྒྱ་ཐོན་མང་པོ་འདོན་
 སྲེལ་བྱེད་པས། བོད་ལ་ཨེ་ཤི་ཡའི་རྒྱ་མཚོ་དེ་ཅེས་གྲགས།

དེས་ན་མཐའ་བཞི་གངས་རི་ས་བསྐོར་ལ་ས་བབས་མཐོ་བའི་བོད་ཡུལ་དེ་མཐོ་སྐང་ཅན་ཞིག་ཏུ་
 རི་ལྷར་འབྱུང་རམ་སྐྱམ་ན། བོད་ཀྱི་སྤྱི་བབས་ལོ་རྒྱུས་དང་ཚོས་འབྱུང་དེ་བ་ཐེར་ཁག་ཏུ་བོད་ཡུལ་གྱི་
 ཆགས་དབྱིབས་ཀྱི་སྐོར་ལས། བོད་ཁམས་ཆགས་རྩལ་སྐོར་ལ་བྱིས་པའི་དེ་བ་ཐེར་དེ་ཅམ་མེད་མོད།
 བོད་ཀྱི་ས་ཁམས་ཆགས་རྩལ་གྱི་སྐོར་བཞོད་པའི་ཕྱག་དཔེ་སྤྱི་ལོ་ནི་ཚོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་
 ལྷོན་དེ་ཡིན་པར་སྐྱམ་སྟེ། དེ་ཉིད་དུ། མཚོ་དེ་འཕོལ་བ་ཞི་ཞིང་རབ་ཏུ་བསིལ། ཞོག་གི་རྒྱ་བརྒྱལ་ཅེས་
 བུའི་བོམས་བྲེ་བས། །རུ་བཞི་རྒྱ་ཡིས་གང་བ་དེ་རུ་ཐིམ། །རྒྱ་གཞན་དག་ཀྱང་དེ་ལྷར་ཐིམ་བ་ཡིས། །བོད་
 ཁམས་ཡུལ་གྱི་རྣམ་བ་གསལ་ཐོར་དོད། །²ཅེས་པ་དེ་དང་། ཚོས་འབྱུང་བསྟན་པའི་ཉིན་བྱེད་ལས།
 འཇམ་དཔལ་ཅ་རྒྱུད་ལས། ང་ནི་འདས་ནས་ལོ་བརྒྱ་ན། །ཁ་བ་ཅན་དུ་མཚོ་བྱི་ནས། །སྤྱི་ལའི་ནགས་
 བེ་འབྱུང་བར་འབྱུང། །ཞེས་པའི་མདོ་ལུང་གི་ཚིག་རྐང་འགའ་འབྲེར་ནས་བོད་ཀྱི་ས་ཁམས་ཆགས་
 རྩལ་ཐང་གི་མོད། དོན་དུ་འཇམ་དཔལ་ཅ་རྒྱུད་ཀྱི་ལུང་ཚིག་དེ་ནི་སྟོན་པ་གང་དུ་སྤྱང་ངན་འདའ་བའི་

1 Environment and Development Desk, *The Impacts of Climate Change on the Tibetan Plateau: A Synthesis of Recent Science and Tibetan Research* (Dharamshala: DIIR, 2009), 2
 2 ཚོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་ལྷོན། དཔལ་ལོ་གཞུག་ལག་ཐོང་བས་བརྟམས། མི་རིགས་དཔེ་སྟོན་ཁང་། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༦ ལོ་ལོ་ལོ་ ༤༡

ཡུལ་དང་། ཇི་ལྟར་འདའ་ཚུལ་བཤད་པའི་སྐབས་ཡིན་པས། བོད་ཀྱི་ཡུལ་དང་འབྲེལ་བ་གཏན་ནས་
 མེད་ཚུལ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་བཤོལ་སྐོར་གན་བྱམས་པ་བསམ་གཏན་ལགས་ཀྱིས་ཕྱག་བྲིས་གནང་
 པའི <<འཇམ་དཔལ་ཙུ་རྒྱུད་ལས་བོད་ཡུལ་ཆགས་ཚུལ་དང་། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ལྷང་བསྟན་པར་
 གྲགས་པའི་སྐོར་ལ་དབྱེད་གཏམ>>³ཞེས་པའི་ཚིག་ཉུང་དོན་བསྟུས་ཅན་གྱི་དབྱེད་ཚུལ་དེའི་ནང་རི་
 བཞིན་གསལ་བས་འདིར་རྒྱས་སྟོན་མི་བྱའོ། །འོན་ཀྱང་། ཚོས་འབྲུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་དུ་བཀོད་
 ཡོད་པའི་བོད་ཀྱི་ས་ཁམས་ཆགས་ཚུལ་གྱི་སྐོར་ནི་ད་ལྟའི་བར་བོད་ཀྱི་ས་ཁམས་ཆགས་ཚུལ་གྱི་སྐོར་
 ལ་བྲིས་པའི་སྟོལ་རྒྱན་གྱི་དེབ་ཐེར་སྤེལ་དེ་ཡིན་པར་སྟུམ་ལ། ལྷ་ཚུལ་དེ་ནི་དེང་ས་ཁམས་རིག་པ་བ་
 རྣམས་ཀྱིས་བོད་ཡུལ་ཆགས་རབས་ཀྱི་བརྗོད་ཚུལ་དང་མཐུན་ཤས་ཆེ་མོད། སྤྱིར་བོད་ཁམས་ཡོངས་
 དང་བྲེ་བྲག་དུ་བཞི་ཆ་ཆང་ཚུ་ཡིས་ཁངས་ཚུལ་ཐད་ཉོག་ཅམ་མི་མཐུན་པའོ། །

གཉིས་པ། ལྷ་འདམ་གཞོང་ས།

དེང་ས་ཁམས་རིག་པ་བ་རྣམས་ཀྱིས་བོད་ཡུལ་ཆགས་རབས་ཀྱི་ལྷ་ཚུལ་དེ་དག་ལ་གཞི་བཙུག་
 བས་མདོ་ཅམ་དེ་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ། སྟོན་དུས་མཚོ་བོད་མཐོ་སྐང་ནི་སྐམ་ས་ཡུག་གཅིག་ལས་གྲུབ་པའི་
 ལྷ་ཚུལ་འཛིན་མོད། དེང་ས་ཁམས་རིག་པ་བ་ཚོས་བརྟག་དབྱེད་བྱས་པར་གཞིགས་ན། བོད་ཡུལ་ནི་
 སྐམ་ས་ཡུག་གཅིག་ལས་གྲུབ་པ་ཞིག་མིན་པར། དེ་ནི་ལྷ་འདམ་གཞོང་ས་དང་བྱང་ཐང་ས་དུམ། ལྷ་
 སའི་ས་དུམ། འི་སྤྱི་ཉི་མ་ལ་ཡའི་ས་དུམ་བཅས་ས་དུམ་མི་འདྲ་བ་བཞི་དང་། ས་དུམ་དེ་དག་དུས་རིམ་
 མི་འདྲ་བའི་ནང་གཞོང་སྟེང་གྲུབ་སྟེ། ས་དུམ་དེ་དག་གི་བར་དུ་གནས་པའི་འི་སྤྱི་རྒྱ་མཚོ་གསར་ཉིད་བར་
 གསུམ་གྱི་མཚོ་ཁ་རྒྱབ་པ་ལས། མཚོ་ཞུན་མཁར་འཕགས་ཉེ་བྱུང་བའི་ས་སྐབས་མི་འདྲ་བ་ལྷ་ཅམ་ཡོད་
 པ་སྟེ། ལྷ་ལྷའི་ས་སྐབས་དང་སྐོང་བན་དཀར་མཛེས་ས་སྐབས། གསེར་བྱའི་ས་སྐབས། སྤང་གོང་ས་
 སྐབས། ཡར་ལུང་གཅོང་པོའི་ས་སྐབས་བཅས་ལྷ་དང་།⁴ དེ་བཞིན་བོད་ཁམས་གྲུབ་བྱེད་ཀྱི་ས་དུམ་

3 བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འགོ་རྒྱུང་། ཚོལ་གསུམ་ལོ་རྒྱུས་སྟེ་ཚན་ནས་ཚོགས་བསྐྱེགས། ལྷ་ལོ། ༢༠༠༩ འོག་དོས། ༡༡༧-༡༢༤
 4 Zhao Zhongbao, *Tectonic evolution of the Qiangtang terrane, central Tibetan Plateau*.
 PhD Thesis, University of Tübingen (2015), 12-20

བཞི་པོ་དེའི་བར་དུ་མ་ཚགས་པར། བོད་ཁམས་ཀྱི་ཕྱོགས་བཞིའི་ས་མཚམས་སུ་ཚགས་པའི་ས་སྐབས་
 གྲང་མང་དུ་ཡོད་དེ། བོད་ཀྱི་ལྷོ་ཕྱོགས་སུ་ཉི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་དང་འབྲུབ་ཕྱོགས་སུ་ཀ་ར་གོ་རམ་གྱི་རི་
 རྒྱུད། བྱང་ཕྱོགས་སུ་དེང་ཡུ་གྲུར་ཚགས་པའི་ཏཱ་རིམ་གཞོང་སའི་(Tarim Basin)ལྷོ་འབྲུག་ཕྱོགས་
 སུ་ཚགས་པའི་བོད་ཀྱི་ཆེས་བྱང་མཐར་གནས་པའི་ལྷོ་འདམ་གཞོང་སའི་འབྲུག་ནས་བྱང་འབྲུག་བར་དུ་
 ཚགས་པའི་ཨེལ་འེན་ཏཱ་འི་(Altyn Tagh)རི་རྒྱུད་དང་ཁི་ལིན་(Qilian)རི་རྒྱུད་བཙས་སོ། །ལྷོ་
 འདམ་གཞོང་ས་ནི་བོད་ཀྱི་བྱང་འབྲུག་ལ་དུ་ཚགས་པའི་བོད་ཀྱི་ཆེས་བྱང་མཐའི་ས་དུམ་དེ་ཡིན། ས་དུམ་
 དེའི་ནང་དེང་བོད་ཀྱི་མཚོ་སྡོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་འབྲུག་གི་ས་གཞོང་དག་འདུ་བར་བཞེད་དེ། ས་དུམ་དེའི་ལྷོ་
 ཕྱོགས་ནས་འབྲུག་ཕྱོགས་བར་མཐོ་པོར་ཀེར་བའི་ཁུ་ཏུ་རི་རྒྱུད་ཀྱིས་བསྐྱོར་ཡོད་དེ། རི་རྒྱུད་དེ་ནི་འབྲུག་
 ཏུ་ཅི་གི་སེ་ཏུན་གྱི་སྐ་མིར་ནས་འབྲུག་མཚོ་སྡོན་ཞིང་ཆེན་གྱི་ཕྱེད་ཅམ་བར་བསྐྱར་ཡོད་ལ། རི་རྒྱུད་དེའི་
 བསྐྱར་ཚད་ལ་སྤྱི་ལེ་2000ཙམ་ཡོད་པར་བྲག་མ། ས་དུམ་དེའི་འབྲུག་ནས་བྱང་ཕྱོགས་དང་འབྲུག་ཕྱོགས་
 གཉིས་ནི་ཨེལ་འེན་ཏཱ་དང་ཁི་ལིན། མདོ་ལ་རི་རྒྱུད་བཙས་ཀྱིས་བསྐྱོར་ཡོད་འདུག ཨེལ་འེན་ཏཱ་རི་རྒྱུད་
 ལས་བརྒལ་བའི་འབྲུག་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ས་ཁུལ་དག་ནི་དེང་ཡུ་གྲུར་གྱི་ས་ཁུལ་གཙོ་བོར་གྲུར་བའི་ཏཱ་རིམ་
 གཞོང་ས་དེ་ཡིན་སྟེ།⁵ དེས་ན་ལྷོ་འདམ་གཞོང་སའི་ས་དུམ་དེ་ནི་ལྷོ་ཏུ་ཁ་སྐྱོད་ཏུ་ལྷོ་ལོ་ཆེན་ལས་
 གྲུ་ལའི་རྒྱ་ལག་བྱང་མའི་རྒྱལ་ས་ལས་གས་སྐབས་བྱུང་སྟེ་ཚགས་པ་ལས། ལྷོ་འདམ་གཞོང་སའི་ས་
 དུམ་དེའང་སྡོན་དུས་ད་ལྟའི་གནས་ལུལ་དེ་རང་དུ་ཚགས་པའི་ས་དུམ་ཞིག་ནི་མིན་པར་སྐྱམ་སྟེ། གཅིག་
 བས་ས་དུམ་དེའི་ལྷོ་འབྲུག་ཕྱོགས་སུ་ཁུ་ཏུ་རི་རྒྱུད་དང་འབྲུག་བྱང་ནས་བྱང་འབྲུག་བར་དུ་ཨེལ་འེན་ཏཱ་དང་
 ཁི་ལིན་རི་རྒྱུད་དག་གིས་བསྐྱོར་བ་དེས། སྡོན་གྱི་དུས་ཤིག་ལ་ལྷོ་འདམ་གཞོང་སའི་ས་དུམ་དེ་ནི་ཁེར་
 གནས་ས་དུམ་ཡིན་ལ། མཐར་ས་དུམ་དེ་དེང་ཡུ་གྲུར་ཚགས་པའི་ཏཱ་རིམ་གཞོང་སར་གདོང་ཐུག་བྱུང་
 བས། རི་རྒྱུད་དེ་དག་ཚགས་པར་སེམས། དེ་མིན་ས་དུམ་གཉིས་བར་གདོང་ཐུག་མ་བྲས་པར། ས་
 དུམ་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་རི་རྒྱུད་དེ་འབྲུག་པོ་ཚགས་པའི་སྤོང་པ། གཉིས་ནས། ལ་འགས་ཀྱིས་ལྷོ་འདམ་
 གཞོང་སའི་ས་དུམ་དེ་ནི་སྡོན་དུས་སྤོང་ཆེན་ལྷོ་ཏུ་ཁ་སྐྱོད་ཏུ་ལས་གས་སྐབས་བྱུང་སྟེ་སའི་གོ་ལའི་བྱང་

5 <http://www.britannica.com/place/Qaidam-Basin>

བྱེད་དུ་འགྲུལ་བསྐྱོད་བྱས་པའི་རྒྱ་ནག་བྱང་མ་ལས་གས་སྐབས་བྱུང་བར་གྲགས་མོད།⁶ གང་ལྟར་ཚོ་
 འདམ་གཞོང་སའི་ས་དུམ་དེ་སའི་གོ་ལའི་ལྗོ་བྱེད་ནས་བྱང་ཕྱོགས་སུ་འགྲུལ་བར་སྐྱམ་སྟེ། ༡ སའི་གོ་
 ལའི་སྐྱམ་ས་པལ་ཆེ་བ་བན་ཉི་ལ་སྤྱིང་པོ་ཆེན་ལས་གས་སྐབས་བྱུང་རྗེས། སའི་གོ་ལའི་བྱང་ཕྱོགས་སུ་
 འགྲུལ་འགོ་ཚུགས་ཡོད་པ། ༢ ས་དུམ་དེའི་བྱུང་བའདུག་གསུམ་གྱི་ཕྱོགས་ནམས་མཐོ་ལ་རིང་བའི་རི་
 རྒྱུད་ཆེན་པོ་གསུམ་གྱི་ས་བསྐྱོར་ཡོད་པ། སྤྱིར་ཚོ་འདམ་གཞོང་སའི་ལྗོ་བྱེད་ཕྱོགས་སུ་ཁ་བྱུང་བྱེད་དང་ཨ་
 གྲུ་མ་ཆེན་རི་རྒྱུད་ཀྱི་ས་བསྐྱོར་མོད། རི་རྒྱུད་དེ་ནི་ཕྱི་ས་སུ་བྱང་ཐང་བྱང་མའི་ས་དུམ་དེ་ས་ལྗོ་འདམ་
 གཞོང་སའི་ས་ཁུལ་གྱི་ལྗོ་མཚམས་སུ་གདོང་ཐུག་བྱས་པ་ལས་ཆགས་བར་སེམས། ༣ བོད་ལུལ་
 ཆསགས་བྱེད་ཀྱི་ས་དུམ་ཆེན་པོ་བཞིའི་ཆགས་དུས་སུ་ཕྱིའི་ཐང་སྐྱེང་ན། ལྗོ་འདམ་གཞོང་སའི་ས་དུམ་
 དེ་ནི་བོད་ལུལ་ཆགས་བྱེད་ཀྱི་ས་དུམ་སུ་ཤོས་དང་། གདོང་ཐུག་སུ་ཤོས་ཀྱི་ས་དུམ་ཡིན་པར་འདོད་
 དགོས་ཏེ། ས་དུམ་དེ་ནི་བོད་ལུལ་གྱི་ཆེས་བྱང་མཐར་ཆགས་སའི་ས་དུམ་དེ་ཡིན་པས་སོ། །དེ་བཞིན་
 ས་དུམ་དེ་ལ་བོད་ལུལ་ཆགས་བྱེད་ཀྱི་ས་དུམ་གཞན་གསུམ་བཞིན་སའི་གོ་ལའི་ལྗོ་བྱེད་དུ་ཆགས་ཚུལ་
 དང་ཚོ་བའི་ལུལ་དུ་ཆགས་ཚུལ། གདོང་ཐུག་སུ་མ་བྱུང་ཚུལ། མཚོ་འབྲམ་དུ་ཆགས་ཚུལ། གདོང་ཐུག་
 ཕྱི་མ་བྱུང་ཚུལ། རྒྱ་མཚོ་དང་བྲལ་ཏེ་མཐོ་སྐང་ཆགས་ཚུལ་ལ་སོགས་པའི་ཆགས་ལུལ་མི་འདྲ་བ་བཞི་
 དང་གདོང་ཐུག་ཆེན་པོ་གཉིས་བརྒྱུད་ལྱོང་བ་ནི་སློབ་མེད་ཡིན་པར་སྐྱེ།

གསུམ་པ། བྱང་ཐང་ས་དུམ།

བྱང་ཐང་ས་དུམ་ནི་སྔོང་བན་དཀར་མཛེས་ས་སྐབས་ཀྱི་ལྗོ་དང་སྐང་གོང་ས་སྐབས་ཀྱི་བྱང་
 ཕྱོགས་སུ་ཆགས་པའི་ས་དུམ་ཞིག་སྟེ། བྱང་ཐང་ས་དུམ་དང་སྔོང་བན་དཀར་མཛེས་ས་དུམ་གཉིས་
 དབྱེ་འབྲེད་ཀྱི་ས་མཚམས་ནི་བྱང་ཐང་ས་དུམ་གྱི་བྱང་ཕྱོགས་ནས་བསྐྱོར་བའི་གསེར་བྱེ་ཉི་མའི་ས་

6 Chen Kezao and J. M. Bowler, "Late Pleistocene evolution of salt lakes in the Qaidam Basin, Qinghai Province, China," Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology, 54 (1986): 87--104

ཚིགས་དག་ཡིན་ལ། ལྷོ་ཕྱོགས་ཀྱི་ས་མཚན་མཉམ་ནི་བྱང་ཐང་ས་དུམ་དང་ལྷ་སའི་ས་དུམ་གཉིས་ཀྱི་བར་
 དུ་ཆགས་སའི་སྤང་ཀོང་ས་སྐབས་དེ་ཡིན་སྟེ། བྱང་ཐང་ས་དུམ་དེའང་བར་སྤོན་དུས་འགོར་བྱང་བའི་
 ལུལ་དེའི་སྲོག་ཆགས་དང་ཅི་ཤིང་ནགས་ཚལ་གྱི་འགྲུང་དོའི་ལུལ་ལུལ་མི་འདྲ་བ་ལ་གཞི་བཅོལ་བྱས་
 ཏེ། བྱང་ཐང་ས་དུམ་ལ་ལྷོ་མ་དང་བྱང་མ་གཉིས་ལས། བྱང་ཐང་བྱང་མའི་ས་དུམ་ནི་སྤྱིང་ཆེན་རྫོན་ཏེ་སྤྱི་
 ལྷ་ལས་ཀྱིས་སའི་རྒྱ་ནག་ལྷོ་མའི་སྐྱམ་ས་ལས་གས་སྐབས་བྱུང་མོད།⁷ བྱང་ཐང་ལྷོ་མའི་ས་དུམ་ནི་ལྷ་
 སའི་ས་དུམ་བཞིན་སྤྱིང་ཆེན་རྫོན་ཏེ་སྤྱི་ལ་ཐང་ཆགས་སའི་རྒྱ་གར་གྱི་ས་དུམ་གྱི་ཆ་ཤས་ཤིག་
 ཡིན་པར་གྲགས། ས་དུམ་དེ་ནི་ལྷ་སའི་ས་དུམ་གྱི་སྲོན་ལ་རྒྱ་གར་གྱི་ས་དུམ་དེ་ལས་གས་སྐབས་བྱས་
 ཏེ་ཡོ་རོ་ཤི་ཡའི་ལྷོ་མཐར་ཆགས་སའི་བྱང་ཐང་བྱང་མའི་ས་དུམ་ལ་གདོང་ལྷག་བྱས་པ་གྲགས་ལ།⁸
 ཡང་འགས་བྱང་ཐང་ལྷོ་མའི་ས་དུམ་ནི་སི་མི་རྒྱུན་ས་དུམ་གྱི་ནང་དུ་ཡོད་པའི་ལྷ་སའི་ས་དུམ་གྱི་བྱང་
 མཐའི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཀྱང་ཡིན་པར་བརྗོད། དེ་བཞིན་བོད་ཀྱི་རི་རྒྱུད་ཁག་ལ་ཞིབ་འཇུག་གེད་སྐབས།
 བོད་ཀྱི་བྱང་མཐའི་རི་རྒྱུད་ནས་ལྷོ་མཐའི་རི་རྒྱུད་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆགས་དུས་ཕྱི་རུ་འགྲོ་བར་བཞེད་དེ། བོད་
 ཀྱི་ཆེས་བྱང་མཐའི་རི་རྒྱུད་ཁག་ནི་ཆེས་སྤོས་བྱུང་ལ། དེ་རྗེས་ལྷ་འདམ་གཞོང་ས་དང་བྱང་ཐང་ས་
 དུམ། ལྷ་སའི་ས་དུམ། རི་སྤྱི་ཉི་མ་ལ་ཡའི་ས་དུམ་གྱི་ཆགས་རིམ་རིམ་བཞིན་གཅིག་རྗེས་གཉིས་མཐུད་
 ཀྱིས་ཕྱི་རུ་འགྲོ་བར་གྲགས། ས་དུམ་དེ་ཚོའི་ནང་གི་རི་རྒྱུད་ཀྱི་ཆགས་དུས་ཀྱང་བྱང་ཕྱོགས་ནས་ལྷོ་
 ཕྱོགས་སུ་རིམ་བཞིན་རྗེས་རྗེ་ཕྱིར་ཕྱིར་བྱུང་བ་ལས། བོད་ཀྱི་ས་དུམ་མི་འདྲ་བ་འགའ་གཅིག་མཐུག་
 གཉིས་མཐུད་དུ་འབྲུབ་པས། བོད་ཀྱི་ས་ཁམས་བྱུང་བའི་ཉི་མ་ལ་ཡའི་ལུལ་ནི་ཆེས་གཞོན་ཤོས་
 ཀྱི་སྐྱམ་ས་ཞིག་ཡིན་སྟེ།⁹ དེ་ལྷ་སའི་ལྷོ་ནས་བྱང་ཕྱོགས་སུ་གདོང་ལྷག་གེད་མཁན་གྱི་བོད་ཀྱི་བྱང་
 ཐང་ས་དུམ་ནི་ལྷ་འདམ་གཞོང་ས་ལས་ཕྱི་བར་ཆགས་ལ། ས་དུམ་དེ་ཉིད་སྤྱིང་ཆེན་རྫོན་ཏེ་སྤྱི་ལས་

7 Zhao Zhongbao, *Tectonic evolution of the Qiangtang terrane*, 19

8 *Ancient Tibet: Research Materials from The Yeshe De Project* (California: Dharma Publishing, 1986), 15

9 Ibid

གས་སྐབས་བྱུང་བའམ། རྫོན་ཏེ་ལྷ་རྒྱ་དང་ཡོ་རོ་ཤི་ཡའི་བར་དུ་ཆགས་པའི་ཁེར་གནས་ས་དུམ་གང་
 ཏུང་ཞིག་ལས་ཟུབ་པའི་འདྲོད་ཚུལ་ལས། དེ་མིན་ས་དུམ་དེ་རྫོན་ཏེ་ལྷ་རྒྱའི་སྐྱམ་ས་གང་ཞིག་ལས་གས་
 སྐབས་བྱས་མིན་དང་། ས་དུམ་དེ་དང་འབྲེལ་བའི་ཆགས་དུས་ཐད་ད་དུང་ཡང་ཁ་མཚོན་གཙོད་མི་སྲུབ་
 མོད། དེ་མིན་གླིང་པོ་ཆེན་སྐབ་ཅི་ཡ་གས་སྐབས་བྱུང་དུས་ཏེ། ལོ་ངོ་ས་ཡལ་༡༠༠ཙམ་གྱི་སྐབས་བྱང་ཐང་
 བྱང་མའི་ས་དུམ་དེ་ཚོ་འདམ་གཞོང་ས་དང་ཏུ་རིམ་གཞོང་སའི་ལྷོ་མཐར་གཏོང་བྱུག་བྱུང་བ་ལས། དེར་
 ས་དུམ་དེ་གསུམ་གྱི་བར་དུ་ཡོད་པའི་ཁུ་བུ་རི་རྒྱུད་དེ་ཆགས་པར་ཟུགས་ལ། ད་དུང་སྐབས་དེར་རྒྱ་
 བག་རྫོམ་དང་མེ་ཉི་ནས་བྱང་མ། ཀམ་རྫོ་ཏེ་ཡ། ལའོ་སེ་ལ་སོགས་པའི་ས་ཁུལ་རྣམས་ཀྱང་གླིང་ཆེན་
 རྫོན་ཏེ་ལྷ་རྒྱ་ལས་གྲུས་ཐོར་བྱུང་སྟེ། སའི་གོ་ལའི་བྱང་བྱེད་དུ་ཆགས་པའི་ཡོ་རོ་ཤི་ཡར་གཏོང་བྱུག་
 བྱེད་བཞིན་འདུག་པས། བོད་ཀྱི་བྱང་ཐང་ས་དུམ་དང་གོང་དུ་བཞོད་པའི་ལྷོ་འར་ཨེ་ཤི་ཡའི་སྐྱམ་སའི་
 གཏོང་བྱུག་དང་ཆགས་རིམ་བར་འབྲེལ་བ་ཆེན་པོ་ཡོད་པར་སྣང།

བཞི་བ། ལྷ་སའི་ས་དུམ།

ལྷ་སའི་ས་དུམ་དའི་བྱང་ཕྱོགས་ནས་སྤང་གོང་ས་སྐབས་དང་ལྷོ་ཕྱོགས་ནས་ཡར་རྒྱུང་གཙང་
 པོའི་ས་སྐབས་དེས་བསྐྱོར་ཡོད་ལ།¹⁰ དེ་བཞིན་དའི་ལུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆ་འགའ་ཞིག་ཀར་གོ་རམ་རི་
 རྒྱུད་ཀྱིས་བསྐྱོར་ནས་ཡོད། ས་དུམ་དེ་ནི་ལོ་ངོ་ས་ཡལ་༡༠༠ཙམ་གྱི་ཡར་རྫོན་དུ་གནའ་དུས་ཀྱི་གླིང་པོ་
 ཆེན་སྐབ་ཅི་ཡ་དེ་སྐྱམ་ས་ཆེན་པོ་གཉིས་སུ་གྲུས་ཏེ། སའི་གོ་ལའི་ལྷོ་བྱེད་དུ་ཆགས་པའི་རྫོན་ཏེ་ལྷ་རྒྱའི་
 སྐྱམ་ས་ཆེན་པོ་ལས་གྲུས་ཐོར་བྱེད་འགོ་ཚུགས་པ་སྟེ། ལྷ་སའི་ས་དུམ་དེ་གནས་སའི་སི་མི་རྫིན་གྱི་
 ས་དུམ་ནར་མོ་དེ་རྫོན་ཏེ་ལྷ་རྒྱ་ལས་ཁ་གྲུས་ནས་སའི་གོ་ལའི་བྱང་བྱེད་དུ་ཆགས་པའི་ཡོ་རོ་ཤི་ཡའི་
 སྐྱམ་ས་ཆེན་པོའི་ལྷོ་མཐར་གཏོང་བྱུག་བྱུང་སྐབས། ལྷ་སའི་ས་དུམ་དེ་འདྲ་སྐབས་དེར་ཡོ་རོ་ཤི་ཡའི་
 ལྷོ་མཐར་ཆགས་པའི་བྱང་ཐང་ས་དུམ་ལ་གཏོང་བྱུག་བྱུང་བས། བྱང་ཐང་ས་དུམ་དང་ལྷ་སའི་ས་དུམ་
 བར་དུ་ཆགས་པའི་སྐྱ་མོའི་ཉི་སྐྱེ་རྒྱ་མཚོ་བར་མའི་མཚོ་ཁ་རྒྱབ་པ་མ་ཟད། མཚོ་དའི་མཚོ་འུམ་གཞོན་

10 Arda Ozacar, "Paleotectonic Evolution of Tibet," 2015

བཅིང་བྱུང་བ་ལས། མཚོ་ཕྱོད་དག་མཁར་འབགས་ཏེ། ས་དུམ་དེ་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་ཆགས་པའི་སྐར་
 ཀོང་ས་སྐབས་དེ་བྱུང་སྐད།¹¹ དེས་ན་ལྷ་སའི་ས་དུམ་ནི་དེང་གི་ཏར་གི་དང་ཨི་རན། ཨབ་ལྷ་ནི་སེ་རྒྱན་
 ལ་སོགས་པའི་ས་ཁུལ་མང་པོ་འདུས་པའི་སྡོད་དུས་རྫོན་ཏེ་ལྷ་རྒྱའི་བྱང་མཐའི་ཨ་རྗེ་རི་ཁབ་ས་ཨོ་སེ་
 རྩོལ་ཡ་བར་དུ་བསྐར་ཏེ། ལྷིས་སྐྱ་གས་སྐབས་བྱུང་བའི་སི་མི་རྗེན་ས་དུམ་ནས་མོའི་ནང་གི་སྐྱམ་ས་
 ཞིག་ཡིན་པར་བྲགས་མོད།¹² དེང་བོད་ས་མཚོའི་ས་ཁབས་ཆགས་ཚུལ་གྱི་སྐོར་ལ་བརྟུལ་དབྱེད་བྱེད་
 སྐབས། ལྷ་སའི་ས་དུམ་ནི་མཚོ་བོད་མཚོ་སྐང་གི་སྡོ་སྡོགས་ས་ཁུལ་གྱི་ཡུབ་ཆ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཆགས་
 ཡོད་པས། སི་མི་རྗེན་ས་དུམ་ལས་བྱེ་བྲག་བོད་ཀྱི་ལྷ་སའི་ས་དུམ་དེ་བོད་ཀྱི་བྱང་མང་གི་ས་དུམ་ལ་
 གཏོང་རྒྱག་མ་བྱས་སྡོད་དུ་སའི་གོ་ལའི་བྱང་བྱེད་དུ་ཡོད་པའི་སྤྱིར་ཆེན་རྫོན་ཏེ་ལྷ་རྒྱའི་བྱང་མཐའི་སྐྱམ་
 ས་གང་ཞིག་ལས་གས་སྐབས་བྱུང་ཚུལ་ཐད་མཁས་པའི་བཞེད་ཚུལ་མི་མཐུན་བ་གཉིས་ཅམ་ཡོད་
 དེ། ས་ཁབས་རིག་བ་བ་འབགས་ལྷ་སའི་ས་དུམ་དེ་སའི་གོ་ལའི་བྱང་བྱེད་དུ་ཆགས་པའི་རྫོན་ཏེ་ལྷ་རྒྱའི་
 རྩུ་གར་གྱི་སྐྱམ་ས་ལས་མཆེད་པར་བྲགས་ལ། ཡང་འབགས་རྫོན་ཏེ་ལྷ་རྒྱའི་ཨོ་སེ་རྩོལ་ཡའི་སྐྱམ་ས་
 ལས་བྱེས་པ་སོགས་ལྷ་ཚུལ་མང་མོད། རོག་ལྡན་བར་མའི་དུས་བསྐལ་སྐབས་ལྷ་སའི་ས་དུམ་དེ་བོད་
 ཀྱི་བྱང་མང་ལ་གཏོང་རྒྱག་མ་བྱས་གོང་། ལྷ་སའི་ས་དུམ་དེ་རྫོན་ཏེ་ལྷ་རྒྱའི་ནང་གི་རྩུ་གར་གྱི་བྱང་ཤར་
 ལས་བྱེས་ཚུལ་འདོད་མཁན་མང་བ་ལས། ལྷ་སའི་ས་དུམ་དེ་རྫོན་ཏེ་ལྷ་རྒྱའི་ཨོ་སེ་རྩོལ་ཡའི་བྱུབ་བྱང་ལས་
 བྱེས་ཚུལ་འདོད་མཁན་དག་ལ་རྩུབ་སྐོར་བྱེད་མཁན་ཉུང་དུ་ལས་མེད། དེ་ནི་འདས་པའི་དུས་སྐབས་
 སའི་ས་དུམ་དེ་ཨོ་སེ་རྩོལ་ཡའི་ལས་གས་སྐབས་བྱས་ཚུལ་ཐད་བརྟུལ་དབྱེད་བྱེད་མཁན་ཉུང་བ་དང་
 བདེན་དཔང་ཉུང་བས་ཡིན་པར་འདོད་དེ། ལྷི་ལོ་༡༩༤༤ ཅམ་ལ་ཨོ་འོ་ཤི་ལའི་ལྷ་ལི་སེ་(Audley
 Charles)ལགས་ཀྱིས་སོག་ལྡན་རྗེས་མའི་དུས་མཐུག་གི་སྐྱམ་སྐྱེས་ཅི་ཤིང་དང་ཆ་ཁུལ་གྱི་མཚོ་

11 Z.M Zhang et.al, “Metamorphism and tectonic evolution of the Lhasa terrane, Central
 Tibet,” *Gondwana Research* 25 no.1 (2014):170-189
 12 C.R. Scotese and W. S. McKerrow, “Revised world maps and introduction.”Geological
 Society, London, Memoirs 12 (1990): 1-21

གནས་ཤོག་ལྟེན་ལ་བརྟེན་དབྱེད་བྱས་འབྲས་ལས། རྩ་ར་སིག་དུས་རབས་ཀྱི་མའི་ནང་ལྷ་སའི་ས་དུམ་
 དེ་ཨོ་སེ་ཀྲོ་ལེ་ཡའི་རྒྱབ་མཐའ་ལས་གས་སྤྱབས་བྱུང་ཚུལ་གྱི་བསམ་ཚུལ་བརྟོན་མོད།¹³ བསམ་ཚུལ་
 དེ་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་གྱི་འཁལ་བྱུང་མེད་མོད། དེར་ལྷ་སའི་ས་དུམ་དང་ཨོ་སེ་ཀྲོ་ལེ་ཡ། རྩ་གར་གྱི་སྐྱམ་
 ས་བཅས་ཀྱི་ཚོན་རིས་ཅན་གྱི་ཤེས་རྟོན་ཆགས་དུས་ལ་བརྟེན་དབྱེད་བྱས་འབྲས་ལས། ལྷ་སའི་ས་
 དུམ་ནི་ཨོ་སེ་ཀྲོ་ལེ་ཡའི་རྒྱབ་བྱང་གི་ཕྱོགས་དང་འབྲེལ་ཆེ་བ་ཡོད་པར་གྲགས་ལ། བྱང་ཐང་རྫོ་མ་དང་
 འི་སྤྱི་ཉི་མ་ལ་ཡའི་ས་དུམ་གྱི་ཚོན་རིས་ཅན་གྱི་ཤེས་རྟོན་ཉི་མ་ལ་ཡ་ཆེ་བ་དང་འབྲེལ་ཆེ་བས། ས་
 དུམ་དེ་གཉིས་རྫོན་ཏེ་རྩེ་ལུ་རྩེ་རྩེ་གར་གྱི་སྐྱམ་ས་ལས་གྲེས་ཐོར་བྱས་པར་འདོད་བ་ལས། ས་དུམ་ཐན་
 ཚུན་གྱི་ཚོན་རིས་ཅན་གྱི་ཤེས་རྟོན་ཆགས་དུས་མཐུན་མི་མཐུན་གྱི་ཁྲད་པར་ལས། ལྷ་སའི་ས་དུམ་
 བེ་སོག་ལྟེན་མའི་ས་དུམ་བསྐྱེད་ཀྱི་ཨོ་སེ་ཀྲོ་ལེ་ཡའི་རྒྱབ་བྱང་མཚམས་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཤིག་ལས། སོག་
 ལྟེན་མའི་སྐབས་ཀྱི་རྩ་གར་གྱི་སྐྱམ་ས་དེ་ལས་གས་སྤྱབས་བྱུང་བའི་བྱང་ཐང་རྫོ་མ་དང་འི་སྤྱི་ཉི་
 མ་ལ་ཡའི་ས་དུམ་དེ་འབྲེལ་བར་གྲགས། གཉིས་ལ། ལྷ་སའི་ས་དུམ་གྱི་ནང་པར་ལྷོ་དུས་རབས་
 དང་སོལ་ཆགས་དུས་རབས་སུ་བྱུང་བའི་བྱེ་སྤྲེགས་ཐག་དོད་དང་བྲག་ལྷན་མང་པོ་ཡོད་པས། ལྷ་སའི་
 ས་དུམ་དེ་ཉིད་གས་སྤྱབས་བྱུང་སའི་ས་ཁལ་དུ་ས་དུམ་དེ་ཉིད་དུ་བྱུང་བའི་བྲག་ལྷན་དང་དུས་མཚུངས་
 ཀྱི་བྲག་ལྷན་རྒྱ་ཆེར་དགོས་མོད། འོན་ཀྱང་། ཉི་མ་ལ་ཡ་ཆེན་པོ་གཙོས་པའི་རྩ་གར་གྱི་སྐྱམ་སའི་ནང་
 གདོད་སྤྱེས་སོག་ལྟེན་གསར་མའི་སྐབས་ཀྱི་བྱེ་སྤྲེགས་ཐག་དོད་དང་བྲག་ལྷན་ལས། ལྷ་སའི་ས་དུམ་གྱི་
 བྱེ་སྤྲེགས་ཐག་དོད་དང་བྲག་ལྷན་བཞིན་མེད་ལ་དུས་ཚོད་ཀྱང་མི་མཐུན་ཏེ། ལྷ་སའི་ས་དུམ་གྱི་བྲག་ལྷན་
 དང་བྱེ་སྤྲེགས་ཐག་དོད་པོ་སྤྱི་དུས་རབས་དང་སོལ་ཆགས་དུས་རབས་སྐབས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་
 མོད། ཉི་མ་ལ་ཡ་ཆེན་པོ་གཙོས་པའི་རྩ་གར་གྱི་སྐྱམ་སའི་བྲག་ལྷན་ནི་གདོད་སྤྱེས་སོག་ལྟེན་གསར་
 མའི་སྐབས་བྱུང་སྐད།

འོན་ཀྱང་། དེ་ལས་ལྟོག་སྟེ། ཨོ་སེ་ཀྲོ་ལེ་ཡའི་རྫོ་རྒྱབ་དུ་ཆགས་པའི་ཨལ་རྩ་ནི་སྤྱི་ལོ་སོར་ས་རྒྱུད

13 <https://pubs.eoscienceworld.org/gsa/geology/article/39/8/727/130631/lhasa-terrane-in-southern-tibet-came-from>

(Albany Fraser Belt)ནང་ལྷ་སའི་ས་དུམ་གྱི་བྲག་ཚུབ་ཀྱི་བྱུང་དུས་དང་མཐུན་པའི་བྲག་ཚུབ་
རྒྱ་ཆེར་ཡོད་པ་ལས། ལྷ་སའི་ས་དུམ་དེ་ཨོ་སེ་ཤོ་ལེ་ཡ་ལས་གས་སྐབས་བྱུང་བར་འདོད་དོ།¹⁴

ལྷ་བ། ཉི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད།

སོལ་ཆགས་དུས་རབས་གྱི་དུས་འགོར་རྒྱ་གར་གྱི་སྐྱམ་ས་ནི་སའི་གོ་ལའི་ལྷོ་བྱེད་དུ་ཆགས་པའི་
མིང་ཆེན་རྫོན་ཏེ་ལྷ་རྒྱ་དང་འབྲེལ་བའི་ཡོད་མོད།¹⁵ ལོ་རྒྱུ་ས་ཡུལ་མཉམ་སྲུབ་ཅན་དུ་རྒྱ་གར་གྱི་ས་
དུམ་དང་ཨོ་སེ་ཤོ་ལེ་ཡ། ཨན་ཏུ་ལི་ཁྲའི་བར་དུ་རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱ་མཚོ་ཆགས་པ་དང་ལྷན་དུ། དེ་སྲོན་སྐྱམ་
ས་ཆེན་པོ་གཅིག་ནང་ཆགས་པའི་ཨོ་སེ་ཤོ་ལེ་ཡ་དང་ཨན་ཏུ་ལི་ཁྲ། རྒྱ་གར་བཅས་གསུམ་གས་སྐབས་
བྱུང་འགོ་ཆུགས་པ་ལས། རྒྱ་གར་གྱི་སྐྱམ་ས་དེས་སའི་གོ་ལའི་བྱང་ཕྱོགས་སུ་ལོ་རྒྱུར་ཆད་སན་
ལི་མི་ཏེར་ལྷ་ཅན་འགྲུལ་ཏེ། ལམ་བར་སྤྱི་ལེ6000ལྷག་ཅན་འགྲུལ་བས་¹⁶ལོ་རྒྱུ་ས་ཡུལ་མཉམ་སྲུབ་
རྒྱུ་ལེ་ལའི་ལྷོ་མཐར་ཆགས་པའི་བོད་ཀྱི་ལྷ་སའི་ས་དུམ་ལ་གདོང་ཐུག་བྱུང་རྗེས། དེར་སའི་གོ་ལའི་
སྤྱིང་གི་རི་རྒྱུད་གཞོན་ཤོས་དང་རི་མཚོ་མང་ཤོས་སུ་བྲགས་པའི་ཉི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱུད་དེ་ཆགས་པར་
བྲགས་ཏེ། མཚོ་ལ་རིང་བའི་རི་རྒྱུད་འདི་ནི་ལྷ་ས་ཆགས་ཚུལ་གྱི་ཐད་ལྷ་ཚུལ་མི་འབྲེལ་གཉིས་ཅན་ཡོད་
དེ། སྲོན་དུས་ཀྱི་ལྷ་ཚུལ་ནི་རྒྱ་གར་གྱི་སྐྱམ་ས་དེ་ལྷ་སའི་ས་དུམ་ལ་གདོང་ཐུག་བྱེད་སྐབས། སྐྱམ་ས་
དེ་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་ཆགས་པའི་ལྷོ་རྒྱ་མཚོ་གསར་མའི་མཚོ་ཤུག་དག་རྒྱ་གར་གྱི་སྐྱམ་སའི་བྱང་
འགྲུལ་གྱི་འགྲུལ་ལུས་ལས། བོད་ཡུལ་ཆགས་བྱེད་ཀྱི་ལྷ་སའི་ས་དུམ་གཙོ་ས་པའི་བྱང་ཐང་ས་དུམ་

14 Di-Cheng Zhu et al., "Lhasa Terrane in Southern Tibet Came from Australia," *Geology* 39 no.8(2011): 727–730

15 Rainer Kind, "The Fastest Continent: India's Truncated Lithospheric Roots," *American Association for the Advancement of Science*, 17 October, 2007 https://www.eurekalert.org/pub_releases/2007-10/haog-tfc101507.php.

16 Pierre Dezes, *Tectonic and metamorphic Evolution of the Central Himalayan Domain in Southeast Zaskar* (Kashmir, India). PhD Thesis, Swiss Academy of Sciences (1999)

ལ་སོགས་པའི་ས་ཤུལ་དང་ས་ཡོལ་བར་དུ་འཕྲེང་འཇུག་ལ་བྱས་པ་གང་ཞིག མཐར་ཐུག་གར་གྱི་ས་དུམ་
དེས་ལྷ་སའི་ས་དུམ་ལ་ཐང་ཀར་གདོང་ཐུག་བྱས་པ་ལས། སྐམ་ས་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཐུག་མཚམས་ནམས་
འགྲུར་དུ་ཐོན་པའམ་མཁར་འཕགས་ནས་དེང་ཉི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱད་ཀྱི་སྤྱི་མོར་འགྲུར་བ་དེ་ཆགས་ལ།
དེ་རྗེས་རྒྱ་གར་གྱི་སྐམ་ས་ནི་སྤྱི་མཐུད་སའི་གོ་ལའི་བྱང་ཕྱོགས་སུ་འགྲུལ་རྒྱུན་ལས། འདས་པའི་ལོ་
རོ་ས་ཡ་མང་པོའི་ནང་ཉི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱད་དེ་དག་ལོ་རེ་བཞིན་རྗེ་མཐོར་སྤྱོད་བར་བྱགས་ལ། དེང་
ཡང་རྒྱ་གར་གྱི་སྐམ་ས་དེ་སའི་གོ་ལའི་བྱང་ཕྱོགས་སུ་འགྲུལ་བ་དང་ལྷན། ཉི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱད་དེ་འདྲ་
ལོ་རེར་རྗེ་མཐོར་འགོ་བར་བཞེད། དེ་བཞིན་སྐམ་ས་དེ་གཉིས་ཀྱི་གདོང་ཐུག་གི་གོོན་ཤུགས་ལས་ལྷ་
སའི་ས་དུམ་ལ་སོགས་པའི་ཐོད་སའི་འོག་ཏུ་འཕྲེང་འཇུག་བྱས་པའི་འོ་སྤྱི་རྒྱ་མཚོ་གསར་བ་དེས་གུང་
ཐོད་ལུལ་དེ་མཐོ་སྐང་ཅན་ཞིག་ཏུ་འགྲུར་རྒྱུན་བྱས་ལ་བྱེད་བཞིན་ཡོད་སྟེ། དེང་གི་བྲགས་ཆེ་པའི་ལྷ་
རྒྱལ་ནི་གོང་བཞིན་སྐམ་སའི་མཐའ་རྒྱར་གཉིས་གདོང་ཐུག་བྱུང་བ་མཁར་འཕགས་ཉི་རི་རྒྱད་ཆགས་
རྒྱལ་དེ་འདྲ་མིན་པར། རྒྱ་གར་གྱི་སྐམ་ས་དེ་སའི་གོ་ལའི་བྱང་ཕྱོགས་སུ་འགྲུལ་བཞིན་སྐབས། རྒྱ་
གར་གྱི་སྐམ་ས་དང་ལྷ་སའི་ས་དུམ་བར་དུ་ཆགས་པའི་འོ་སྤྱི་རྒྱ་མཚོ་གསར་པའི་མཚོ་ཤུལ་པའི་ཆེ་བ་
ས་དུམ་དེ་གཉིས་ཀྱི་གོོན་བཅོར་ལས། ལྷ་སའི་ས་དུམ་འོག་ཏུ་འཕྲེང་འཇུག་བྱས་པོད། མཚོ་ཤུལ་ཚང་
མ་འཕྲེང་འཇུག་བྱས་མེད་དེ། རྒྱ་གར་གྱི་སྐམ་སའི་བྱང་མཐར་ཆགས་པའི་མཚོ་ཤུལ་དག་འཕྲེང་འཇུག་
མ་བྱས་པར། མཐར་སྐམ་མཐའ་དེ་གཉིས་གདོང་ཐུག་བྱུང་སྐབས། རྒྱ་གར་གྱི་སྐམ་སའི་བྱང་མཐར་
ཆགས་པའི་འོ་སྤྱི་གསར་པའི་བྱེ་སྤྱོད་ཀྱི་མཚོ་ཤུལ་ལ་དག་སྐམ་ས་དེ་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་གོོན་
བཅོར་བྱུང་སྟེ། བྱེ་སྤྱོད་ཀྱི་མཚོ་ཤུལ་ལ་དེ་ལྷ་སའི་ས་དུམ་ཕྱོགས་སུ་ཆག་ཏུ་གང་ལྟེན་སྟེར་
རྗེས་བཞིན་ས་དུམ་མཉམ་འདུས་བྱས་ཉི་མཁར་འཕགས་པ་ལས། ཉི་མ་ལ་ཡའི་རི་རྒྱད་དེ་ཆགས་
འགོ་རྒྱལ་ལ། དེ་བཞིན་འོ་སྤྱི་རྒྱ་མཚོ་གསར་པའི་མཚོ་ཤུལ་ཅན་མིན་པར། ལྷ་ས་དང་རྒྱ་གར་གྱི་
སྐམ་སའི་ཐུག་མཚམས་ཀྱི་ས་ཤུལ་ཡང་རྒྱ་རྒྱུད་འགོ་བཞིན་ཡོད་པར་བཞེད་དེ། གདོང་ཐུག་བྱུང་རྗེས་རྒྱ་གར་
སྤོན་དུ་རྒྱ་གར་གྱི་སྐམ་ས་དེ་དེང་གི་སྐམ་ས་ལས་རྒྱ་ཆེ་བར་ཡོད་པོད། གདོང་ཐུག་བྱུང་རྗེས་རྒྱ་གར་

།ཉི་ལྷན་སའི་བྱང་མཚམས་ནས་སྤྱི་ལེ2400ཙམ་གྱིས་རྒྱ་རྒྱུ་དུ་བྱིན་ཡོད་ཚུལ་ཚོད་དཔག་གུང་དེ།¹⁷
 ས་ཁྲོན་དེ་ཙམ་རྒྱ་རྒྱུ་དུ་བྱིན་ཚུལ་ལོ། གཅིག་ནས་རྒྱ་གར་གྱི་བྱང་མཐའི་སྐྱམ་ས་འགའ་ལྷ་སའི་ས་
 ིུམ་འོག་འཕྲེད་འཇུལ་བྱས་པ་དང་། གཉིས་ནས་བྱང་མཐའི་སྐྱམ་ས་འགའ་ཉི་མ་ལ་ཡ་ཆགས་རྒྱུའི་
 རྗེ་རྒྱ་མཚོའི་མཚོ་ཕྱོན་ལྷག་མ་དང་རྣམ་དུ་མཁར་འཕགས་པ་ལས་བྱས་སྐད། མ་ཟད་སྐབས་དེར་ཡོ་རོ་
 །ཤི་ཡའི་རྫོ་མཐར་ཆགས་པའི་ལྷ་སའི་ས་དུམ་གྱི་རྫོ་མཐའི་སྐྱམ་ས་འགའ། རྒྱ་གར་གྱི་སྐྱམ་སའི་གདོང་
 རུག་གི་གོའོན་ཕྱགས་ལས། རྫོ་མཐའི་ས་དུམ་དེ་དག་ཉི་ལྷན་རྒྱ་མཚོ་གསར་མའི་མཚོ་ཕྱོན་དང་རྒྱ་གར་
 གྱི་སྐྱམ་སའི་བྱང་མཐའ་འགའ་བཞིན་འཕྲེད་འཇུལ་མ་བྱས་པར། རྫོ་མཐའི་ས་དུམ་འགའ་ཉི་ལྷན་རྒྱ་མཚོ་
 གསར་མའི་མཚོ་ཕྱོན་དང་རྣམ་དུ་མཁར་འཕགས་ནས་ཉི་མ་ལ་ཡ་ཆགས་རྒྱེན་ཉུང་དུ་རེ་བྱས་ཡོད་
 སྐད། དེ་ཡང་ལྷ་སའི་ས་དུམ་གྱི་རྫོ་མཐའ་དེ་རྒྱ་གར་གྱི་སྐྱམ་སའི་འོག་འཕྲེད་འཇུལ་བྱས་མེད་དོན་ལོ།
 རྒྱ་གར་གྱི་ས་དུམ་དེ་བྱང་ཕྱོགས་སུ་འགྲུལ་བཞིན་ལྷ་སའི་ས་དུམ་གྱི་རྫོ་མཚམས་སུ་གདོང་རུག་བྱུང་
 པ་ལས། ལྷ་སའི་ས་དུམ་དེ་རྫོང་འགྲུལ་ནས། ས་དུམ་དེ་ཉིད་ཀྱི་རྫོང་གནས་པའི་རྒྱ་གར་གྱི་ས་དུམ་
 ཕྱོགས་སུ་འགྲུལ་ཉི་གདོང་རུག་བྱས་མེད་པས་ཡིན་སྐད།

མཇུག་གི་གཏམ།

མདོར་ན། དེང་མཚོ་སྐང་ཅན་གྱི་ཤོད་ཡུལ་དེ་ནི་ཤོད་ཀྱི་སྐོལ་རྒྱུན་ལོ་རྒྱུས་དེའི་ཐེངས་འགའ་ཏུ་
 བཞོད་པ་བཞིན་རྒྱ་ཡིས་ཁངས་པ་ཟོམ་ལྷེ་བས་ཤོད་ཡུལ་ཆགས་ཚུལ་ལྟར་མིན་པར་སྐྱམ་སྤེ། ཤོད་
 ཡུལ་ཆགས་གུང་གྱི་ས་དུམ་བཞི་ལས་ཡར་སྐྱང་གཅང་པོའི་རྫོ་ནས་རྒྱ་གར་གྱི་སྐྱམ་སའི་བར་གྱི་ཉི་ལྷན་
 ཉི་མ་ལ་ཡ་ལས། དེ་མིན་གྱི་ས་དུམ་གསུམ་ནི་གདོང་ནས་སྐྱམ་ས་ཞིག་ཡིན་པ་ལས། རྒྱ་མཚོས་ཁངས་
 པའི་མཚོ་ཕྱོན་ཞིག་མིན། དེ་བཞིན་ཤོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཤོད་ཡུལ་ནི་གདོང་ནས་ས་ལེབ་གཅིག་ལས་
 གྲུབ་ཡོད་པར་སྐྱམ་མོད། དོན་དུ་དེང་ས་ཁམས་རིག་པ་བའི་གྲིང་པོ་ཆེན་གྱིས་ཟོར་གྱི་ལྷ་རྒྱུལ་ལྟར་ན།
 ཤོད་ཡུལ་ནི་ས་ལེབ་མི་འདྲ་བ་བཞི་སྤྱིར་གདོང་རུག་བྱུང་སྟེ་གྲུབ་པ་ལས་ས་ལེབ་གཅིག་ལས་གྲུབ་

17 https://en.wikipedia.org/wiki/Geology_of_the_Himalaya#CITEREFDzes1999

བར་མི་འདོད་པ། མ་ཟད་དེར་བོད་ཡུལ་ཆགས་བྱེད་ཀྱི་ས་དུམ་དེ་དག་གྲང་གདོད་ནས་དེར་བོད་ཡུལ་
 ཆགས་ཡུལ་དེ་གར་ཡོད་པ་ཞིག་མིན་པར། ས་དུམ་དེ་དག་ནི་སའི་གོ་ལའི་ལྗོ་བྱེད་ནས་ལོ་རོ་ས་ལ་
 མང་བོའི་རིང་སའི་གོ་ལའི་བྱང་ཕྱོགས་སུ་འགྲུལ་ཏེ། ཡོ་རོ་ཤི་ཡའི་གླིང་པོ་ཆེན་ལ་གཅིག་ཇེས་གཉིས་
 མ་སྐད་ཀྱིས་གདོད་ཐུག་བྱུང་བ་ལས་གྲུབ་པར་ཐགས་ཏེ། གོང་གི་ལྷ་ཚུལ་དེ་དག་ནི་འོ་བ་བཤད་དང་
 ཚོད་དཔག་མིན་པར། ལྷ་ཚུལ་དེ་ནི་གནའ་ནས་ད་བར་གྱི་གླིང་དང་གླིང་ཐོན་འགྲུལ་ཕྱོགས་དང་བོད་ཀྱི་
 རི་རྒྱུད་ཆགས་སྐྱེད་ས། རི་རྒྱུད་ཀྱི་བྱུང་ཇེས། བོད་ཀྱི་ས་བབ་མཐོང་མཁ། ལོ་རེ་བཞེན་རྒྱ་གར་གཙོ་ས་
 པའི་ཨེ་ཤི་ཡའི་སྐྱམ་ས་དག་སའི་གོ་ལའི་བྱང་ཕྱོགས་སུ་འགྲུལ་སྐྱོད་བྱེད་སྐྱེད་ས་དང་ཉི་མ་ལ་ཡའི་རི་
 རྒྱུད་རེ་མཐོང་འགོ་བ་ལ་སོགས་པའི་ཚན་རིག་དང་མ་སྐད་པའི་ལྷ་ཚུལ་མང་བོར་གཞི་བཙུག་བྱས་ནས་
 ཞིབ་འཇུག་བྱས་ཇེས་ཡིག་ཐོག་ལ་སའི་ཞིག་གོ། །དེས་ན་རྒྱ་གར་གྱི་ས་དུམ་དང་བོད་ཀྱི་ས་དུམ་
 གཉིས་གདོད་ཐུག་བྱུང་སྟེ་ཉི་མ་ལ་ཡ་གཙོ་འགྲུར་གྱི་བོད་ཡུལ་ཆགས་ཚུལ་སྐོར་བྲིས་པའི་བོད་ཡིག་
 དབྱེད་ཚོམ་འགའ་འདུག་མོད། ས་དུམ་བཞི་དང་ས་སྐབས་ལྷ་ལས་བོད་ཡུལ་ཆགས་ཚུལ་གླེང་མཁན་
 བེ་རུབ་ཕྱོགས་པ་དང་རྒྱའི་ཞིབ་འཇུག་པ་འགས་དབྱིན་ཡིག་ཐོག་བྲིས་པའི་དབྱེད་ཚོམ་དག་ལས། དེ་
 མིན་བོད་ཡིག་ཐོག་བྲིས་གནང་བའི་དབྱེད་ཚོམ་དཀོན་པོ་འདུག་པས། ད་རེས་གྲུས་པས་བོད་རིག་
 པ་བ་རྣམས་ལ་བྲིས་སུ་དབྱེད་གཞིའི་ཚུལ་དུ་མདོར་བསྐྱུས་ཤིག་འབྲི་ཁུལ་བྱས་པ་ཡིན་ཏེ། དབྱེད་ཚོམ་
 འདིར་ལོར་འཇུག་མང་བོ་ཡོད་དེས་ཤེས་ལྡན་པ་རྣམས་ཀྱིས་མཚུ་བ་སྟོན་དང་དགོངས་འཆར་སྐྱབ་སྟོལ་
 ཡོང་བ་ལུ་ལོ། །

དབྱེད་གཞིའི་ཡིག་རིགས།

- ༡ ཚོས་འབྲུང་མཁའ་པའི་དགའ་སྟོན། དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་གླེང་བས་བརྟམས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང། ༢༠༠༦
- ༢ ཀ་ཆེམས་ཀ་ཁོལ་མ། ཀན་སུ་ལུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང། ༡༩༧༤
- ༣ རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང། ས་སྐྱབ་སྟོན་ལྷན་ཁང་གི་ལྷན་ཁུངས་ལྷན་ཁང་། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང། ༡༩༩༣

༤ བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འགོ་རྒྱུད། ཚོལ་གསུམ་ལོ་རྒྱུས་སྡེ་ཚན་ནས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། ༢༠༠༩

5 Environment and Development Desk, *The Impacts of Climate Change on the Tibetan plateau: A Synthesis of Recent Science and Tibetan Research* (Dharamshala: DIIR, 2009)

6 Zhao Zhongbao, *Tectonic evolution of the Qiangtang terrane, central Tibetan Plateau*. PhD Thesis, University of Tübingen (2015), 12-20

7 Meng, Qing-Ren; Fang, Xiang, Cenozoic tectonic development of the Qaidam Basin in the northeastern Tibetan Plateau, in Burchfiel, B. C.; Wang, Erchie, *Investigations into the tectonics of the Tibetan plateau*, 2008

8 Chen Kezao and J. M. Bowler, "Late Pleistocene evolution of salt lakes in the Qaidam Basin, Qinghai Province, China," *Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology*, 54 (1986)

9 *Ancient Tibet: Research Materials from The Yeshe De Project* (California: Dharma Publishing, 1986)

10 Ozacar, Arda "Paleotectonic Evolution of Tibet" 2015

11 Z.M Zhang et.al, "Metamorphism and tectonic evolution of the Lhasa terrane, Central Tibet," *Gondwana Research* 25 no.1 (2014)

12 C.R. Scotese and W. S. McKerrow, "Revised world maps and introduction." Geological Society, London, *Memoirs* 12 (1990)

ནང་པའི་ཚན་རིག་དང་དེང་རབས་ཚན་རིག་བར་གྱི་
འགལ་འབྲེལ་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་དམབས།

མཛོད་སྟབས་འཇམ་དབྱེངས།

རྒྱ་ལའི་ལྷ་མ་མཚོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་། གཙུག་ལག་རབ་འབྲམས་པ།

ནང་དོན་གནད་བསྟུན། ལུང་ལུངས་ཡང་དག་ལ་བརྟེན་ནས་ནང་ཚོས་དང་ཚན་རིག་གཉིས་ཀྱི་རང་བཞིན་
ནམ་ངོ་བོ་དེ་ལྟར་ཡིན་པ་དང་། སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་དང་རང་བྱུང་ཚན་རིག་གཉིས་ཀྱི་དབྱེ་བྲངས་དང་ཚན་རིག་
སྤྱི་ལྗོན་གྱི་སྤོང་གཞི་དེ་འདྲ་ཡིན་པ། ནང་ཚོས་དང་ཚན་རིག་གཉིས་ལ་མ་ཐུན་ཆ་ཡོད་ནའང་དེ་ལྟར་འགལ་ཚུལ་
ཀྱི་གནད་དག་གསེད་དགོལ་བྱས་ཐོག་མཐའ་སློམ་གྱི་ཚུལ་དུ་ནང་ཚོས་དང་ཚན་རིག་གཉིས་ཀྱི་མ་ཐུན་པའི་ཆ་
གཙོ་གནད་དུ་བརྒྱུད་ལྟེ་མཉམ་འབྲེལ་དེ་ལྟར་བྱ་དགོས་ཚུལ་གྱིས་ཡོད།

བརྗེ་ཆད་གཙོ་བོ། ནང་ཚོས། ཚན་རིག་འགལ་འབྲེལ།

སློབ་འགྲོའི་གཏམ།

ནང་ཚོས་དང་ཚན་རིག་ཉིས་ཀྱི་བར་ལ་མཚུངས་བསྟུར་དང་དབྱུང་བསྟུར་བྱ་འོས་ཀྱི་ཆ་ཤིན་ཏུ་
མང་བར་སྟམས་པ་དང་། ནང་པའི་དངོས་པོའི་རྣམ་གཞག་གི་ཚན་རིག་གི་གཞི་དངོས་པའི་རྣམ་གཞག་
གི་ལྟ་བུ་དང་། དབྱུང་དམབས་རིག་པ་སོགས་གང་ལ་བརྟེན་པའི་གཉེན་ཏུ་མ་ཐུན་སྟབས་ནང་ཚོས་
དང་ཚན་རིག་གཉིས་བར་དབྱུང་བསྟུར་དང་མཚུངས་བྱ་འོས་པའི་དོ་གལ་ཆེ་བ་མ་ཟད། བན་ཚུན་ལ་
ལེགས་ཆ་སྤུལ་རེས་ཀྱིས་ཤེས་བྱ་སྡུར་ལས་སྤུན་སྟུམ་ཚོགས་པར་གཏོང་བའི་རུས་པ་ལྟན་ཡོད་པ་
རེད། ལྟ་བུ་འདྲ་ཞིག་མང་གཞིའི་ཐོག་ནས་ཉེ་གོང་ས་མཚོག་གིས་ནང་པའི་ཚན་རིག་དང་ནང་པའི་ལྟ་

གྲུབ། རང་པོའི་ཚོས་ཞེས་སྡེ་ཚན་ཚེན་པོ་གསུམ་དུ་སྤྱེས་ཡོད་པ་བཞིན། སྐྱོན་གྱིས་ཨ་མ་གོ་ན་པོ་མཚོག་གི་ལྷ་དགོངས་གཙོ་བཟུང་གིས་རང་ཚོས་དང་ཚན་རིག་གཉིས་ཀྱི་བར་ལ་མཚུངས་བསྟར་གྱིས་མ་སྟེན་ཚད་དཔྱད་ཁུངས་ཡང་དག་ལ་བརྟེན་ནས་དཔྱད་བ་བཏང་ཡོད། དཔྱད་ཚོམ་ལ་ཡིག་གྲངས་མང་ཉུང་གཏན་འཁེལ་བྱས་ཡོད་སྟབས་རང་ཚོས་དང་ཚན་རིག་གཉིས་ཀྱི་དོན་གཏན་ཡོངས་རྫོགས་འདིར་བརྗོད་བར་མི་རྒྱས་པས། བསྟར་འབྲི་དང་བསྟར་བཤུགས་ཀྱི་སློབ་དཔྱད་བར་བྱ་བའོ། །

དང་པོ། རང་ཚོས་དང་ཚན་རིག་གཉིས་སྤྱི་སློབ་ཀྱི་སློབ་ནས་བཤུགས་པ།

༡) རང་ཚོས། གྲུབ་མཐའ་སྐྱོ་བ་ཞིག་གི་སློབ་བཅོས་པ་ལྷ་བྱ་མ་ཡིན་པར། རང་རང་གི་རང་བཞིན་ནས་དངོས་པོའི་གནས་ཚུལ་གང་ཡིན་པ་དེ་རིགས་པ་བཞིའི་སློབ་ནས་གཏན་ལ་པལ་བ་དང་། བྱམས་པ་དང་བརྟེན་པ། བཟོད་བསྐྱབས་དང་ཚོགས་ཤེས། ཉིང་རེ་འཛིན་དང་རང་བཞིན་མེད་པའི་ལྷ་བ་སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་སེམས་ཀྱི་གནས་ལུགས་འཚོལ་བར་བྱེད་པའི་རང་གི་འཇུགས་སྐྱུན་ཞིག་ཡིན། ༢) ཚན་རིག་ཚན་རིག་ཅེས་པ་ནི་ཐབས་ལམ་སྣ་ཚོགས་བརྒྱད་ནས་ཡུལ་དངོས་པོའི་གནས་ལུགས་འཚོལ་བར་བྱེད་པའི་རིག་པའི་གནས་ཤིག་སྟེ། དེ་ཡང་ཡུལ་དངོས་པོའི་གནས་ཚུལ་ལ་དཔྱད་པའི་གྲུབ་དོན་དང་། ཞིབ་འཇུག་གི་དཔྱད་ཐབས་གཉིས་ཀ་ལ་བརྗོད་པ་དང་། ཨང་ཅིས་དང་དཔེ་རིས། རྫོགས་ལུགས་དང་རྗེས་རིགས་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་རྒྱས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་དངོས་པོ་རྣམས་ཀྱི་གཤིས་ལུགས་འཚོལ་བར་བྱེད་པའི་ཕྱིའི་འཇུགས་སྐྱུན་ཞིག་ལ་ཟེར། ཨ་གོང་ས་མཚོག་གིས་རང་ཚོས་ལ་དབྱེ་བ་གསུམ་སྤྱེས་ཡོད། ༡) རང་པོའི་ཚན་རིག་ ༢) རང་པོའི་ལྷ་བྱ་བ། ༣) རང་པོའི་ཚོས་བཅས་སོ། །དེ་ལྷ་བྱའི་དབྱེ་བ་གསུམ་སྤྱེས་པ་ལས། དང་པོ་སྟེ། རང་པོའི་ཚན་རིག་ཅེས་པ་འདི་ལ་ཡང་རང་གསེས་ཀྱི་དབྱེ་བའི་རྣམ་གྲངས་ལྷ་ཡོད་པས་དེ་དག་གཤམ་དུ་དགོད་པར་བྱའོ། །དང་པོ། རང་པོའི་ཚན་རིག་གི་གཞི་རྒྱའི་དབྱེ་བ་སྟེ། ༡) ཤེས་བྱ་ཡུལ་གྱི་རྣམ་གཞག་ ༢) ཤེས་བྱེད་སློབ་རྣམ་གཞག་ ༣) རྫོགས་ལུགས་ལ་ཇི་ལྟར་འཇུག་པའི་ཚུལ། ༤) རྫོགས་ལུགས་འཇུག་པའི་ཐབས། ༥) ཡུལ་འཇུག་པ་པོའི་གང་ཟག་གི་རྣམ་གཞག་བཅས་ལས་ཤེས་བྱ་ཡུལ་གྱི་རྣམ་གཞག་ནི་དེང་རབས་ཚན་རིག་དང་ཚེས་མ་སྟེན་ཤོས་དེ་ཡིན་པར་སྟུང་ཡོད། འདི་

དགའ་ཉི་ལྔ་པའི་ཚེ་རིག་གི་གཞི་ཅིའི་དབྱེ་བ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཞིང་། དབྱེ་བ་ལྟའི་ཁྲུང་ས་གཏུག་སའི་གཞུང་
 ལུགས་སྐོར་ནས་བཤད་ན། ཤེས་བྱ་ལུལ་གྱི་རྣམ་གཞག་ལས་གཞུགས་ཅན་གྱི་ཚོས་སྤྱི་དང་། ལྷུང་བ་
 དང་འབྲུང་འབྱུང་གྱི་ཁྲུང་པ་པ། གཞུགས་ཅན་གྱི་ཚོས་རྣམས་ཚོམ་བྱེད་ཀྱི་རྒྱལ་མ་རྒྱལ་གྱི་རྣམ་གཞག་
 བྱི་གཙོ་བོར་ཚོས་མངོན་པའི་གཞུང་ལུགས་རྣམས་ལས་བཏུས་ཡོད་དེ། དེ་ཡང་འཕགས་པ་ཐོགས་མེད་
 གྱི་མངོན་པ་ཀུན་བཏུས་དང་དེ་ལ་བརྟེན་པའི་མངོན་པ་གོང་མའི་གཞུང་རྣམས་དང་། མངོན་པ་སྡེ་བཏུན་
 དང་བརྟེན་བཙོས་བྱེ་བྲག་ཏུ་བཤད་པ་ཆེན་པོ། དེའི་དགོངས་འབྲེལ་སློབ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན་གྱི་མངོན་
 པ་མངོན་དང་དེ་ལ་བརྟེན་པའི་མངོན་པ་འོག་མའི་གཞུང་རྣམས་ཁྲུང་ས་སུ་བྱས་ཤིང་། སྐབས་སྐབས་
 སུ་སློབ་དཔོན་ལེགས་ལྷན་འབྲེད་ཀྱི་རྟོག་གཤམ་བའི་གཞུང་ཅ་འབྲེལ་ལའང་གཏུགས་ཡོད་ལ། ལྷག་
 པར་དུ་ཆ་མེད་ཀྱི་རྒྱལ་ཡོད་མེད་ཀྱི་དབྱུང་བ་ལ་མགོན་པོ་སྐྱ་སྐྱབ་དང་། འཕགས་པ་སྐྱ་སློབ་དཔོན་ཆེ་
 བ་བྲགས་པ་སོགས་ཀྱི་ཆ་མེད་ཀྱི་དངོས་པོ་འགོག་པའི་རིགས་པ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་སློབ་དཔོན་དབྱིག་
 གཉེན་གྱི་ཉི་ཤུ་པར་རྒྱལ་ཆ་མེད་འགོག་ཚུལ་གྱི་གཞུང་རྣམས་ལ་ཁྲུང་ས་གཙོ་བོ་གཏུག་བཞིན་ཡོད།
 སློབ་བརྟུང་གྱི་འཛིག་རྟེན་འབྲུང་འཛིག་གི་རིམ་པ་དང་། མངལ་དུ་ལུས་ཆགས་པའི་རིམ་པ་རྣམས་
 དགའ་པོ་མངལ་འབྲུག་གི་མདོ་དང་། མངོན་པ་གོང་འོག་གི་གཞུང་། དཔལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་ཚོས་
 སྐོར། སྐོར་གཞུང་རྣམས་ལས་བཏུས་ཤིང་བྲུང་པའི་རྣམ་གཞག་ཀྱང་སྐོར་གཞུང་ལ་ཁྲུང་ས་གཏུག་ནས་
 བཤད་བཞིན་ཡོད་དོ། །

གཉིས་པ། ཚེ་རིག་གི་གཞི་ཅིའི་དབྱེ་བ།

ཚེ་རིག་གི་གཞི་ཅིའི་དབྱེ་བར་རང་བྱུང་ཚེ་རིག་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཚེ་རིག་གཉིས་སུ་བྲེས། དེ་
 ལྟར་བྲེས་པ་གཉིས་ལས་སུ་མ་ཉི་རྟོག་ཞིབ་དང་དངོས་ལྟོང་དཔལ་རྟགས་ལ་གཞི་བཙོལ་ཉེ། ལྷོན་དཔག་
 དང་འབྲེལ་བཤད་ཀྱི་ལམ་ནས་དངོས་པོའི་གཤིས་ལུགས་རྟོགས་པར་བྱེད་པའི་རིག་པ་ཞིག་ལ་རང་
 ལྷུང་ཚེ་རིག་ཟེར། རང་བྱུང་ཚེ་རིག་གི་ཡམ་ལག་ཏུ་སྐྱུར་པའི་དཔེ་མཚོན་ཁག་ཅི། འཛིག་རྟེན་ཁམས་
 གྱི་རིག་པ། Cosmology སྐར་དབྱུང་རིག་པ། Astronomy ས་ཁམས་རིག་པ། Geology

དངོས་ཁམས་རིག་པ། Physics རྗེས་འགྱུར་རིག་པ། Chemistry རྗེས་འགྱུར་རིག་པ། Biology
 མི་རྒྱུན་དབྱེད་ཞིབ་རིག་པ། Anthropology སྤྱི་མ་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ནི་ཚོགས་སྡེ་ཞིག་དང་
 དེར་གནས་པའི་སྐྱེར་པ་སོ་སོའི་དབར་གྱི་འབྲེལ་བར་གཞི་བཙུག་པའི་ཤེས་ཡོན་གྱི་བསྐྱབ་གཞི་སྡེ་
 ཚན་རྒྱ་ཚེན་པོ་ཞིག་ལ་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཟེད། སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་གི་ཡན་ལག་ཏུ་གྱུར་པའི་དཔེ་
 མཚོན་ཁག་ནི། དཔལ་འབྱོར་རིག་པ། Economic ཚབ་སྲིད་རིག་པ། Political science
 མི་འཕོར་རིག་པ། Demography སེམས་ཁམས་རིག་པ། Psychology གནའ་རྗེས་དབྱེད་
 ཞིག་ Archaeology ལོ་རྒྱུས་རིག་པ། History སྐད་ཡིག་རིག་པ། Linguistics དེ་ལྟར་
 རང་བྱུང་ཚན་རིག་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་གི་ཁྲུབ་ཁོངས་སུ་ཤེས་བྱའི་རྣམ་གྲངས་མང་པ་ལྟར། རང་
 བྱུང་ཚན་རིག་གི་ཁྲུབ་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པའི་བསྐྱབ་གཞི་ཡང་ཤིན་ཏུ་ནུས་མང་པོ་ཡོད་མོད་ཀྱང་། དེ་
 དག་ཚུར་བསྐྱུས་ན་སྤོང་ཚན་ཚེན་པོ་གསུམ་དུ་གྲངས་ངེས་པར་སྟུམ། དང་པོ། ཚན་རིག་གི་སྤོང་ཚན་
 གཙོ་བོ་གསུམ། ༡ ། དངོས་ཁམས་རིག་པ། Physics ༢ ། རྗེས་འགྱུར་རིག་པ། Chemistry
 ༣ ། རྗེས་འགྱུར་རིག་པ། Biology ཡང་རྩིས་Mathematicsནི་ཚན་རིག་གི་སྐད་ཡིག་ཡིན།
 གཉིས་པ། རང་ཚོས་དང་ཚན་རིག་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་རིགས་ལམ་དང་རྒྱ་མཚོན་ལ་བརྟེན་ཚུལ་སྐྱེད་
 པ། རང་པའི་གནས་ལུགས་ལ་བརྟེན་དུས་དཔྱོད་པ་པོ་ལ་རྟོན་པ་བཞི་ཚང་དགོས་པ་དང་དཔྱོད་བྱེད་ལ་
 རིགས་པ་བཞི་དང་མ་བྲལ་བ་ཞིག་དགོས། དེ་གཉིས་ལ་བརྟེན་ནས་གཞི་དངོས་པོའི་གནས་ལུགས་ལ་
 བརྟེན་དབྱེད་གནང་གི་ཡོད། རང་པའི་ཚན་རིག་ལ་རྟོན་པ་བཞི་དང་རིག་པ་བཞི་དགོས་ཚུལ་ནི་རྟོན་པ་
 ལུགས་རྗེ་ཅན་རང་ཉིད་ཀྱིས་མདོ་ལས། དགེ་སྦྱོང་དག་དང་མཁས་རྣམས་ཀྱིས། །བསྐྱེད་པ་བཅད་བརྗེས་
 པའི་གསེར་བཞིན་དུ། །ལེགས་པར་བརྟེན་ལ་ང་ཡི་བཀའ། །རྒྱུད་བར་བྱ་ཡི་གུས་སྤྱིར་མིན། །ཞེས་རྗེས་
 འཇུག་རྣམས་གསུང་རབ་ཀྱི་དོན་ལ་འཇུག་པ། དཔེར་ན། གསེར་གྱི་མགར་བ་མཁས་པས་གསེར་ལ་
 བསྐྱེད་བཅད་བརྗེས་གསུམ་གྱིས་སྦྱང་ཡོད་མེད་བརྟེན་པ་ལྟར། བརྗེས་བྱའི་དོན་དེར་དབྱེད་པ་ཞིབ་མོར་
 བྱས་ནས་གདེང་འཁེལ་བ་བྱུང་ན་ད་གཞོན་ཡིད་ཆེས་བྱ་རིགས་པ་ལས། དབྱེད་པ་གང་ཡང་མ་བྱས་
 པར་རང་གི་རྟོན་པས་གསུངས་པ་ཅམ་རྒྱ་མཚོན་དུ་བྱས་ནས་ཡིད་ཆེས་བྱེད་མི་རིགས་པར་གསུངས་

ལ། འདིས་ནི་དངོས་པོའི་གནས་ལུགས་ལ་དབྱུང་བ་ན་དག་པའི་སྐྱབ་བྱེད་ལ་གཙོ་བོར་བརྟེན་དགོས་
 པར་བསྟན། དེ་ཡང་ནང་པའི་གཞུང་གྱི་དང་ལྷན་པར་དུ་དབལ་ན་ལེ་རྒྱའི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་དོན་
 གང་ཞིག་ལ་དབྱེད་བ་ན་མངོན་སུམ་གྱི་སྲོང་བ་ནི་རིགས་པ་དང་ལུང་ལས་ཀྱང་གལ་གནད་ཆེ་བར་བརྟེ་
 ཞིང་། ལུལ་གྱི་གནས་ལུགས་ལ་དབྱེད་བ་ན་ལུང་ཅམ་ཁུངས་སུ་འཛིན་ན། ལུང་དེ་ཡང་ལུང་གཞན་ཞིག་
 གིས་ཚད་མར་བསྐྱབ་དགོས་ལ། དེ་ཡང་ལུང་གཞན་ཞིག་ལ་བརྟེན་དགོས་པ་སོགས་ཐུག་མེད་དུ་འགྱུར་
 བས། མཐར་གཏུགས་ན་ཅི་མ་མེད་པའི་རིགས་པ་བཞི་ལ་བརྟེན་དགོས། རིགས་པ་བཞི་ནི་ནང་པས་
 འདིག་རྟེན་ལ་ལྷ་ཚུལ་ཅི་ཡིན་མཚོན་བྱེད་ཅམ་དུ་མ་ཟད། ཞིབ་ཏུ་དབྱུང་ན་ནང་པའི་རྣམ་གཞག་ཡོངས་
 རྫོགས་མཚོན་བྱེད་ཀྱི་འབྲེལ་བྱེད་ཅིག་ཀྱང་ཡིན་ལོ། །གཅིག་དེ་ལྟ་བུའི་རིགས་པ་བཞི་ནི། ༡ ཚོས་
 ཉིད་ཀྱི་རིགས་པ། རང་བཞིན་གྱིས་བྱུབ་པ་ཞིག་ལ་ཟེར། སུ་བན་ཁ་ཚོ་བོ་ཡིན་པ་དང་། ཚེར་མའི་ཚེ་
 རྣོ་བོ་ཡིན་པ་དང་ཚུ་རླུང་དུ་འབབ་པ་སོགས་ལྟ་བུའོ། ། ༢ བྱ་བྱེད་པའི་རིགས་པ། ཚོས་ཉིད་ཀྱི་རིགས་
 པ་ལ་བརྟེན་ནས་བྱ་བ་བྱེད་པ་ཞིག་ལ་ཟེར། ཚུ་ལ་བརྒྱན་ཞིང་གཤེར་བའི་ཚོས་ཉིད་ཡོད་པ་དེས་ཅི་མ་
 གཅང་ཁྲུས་བྱེད་པ་ལྟ་བུའོ། ། ༣ ལྟོས་བྱུབ་ཀྱི་རིགས་པ། བྱ་བ་བྱེད་པ་ལ་ལྟོས་པའི་རིགས་པ་དགོས།
 ཅི་མ་ཞིག་དག་པ་ལ་ཚུ་ལ་ལྟོས་དགོས་པ་དང་། བདེ་ཐང་གི་ཆེད་དུ་སྐྱོན་ལ་ལྟོས་དགོས་པ་ལྟ་བུའོ། །
 ༤ འཐད་སྐྱབ་ཀྱི་རིགས་པ། རྒྱ་མཚན་ནམ་རྟེན་འབྲུང་གི་རྟགས་བཤོད་པ་ཞིག་ལ་ཟེར། ཅི་མ་དག་པ་
 ལ་ཚུ་ལ་ལྟོས་དགོས་པར་ཐལ། བདེ་ཐང་ཡོང་བར་སྐྱོན་ལ་ལྟོས་དགོས་པ་ཐལ་ལྟ་བུའོ། །ལུལ་དངོས་
 པོའི་གནས་ལུགས་ལ་དབྱེད་བ་ན་དབྱེད་པ་པོ་ལ་མ་མཐར་ཚང་དགོས་པའི་ཆ་རྒྱུན་ནི་རྟོན་པ་བཞི་ཡིན་
 ཞིང་། དེ་ཡང་གཞུང་གང་ཞིག་ལ་བརྟེན་ནས་ལུལ་དངོས་པོའི་གནས་ལུགས་ལ་དབྱེད་བ་ན། གཞུང་དེ་
 ཚོས་པ་པོའི་སྐྱབ་བྱུགས་ཆེ་ཚུང་དང་། རྫོང་བྱེད་ཀྱི་ཆིག་སྐྱབ་མི་སྐྱབ་ཅམ་ལ་མི་ལྟ་བར། བརྟེན་པའི་
 གཞུང་དང་། གཞུང་དེའི་བརྫོང་བྱེད་ལེགས་པོ་ཡོད་མེད་དང་། བརྫོང་བྱེད་དོན་ལ་མཚོན་ནའང་། ཆིག་
 ཟེན་གྱི་དོན་ལ་མི་ལྟ་བར་ངེས་དོན་ནམ་མཐར་ཐུག་གི་བརྫོང་དོན་ལ་ལྟ་དགོས་པ་དང་། དེའི་དོན་རྟོགས་
 པ་ནའང་། གནས་སྐབས་ཀྱི་ཐོས་བསམ་གྱི་སྒྲོས་ངེས་པ་ཅམ་གྱིས་ཡིད་མི་ཆིམ་བར། དོན་ལ་བསམ་
 པ་དང་སྒྲོམ་པ་རླུང་འབྲེལ་བྱས་ཏེ་གཏིང་ཐབ་མོའི་གོ་རྟོགས་སྐྱེ་བ་ལ་བརྟེན་དགོས་ཤིང་། ཚུལ་འདི་ལ་

སྲོན་གྱི་ནང་པའི་གཞུང་རྣམས་སུ་རྟོན་པ་བཞིའི་རྣམ་གཞག་ཅེས་གསུངས། རྟོན་པ་བཞི་ནི། བྱིས་བདག་
དགའ་ལུ་ལ་ཅན་གྱིས་ཞུས་པའི་མདོ་ལས། རོན་ལ་རྟོན་གྱི་ཡི་གེ་ལ་མི་རྟོན་པ་དང་། ཡེ་ཤེས་ལ་རྟོན་གྱི་
རྣམ་པར་ཤེས་པ་ལ་མི་རྟོན་པ་དང་། ཚོས་ལ་རྟོན་གྱི་གང་ཟག་ལ་མི་རྟོན་པ་དང་། དེས་པའི་རོན་གྱི་མདོ་
སྡེ་ལ་རྟོན་གྱི་དང་པའི་རོན་གྱི་མདོ་སྡེ་ལ་མི་རྟོན་པ་ཞེས་དང་། ཡང་རྗེ་བདག་ཉིད་ཆེན་པོས་མཛད་པའི་
དང་དེས་ལེགས་བཤད་སྡེ་པོ་ལས། རིགས་བ་དང་ལག་ལ་བའི་བྱ་བ་མཐའ་ཁས་ལེན་སྲུ་བ་པོ་ཚད་
མའི་སྐྱེས་བུར་མི་རུང་བའི་བྱིར་རོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །

གཉིས་པ། ཚན་རིག་པའི་གཞི་དངོས་པོའི་གནས་ལུགས་ལ་བརྟེན་ཚུལ་ནི།

ཚན་རིག་གི་འཚོལ་ཞིབ་དེ་ཚོས་དེས་ཅན་ཞིག་ལ་ཞིབ་ལྟ་བུ་བྱེད་པ་ནས་འགོ་བརྩམས་ཏེ་རྣམ་
གཞག་གི་དོན་སྤྱི་ཞིག་གཏན་འཁེལ་བྱེད་པ་དང་། དོན་སྤྱི་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་གནས་བབ་དེས་ཅན་ཞིག་
གི་ནང་དུ་ཚོས་དེར་འགྲུར་བ་དང་འབྲས་བུ་ཅི་འབྲུང་བར་སྲོན་དཔག་ཅིག་བྱེད། སྲོན་དཔག་དེ་བདེན་
མིན་དབྱེ་འབྱེད་བྱེད་པར་ཚོས་དེའི་གནས་ཚུལ་ལ་ཞིབ་འཇུག་ཚོད་ལྟ་བུ། ཞིབ་འཇུག་གི་ཚོད་ལྟ་
དེ་ལེགས་འབྲུབ་བྱུང་བར་མ་ཟད་བསྐྱར་རྒྱས་བྱེད་བྱ་བ་ཆེ། ད་གཞོན་འཚོལ་ཞིབ་དེའི་འབྲས་བུ་ཚན་
རིག་གི་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཤེས་བྱའི་ཕྱོགས་བསྐྱེས་ནང་དུ་འཇུག། འོན་ཀྱང་། ཞིབ་འཇུག་གི་ཚོད་ལྟའི་འབྲས་
བུ་རྣམ་གཞག་གི་དོན་སྤྱི་ལས་སྲོན་དཔག་དང་མ་མཐུན་ཆེ་དོན་སྤྱི་ལ་འགྲུར་བ་གཏོང་དགོས་ཏེ། ཚོས་
དེར་མདོན་སུམ་གྱིས་ཞིབ་ལྟ་བུ་པའི་གལ་ཆེན་དུ་འཛིན། འཚོལ་ཞིབ་དེ་ནི་མདོན་སུམ་གྱི་སྲོང་
བནས་འགོ་རྟེན་གས་ཏེ་རིགས་བར་བརྟེན་པའི་བསམ་སྒྲུབ་དབྱེད་པ་བརྒྱད་ནས་རྣམ་གཞག་གི་དོན་
སྤྱི་ཞིག་གཏན་ལ་མཐའ་བ་དང་། དོན་སྤྱི་དེར་སྲོད་བྱེད་པར་སྐྱར་ཡང་མདོན་སུམ་གྱི་སྲོང་བ་ལ་བརྟེན་
དགོས་སོ། །

མདོད་ན། བང་ཚོས་དང་ཚན་རིག་གི་བརྟེན་དབྱེད་བྱེད་ཐབས་གཉིས་མི་འབྲས་སྟེ། ཚན་རིག་གི་
བརྟེན་དབྱེད་ནི་ཡོ་བྱད་ལ་བརྟེན་ནས་སྤི་དངོས་པོར་དབྱེད་པ་བྱེད་གྱི་ཡོད་ཅིང་། བང་ཚོས་གྱི་དབྱེད་
པ་ནི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་ཞིབ་ཚགས་པོ་ཞིག་བསྐྱེད་དེ་དེས་སྒོ་ཁ་ནང་དུ་ཕྱོགས་ནས་ནང་གི་སྲོང་ཚོར་

ལ་དབྱུང་བ་བྱེད་གྱི་ཡོད། ཡིན་ཡང་། བྲང་ཚུགས་དང་ཚུན་རིག་གཉིས་ཀས་དབྱུང་བའམ་གྱི་གཞི་རྩར་
མངོན་སུམ་གྱི་སྤོང་བ་འཛིན་པ་གཅིག་ཡིན་པས་བྲང་ཚུགས་དང་ཚུན་རིག་གཉིས་གྱི་མ་ཐུན་པའི་ཆ་ཞིག་
ཡིན་པར་འདོད།

གསུམ་པ། བྲང་ཚུགས་དང་ཚུན་རིག་བར་གྱི་འགལ་བ་འཛིག་རྟེན་ཆགས་ཚུལ།

༡ བྲང་པའི་བཞེད་པའི་འཛིག་རྟེན་ཆགས་ཚུལ་ནི།

འཛིག་རྟེན་འདི་བྱེད་པ་པོའི་སྤོང་གཡོ་བ་སྟོན་དུ་སོང་བ་ལས་གྲུབ་པ་དང་། སྤྱི་གཙོ་བོ་ལས་གྲུབ་
པ་དང་། ཡང་རྒྱ་མེད་ཚོལ་བྱུང་དུ་གྲུབ་པ་སོགས་གཏུན་ནས་མི་འདོད་པར། རྒྱུན་ཉིད་འདི་དང་འདི་ཞེས་
རྒྱ་དང་རྒྱུན་ཅན་ལས་གྲུབ་པར་བཞག་དོ། །བྲང་པའི་གཞུང་དུ་འཛིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ཚོག་མར་ཆགས་
པ་དང་། དེ་ནས་གནས་པ་དང་། དེ་ནས་འཛིག་པ་དང་། དེ་ནས་སྟོང་པར་འདོད་ཅིང་། སྟོང་པའི་གནས་
སྐབས་སུ་བར་སྐྱང་གི་རྩལ་ལྷན་པར་བམ་སྟོང་པའི་རྩལ་དེ་དག་ལས་སྐྱར་ཡང་འཛིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་
གསར་པ་ཞིག་གྲུབ་པས་སྟོང་བ་ནས་ཆགས་པ་དང་། གནས་པ་དང་། འཛིག་པ་དང་། སྐྱར་ཡང་སྟོང་བ་
སྟེ་བརྒྱུད་རིམ་གྱི་འཁོར་ལོ་འདིས་མཐའ་མེད་པར་རང་ཉིད་ཀྱི་རྒྱུན་འཛིན་པར་བྱེད། སྟོང་པའི་གནས་
སྐབས་ཀྱི་བར་སྐྱང་གི་རྩལ་ལྷན་པར་དེ་ལ་དུས་འཁོར་ནས་ནམ་མཁའི་རྩལ་ཞེས་འཁོར་ཅིང་། གཟུགས་
ཅན་མཐའ་དག་གི་རྒྱ་རུ་གནས་ཤིང་ཉ་ལམ་རུས་པ་ཅན་དུ་ཟད་པས་མངོན་པར་གསལ་བའི་གོང་དུའི་
རང་རྒྱགས་ཤིག་ཡོད་པར་མི་འདོད། བམ་མཁའི་རྩལ་དེ་དག་གི་ཤུགས་རྒྱུན་ལ་བརྟེན་ནས་འབྱུང་བ་
འཛིག་པོ་ལྷན་པའི་གནས་རིམ་ནས་རགས་པའི་གནས་རིམ་བར་དུ་འབྱུང་བ་དང་། སྐྱར་ཡང་དེ་དག་རགས་
པའི་གནས་རིམ་ནས་ལྷན་པའི་གནས་རིམ་བར་དུ་རིམ་གྱིས་འཁོར་ཞིག་རུ་སོང་སྟེ་སྐྱར་ཡང་ནམ་མཁའི་
རྩལ་གྱི་རང་བཞིན་དེ་ཉིད་དུ་ཐིམ་པས། བམ་མཁའི་རྩལ་ལྷན་པར་དེ་ཚོ་ནི་འཛིག་རྟེན་ཆགས་འཛིག་གི་
བརྒྱུད་རིམ་ཉིལ་བོ་འདིའི་རྩ་བའི་རྒྱ་རུ་གྲུང་ཡོད། བམ་མཁའི་རྩལ་ལྷན་པོ་དེ་དག་ཇི་ཅན་ནས་འཛིག་
རྟེན་ཆགས་པའི་རྒྱ་རུ་གྲུང་མིན་དུས་འཁོར་གྱི་བཞག་པ་ལྟར་ན། འཛིག་རྟེན་གྱི་བྲག་པ་གང་ཞིག་ཡིན་
དུང་མ་གྲུབ་པའི་སྤྱོད་ལ་རྒྱ་སྟོང་པའི་རང་བཞིན་དུ་གནས་པ་དང་། འཛིག་རྟེན་གྱི་བྲག་པ་དེའི་གཟུགས་

ཅན་གྱི་ཚོམ་གཞི་ཐམས་ཅད་ནམ་མཁའ་རྒྱལ་གྱི་རང་བཞིན་དུ་གནས་པས་དེ་ལྟ་བུའི་ནམ་མཁའ་རྒྱལ་
དེ་འཛིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ཀྱི་འགྲུལ་པ་དེའི་ཚ་བའི་ཚོམ་གཞི་དང་། དེའི་སྟེང་དུ་འཛིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ཀྱི་
འགྲུལ་པ་དེར་སྐྱེ་འགྲུལ་གྱི་སེམས་ཅན་དག་གི་ལས་ཀྱི་བྱས་པ་སྤྱིན་ཏེ་དེར་འགྲུལ་སྐྱེན་ཐབས་པ་ནས་
རྒྱུད་གི་རྒྱལ་རྣམས་འདུ་འགོ་རྒྱུགས་ཏེ་རིམ་གྱིས་འཛིག་རྟེན་དེ་གྲུབ་པར་འདོད་དོ། །

༡ ཚན་རིག་པས་བཞེད་པའི་འཛིག་རྟེན་ཆགས་ཚུལ།

ཚན་རིག་པས་འཛིག་རྟེན་ཁམས་འདི་ཐོག་མར་གས་འཛོར་ཆེན་པོ་གཅིག་ལས་གྲུབ་སྟེ་སྤྱི་ལུང་
དུ་རྒྱ་སྐྱེད་བཞེད་པར་འདོད་ལ། འཛིག་རྟེན་ཁམས་འདིའི་ནང་དུ་དགུ་ཚིགས་ཐེར་འབྲས་བུ་རྣམས་ལས་
མེད་པར་བཞེད། དེར་བརྟེན་འཛིག་རྟེན་ཁམས་མཐའ་ཅན་དུ་འདོད། འདི་ལྟ་བུའི་བཤུད་ཚུལ་དེ་ནི་དངོས་
ཁམས་ཚན་རིག་གི་ལྟ་བུ་དང་ནང་བའི་རིག་པ་བཞི་དང་འགལ་གྱི་ཡོད། དེར་བརྟེན། འགྲོ་མེད་ས་མཚོག་
གིས། “ཚན་རིག་པ་མང་པོ་ཞིག་གིས་འབར་གས་ཆེན་མོ་དེ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐོག་མའི་མཐར་ཐུག་ཡིན་
མེད་ཐག་གཅོད་བྱ་རྒྱུ་དུང་སྤྱི་འགྲུལ་པ་འདི་ཅེས་རྗོད་བཞེད་ཡོད་པར་ལ་ཤོད་མཁན་གྱི་དུང་།” ཞེས་
དང་། དེ་འདྲ་བའི་བཤུད་ཚུལ་དེ་ལ་ཡང་། འགྲོ་མེད་ས་མཚོག་གིས། “ཐ་ན་འཛིག་རྟེན་གྱི་ཐོག་མའི་སྐོར་
ལ་ཚན་རིག་གི་རྣམ་གཞག་ཐབ་མོ་འདི་ཚོ་ཡོད་ནའང་། ངས་ད་དུང་ངེ་བ་གལ་ཆེན་གང་མང་ཞིག་འདི་
འདོད་པ་ནི། འབར་གས་ཆེན་མོའི་སྤྱི་ལོ་ལ་ཅི་ཞིག་གནས་ཡོད་དམ། འབར་གས་ཆེན་མོ་དེ་གང་ནས་
གྲུང་དམ། རྒྱ་རྒྱུན་གང་ཞིག་གིས་འབར་གས་ཆེན་མོ་དེ་བསྐྱེད་དམ། རྒྱ་མཚན་ཅིའི་སྤྱི་དང་ཚོའི་སའི་
གོ་ལ་འཕེལ་འགྲུང་གྲུང་ནས་ཆེ་སློག་གི་རྟེན་གཞི་ཞིག་ཏུ་གྲུབ་པ་ཡིན་ནམ། འཛིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་དང་
དེའི་ནང་དུ་འཕེལ་འགྲུང་གྲུང་བའི་སེམས་ཅན་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་ཅི་ཡིན་ནམ། ཚན་རིག་པས་ངེ་བ་འདི་
ཚོ་ལ་གོ་རྒྱུ་གང་ཡང་མེད་པར་མཐོང་བ་དང་། ཡང་ན་ཁོང་ཚོས་ངེ་བ་འདི་དག་གལ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་པར་
ངོས་འཛིན་བྱེད་སྲིད་ཀྱང་དེ་དག་ཚན་རིག་གི་འཚོལ་ཞིབ་ཀྱི་ཁྲབ་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པར་ཁས་ལེན་
མི་བྱེད། དེ་འདྲ་ཡིན་ཆེ་ལྟ་ཚུལ་འདི་གཉིས་ཀས་འཛིག་རྟེན་གྱི་ཐོག་མའི་སྐོར་གྱི་ང་ཚོའི་ཚན་རིག་གི་
ཤེས་ཡོན་ལ་ཚད་བཀག་ངེས་ཅན་ཞིག་ལྡན་པ་ཁས་ལེན་བྱས་ཡོད། ང་ནི་སྤྱོད་པ་གཅིག་ཏུ་གྲུང་བའི་

དངོས་གཙོ་སྤྱོད་པའི་འདིག་རྟེན་ལྟ་ཚུལ་ཞིག་གི་འདུ་ཤེས་འཛིན་སྲུངས་དང་། ཡང་ན་ཚེད་ལས་ཀྱི་གཞོན་
འཁྲུགས་སོགས་ཀྱི་དབང་དུ་སོང་མེད་ཅིང་། རང་ཚོས་ནང་འདིག་རྟེན་འདིར་ཐོག་མ་དང་མཐའ་མ་མེད་
པས། ངས་འབར་གས་ཆེན་མོའི་མ་རྩོལ་ལ་བལྟས་ནས་དེའི་སྤྱོད་པའི་ཅི་ཞིག་བྱུང་ཡོད་སྲིད་པའི་
གནས་སྲུངས་ཀྱི་ཐད་ལ་བསམ་གཞིགས་བྱེད་པར་སློབ་འབེལ། “ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །

བཞི། རང་ཚོས་དང་ཚན་རིག་བར་གྱི་མཉམ་འབྲེལ་བྱེད་ཐབས།

རང་ཚོས་དང་ཚན་རིག་གཉིས་ཀྱི་དམིགས་ལུལ་གཙོ་བོ་ནི་མིའི་རིགས་ལ་ཕན་ཐོགས་དང་།
ཞབས་འདེབས་བསྐྱབ་རྒྱ་དེ་ཡིན། དཔེར་ན། ཚན་རིག་གིས་མིའི་རིགས་སྤྲོད་བཅོས་དང་། ཁོར་ལུག་
མཛེས་པོ། དཔལ་འབྱོར་ཡག་པོ། འགྲིམ་འགྲུལ་བདེ་བོ། འཚོ་བའི་ཡོ་བྱུང་ཆ་འགྲིག་ འབྲེལ་ལམ་སྤྱད་
བོ་སོགས་དབང་བོ་གཟུགས་ཅན་པ་ལྡེམ་ལུས་རྟེན་འདི་ཡི་སྤྲུག་བསྐྱེད་པའི་བར་ཚན་རིག་གིས་ཕན་
ཐོགས་བྱུང་ཡོད་ན་ཡང་། སེམས་བསམ་པའི་ནང་ལ་རང་གཅེས་འཛིན་དང་། འདོད་ཆགས། ཞེ་སྣང་།
འདོད་ཇམ། ལྷོགས་རིས། སྤྲུག་དོག་ འབྲན་སེམས་སོགས་ཡོད་པར་བརྟེན་རྒྱུ་ལོག་ན་རྒྱ་ཇག་འཕྲོག་
བཅོམ་དང་། གསོད་རེས་རྒྱུད་རེས། འཇུག་རྩོད་སོགས་རྒྱུན་མི་ཆད་པར་འབྱུང་གི་ཡོད་པ་དེ་རེད། དེ་
འདྲའི་དཀའ་ངལ་དག་སེལ་བར་བྱེད་པ་ལ་ནང་པའི་སེམས་ཁམས་ཚན་རིག་གསུངས་ལྟར་མ་
འབྲེལ་བའི་སློབ་འབྲེལ་གི་བསྐྱབ་བྱ་གཞན་གཅེས་འཛིན་དང་། བྱམས་བཅེ། བཅོད་སློབ། ཚོག་ཤེས།
ཤེས་རབ་སོགས་ཀྱི་མ་ཐོངས་པ་ཞིག་བྱེད་དགོས། དེ་ལྟར་བྱེད་ཐུབ་པ་ཡིན་ན། དེ་ནས་ནང་ཚན་རྒྱུང་
འབྲེལ་ཆགས་པ་རེད་ལ། ཚན་རིག་བཟང་སློབ་(Science Ethics)ཅན་ལ་ཡང་ཆགས་པ་མ་ཟད།
གཅིག་ཕན་གཅིག་གོགས་བྱས་ནས་ལུས་སེམས་གཉིས་ལ་བརྟེན་པའི་སྤྲུག་བསྐྱེད་དག་སེལ་སྤྱོད་ཀྱི་
རེད་བསམ་གྱི་འདུག རྒྱ་མཚན་ནི། གོ་མོང་ས་མཚོག་གིས། “རྩ་བ་ཚན་རིག་གི་བསམ་སློབ་འབྲེལ་
སོ་འདི་དང་། རང་པ་སངས་རྒྱས་པའི་གཞུང་སྤྱི་དང་། ཡང་སློབ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་བྱུང་མཐའི་སྐབས་
གསུངས་པའི་བསམ་སློབ་འབྲེལ་སོ་གཉིས་པོ་ཉ་ཅང་བྱང་བོ་ཡོད།” ཅེས་གསུངས་པ་མ་ཟད། ཡང་
གོ་མོང་ས་མཚོག་གིས། “སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་ལུགས་དང་དེད་རབས་ཚན་རིག་གི་བར་ཕན་རྒྱུན་

སློབ་སྦྱོང་གྲེང་ལོས་པ་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་པར་མ་ཟད། ང་ཚོར་ལུས་ཅམ་མ་ཡིན་པར་སེམས་ཀྱི་རྣམ་
རྟོག་དང་འབྲེལ་བའི་བདེ་སྐྱབས་ཅིག་ཀྱང་ཡོད་སྟབས་ལུས་སེམས་གཉིས་ཀ་དང་འབྲེལ་བའི་ཤེས་ཡོན་
ང་ཚོར་དགོས་ངེས་ཡིན། དེས་ན་མིའི་སྤྱི་ཚོགས་ནང་བདེ་སྦྱིད་རི་ལྗར་བསྐྱུན་ཐབས་ལ་གཞིགས་ནའང་
དེང་རབས་ཚོན་རིག་དང་སེམས་ཁམས་རིག་པ་རྒྱང་འབྲེལ་གྱིས་མིའི་རིགས་ཀྱི་ཤེས་ཡོན་གྱི་སྤེ་ཚོན་
གསར་པ་ཞིག་སློབ་གཏོད་སྐབས་པ་གདོན་མི་ཟེའོ།”

མདོར་ན། ཚོན་རིག་ནི་མིའི་རིགས་ཀྱི་དགོས་མཁོར་དམིགས་ནས་རྒྱང་བ་དང་ནང་ཚོན་ནས་
ནང་བའི་སེམས་ཁམས་རིག་པ་ནི་མིའི་རིགས་མ་ཟད། སེམས་ཅན་སྤྱིའི་ནང་སེམས་ཀྱི་གདུང་བ་སེལ་
བ་དང་ཞེ་བདེ་བསྐྱབས་པར་པན་རུས་ཐོན་པའི་དམིགས་བསལ་གྱི་ཆ་རྒྱུན་ཡོད་སྟབས། ཚོས་ལུགས་
དང་ཚོན་རིག་གཉིས་ནི་གཅིག་ལ་གཅིག་བརྟེན་གྱི་འབྲེལ་བ་དམ་ཟབ་ཅན་གཅིག་པོ་དེ་ཡིན་པ་ཡན་སྟེ་
ཐན་གྱིས། “ཚོན་རིག་ལ་ཚོས་མེད་ན་ཡོང་བ་དང་ཚོས་ལ་ཚོན་རིག་མེད་ན་ཞེ་བོ་ཡིན།” ཞེས་གསུངས།
སྐབས་འདིར་ཚོས་ཟེར་བཞི་ནང་ཚོན་ལ་གོ་དགོས། རྒྱ་མཚན་ནི། ཡང་ཨེན་སྟེ་ཐན་གྱིས། “ཚོན་རིག་དང་
མཉམ་དུ་འགོ་སྐྱབ་མཁན་གྱི་ཚོས་ལུགས་ནི་ནང་ཚོས་ལས་གཞན་མ་ཡིན།” ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ།

མཇུག་གཏམ།

དབྱུང་ཚོས་འདི་གཙོ་བོ་ནང་ཚོས་དང་ཚོན་རིག་གཉིས་བར་གྱི་འདྲ་བའི་ཆ་དག་ལ་སྐྱབ་གྲེད་གྱི་
ལུང་རིགས་ཡང་དག་ལ་བརྟེན་ནས་ཚོན་རིག་གི་རང་བཞིན་དང་རིག་ཚོན། སྦྱང་གཞི་སོགས་གང་དག་
ཡིན་པ་དང་། ནང་བའི་ཚོན་རིག་གི་ལྟ་བ་དང་དབྱུང་ཐབས། ཁ་སློབས་དང་མང་གཞི་ལྟ་བ་ཁག་དབྱུང་
བསྐྱར་གནང་ཡོད་ཀྱང་། མཐོང་ཐོས་ཞན་པ་བདག་ལ་མཚོན་ན། ཚོས་ལུགས་དང་ཚོན་རིག་གཉིས་གང་
ལ་ཆ་འཛོག་བྱ་འོས་ཀྱི་ཤེས་ཡོན་མེད་སྟབས། རྗོར་འཛོལ་རྒྱང་བའི་ཆ་ཅི་ཡང་ཡོད་ངེས་པས་དབྱུང་
ལྟན་རྣམས་ཀྱིས་གྲང་དོར་གནང་སྦྱོང་ཡོང་བར་ཞུའོ།

དབྱུང་གཞིའི་ཡིག་རིགས།

༡ འཕགས་ཡུལ་གྱི་ནང་པའི་གཞུང་ལས་བྱུང་བའི་ཚན་རིག་དང་ལྷ་ལྷུབ་ཀྱི་བརྟུན། བོད་འབྲིང་བའི་
སྣོད་ཆ། བང་པའི་ཚན་རིག་གི་སྐོར། ལྷན་སྐྱེས་དང་པོ། གཞུང་གི་སྤྱི་བཤའ། འོག་ངོས། ༦

༢ རྗེ་དབུ་བཀའ། དཀོན་བཅའ་གསུམ། ང། ལེ་ཏུ་བཅུ་དགུ་བ། འོག་ངོས། ༣༧ ཟ། དཔེ་བསྟར་མ། དེ་བ།
༤༢ འོག་ངོས། ༤༣༡

༣ དང་པོ་ལེགས་བཤའ་སྣོད་པོ། འབྲས་རྫོགས་པ་སྦྱིང་གི་དབུ་བ། འོག་ངོས། ༤

༤ འཕགས་ཡུལ་གྱི་ནང་པའི་གཞུང་ལས་བྱུང་བའི་ཚན་རིག་དང་ལྷ་ལྷུབ་ཀྱི་བརྟུན། བོད་འབྲིང་བའི་སྣོད་ཆ།
བང་པའི་ཚན་རིག་གི་སྐོར། ལྷན་སྐྱེས་ལ། སྣོད་བཅུ་དགུ་གྱི་འཛིག་རྟེན་ཆགས་འཛིག་གི་སྐོར། འོག་ངོས། ༡༣༣

༥ རྒྱལ་སྣོད་འཛིག་རྟེན། ཚན་རིག་དེ་བ་མེད། ༣ འགོང་ས་ཏུ་ལའི་ལྷ་མས་མཛད། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་
ཁང་། འོག་ངོས། ༤༡

༦ རྒྱལ་སྣོད་གཅིག་ཁོ་ནའི་སྣོད་གི་འཛིག་རྟེན། ལྷན་པ་པོ་བསྟན་འཛིན་རིག་བཟང། འགོང་ས་མཚོག་གིས་
མཛད། འོག་ངོས། ༡༣༣

༧ ཚན་རིག་ལས་སྣོན། འགོང་ས་འཕྲུལ་ས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་ཀྱི་ལན་པན་དེ་བ་མེད། ༣ བོད་ཀྱི་དཔེ་
མཛོད་ཁང་། འོག་ངོས། ༡༤༤

8 His Holiness The Dalai Lama, *The Universe In A Single Atom* (New
York: Morgan Road Books, 2005)

བའི་ཉམས་དང་འགྲུར་བའི་རྣམ་གཞག་སྐོར་ལ། གནའ་དེང་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྟོགས་རེ་བ་
 ཅམ་ལས་གནད་སློབ་ཞིབ་ཆ་ཚོན་བའི་དབྱེད་པ་མཛད་པ་མཛོང་ལ། དེ་འབྲེལ་གྱི་གཞུང་ལུགས་ལ་ཞིབ་
 འཇུག་བོད་ཀྱི་ཚེས་རེག་ཏུ་རང་རྐང་ཚུགས་པའི་ཉམས་ཀྱི་གཞུང་ཞིག་ད་ལྟོང་གཞི་མ་གྲུབ་པས་ཉམས་
 ཀྱི་སྐོར་རྟོག་དཔྱད་བྱ་རྒྱ་ལོ་གལ་ཆེར་མཛོང་།⁴ དེ་ལྟར་ཉམས་འགྲུར་རི་བཞིན་མཚོན་བའི་རྣམ་གཞག་
 ལོ་སྟོན་དག་གི་གཞུང་ལུགས་ཀུན་གྱི་ཙམ་འཕེལ་ཡིན་ཏེ། རྒྱ་གར་གྱི་སློབ་དཔོན་རྩ་ཏུ་ལུ་ལོ་སྐོར་གར་
 ཀྱི་བསྟན་བཅོས་(नाट्यशास्त्र)ལྟ་ཉམས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཐོག་མར་བསྟན་པ་ལས། ལྷོ་སྐྱོན་གྱི་བསྟན་
 བཅོས་རྣམས་གཞི་རྐང་ཚུགས་པར་བཤད།⁵ དེས་ན་བལྟ་བུ་དང་ཉན་བྱའི་སྟོན་དག་གང་ཞིག་ཡིན་ཅུང་
 ཉམས་དང་འགྲུར་བའི་ལུས་དག་ཡིད་གསུམ་གྱི་རང་བཞིན་ཀུན་ལ་ཁྲུབ་ནས་ཡོད་ལ། བཅམས་བྱ་
 ཞིག་སྐྱེ་ཙམ་གྲུབ་དུ་ཚུད་མེད་ཡང་དེ་ཉིད་ཉམས་ཀྱིས་གཏམས་མེད་ལས་འགྲོ་སྟོག་འབྱེད་དགོས་པར་
 སེམས།

དེ་ཡང་ཡིན་ཏེ། < <རྣོས་གར་གྱི་བསྟན་བཅོས>> ལས། དོན་གང་ཉམས་དང་བྲལ་བ་
 བ། །དེ་ལ་སྐྱེ་བ་མེད་པར་འགྲུབ། །ཞེས་བརྗོད་དོན་གང་ཞིག་ཉམས་འགྲུར་གྱིས་དབེན་བའི་དག་དེ་ཉིད་
 སྐྱེ་བས་སྟོང་བ་གཉིས་སུ་མེད་པར་བཞེད། དེ་བཞིན་སློབ་དཔོན་དཔྱེས། སྟན་པ་ཉམས་སྟོན་ཆོག་དང་
 ལོ། །དངོས་པོ་ལ་ཡང་ཉམས་གནས་པ། །སྐྱེ་ཅི་སྐྱོད་པས་སྐྱེ་ཅི་བཞིན། །གང་གིས་སྐོ་སྐྱབ་དག་འབྱེད་

4 ས་བཤ(1993-1997)ཀྱིས་མཁས་འཇུག་ཏུ་ཉམས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་དང་དབྱེ་བ། དེ་བཞིན་འགལ་འབྲེལ་བཅས་འཆི་མེད་མཛོད་སོགས་
 ལས་བརྟེན་ཏེ་གསུངས་པ་དང་། ཏུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པར་ཤོང་སྟོན་གྱིས་སྟོན་དག་མེ་ཡོང་མ་བོད་སྐད་དུ་བསྐྱར་བ་ལས་ཉམས་འགྲུར་
 ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཆེ་ཡོང་ཙམ་རྒྱ་གྱི་ཁོངས་སུ་བཤད་པ། དེ་རྗེས་ཡར་ལུང་ལོ་རྒྱུ་བ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་(1993-1996)ཀྱིས་བསྐྱར་
 བའི་མཛོད་བརྗོད་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་ཆེན་མོ་འཆི་མེད་མཛོད་དང་། དེར་སི་ཏུ་བཤ་ཆེན་ཆོས་ཀྱི་འགྲུང་གནས་(1994-1995)ཀྱིས་འཆི་
 མེད་མཛོད་ཀྱི་རྒྱ་ཆེར་འབྲེལ་བའི་རྣོས་གར་གྱི་སྟེ་ཚན་འཆད་བའི་སྐབས་ཉམས་དང་འགྲུར་བའི་རྣམ་གཞག་སྐོར་ཅུང་ཞིབ་པར་གསུངས་
 པ་ཅམ་ལས། གཞན་དུ་བོད་སྐད་ནང་ཉམས་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་རང་རྒྱ་ཐུབ་པ་ཞིག་ད་ལྟོང་མཛུ་ཏུ་མ་མཆིས།

5 आचार्य वलदेव उपाध्याय, संस्कृत—शास्त्रों का इतिहास, वाराणसेय संस्कृत विश्वविद्यालय, वाराणसी, 1980 पृ. 162

6 न हि रसादृतेकश्रिचदर्थः प्रवर्तते । वेदुःसुगामदेःश्लोःसुखं दुःखोःश्रितेगमिः अश्लोःसद्वेदुःसुगामाम्

པའོ། །ཞེས་གསུངས་ལ། སློབ་དཔོན་རྣམས་ཉ་ཡིས་ཀྱང། < <སྟེན་དག་གི་རྒྱན> > ལས། ཉམས་མ་གཏོགས་པ་དོན་ལག་ལ་ཡང་རབ་ཏུ་འཇུག་པར་མི་འགྱུར་རོ། །⁸ཞེས་དང། རྒྱད་པར་སློབ་དཔོན་འདི་ག་ཉེན་མགོན་གྱིས་ < <ཙོམ་རིག་མེ་ལོང> > ཏུ་སྟེན་དག་གི་མཚན་ཉིད་འདོགས་སྐབས་བརྗོད་པ་གང་ཞེས་ཉམས་ཀྱི་བདག་ཉིད་ཅན་ཞེས་བྱུང་བས་⁹ཉམས་ཀི་སྟེན་དག་གི་སྟོག་ཤིང་ཏུ་གྱུར་པའོ། །

དེ་མཚུངས་ས་པཎ་གྱི་ཞལ་སྐྱེས་ཀྱང། རང་བཞིན་ཡོན་ཏན་ལས་རྣམས་ལ། །རོ་བོ་བསྟོད་སྟོད་བརྗོད་པའི་ཚུལ། །ཁང་བོ་རྒྱར་མིག་ཚིག་དང་དོན། །དངོས་ཤུགས་དཔེ་ཡི་སྟོན་པ་དེ། །སྟོབ་ཏུགས་ནས་ཀི་ཚིག་གི་རྒྱལ། །ཉམས་དགུའི་རོ་དང་སྦྱར་ཏེ་སྟེལ། །¹⁰ཞེས་ཚིག་རྒྱན་ཅི་འདྲ་ཞེས་ཡིན་ཏུང་ཉམས་འགྱུར་གྱི་རོ་མཚོག་དང་སྦྱར་ནས་དག་གི་ཤེང་བའི་ལམ་ཏུ་སྟེལ་དགོས་པ་ནན་ཆེར་གསུངས་པ་ལྟར། ཚོགས་པ་པོའི་རྒྱད་ལ་སྟེན་དག་གི་རོ་མཚོག་ཤུན་ཤུམ་ཚོགས་པ་ཞེས་སྦྱིན་ཏུས་པ་ཀི་ཉམས་ཁོ་ནར་དག་ཤུས་པར་གསལ། མདོར་ན་རྒྱ་བོད་མཁས་པ་ཀུན་ཞལ་གཅིག་གྲགས་སུ་སྦྱོར་བོན་གྱི་རྒྱན་གྱི་རྣམ་པ་རིེ་ཙམ་བཟུང་དེ་ཉམས་ཀྱི་རོ་ཡིས་སྟོང་ཆེ་དེས་དགའ་བདེ་སྦྱིན་མི་ཏུས་པར་འདོད་པས། འདིར་རང་ཉིད་གྱིས་རོ་མོགས་མིན་ལ་མ་སྟོས་པར་སྟེན་དག་གི་གཞུང་ལུགས་ < <དབྱངས་ཅན་མགུལ་རྒྱན> > གཙོ་བོར་བྱས་ནས་ཉམས་ཀྱི་དོན་གཞན་སྟོར་འཕྲོས་དོན་ཏུ་བྱ་བར་བྱའོ། །

དང་བོ། ཉམས་སྦྱིར་བཤད་པ།

གནའ་བོའི་རྒྱ་གར་གྱི་ཙོམ་རིག་གི་བྱུང་བ་དག་ཏུ་ཉམས་ཀྱི་ལྷ་བྱུབ་ཀི་ལྷ་ཆེན་དབང་ལྷག་ལས་རྒྱན་མ་ཚད་པར་བྱུང་བར་གྲགས་ཤིང། ལྷ་ཆེན་དབང་ལྷག་རང་ཉིད་དགའ་བའི་རོ་བོར་བཞེངས་ཤིང་དེ་ལས་སྐྱེག་པའི་ཉམས་བྱུང་བར་འདོད་ལ། སྦྱ་ཅལ་གྱི་རིགས་གང་ཞེས་ཡིན་ཏུང་སྐྱེག་པའི་ཉམས་ཀི་དེ་དང་ཁ་བྲལ་ཐབས་མེད་པའི་དངོས་པོ་ཞེས་དང། ལྷག་པར་དག་གི་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་སྦྱ་ཅལ་

7 मधुरं रसवद्वाचि वस्तुन्यपि रसस्थितिः। येन मादयनित धीमन्तो मधुनेव मधुव्रताः ॥ 1.51 ॥
 8 भामह, काव्यालङ्कार, न हि रसादृते कश्चिदर्थः प्रवर्तते।
 9 वाक्यं रसात्मकं काव्यम्, རྒྱུ་རྒྱུ་སྦྱུ་གྱུ་སྦྱུ།
 10 ས་སྦྱ་བརྗོད། མཁས་པ་འཇུག་པའི་སྟོ། Ala Press, Ballimaran, Delhi-6 ཕྱི་ལོ་༡༩༩༧་ལོ་གཞོན་ལ། ༡༧

བར་རབ་ཏུ་གྲགས། །གནས་ཉིད་ཉམས་དང་ལྡན་པར་འགྱུར། །ཞེས་གནས་པའི་འགྱུར་བའི་རང་བཞིན་
 །ཀྱི་ཁྲངས་བརྒྱད་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་དེ་རྣམས་བརྒྱད་ཉིད་ཏུ་རྟེན་གསུངས།¹⁷ དེ་བཞིན་སློབ་དཔོན་
 དུ་ཆོའི་ < <མེ་ལོང་མ> > ལས། ལྷན་པ་ཁྲོང་པ་ཉིད་མིན་སྟེ། །བརྗོད་བྱ་ཡི་ནི་ཉམས་དང་ལྡན། །འདིར་
 བྱི་ཉམས་བརྒྱད་དབང་བྱས་ཏེ། །ཆོག་རྣམས་ཉམས་དང་ལྡན་པར་བཤད། །¹⁸ཅེས་ཉམས་བརྒྱད་པར་
 བྱེད་པའི་ཡིད་ཀྱི་འགྱུར་བ་རྣམས་ཀྱུན་ཀྱི་རྟེན་ཏུ་སོང་བ་གནས་པའི་འགྱུར་བ་ལ་ཁྲངས་བརྒྱད་ཞོ་
 བར་དེས་པས། དེ་ལས་བརྒྱད་པའི་ཕྱིད་ལུས་དག་གི་ཉམས་སུའང་དེ་བཞིན་ཏུ་ཁྲངས་དེས་སམ་སྟེ།
 དེས་ན་དེ་ལྟའི་ཉམས་ཀྱི་དོན་ནི་རི་ལྷོང་ཡིན་ཞེ་ན་རོ་སྤང་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ར་ས་སྟེ་རོ། །¹⁹ཞེས། རི་
 ལྷོང་ཚོད་མ་སྟེ་ཚོགས་རབ་སྤྱར་ཁ་ཟས་ཟོས་པ་ཡི། །སྟེས་བུ་རྣམས་ནི་རོ་མཚོག་སྤང་བར་བྱེད་ཅིང་
 དགའ་བ་འཕེལ། །དེ་བཞིན་སྟེ་ཚོགས་མངོན་ཚུལ་གྱིས་མཚོན་དག་ལུས་ཡིད་ལྡན་ཕྱིར། །ཡིད་བཟང་
 རྣམས་གྱིས་གནས་ཅན་ཡིད་ཉམས་རོ་མཚོག་སྤང་བར་བྱེད་པའི་བདག་ཉིད་ཅན་ལ་ཉམས་ཞེས་བརྗོད་
 པའོ། །ཞེས་²⁰ཉམས་ནི་ནང་སེམས་ཀྱི་གནས་ཅན་གྱི་འགྱུར་བ་དང་འདྲེས་པའི་འགྱུར་བའི་རང་བཞིན་
 ལྷོ་ཚོགས་པ་རྣམས་ཕྱི་ལུས་དག་ཏུ་མངོན་པར་གསལ་བ་ཞིག་ལ་ཟེར་བ་ཡིན། དེ་ཡང་སློབ་དཔོན་སྟེ་
 ཚོགས་མགོན་པོས་ < <རྩོམ་རྟེན་མེ་ལོང> > ཏུ། ལྷོང་སྟོབས་འཕེལ་བས་མ་གྱེས་ཤིང་། །རང་གསལ་
 ཀྱུན་དགའ་སེམས་རང་བཞིན། །རྟེན་བྱ་གཞན་གྱི་རྟེན་པས་སྟོང་། །ཚངས་པ་རོ་སྤྱང་དང་མཚུངས་
 པའོ། །འདིག་རྟེན་ལས་འདས་རོ་མཚོར་བྱེད། །སྟོན་སྟེ་ཉམས་འདི་དབྱེར་མེད་པར། །རང་གི་རྣམ་པ་
 བཞིན་ཏུ་ནི། །འདྲེས་པོ་དགའ་ཡིས་རོ་སྤྱང་བྱེད། །²¹ ཅེས་བརྗོད་དོན་གང་ཞིག་ཉམས་སུ་འགྱོ་བར་

17 སི་ཏུ་བཤམ་ཆེན་ཆོས་ཀྱི་འབྱུང་གནས་ཀྱི་བཀའ་འབུམ། མིང་དང་རྟེན་སྟེ་སྟེ་སྟེ་སྟེ་སྟེ་སྟེ་སྟེ་སྟེ་སྟེ་སྟེ་སྟེ་
 འབྲེལ་བ་འདོད་འདོད་བཅོམ་པོ། བོད། ༥ སི་ཁོན་མི་རྟེན་དཔེ་སྟེན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་༢༠༡༢ འོག་དོས། ༣༩༩

18 वाक्यस्याग्राम्यतायोनिर्माधुर्ये दर्शितो रसः । इह त्वष्टरसायत्ता रसवत्ता गिरां ।। २.२९२ ।।

19 रस्यते इति रसः

20 སི་ཏུ་བཤམ་ཆེན་ཆོས་ཀྱི་འབྱུང་གནས་ཀྱི་བཀའ་འབུམ། མིང་དང་རྟེན་སྟེ་སྟེ་སྟེ་སྟེ་སྟེ་སྟེ་སྟེ་སྟེ་སྟེ་
 འབྲེལ་བ་འདོད་འདོད་བཅོམ་པོ། བོད། ༥ སི་ཁོན་མི་རྟེན་དཔེ་སྟེན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་༢༠༡༢ འོག་དོས། ༣༩༩

21 सत्त्वोद्रेकादखण्डः स्वप्रकाशानन्दः चिन्मयः । वेद्यान्तरस्पर्शशून्यो ब्रह्मास्वादसहोदरः ।। साहित्यदर्पणः 3.2

ལྷ་རྒྱུན་བརྩེ་ཚང་དགོས་པར་གསུངས་པ་ལས། གཅིག ཉམས་ནི་སྣང་སྣོབས་འཕེལ་བ་ལས་འབྱུང་བ་
 སྣེ་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་ཉམས་སམ་རྫོང་བ་ལ་སྣང་སྣོབས་སམ་སེམས་བཟང་པོའི་སྣོབས་རབ་ཏུ་འཕེལ་
 བ་དགོས་པ། གཉིས། མ་གྲུས་བ་སྣེ་རྫོང་ཉམས་བྱུང་བའི་སྐབས་སུ་འདྲེན་པ་དང་། རྫོགས་པ་པོའམ། ལྷ་བ་
 པོའམ་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་མ་གྲུས་བ་དགོས་པ། དེས་འདྲེན་པའི་བདེ་སྤྱད་ལ་བརྟེན་ནས་རྫོགས་པ་པོའམ།
 ལྷ་བ་པོ་རང་ཉིད་ལ་ཡང་བདེ་སྤྱད་གི་སྣོང་བ་བྱུང་བ། གསུམ། རང་གསལ་གྱི་དགའ་བ་ཞེས་སྟན་པ་ལ་
 རང་ཉིད་གསལ་བའི་སྣོན་ས་བདེ་བ་སྣོང་བའི་རང་བཞིན་ཡིན་པ། བཞི། སེམས་རང་བཞིན་ཞེས་ཉམས་
 བེ་སེམས་ཀྱི་རང་བཞིན་ནས་སེམས་ཀྱི་ཚོས་སུ་ཤེས་པ། ལྷ། རེག་བྱ་གཞན་གྱིས་རེག་པས་སྣོང་བ་སྣེ་
 སྟན་པ་གི་རྫོང་ཉམས་སྣོང་བའི་སྐབས་སུ་འགྲུར་བ་གཞན་རྣམས་ཟེལ་གྱིས་གཞོན་པས་སྣོང་མི་བྱས་པ་
 ཡིན། ལྷ། ཚངས་པའི་རྫོང་བ་དང་མཚུངས་པའི་བྱས་པ་ལྡན་པ། བདུན། ཤིན་ཏུ་རྫོམ་ཚར་སྐྱེད་བྱེད་
 ཀྱི་སློབ་སྣེ་རྣེ་འདྲི་འདྲི་ཞེན་ལས་འདས་པའི་དགའ་བ་ལྷན་འཕགས་སྐྱེད་བྱེད་ཀྱི་སློབ་ཏུ་བྱུང་བ། བརྒྱན།
 འངལ་པོ་དགའ་ཡིས་ཞེས་པས་ནི་སྟན་པ་གི་རྫོང་ཉམས་སྣོང་མཁའ་ཡང་འདྲི་གཞེན་ན་རྣེད་དགའ་བ་
 ཡིན་པར་རྟོགས་པ། དགུ། དབྱེར་མེད་པར་རང་གི་རྣམ་པ་བཞིན་ཏུ་ཞེས་པས་ནི་རྫོང་ཉམས་སྣོང་བའི་
 སྐབས་སུ་ཤེས་པ་པོ་དང་། ཤེས་བྱ་དང་། ཤེས་པ་རྣམས་དབྱེར་མེད་པའམ་གཅིག་ཏུ་གྱུར་བ་ཡིན་པར་
 སྣོན། བཟ། རྫོང་བྱེད་ཞེས་པས་ནི་རྫོང་ཉམས་སྣོང་བྱ་ཡིན་པར་སྣོན་པ་བཅས། མདོར་ན་ཉམས་
 བེ་སྟན་པ་གམ་རྩོམ་རེག་གང་ཞིག་རྫོགས་པའམ། ཉན་པ། ལྷ་བ་སོགས་ལས་དགའ་བདེའི་རྫོང་བའི་
 ཚད་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་གཟུགས་ཅན་གྱི་དབང་པོ་ལྷག་གིས་མིན་པར་བྱུང་མོང་མིན་པ་ཉམས་ཀྱི་དབང་
 པོས་(रसनेन्द्रिय)སྣོང་དགོས་པའོ། །

གཉིས་པ། དབྱུངས་ཅན་མགུལ་རྒྱན་དང་ཉམས་པ།

གཅིག ཉམས་བཤད་པ།

དེ་ཡང་དབལ་ལྡན་རྫོང་འདྲི་བས་ཉམས་པའི་འགྲོ་བ་ཀུན་གྱི་མདོན་པར་བཀུར་བར་བྱ་བ་དང་སློབ་

लोकोत्तरचमत्कारप्राणः कैश्चिचतृ प्रमातृभिः । स्वाकारवदभिन्नत्वेनायमास्वादयते रसः ॥ सा.व.3.3३

སའི་སྐྱར་སྐྱངས་པ་བྱ་བ་ཉིད་དེ། རོན་གང་ཞིག་ཉམས་དང་འབྲེལ་བ་དེས་སྣུན་ངག་དང་ཚོམ་རིག་ཡིད་
 ལ་མེབས་པར་བྱ་བུས་པར་བཞེད་ཅིང། དེ་ཡང་ལུས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་སེམས་ན་ཉམས་དེ་མངོན་པ་མི་
 གསལ་པའི་ཚུལ་དུ་གནས་པ་ལོ། རྒྱད་དུ་འབགས་པའི་བསོད་ནམས་ཀྱི་རྒྱ་གཅིག་སུ་ལས་མངོན་པར་
 གསལ་བར་བྱེད་བུས་པར་གསུངས། དེ་མཚུངས་གཞུང་དེ་ལས་ངག་གི་རང་བཞིན་ལ་འཁྲོག་པོར་བརྗོད་
 པ་དང། རང་བཞིན་གྱི་བརྗོད་པ། ཉམས་ལྡན་གྱི་བརྗོད་པ་གསུམ་དུ་ཁ་ཚོན་ཚོད་ཅིང། དེ་ལས་ཀྱང་ཉམས་
 ལྡན་གྱི་བརྗོད་པ་ལོ་ངག་གི་བརྗོད་པ་ཀུན་ལས་མཚོག་དང་སུལ་དུ་ཀུན་གྱིས་འཛིན་པར་བཞེད།²²

དེ་མཚུངས་མགུལ་རྒྱན་དུ་ཉམས་ཀྱི་དབྱེ་བའི་སློལ་ཡང་སླེག་སའི་ཉམས་(ཤུལ་ཀར་རས)དང།
 དཔའ་བོའི་ཉམས།(ལིར་རས) སྤྱང་རྗེའི་ཉམས།(ཀརུལ་རས) རྟམ་བོའི་ཉམས།(རྟམ་རས) མཐོང་དུ་
 རླུང་བའི་ཉམས།(འདམུཏ) འཛིགས་བྱེད་ཀྱི་ཉམས།(མཡའ་རས) མི་སྐྱབ་པའི་ཉམས།(མིམཏ)
 བཞད་གད་ཀྱི་ཉམས།(མའ་སྐ) བཞེད་གཤེན་གྱི་ཉམས།(ཤེན་རས) ཞེ་བའི་ཉམས།(ཤའ་རས) རྒྱ་
 ཆེ་བའི་ཉམས།(འདའ་རས) རྟམས་ལྡན་གྱི་ཉམས།(འདའ་རས)བཅས་བཅུ་གཉིས་སུ་འདོད་ཅིང་
 དེ་རྣམས་ལས་རབ་དང་སུལ་དུ་རླུང་བ་ལོ་སླེག་པའི་ཉམས་ཉིད་དུ་གསུངས། དེ་ནི་སློབ་དཔོན་འདི་པ་
 ཅོམ་མ་ཟད་སྣུན་ངག་མཁའ་པོ་ཀུན་ཞལ་གཅིག་མཐུན་དུ་བྱུང་སྟེ། འཆི་མེད་མངོན་ལས་ཀྱང། འི་རྒྱ་
 ལོ་ཆགས་ལྡན་རྣམས་ལ་གཙོ་བོར་བྱེད་པ་རབ་དུ་འབྱུང་བའི་བྱིར་གཙོ་བོའི་ཞེས་བྱུང།²³ དེ་མིན་སླེག་
 སའི་སྐྱད་དོད་འི་རྒྱ་ར་ཞེས་པའི་སྐྱུ་སྐྱུ་བ་ཚུལ་གྱི་ཐད་ནས་བཤད་ན་འི་རྒྱ་ཞེས་པ་དང་ཨྱ་ར་ཞེས་པའི་སྐྱ་
 གཉིས་ལས་བྱུང་ཅིང། དེ་ལས་འི་རྒྱ་ལོ་འདོད་པ་འཕེལ་བ་དང་ཨྱ་རའི་དོན་ནི་ཐོབ་པ་ལ་གོ་བས། འདོད་
 སའི་བག་ཆགས་རྒྱས་པའམ་ཐོབ་པར་བྱས་པས། དེ་ཉམས་ཀྱི་གཙོ་བོར་སོང་བ་ཡིན་ལ་འི་རྒྱ་ར་ཞེས་
 པ་ཅེ་མོ་ལའང་འདུག་པས་སླེག་པ་ནི་ཉམས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཅེ་མོར་གྱུར་པ་ཡིན། དེ་ཡང་ཡིན་ཏེ་འདོད་

22 वक्रोक्तिश्च रसोक्तिश्च स्वभावोक्तिश्च वाङ्मयम् । सर्वासु ग्राहिणीं तासु रसोक्तिं प्रतिजानते ।। ५.८ ।।
 འཁྲོག་པོར་བརྗོད་དང་རང་བཞིན་བརྗོད། །ཉམས་ལྡན་བརྗོད་པ་ངག་རང་བཞིན། །རྣམས་ལས་ཉམས་ཀྱི་བརྗོད་པ་ལོ། །ཀུན་གྱི་འཛིན་པ་
 པོ་དུ་བཞེད། །

23 སི་རུ་བཏ་ཆེན་ཆོས་ཀྱི་འབྱུང་གནས་ཀྱི་བཀའ་འབུམ། མིང་དང་ཉགས་རྗེས་བསྐྱེད་པའི་བསྐྱར་བཅོས་འཆི་མེད་མངོན་གྱི་རྒྱ་ཆེར་
 འབྲེལ་བ་འདོད་འཛིན་བ་མོ། བོད། ༥ སི་ཁོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་༢༠༡༩ འོག་དོས། ༣༩༥

པ་ལས་ཡིད་འོང་དང་དེ་ལས་དགའ་བ་སྐྱེས་ཤིང་། དེ་ལས་ཀྱང་སྐྱེག་པ་དང་དད་པ་ཉེ་བར་ཐོབ་པས།
 འདོད་པ་ནི་དཔལ་བ་སོགས་ཉམས་འགྱུར་གཞན་དང་མི་འབྲ་བར་ཡུལ་དུས་གནས་སྐབས་སོགས་ལ་
 ཆེས་ཆེར་སྣོས་པ་མེད་པར། ཚུར་མཐོང་སྐྱེས་ཀྱི་རྒྱུད་ལ་རྒྱན་ཆགས་སུ་གནས་པས་རྒྱ་འདོད་པ་
 སྣོབས་ཆེན་གྱིས་འབྲས་བུ་སྐྱེག་པ་ཅེ་མོར་སོན་པའོ། །

དེ་ལྟའི་རོ་ཉམས་ཕྱུག་སུམ་ཚོགས་པའི་སྣོན་དག་ཚོམ་བར་ཉམས་དང་རྗེས་སུ་འགྲོ་བའི་
 འགྱུར་བ་ཉེ་ལྷ་ཆ་བཞི་ལ་དབང་ཐོབ་པ་གཞིར་བཅས། སྣོན་དག་པ་རང་ཉིད་དང་སྐྱོག་པ་ལོ། བསྐྱབ་
 བུའི་སྣོན་དག་བཅས་གསུམ་ལོ་མ་ཚང་བ་མེད་པ་སྐྱེག་ཉམས་དང་ལྡན་པ་ཞིག་ཡོད་དགོས་ཏེ།
 <<མགུལ་རྒྱན>> ལས། ཅི་སྟེ་སྣོན་དག་མཁམ་སྐྱེག་ལྡན། །འགྲོ་ཀུན་ཉམས་ལྡན་སྣོན་དག་ལ། །གལ་
 ཏེ་དེ་ཉིད་སྐྱེག་ཉམས་བྲལ། །དེ་ན་ཀུན་ཀྱང་ཉམས་གྱིས་སྣོང་། །ཞེས་དང་།²⁴ དེ་འབྲེལ་བ་རྗེས་བུའི་དག་
 དེ་ཉིད་ཉམས་དང་ལྡན་པ་བྱ་བར་བརྗོད་བུའི་དོན་གསར་པ་དང་། རྗོད་བྱེད་ལྟོང་ཚིག་དང་མ་འབྲེལ་བ།
 ལྟེན་ལེགས་གྱི་སྐྱོར་བ་མཉམ་པར་འོས་པ། སྐྱ་གདངས་གསལ་བ། འཛིག་རྟེན་ལས་འདས་པ་རོ་མཚར་
 མད་བྱུང་བའི་དོན་གྱིས་གཏམས་པ་སོགས་བྱུང་ན། ད་གཞོད་དག་གི་རང་བཞིན་དེར་ཉམས་བསྐྱེད་པར་
 བྱེད་ལུས།

གཞན་ཡང་ཉམས་སྐྱེ་བའི་འགྱུར་བ་ལས་གནས་པའི་འགྱུར་བ་བརྒྱུད་ལས་དང་པོ་དགའ་བའི་
 འགྱུར་བ་ཞོན་འང་། དེའི་ཁྱད་པར་དུ་བྱས་པའི་རང་བཞིན་གྱི་དགའ་བ་(रतिविशोषेषु नैसर्गिकी)
 དང་། མད་རྒྱུར་གྱི་དགའ་བ།(सांसर्गिकी) དཔེ་ལས་རྒྱུར་བའི་དགའ་བ།(औपमानिकी) བང་གི་དགའ་
 བ།(आध्यात्मिकी) མངོན་པར་སྐྱོར་བའི་དགའ་བ།(आभियोगिकी) ཡང་དག་པར་རབ་ཏུ་སྐྱོར་བའི་
 དགའ་བ།(सांप्रयोगिकी) མངོན་པའི་རྒྱལ་གྱི་དགའ་བ།(आभिमानीकी) དེ་བཞིན་གསུགས་སྐྱེད་མོ་
 རེག་བྱ་བཅས་འདོད་ཡོན་ལྟེན་འབྲས་བུ་བྱས་པའི་དགའ་བ་སོགས་གྱིས་མཚོན། གནས་པའི་འགྱུར་
 བ་གཞན་དག་ལའང་དེ་མ་ཐུན་གྱི་དབྱེ་སྐོ་མཆེས།

དེ་མཚུངས་སྐྱེག་པའི་ཉམས་ལའང་དབྱེ་ན་འདུས་པའི་(सम्भोग)སྐྱེག་པ་དང་། བྲལ་

24 शृङ्गारी चेतकविः काव्ये जातं रसमयं जगत् । स एव चेदश्रृङ्गारी नीरसं सर्वमेव तत् ॥ ५.३ ॥

ལྷོ་དགའ་བའི་འགྲུང་བ་ཉིད་སྐྱེག་པའི་ཉམས་སུ་འགོ་བ་ལྟ་བུ་དང་།²⁹ རྣམ་པར་འགྲུང་བ་ལྷོ་དགའ་བའི་ཉམས་སྐྱེད་
 ཟུང་དེ་སྣོན་དག་དང་རྫོགས་གར་ན་དགའ་བ་ལ་སོགས་པ་གནས་པའི་འགྲོར་བ་རྣམས་རྒྱ་གང་བརྟེན་
 བས་བྱུང་བ་དེ་ཡིན། དེ་ལས་དམིགས་པའི་འགྲུང་བ་དང་གསལ་ཟུང་གི་འགྲུང་བ་གཉིས་སུ་དེས་པ་
 བཀའ་ལྱུང་ལས་གསུངས།³⁰ དེ་ལས་དམིགས་པའི་འགྲུང་བ་ལྷོ་དགའ་བའི་དམིགས་པ་གང་ལ་བརྟེན་ནས་ལོགས་
 པ་འདུ་བར་ཟུང་ཅིང་། དེ་ལས་གནས་པའི་འགྲུང་བ་རྣམས་ལྡང་བར་ཟུང་བ་དེ་ཡིན་ལ། དམིགས་པ་ལ་
 ཡང་རྟེན་དང་བརྟེན་པ་གཉིས་སུ་ད་ཟུང་བ་ལས་རྟེན་ལྷོ་གང་ཟག་གང་གི་སེམས་ལ་འགྲུང་བ་ལྡང་བ་དང་།
 བརྟེན་པ་ལྷོ་གང་ལ་བལྟས་ཏེ་སེམས་ལ་འགྲུང་བ་ལྡང་བའི་ཡུལ་དེ་ཡིན། དེ་མིན་གསལ་ཟུང་གི་འགྲུང་
 བ་ལྷོ་གནས་པའི་འགྲུང་བ་རྣམས་རྒྱ་ས་པར་ཟུང་བ་འཕམ་གསལ་བར་ཟུང་བ་འཕམ་ལྡང་བར་ཟུང་བའི་
 དཀོན་སོ་རྣམས་ལ་ཟེར།³¹ དེ་བཞིན་རྗེས་སུ་འགྲུང་བ་ལྷོ་གནས་པའི་འགྲུང་བ་ལྷོ་འབྲས་སུ་འཛུལ་བུ་
 མོན་པ་རྣམས་ཡིན་ལོ། །

དེ་མཚུངས་སྣོད་སྟོབས་གི་འགྲུང་བའི་དོན་གང་ཡིན་ཞེ་ན། རྩལ་སྣོན་གི་མ་འདྲེས་པའི་ཡིད་
 དགའ་བའི་དོན་དུ་ལུས་རེངས་པ་དང་ལུས་སྐྱེས་གཡོ་བ་ལ་སོགས་པའི་གནས་སྐབས་དང་། རྣམ་པར་
 གཡོ་བའི་འགྲོར་བ་གང་ཞེ་ག་སྣོན་དག་གི་ལུས་ན་གནས་པའི་འགྲོར་བ་རྣམས་གཡོ་བ་དང་། དེ་ཉིད་
 ལན་གཅིག་སྐྱེས་ཏེ་མི་སྐྱེ་བ་སྐྱེ་མི་གནས་པར་རྣམ་པར་གཡོ་བ་སྐྱེ། དཔེར་ན་བྲན་པ་ལ་སོགས་པ་ལྷོ་
 དགའ་བ་སོགས་ལ་ལན་ཅིག་འབྱུང་ལ། དེ་རྗེས་རྒྱུན་ཆགས་སུ་འབྱུང་བར་མི་འགྲུང་བ་རྣམས་སོ། །

གསུམ། རྣམ་གསལ་དཔེར་བཅོམ་གི་རེ་ལུ་མིག
སྐྱེག་པའི་ཉམས་སུ་ འུཊ་ཀར་ རས

བད་ཅ་ཀྱོག་པའི་འདབ་བརྒྱ་དང་མཚུངས་བཞིན་རས་ནི། །
 འཛིན་ཅིང་མགྲིན་པ་ཡང་ཡང་ཀྱོག་ཏེ་བཞུད་གྲུར་མ། །

29 चिरं चित्तेऽवतिष्ठन्ते सम्बन्धन्तेऽनुबन्धिभिः । रसत्वं प्रतिपदयन्ते प्रबुद्धाः सथायिनोऽत्र ते ॥ ५.१९ ॥
 30 आलम्बनविभावः स ज्ञानकारणमुच्यते । तेनादरादिरूपेण संस्कारस्तस्य जायते ॥ ५.३६ ॥ आवृतः
 पटुरभ्यस्त आश्रयादेर्गुणेन सः । तत्प्रबोधाय माल्यर्तुचन्दनेन्दूदयादयः ॥ ५.३७ ॥
 31 उदबुद्धं कारणैः स्वैः स्वैर्बहिर्भावं प्रकाशयन् ॥ (सा.द.132) लोके यः कार्यरूपः सोऽनुभावः काव्यनाट्ययोः ।

སློབ་ལོགས་མ་ཡིས་དུག་དང་བདུད་ཅིས་བྱགས་བ་ཡི། །

སློབ་རྒྱུ་བདག་གི་སློབ་ལ་ཟབ་མོར་བརྟུགས་བ་འདྲ། །³²

དགའ་བ་ཉམས་གཞན་གྱི་ཞི་བའི་དཔེ།

སློབ་རྒྱུ་རྩོམ་ཅན་མཛའ་བོ་འོང་བར་འགྱུར་ཞེས་ཁེངས་ལྡན་མ་ཡི་མིག་དག་ནི། །

ལྷགས་ཆེ་ཚུང་ཟད་ལྟེན་སོ་ཡང་དག་སྤྲེས་ཆེ་བཟང་བར་འགྱུར་རོ་འཇུག་ཆེ་དཔར་བར་འགྱུར། །

གོས་དག་བརྒྱུང་ཆེ་ཁྲོས་བས་སློབ་མའི་འཁྲི་ཤིང་འཇོག་གོ་རྟེན་བར་འདུད་བར་འབད་བ་ན། །

རྐྱད་ཅིག་གྱིས་ནི་མིག་རྒྱས་ཁེངས་པར་གྱུར་རོ་ཨ་ཉོ་སློབ་ལ་མཁས་བ་ཉིད་དུ་འགྱུར། །³³

स्थायीभाव	གནས་པའི་འགྱུར་བ།	དགའ་བ།
आलम्बनविभाव	དམིགས་པའི་འགྱུར་བ།	འདྲེན་བ། འདྲེན་མ།
उद्दीपनविभाव	གསལ་བྱེད་ཀྱི་འགྱུར་བ།	བྲལ་གནས་སྐབས། བད་ཚལ། འཁྲི་ཤིང་གི་ཁང་བ། རྒྱ་བའི་འོད་ཟེར་སོགས།
अनुभाव	རྣམ་པར་འགྱུར་བ།	མིག་སྤྲུ་གཡོ་བ། མིག་རྒྱར་ལྟ་བ། སློབ་མ་འཇོག་བ། མིག་རྒྱས་ཁེངས་བ།
सत्रचारीभाव	རྣམ་པར་གཡོ་བའི་འགྱུར་བ།	དགའ་བ། རོ་ཆ་བ། སློབ་བ།

32 यान्त्या मुहुर्वलितकंधरमाननं तद- आवृत्तवृन्तशतपत्रनिभं वहन्त्या । दिग्धोऽमृतेन च विषेण च पक्षमलाक्ष्या गाढं निखात इव मे हृदये कटाक्षः ॥ ६ ॥ (मालतीमाधव 1.10)

33 दृष्टिं लोचनवन्मनाङ्मुकुलितं पार्श्वस्थितेवकव-त्रयभूतं बहिरासितं पुलकवत्स्पर्शं समातन्वति । नीवीबन्धवदागतं शिथिलतामाभाषमाणे ततो मानेनापगतं ह्रियेव सुदृशः पादस्पृशि प्रेयसि ॥ १५ ॥ (दण्डिनः उक्त्वाशुभं उक्त्वाशु)

མཇུག་བསྟུ་བའི་གཏམ།

མགུལ་རྒྱན་ལས། མཁས་པས་སྒྲོར་བ(སྒྲན་ངག)དག་ཏུ་ནི། །མི་འོས་པ་དག་རབ་སྤངས་
ནས། །ཉམས་དང་རྒྱན་རྣམས་འདྲེས་པ་དག། །ངག་བཞིན་རབ་ཏུ་བཀོད་པར་བྱེད། །³⁷ཅེས་ཉམས་
ནི་ངག་གི་རང་བཞིན་ཀུན་དང་ཁྲད་པར་སྦྱུ་ཅལ་ཚོམ་རིག་གི་གཞུང་ཤིང་ངམ་ཉིང་བཅུད་ལྟ་བུ་ཡིན་
ཞིང་། དེའི་གཞུང་ལུགས་ནི་ཤིན་ཏུ་རྒྱ་ཆེ་ལ་ཟབ་པས་དེ་འབྲེལ་གྱི་གནད་དོན་མཐའ་དག་ཚད་བཀག་
གིས་རྒྱས་བཅད་པའི་ཚོམ་ཐུང་འདིར་འགོད་པར་དཀའ་བས། ཉན་བུའི་ཚོམ་རིག་དང་བལྟ་བུའི་རྫོས་
གར་གཉིས་ཀའི་ཉམས་དང་འབྲེལ་བའི་འཆད་པར་བྱ་བ་གཞན་རྣམས་སྐབས་གཞན་དུ་རྟོག་དཔྱད་བྱ་
རྒྱུ་ལགས་ན། འདིར་རེ་ཞིག་སྦྱ་བའི་འབེབས་སྟེགས་ལ་ངལ་གསོ་སྟོན་པར་བྱའོ། །

སྦྱས་པ།

གདོང་བཞིའི་མངལ་ནས་སྦྱེས་པའི་ངལ་བ་མ་བསྟེན་དབང་ལུག་རལ་པའི་སྐོངས་སུ་མ་ཉལ་ལ། །
དང་སྟོང་རྩ་ཏུའི་ཞལ་ལའང་མ་ཐོབ་ཁྲབ་འཇུག་རྒྱུ་པའི་དེ་མ་བཟུ་བའི་སྒྲོར་བ་མ་བྱས་ཤིང་། །
སྐལ་ལྷན་ཤིང་རྟེན་སྟེགས་པ་དག་བྱེད་དཀའ་ཐུབ་བརྒྱ་ཡིས་ལམ་གསུམ་འགྲིམས་ནས་མ་པབ་པར། །
དམྱེའི་བུ་ཞེས་ཚོས་སུ་གྲགས་པས་ཉམས་ལྷན་གཞུང་བུ་མོ་ཁྱེད་ཀྱི་བག་མར་བརྒྱུ་ལ། །

37 वाक्यवच्च प्रबन्धेषु रसालङ्कारसङ्करान् । निवेशयन्त्यनौचित्यपरीहारेण सूरयः ॥ ५.१२६ ॥

བོད་ཀྱི་ཚུ་བོ་ཁ་འབབ་རྣམས་བཞིའི་སྐོར་ཆེ་ལོང་ཅམ་བརྗོད་པ།

མ་ལུང་ལྷ་མོ་སྤྲེལ་སྤྲེལ།

ལྷ་ཁ་བོད་ཀྱི་གཞུག་ལག་སྐོབ་གཉེར་ཁང་། གཞུག་ལག་རབ་འབྲམས་པ།

ནང་དོན་གནད་བསྟུན། དབྱུང་རྩོམ་འདིའི་ནང་དུ་བོད་ཀྱི་གཙང་བོ་དག་གི་སྐོར་དངོས་ཤུགས་བརྗོད་གསུམ་ཀུན་ནས་རྒྱུ་མེད་ཅུང་ཟད་བྱས་ཤིང་དཔེ་ཆ་དང་རྩོམ་ཡིག་བསྟུགས་པ་སོགས་གཞིར་བྱས་ཏེ། ཁ་འབབ་བཞིའི་དོས་འཛིན་དང་མིང་ཐོགས་ཚུལ་སོགས་ལ་རྟོག་འཛིང་ཆེ་ཞིང་དབྱུང་ཞིབ་བྱས་པ་དགོན་པས་ཁོ་བོས་ཁ་འབབ་བཞི་ཐེངས་གཉིས་དོས་འཛིན་བྱུང་པའི་སྐོར་སྐུབ་བྱེད་དུ་མའི་སྐོར་ནས་བཤད་ཡོད། ལྷག་དོན་ཁ་འབབ་ཅེས་པའི་རིག་པ་ནི་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལས་བྱུང་བ་ཞིག་མིན་པའི་སྐོར་གསལ་བྱེད་བྱས་ཤིང་། བོད་ཀྱི་ཡིག་ཚང་དང་འཕགས་ཡུལ་གྱི་རྒྱ་ཆ། དེང་གི་དབྱིན་ཇིའི་ཞིབ་འཇུག་གི་དབྱུང་རྩོམ་དང་དཔེ་དེབ་གསལ་ཆེན་གང་མང་ལ་གཞི་བཅོལ་ཏེ་སྐྱར་རོ། །

བརྗོད་ཆད་གཙོ་བོ། ཁ་འབབ། སེང་གོ་ཁ་འབབ། སྐང་ཆེན་ཁ་འབབ། རྟ་མཚོག་ཁ་འབབ།

བོད་མི་རྣམས་ཀྱི་ཁ་རྒྱུན་དུ་གྲགས་ཆེ་བའི་ཁ་འབབ་བཞིའི་སྐོར་སྐྱེད་བར་བྱ་བ་ལ་ང་ཚོས་དེས་པར་དུ་ཁ་འབབ་ཀྱི་གོ་དོན་དང་ལོ་རྒྱུས་སོགས་ལ་རྟོག་ཞིབ་བྱེད་རྒྱ་གལ་ཆེན་དུ་མཐོང་། བོད་ཀྱི་མཁས་པ་སྤྲེལ་རྣམས་ཀྱིས་ཁ་འབབ་བཞིའི་དོས་འཛིན་སྐོར་དོགས་སྐོར་མཇུག་པའི་སྐོར་མི་སྣང་མོད་དེང་སང་རྩོམ་ཡིག་ཐུན་ཐུན་རེ་བྱུང་མཐོང་ཡུལ་དུ་གྱུར་ཅིང་གནད་ལ་ཞེལ་བའི་དོས་འཛིན་བྱས་པའི་རིགས་ཀྱང་མ་མཐོང་། ད་ལན་ཁོ་བོས་འདིའི་སྐོར་ངལ་བ་དང་དུ་སྐྱེད་སྤྲེལ་ཏེ་རྒྱུ་མེད་ཅུང་ཟད་བྱེད་པའི་གོ་སྐབས་བྱུང་། དེ་ཡང་ནམ་རྒྱུན་བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཁ་འབབ་བཞི་ཞེས་པ་ནི་བོད་རང་གི་རིག་གཞུང་གི་

དང་འབྲེལ་བ་ཞིག་ཡིན་པར་ངང་ངམ་ལྷགས་ཀྱིས་ཚོར་བ་གདོན་མི་ཟ། ཁོ་པོས་དེའི་སྐོར་བོད་ཀྱི་རྒྱ་ཆ་
ནམས་ལྷ་སྐོག་བྱས་ཤིང་པོ་རྒྱས་རྒྱལ་ལྗོངས་སོགས་ལ་ཉེལ་གྱིས་བསྟམས་པས་ད་གཞོན་ཁ་འབབ་ཅེས་
པའི་རིག་གནས་ཀྱི་རྒྱལ་ལྗོངས་འདི་རྒྱ་གར་རིག་གནས་དང་འབྲེལ་འདྲིས་ཆེ་བ་བཤད་ཀྱིས་པར་གྱུར།
ངང་ཅག་ནམས་ལ་སྟོད་ཀྱི་ཁ་འབབ་བཞི་དང་སྟོད་ཀྱི་རྒྱ་ཆེན་བཞི་ཞེས་ཀྱགས་ཤིང་། གཞི་རིམ་གྱི་སྟོབ་
ཡུའི་སྟོབ་མ་ཞིག་གིས་ཀྱང་ཁ་འབབ་བཞི་ནི་སྟོན་པར་མར་བསྐྱོར་ཐུབ་པ་ཞིག་ཡིན་མོད། ཞིབ་ཏུ་
བསམས་ན་ཁ་འབབ་ཅེས་པའི་ཐ་སྟོད་ཀྱིས་ནམས་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བ་དང་། རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱ་པོ་ཆེན་པོ་བཞི་དང་
བོད་ཀྱི་ཁ་འབབ་བཞི་གཅིག་པ་ཡིན་མེད་དང་། དོན་གྱིས་ཁ་འབབ་རེ་རེའི་དོས་འཛིན་གྱི་རྒྱ་པོ་གང་
དག་ཡིན་མིན་སོགས་རྟོག་འཛིང་གི་མདུད་པ་བཤོལ་རྒྱ་ལས་སྐོར་མི་སྟུང་། བདག་གི་སྟོབ་དཔོན་
བྱམས་པ་བསམ་གཏན་ལགས་ཀྱིས་ཁ་འབབ་ཅེས་པའི་རྒྱལ་ལྗོངས་ཀྱི་རིག་པ་ཕྱི་རོལ་རིག་གནས་
ཤིག་ལས་བྱུང་བའི་དོགས་སྟོང་མཚན་པའང་རྒྱ་མཚན་དེས་ཅན་ཞིག་འདུག་པར་སེམས་ཏེ། གཅིག་ཁ་
འབབ་ཅེས་པའི་ཐ་སྟོད་འདི་འབྱུང་སའི་རྒྱ་ཆ་སྤེལ་ཚང་མ་འཕགས་ལུལ་ནས་བསྐྱུར་བའི་ནང་པའི་
ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་གཞུང་ལུགས་འབའ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། ཁ་ནས་འབབ་ཅེས་པའི་སེམས་ཅན་དག་ནི་
སྟངས་ཆེན་མེད་གེ་སོགས་འཕགས་ལུལ་གྱི་རིག་གཞུང་དང་འབྲེལ་བ་ཆེས་ཆེར་ཟབ། གཉིས། བོད་པ་
ངང་གི་མིང་འདོགས་སྟངས་ཤིག་ཡིན་ན་སྟུང་གྱི་རྒྱ་པོ་བཞི་ལའང་དེ་འདྲའི་མིང་ཞིག་ཡོད་ཆོག་མོད།
མདོ་ཁམས་ལྷོགས་ཀྱི་གཙང་པོ་དག་ལ་མིང་དེ་འདྲ་ཞིག་གཏན་ནས་མཚོང་ལུལ་ཏུ་མ་གྱུར། གསུམ།
ཁ་འབབ་ཀྱི་རྒྱ་པོ་ཆེན་པོ་བཞི་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་གཞུང་ལུགས་དང་འབྲེལ་བ་ཆེས་ཆེར་ཟབ་པ་ལ་
གནས་བརྟན་སྡེ་པའི་ལུགས་སུ་མེད་པར་སྟུང་། བཞི་པ། ཁ་འབབ་བཞིའི་ཡང་བསྐྱུར་བོད་ཀྱི་མཁས་
པས་དོས་འཛིན་བསྐྱུར་ཏུ་བྱས་ཡོད། བོད་སྟོད་ཡིག་ཏུ་འཁོད་པའི་རྒྱ་ཆ་དག་གོང་བསྐྱིགས་ན་དོན་
ཚན་འདི་ཁ་གསལ་ཡོང་བར་མ་ཟད་མཁས་པ་ཕྱི་མ་ཕྱི་མས་སྤེལ་སྤེལ་ནམས་ལས་ཁ་འབབ་བཞིའི་
དོས་འཛིན་དང་མིང་རྟོག་འཛིང་ལྟར་འབྱུང་བའི་རྒྱ་ལྟོགས་པར་སྟུང་། དེ་ཡང་ལེགས་སྐྱུར་ལྷ་ཡི་སྟོད་ནས་བོད་
བཅན་པོའི་སྐབས་སུ་བསྐྱུར་བར་ཀྱགས་པའི་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་རྒྱ་ཆ་སྤེལ་སྤེལ་སྤེལ་སྤེལ་
པའི་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་གཞུང་ལུགས་དག་ཏུ་ཁ་འབབ་བཞིའི་དོས་འཛིན་དང་མིང་རྟོག་འཛིང་ལྟར་གསལ་མེད་

ལྡོང་ཡིག་ཆ་དེ་དག་ཏུ་འཁོད་པའི་ཁྲུངས་རེ་རེ་བཞིན་འགོད་པར་བྱེད། <<མདོ་ལྷུང་འདས>> ལས།
 ཁ་འབབ་བཞི་གང་ཞེ་ན། ཚུ་པོ་གང་གྲུ་དང། སིན་རྒྱ་དང། སིན་ཉ་དང། བུ་སྟེ། འཛིག་རྟེན་པ་རྣམས་
 འདི་རྣམས་ཏུ་གང་ཞེ་ག་ཁ་བ་མོ་བའི་ལས་བྱས་པ་དེ་རྒྱུང་ཆེན་པོ་དེ་བཞིའི་ནང་ཏུ་ཁྲུངས་བྱས་ན། ཁ་བ་
 མ་མོ་བའི་སྟེག་པ་མང་པོ་འབྱེད་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་སྒྲུབ། །¹ཞེས་བྱ་བའི་ཟེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ་ལྷུང་བ་
 ལས་འདས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀའ་སྣུལ་ཉེ། གང་གྲུ་དང། སི་ཉ་དང། བག་ཤུ་
 དང། ཡ་ལྷ་ན་དང། ཅན་བྲ་བ་བཅས་རྒྱུང་ཆེན་པོ་ལྟ་བུ་གསུངས་ཤིང། རྒྱུང་ཆེན་པོ་བཞི་འི་སྟེག་དང།
 གང་གྲུ་དང། བུ་སྟེ་དང། སི་ཉ་བཅས་རྒྱུང་ལྡན་འདས་པར་མེད་ཏུ་གསུངས། སྤྱིར་བཀའ་བསྟན་ལས་
 སངས་རྒྱུས་བཅོམ་འདས་ཀྱིས་གསུང་ཚང་མར་ཁས་སྐྱབས་པའི་དབང་ཏུ་བཀྲའ་བ་ཚུ་པོ་ཆེན་པོ་བཞིའི་
 སངས་རྒྱུས་ཀྱིས་དཔོན་གསུངས་པ་ལ་སློབ་དོགས་མི་དགོས། <<འདུལ་བ་ལྷུང་གཞི>> ལས། ཚུ་
 པོ་ཆེན་པོ་བཞི་པོ་འདི་དག་ཕྱོགས་བཞིར་འབབ། གང་ག་སྟེ་དེ་བཞིན་བུ་སྟེ་དང། །སི་ཉ་དེ་དག་རྒྱ་
 འདུལ་སྟོབས་ཚོབ་པ། །མ་གཏོགས་མི་རྣམས་ཀྱིས་འི་མི་བཟོད་པ། །དེར་འི་ལྷུང་པ་དགེ་འདུན་བཅས་
 པར་བཞུགས། །²ཞེས་གཞི་བམས་ཅད་ཡོད་པར་སྐྱ་བའི་སྟེ་བའི་འདུལ་བ་གཞི་ལས་ཚུ་པོ་ཆེན་པོ་
 བཞི་སྟེ། གརྱ་དང། སི་རྒྱ། བུ་སྟེ། སི་ཉ་དང་བཅས་པ་ཚུ་ཆེན་པོ་བཞི་ཏུ་པོས་བརྒྱུང་ཡོད་པར་མ་
 ཟད་ཕྱོགས་བཞི་ཏུ་འབབ་པའི་སྟོང་གོང་དང་མཐུན་པར་ཁ་འབབ་བཞིའི་རོས་འཛིན་གནང་མེད་
 པར་སྟུག། <<ལལ་པོ་ཆེའི་མདོ>> ལས། འདི་རྣམས་རྒྱུང་ཆེན་པོ་གང་གྲུ་འི་རྒྱུང་པོ་ཆེའི་ཁ་བས་
 འབབ་པོ། །རྒྱུང་ཆེན་པོ་སི་ཉ་འི་སང་གའི་ཁ་བས་འབབ་པོ། །རྒྱུང་ཆེན་པོ་སིན་རྒྱ་འི་རྒྱུང་གི་ཁ་
 བས་འབབ་པོ། །རྒྱུང་ཆེན་པོ་བ་ལྷུ་འི་རྟེན་ཁ་བས་འབབ་པོ། །དེ་དག་དེ་རྣམས་ཕྱོགས་བཞི་ནས་ཁ་
 བཞི་ནས་འབབ་སྟེ། རྒྱུང་གང་གྲུ་འི་དདུལ་གྱི་བྱེ་མ་འཛེན་ཅིང་འབབ་སྟེ། དདུལ་གྱི་བྱེ་མ་ལ་གནས་
 པོ། ། (སངས་རྒྱུས་ལལ་པོ་ཆེ་ཞེས་བྱ་བ་འི་ན་ཏུ་རྒྱས་པ་ཆེན་པོའི་མདོ། ལྡན་པ་གཉིས་པ་བྱང་རྒྱལ་སེམས་པའི་སྟེ་སྟོང་གི་མདོ། ལལ་

1 མདོ་ལྷུང་ལས་འདས་པ་ཆེན་པོ་རྒྱ་བག་ནས་བསྐྱར་བ་འདི། རྒྱ་ནག་གི་མཁན་པོ་མང་པོ་ཞུན་དང། རྟེན་འགྲེལ་འཛིན་དགེ་བའི་
 རྫོགས་དང། ལོ་རྒྱུ་བརྒྱ་མཚོའི་སྟེན་བསྐྱར་ཅིང་ཞུས་ཉེ་གཏན་ལ་མཐབ་པོ། །
 2 ལྷེ་དགེ་བཀའ་འགྲུལ་ འདུལ་བ། ཀ་པ།

ཆེན། ལ་པ། རྒྱ་གར་གྱི་མཁན་པོ་རྣམས་ཀྱི་དང་། ལྷ་མོ་རྣམས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུ་ལ་བརྟེན་ལོ་ལོས་ལྷོ་ལ་སོགས་པས་བསྐྱར་ཅིང་།
 (ལྷ་ལྟེ་གཏན་ལ་མཁུ་)ཞེས་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ་སྡེ་པ་ལ་པོ་ཆེའི་མདོ་ལས། གང་གྲུ་ནི་སྐྱེ་པོ་ཆེའི་ཁ་ནས་
 འབབ་པ་དང་། སི་ཏ་ནི་སེང་གེའི་ཁ་ནས་འབབ་པ། ལྷ་པོ་སི་རྣམས་ཀྱི་གང་གི་ཁ་ནས་འབབ་པ། ལྷ་པོ་པ་ལྷ་
 རྟེན་ཁ་ནས་འབབ་པར་གསུངས་པ་འདི་སྟོགས་བཞི་ནས་འབབ་པའི་ལྷ་སྐྱེ་ཆེན་པོ་བཞི་དེ་དག་སེམས་
 ཅན་མི་འདྲ་བ་བཞིའི་ཁ་ནས་འབབ་པར་གསུངས་ཤིང་ཁ་འབབ་བཞི་དུ་འོས་བཟུང་བའི་སྐོར་གྱི་རྒྱ་ཆ་
 ལྷ་པོས་ཤིག་ཏུ་སྤྱང་། དེ་ཅས་དུ་མ་ཟད་ལྷ་སྐྱེ་གང་གྲུའི་དོགས་སུ་དདུལ་གྱི་བྱེ་མ་འདེན་པ་དང་། ལྷ་
 ལྱང་སི་ཏ་འདི་དོགས་སུ་རྟོག་པའི་བྱེ་མ་འདེན་པ་དང་། ལྷ་སྐྱེ་སི་རྣམས་ཀྱི་དོགས་ནས་གསེར་གྱི་བྱེ་མ་འདེན་པ་
 དང་། ལྷ་པོ་པ་ལྷ་འདི་དོགས་སུ་ལེ་རྒྱུ་སྟོན་པའི་བྱེ་མ་འདེན་པར་གསུངས་ཤིང་ཇས་དེ་དག་གི་སྟོབས་
 གྱིས་ལྷ་པོའི་མདོག་གྲང་དེ་ལྷ་རྣམས་ལ་འགས་པར་དེ་བཞིན་ལྷ་སྐྱེ་དེ་དག་འབབ་པའི་ཆེ་མཆོ་ཆེན་པོ་
 ལ་ལན་བདུན་དུ་གཡས་བསྐོར་བྱེད་པའི་ལྷ་ལ་གསུངས་འདུག། <<འཕགས་པ་དམ་པའི་ཆོས་འདུན་པ་
 ཉེ་བར་བཞག་པ>>ལས། དཔེར་ན་འཛམ་བུའི་སྤིང་གི་ལྷ་པོ་ཆེན་པོ་བཞི་བཞིན་ཏེ། འདི་ལྷ་སྟེ། གང་
 གྲུ་དང་། ལ་སྐྱ་རྣམས་དང་། པ་ལྷ་དང་། སྤྱི་རྣམས་། ཞེས་པའི་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ་སྡེ་འཕགས་པ་དམ་ཆོས་
 འདུན་པ་ཉེ་བར་བཞག་པའི་ནང་དུ་དུས་འཁོར་དང་མཛོད་བཅས་སུ་གསུང་བའི་སྤིང་བཞི་སྟེ། ལྷ་འཛམ་བུ་
 སྤིང་། ལུབ་བ་ལང་སྤྱོད། ལྱང་སྐྱ་མི་སྟོན། ཤར་ལས་འཕགས་སྤིང་བཞི་པོའང་འཕགས་ལུལ་གྱི་ལུལ་ག་
 གེ་མོ་ཞིག་ཏུ་གོ་དགོས་པར་མཛོད། འདི་ལས་ལུབ་བ་ལང་སྤྱོད་ཀྱི་ལྷ་པོ་ཆེན་པོ་ལྷ་སྟེ། ཡངས་པ་ཅན་
 དང་། རྩ་ན་ལྷ་སྤྱི་དང་། ལྷ་པོའི་ལྷ་གས་དང་། ལྷ་བཟང་པོ་དང་། ལྷ་ལྷ་ཏུ་འདེས་པ་བཅས་ལྷ་ཡིན་པར་
 གསུངས། ལྷ་འཛམ་བུའི་སྤིང་གི་ལྷ་སྐྱེ་བཞི་ནི། གཞུ་དང་། ལ་སྐྱ་རྣམས་དང་། པ་ལྷ་དང་། སྤྱི་རྣམས་འདིར་
 ལྷ་སྐྱེ་ཆེན་པོ་སི་རྣམས་ཀྱི་ལ་སྐྱ་རྣམས་འཁོར་འདུག། <<འདི་གཉེན་གཏེན་གསུངས་པ>>ལས།³ ལྷ་པོ་གཞུ་
 སིན་རྒྱ་བུ་དང་། ཤི་ཏ་དབང་རྒྱལ་སྐྱ་བའི་སྤིང་བ་ཅན། འབབ་ཅིང་ཐམས་ཅད་བསེལ་བའི་ལྷ་ཡིན་
 ཏེ། སྟོགས་བཞི་ཁོར་ཁོར་ལུག་དག་ནས་འབྱུང་། གཞུ་ཤར་སྟོགས་རྒྱ་མཆོར་འཕྲོ་བ་སྟེ། ཤིན་རྒྱ་སྟོ་

3 བསྟན་པ་ལྷ་དང་གྱི་སྐབས་སུ་སྟོགས་བསྟོགས་མཛོད་པའི་དཀར་ཆག་འཕང་ཐང་མའི་ནང་དུ་འདི་གཉེན་གཏེན་གསུངས་པ་ཞེས་འཁོར་ཅིང་།
 ཐེག་པ་ཆེན་དུའི་མདོ་སྡེའི་ཁོངས་སུ་འདུག།

ཕྱོགས་རྒྱ་མཚོར་འགྲོ་བ་ཡིན། །པརྱ་ཡང་ནི་ལུབ་ཕྱོགས་རྒྱ་མཚོར་འགྲོ། །དེ་ཡི་བྱང་ཕྱོགས་རྒྱ་མཚོར་
 སི་ཉ་འགྲོ། །⁴ཞེས་གཞི་ཐམས་ཅད་ཡོད་པར་སྣ་བའི་སྡེའི་མངོན་པའི་བསྟན་བཅོས་སྣ་བ་མོའུ་འགལ་
 བྱས་མཛད་པའི་གདགས་པའི་བསྟན་བཅོས་ལས་གོང་དུ་བྱངས་པའི་ཚུ་བོ་ཆེན་པོ་དག་གི་མིང་གཅིག་
 པར་འཁོད་ལ་སྟག་པར་དུ་རྒྱ་སྐྱང་ཆེན་པོ་དེ་དག་ཤར་ལྟོ་ལུབ་བྱང་གང་དུ་འབབ་པའི་ཕྱོགས་ངོས་འཛིན་
 བྱས་ནས་གསལ་པོར་བཀོད། ད་དུང་མཚོ་མ་རྩོས་ནས་ཚུ་བོ་དག་འབབ་པའི་སྐྱོར་རྒྱས་བཤའ་བྱས་
 ཡོད། དེ་བཞིན་མཛོད་འགྲེལ་དག⁵ དང་གནས་ཡིག་རྣམས་སུ་ཚིགས་བཅད་ལུང་འདྲེན་བྱས་པ་མང་
 ཞིང་རྒྱགས་ཆེ་བར་སྤྱང། < <མདོ་རྒྱ་ཆེར་འགྲེལ་བ>> > ལས། རྒྱ་མཚོ་མ་རྩོས་པ་ཞེས་བྱ་བ་སྐྱང་
 ཆེན་པོ་བཞི་འབྱུང་བ་ཡོད་དེ། དེའི་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་ངོས་སྐྱང་པོ་ཆེའི་ཁ་ནས་ཚུ་བོ་གང་གྲུ་བྱུང་ནས་ཤར་
 ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱ་མཚོའི་ནང་དུ་འབབ་པོ། ⁶སྐྱང་ཆེན་པོ་བཞི་ནི་མཚོ་མ་རྩོས་པ་ནས་ཕྱོགས་བཞིར་འབབ་
 པའི་སྐྱོར་འཁོད་པར་མ་ཟད་ཚུ་བོ་བཞིའི་ཤར་ལྟོ་ལུབ་བྱང་ངོས་འཛིན་ཡང་འཛིག་རྟེན་གདགས་པ་དང་
 མཚུངས་ལ་ཁྲུང་པར་དུ་ཚུ་བོ་གཞུ་དུ་ཞུས་བྱས་ནས་སྤྲིག་སྤྲིབ་དག་པར་སྣ་བའི་ཉིན་དུ་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་
 ཕྱོགས་ཅམ་ཡང་གསལ། < <ཁྲུང་པར་འབགས་བསྟོད>> > ལས།⁷ སི་ཉ་སིན་རྒྱ་པརྱ་དང། །གཞུ་དེ་
 བཞིན་འཛིག་རྟེན་རྒྱ། །ཀལ་དང་ཆེ་མ་ཉིད་དང་ནི། །ན་ཡི་ནི་ནི་བདུན་པར་བཤའ། །ཅེས་གོང་དུ་

4 འཛིག་རྟེན་གཞག་ག། ལོ་ལ་བརྒྱ། འབགས་པ་མོད་གལ་གྱི་བྱ་ཆེན་པོས་མཛད་པའོ། །རྒྱ་གར་གྱི་མཁན་པོ་རྩ་ན་མི་ཅ་
 དང། བརྒྱ་མཚུངས་དང། །ལུ་ཆེན་གྱི་ལོ་རྒྱ་བ་བན་དེ་ཡེ་ཤེས་སྡེ་ལ་སོགས་པས་བསྐྱུར་ཅིང་ལུས་ཉེ་གཏན་ལ་ཐབ་པ།
 5 མཚེམས་འབྲེལ། མཚེམས་འཛམ་དབལ་དབྱངས། བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་ཞིབ་དཔྱད་ཁང། ལྷི་ལོ། ༢༠༠༥ ལོ་གྲངས། ༢༤༦ ལུང་སྟོན་
 ཀྱི་གཞི་ལས་ཀྱང། གཞོད་སྤྱི་ན་གཏུམ་པོ་མི་བཟང་གནས་པ་ཡིད་འོང་ཞིང། །མེ་རྟོག་སྣ་ཚོགས་ཤིང་གིས་རྣམ་པར་མཛེས་བྱས་པས། །དེ་
 ལས་རྒྱ་མཚོ་དུག་ཅན་དག་ཏུ་འགྲོ་བ་ཡི། །ཚུ་བོ་བཞི་པོ་འདི་དག་ཕྱོགས་བཞིར་འབབ། །གང་གྲུ་སིན་རྒྱ་དེ་བཞིན་བྱུང་དང། །སི་ཉ་དེ་
 ལ་རྩ་འབྲེལ་སྟོབས་ཐོབ་པ། །མ་གཏོགས་མི་རྣམས་ཀྱིས་ནི་མི་བསྟོད་པ། །དེར་ནི་སྤུབ་པ་དགེ་འདུན་བཅས་པ་བཞུགས། །ཞེས་གསལ།
 6 འབགས་པ་དགོངས་པ་ཟབ་མོ་ངས་པར་འགྲེལ་པའི་མདོ་རྒྱ་ཆེར་འགྲེལ་བ། རྒྱའི་སྟོབ་དཔོན་མཚན་ཚིག་གིས་མཛད། དཔལ་སྣ་བཅོན་
 བོའི་བཀའ་ལུང་གིས་ལུ་ཆེན་གྱི་ལོ་རྒྱ་བ་དག་སྐྱོར་འགོས་ཚོས་བྱུབ་ཀྱིས་རྒྱའི་དབེ་ལས་བསྐྱུར་ཅིང་ལུས་ཉེ་གཏན་ལ་ཐབ།
 7 བདེ་བྱེད་བདག་པོས་མཛད་པར་བྲགས་པའི་རྣ་ལས་ལུས་བྱུང་གི་བསྟོད་པ་དང་མཐོ་བཟོན་བྱུབ་ཇི་ཞེས་བྱ་བས་མཛད་པའི་བསྟོད་པ་
 གཉིས་བོད་བཅོན་པའི་དུས་རྒྱ་གར་གྱི་མཁན་པོ་སམ་རྒྱ་དེ་མ་དང། ལོ་རྒྱ་བ་བཟེ་རིན་ཆེན་མཚོག་གིས་བསྐྱུར་ཅིང། །ལུ་ཆེན་གྱི་ལོ་རྒྱ་བ་
 བཟེ་དཔལ་བཅེགས་རྟེན་ལུས་དག་མཛད།

དངས་པའི་ཁྱད་སྒྲིག་དག་དང་མཚུངས་ཏེ། རྒྱ་སྐད་ཆེན་པོ་བཞིའི་མིང་དེ་ལྟར་འཁོད། སློབ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན་གྱི་ << ཆོས་མངོན་པ་མཛོད >> ལས། གངས་རི་དེའི་པ་རོལ་རི་སློབ་ཀྱི་དད་ལྡན་པའི་རྒྱ་རོལ་ན་མཚོ་མ་རྩོས་པ་ཞེས་བྱ་བ་གནས་པ་ལས་རྒྱ་བོ་ཆེན་པོ་བཞི་སོ་གང་གྲག་དང་། སིན་རྒྱ་དང་། སི་ཉ་དང་། བུ་འབབ་པ་ཡོད་དོ། །དེའི་ཞེང་དུ་དབག་ཚད་ལྡན་པ་ལྟ་ཡོད་ལ། རྒྱ་ཡང་དབག་ཚད་ལྡན་པ་ལྟ་ཡོད་དེ། ཡན་ལག་བརྒྱད་དང་ལྡན་པའི་རྒྱ་སྐད་ཀྱི་། ཉེས་པའི་རྒྱ་བོ་བཞིའི་སློབ་ཀྱི་འགྲེལ་བཟོད་འདི་རང་རེའི་རྣམས་ལ་རྒྱ་སྐད་མང་པོ་ཆེ་ཞིང་འགྲེལ་སྐྱོན་ལྡན་པའི་ཉེ་ཆེ་བར་སྤང་སྟེ། འདིག་རྟེན་ཆགས་རྒྱལ་གྱི་རྣམ་གཞག་ཅེས་པ་བཅད་ཆེན་པོ་ཞིག་གི་ནང་དུ་སྤྱིའི་སློབ་ཀྱི་འདིག་རྟེན་དང་ནང་བཅད་ཀྱི་སེམས་ཅན་གཉེན་གྱི་སློབ་ལོགས་སུ་ཐུན་མོང་པ་ཡིན་པ་ཞིག་བཤད་པས་མཁས་པ་ཀུན་གྱིས་ཁྱེད་ལ་འདྲོད་ལྷེད་ས་ལྟ་བུར་གྱུར་ཡོད། འོན་ཀྱང་། འདིག་རྟེན་ཆགས་རྒྱལ་ལས་རི་རབ་དང་རྒྱ་བོ་དག་གི་སློབ་གསུང་དུ་བཤད་པ་ཞིག་པ་ཡིན་པར་དེའི་སློབ་དུ་བསྟན་བཅོས་མང་པོ་ཡོད་པ་གོང་དུ་ལྟར་དངས་པ་ལས་རྟོགས་ལུས་སོ། ། << ཆོས་མངོན་པ་མཛོད >> ལས།⁸ དེ་ནས་ནི། སློབ་དང་ལྡན་པའི་རྒྱ་རོལ་ན། །རྒྱ་ཞེང་ལྡན་པ་ལྟ་ཡོད་པའི་མཚོ། །རི་གངས་ཅན་དེའི་པ་རོལ་ན་མཚོ་མ་རྩོས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལས་རྒྱ་བོ་ཆེན་པོ་བཞི་སྟེ། གངས་རྒྱ་དང་། སིན་རྒྱ་དང་། བུ་འབབ་པ་ལྟ་དེ། དེ་ནི་ཞེང་དུ་དབག་ཚད་ལྡན་པ་ལྟ་རྒྱ་རྒྱ་ཡང་དབག་ཚད་ལྡན་པ་ལྟ་སྟེ། དེར་ནི་རྒྱ་འབྲུལ་དང་མི་ལྡན་པ་རྣམས་ཀྱིས་བཟོད་པར་དགའོ། ། << མཛོད་འགྲེལ >> ལས། རྒྱ་ཞེང་ལ་དབག་ཚད་ལྡན་པ་ལྟ་ཡོད་པའི་མཚོ་གྲུ་བཞི་ལ། མཐའ་ཉེས་བརྒྱས་འཁོར་བ། དེའི་ཤར་ཕྱོགས་སྐང་སོ་ཆེའི་ཁ་འབྲེལ་བ་ནས་རྒྱ་བོ་གཞུང་དང་། ལྷོ་རྒྱ་མཚོ་གཤི་ཁ་འབྲེལ་བ་ནས་སིན་རྒྱ་དང་། ལུ་རྟའི་ཁ་འབྲེལ་བ་ནས་བུ་འབབ་པ་ལྟ་དང་། བྱང་སེང་གཤི་ཁ་འབྲེལ་བ་ནས་རྒྱ་བོ་སི་ཉ་ཞེས་བྱ་བ་འབབ་ཅིང་། མཚོ་མ་རྩོས་པ་ལ་གཡམས་ཕྱོགས་སུ་ལན་བདུན་བསྐྱོར་ཏེ། རྒྱ་སྐད་ལྡན་པ་ལྟ་དང་ལྡན་པའི་འགྲེལ་བཟོད་ལས། སྤྱིའི་རྒྱ་མཚོ་ཆེན་པོར་འབབ། ཅེས་མངོན་པ་མཛོད་འགྲེལ་ལས་འབྲུང་བའི་

8 ཆོས་མངོན་པ་མཛོད་ཀྱི་རང་འགྲེལ། ལྟོད་ཆ། སློབ་དཔོན་དབྱིག་གཉེན། གངས་ཅན་ཁྱད་ཐོར་དཔེ་ཚོགས། ལོག་རོས། ༣༧༣ནས་༣༧༩བར།
 9 ཆོས་མངོན་པའི་མཛོད་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་ཆོས་ལེ་འུར་བུས་པའི་རྣམ་པར་བཤད་ལ། སློབ་དཔོན་འདུས་བཟངས།

ཁ་འབབ་བཞིའི་སྐོར་གྱི་ཚིག་དག་སྲ་མ་དག་གི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ་ཡིན་ལ་འདི་དག་གོང་དུ་བྲངས་པའི་རྒྱ་
ཆ་འདི་དག་ལས་ཁ་འབབ་བཞི་འཕུ་ཚུ་མོ་ཆེན་པོ་བཞི་པོད་གྱི་རྒྱ་ཆེན་བཞི་ཡིན་པའི་སྐོར་གཞན་ཡང་མི་
གསལ་པར་མ་ཟད། གངས་ཉེ་སེ་དང་མཚོ་མ་མམ་ནས་འབབ་པའི་སྐོར་ཡང་མི་གསལ། རྒྱ་མཚན་དེ་
དག་ལ་བརྟེན་ནས་ཁོ་པོ་འདི་ནི་རྒྱ་གར་འཕགས་ཡུལ་དུ་བྱུང་བའི་ཁ་འབབ་བཞིའི་ངོས་འཛིན་ཡིན་
པར་བརྗོད་གྱི་ཡོད། གཞན་ཡང་པོད་གྱི་བསྟན་བཅོས་མང་པོ་ལས་ལྷང་བྲངས་ཚོག་མོད་དེ་ཅམ་འགྲིག་
པས་དགོས་པ་ཆེར་མ་མཐོང་ལ་པོད་སྐད་ཡིག་ཐོག་ཏུ་འཁོད་པའི་རྒྱ་ཆ་སྲ་ཤོས་དག་ལས་ལྷངས་
བྲངས་ཉེ་འདི་ཅམ་སྐྱར་བས་འབྲས་པར་སྟེ། ལྷང་དེ་དག་ནི་པོད་སྐད་ཡིག་ནང་དུ་ཆེས་སྲ་བའི་གས་
གྱི་རྒྱ་ཆ་ཡིན་པ་གང་ཞིག་རྒྱ་གར་སྐད་ཡིག་ལས་བསྐྱར་བ་འབའ་ཞིག་ཏུ་ཟད། དེ་དག་གི་ལོ་ཚིགས་
གོང་བསྟེན་ནས་ན་རྒྱ་མོ་ཆེན་པོ་བཞི་ངོས་འཛིན་དུས་ནམ་ཞིག་ཏུ་བྱུང་མིན་ཚོད་དཔག་གྲེད་མི་སྲུབ་
མོད། རང་རེའི་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྷན་འདས་ཀྱི་བཀའ་ཏུ་བརྟེན་པའི་ཐེག་ཆེན་གྱི་མདོ་དེ་དག་གནས་
བསྟན་སྡེ་བས་སངས་རྒྱས་པའི་བཀའ་ཏུ་མི་བཞེད་པ་དང། དེང་སང་ཚོན་རིག་དང་མ་སྟན་པའི་ཞེས་
འདུག་ཁོད་དུ་ཡིད་ཆེས་དང་དག་སྐྱང་བའི་ཆ་འབའ་ཞིག་ཁས་ལེན་དུ་མི་རྩེད་པའི་ཐེག་ཆེན་སྟན་མོང་
མ་ཡིན་པའི་བཞེད་རྒྱལ་རི་བཞིན་བརྗོད་དུ་མི་བཏུབ། ལྷིང་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་གཞུང་ལུགས་དར་རྒྱལ་
བརྗོད་སྐབས་དུས་རབས་དང་པོ་ཡས་མས་ཤིག་ནས་དར་རྒྱལ་བརྗོད་པས་ཐེག་ཆེན་གྱི་གཞུང་ལུགས་
ནམས་ཀྱང་དེ་དུས་ཤིག་ནས་བྱུང་བར་སྟེ། ཐེག་ཆེན་ལུགས་དང་གནས་བརྟན་སྡེ་བ་གཉིས་ཀྱི་ཚོད་
པ་ཐག་མ་ཚོད་བར་དུ་གཞུང་ལུགས་དེ་དག་གི་དུས་ཚོད་ཀྱང་གཏན་འབེབས་གྲེད་མི་རུས། རང་རེའི་
པོད་མཁས་པ་ནམས་ཀྱི་འདོད་རྒྱལ་ལྟར་བ་བཀའ་འགྲུར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་དངོས་ཡིན་པས་དེའི་
ནང་དུ་འཁོད་པའི་ཁ་འབབ་བཞིའི་འདོད་རྒྱལ་ཡང་སྐབས་དེ་དུས་ནས་ཡོད་པར་གྲུབ། གང་ལྟར། ལྷང་
འདི་དག་ལ་བརྟེན་ནས་གནས་རྒྱལ་འགའ་ཤས་ཤིག་གསལ་ཁ་བརྗོད་སྲུབ་པར་སྐྱད་སྟེ། ཁ་འབབ་བཞི་
ཞེས་བྱ་བའི་བཞེད་རྒྱལ་དེ་པོད་གྱི་བསམ་སྦྱངས་ཤིག་མིན་པ་དང། མདོན་པ་མཚོད་དུ་བཤད་པའི་རྒྱ་
མོ་ཆེན་པོ་བཞི་ཡང་མདོན་པ་སྡེ་བཏུན་དུ་གྲགས་པའི་བསྟན་བཅོས་དག་གི་ཐོག་མ་རུ་གྲགས་ཤིང་སྟོན་
པའི་མཚོག་རྒྱང་གཉིས་ཀྱི་ཡ་གྲུལ་མོ་ཏུ་འགལ་གྱི་བྱས་མཚད་པའི་འཛིག་རྟེན་གདགས་པའི་ནང་དུ་ཁ་

འབབ་བཞི་གསལ་བ་ལས་ལྷང་བྲངས་པ་དང་། སྤྱིས་སྤྱོད་ཀྱི་མཁས་པ་ལས་མོ་ཆེ་ཡིས་བསྟན་བཅོས་
 གང་དང་གང་དུ་ཁ་འབབ་བཞིའི་སྐོར་གསལ་བ་རྣམས་གོང་དུ་བཞུགས་པའི་མདོ་དང་མདོ་ན་ལ། འདུལ་
 བ་སྤྱི་མ་སྤྱི་མས་སྤྱི་མ་སྤྱི་མ་སོགས་ལས་བྲངས་པ་ལ་སྟེག་ཡིན་པས་པན་ཚུན་གཤིབ་བསྐྱར་བྱས་ན་
 ཉོགས་སྒྲ། དེ་བས་ཁ་འབབ་ཅེས་བྱ་བའི་ཚོགས་མའི་རིག་པ་ནི་རྒྱ་གར་འབགས་ལུལ་ནས་བྱུང་བ་དང་།
 དེ་ཡང་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ལུགས་འབྲེལ་བ་ཆེས་ཆེར་ཟབ་པ་བཞུགས་ཅི་ལ་དགོས། དེ་བཞིན་ཁ་འབབ་བཞི་
 རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱ་མོ་ཆེན་པོ་བཞི་ཡིན་ཡང་དེ་དག་ལས་རེ་རྒྱང་བོད་ནས་འབབ་པའི་གཅོད་པོ་མིན་པའི་རྒྱ་
 མཚན་ཡང་མིན། བོད་ཀྱི་གཅོད་པོ་དག་ནི་ཨེ་ཤ་ཡའི་ལུལ་གྱུ་གང་སར་འབབ་པའི་གཅོད་པོ་གྲགས་ཆེ་
 བ་དག་ཡིན་པའི་བྱིས་ལོན་ཀྱང་། ཁ་འབབ་བཞི་ནི་རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་ལུལ་དབུས་སུ་བྱས་པའི་རྒྱ་མོ་
 ཆེན་པོ་བཞི་རུ་གོ་དགོས་པར་སྟུམ། འདིའི་སྐོར་ཆོག་ཆོགས་ལ་འཇིགས་པས་རེ་ཞིག་བཞག་པ་ཡིན།
 དེ་ནི་ཁ་འབབ་བཞིའི་ངོས་འཛིན་བསྐྱར་དུ་བྱུང་བའི་སྐབས་སུ་བོད་ཀྱི་རྒྱ་མོ་ཆེན་པོ་བཞི་རུ་ངོས་བཟུང་
 པ་དེ་དག་ནི་དེད་སྐབས་རང་རེའི་རྣམས་ཀྱིས་བཞུགས་པའི་རྒྱ་མོ་དེ་དག་ཡིན།

ཁ་འབབ་བཞི་སྐྱར་ཡང་ངོས་འཛིན་བྱས་པའི་སྐོར།

ཁོ་བོས་གོང་དུ་བྲངས་པའི་བོད་བརྒྱད་ནང་བསྟན་ལས་ཐེག་པ་ཆེན་པའི་གཞུང་ལུགས་བཅོན་
 པའི་དུས་རབས་སུ་བསྐྱར་པའི་རྒྱ་ཆ་དག་ཏུ་རྒྱ་ཆུང་ཆེན་པོ་བཞིའི་ངོས་འཛིན་དང་རྒྱ་མོ་བཞིའི་འབབ་
 རྒྱུན་གྱི་ཕྱོགས་ངོས་འཛིན། དེ་བཞིན་རྒྱ་ཆུང་བཞི་སེམས་ཅན་གང་གི་ཁ་ནས་འབབ་པའི་སྐོར་ཁྱེད་ཀྱི་
 དང་བཅས་ཉེ་བཞུགས་ཡོད། དེའི་ནང་དུ་རྒྱ་མོ་ཆེན་པོ་བཞི་འབགས་ལུལ་གྱི་རྒྱ་མོ་དག་གི་མིང་ཡིན་པ་
 གསལ་ཞེས་མཚོ་མ་རྩོམ་ནས་འབབ་པར་འཁོད། ལོན་ཀྱང་། དེར་སང་མཚོ་མ་རྩོམ་པ་ཞེས་འཁོད་པ་
 ལས་མ་པམ་གཤམ་མཚོ་དང་གངས་ཉི་སའི་མིང་ཅན་ཡང་མིན་དོ། | < <མདོ་འདུས་རིན་པོ་ཆེ་བཟུང་
 ཚད་མ>> ལས། དེ་ཡང་ཁྱེད་པར་འཛུལ་གྱིང་དབུས། |རིའོ་གངས་ཅན་ཉི་ཅེ་ནི། |གཤམ་བྱང་དགུ་
 ཅེགས་རེ་ཞེས་བྱ། |རྒྱ་ཞེད་དཔག་ཚད་ལྷ་བརྒྱའོ། |རི་ནི་སྐོས་རི་དང་ལྷན་དང་། |བར་ན་མཚོ་ནི་རྩོས་
 པ་དང་། |རྒྱ་ཞེད་དཔག་ཚད་ལྷ་བརྒྱའོ། |ཕྱོགས་བཞིར་རྒྱ་བཞི་འབབ་པ་ནི། མ་པམ་མོ་བྱ་གཤམ་མཚོ།

ལ་དང་གསེར་གཞོ། གྲང་ཆུང་དདུལ་མཚོ། མོམ་ཤར་ལྷགས་མཚོ། རིང་བུ་དལ་གྱིས་འབབ། སེམས་
 ཅན་བཞིའི་ཁ་ནས་ཚུ་བཞི་འབབ་པ་ནི། གང་ལྟ་ཤར་ཕྱོགས་སྒྲང་ཆེན་ཁ་ནས་འབབ། སི་འདུ་སྟོ་ཕྱོགས་
 ལྷ་མཚོག་ཁ་ནས་འབབ། བག་ཕུ་བུ་ཕྱོགས་རྟེན་ཁ་ནས་འབབ། སི་ཏ་བྱང་ཕྱོགས་མ་བྱའི་ཁ་ནས་
 འབབ།¹⁰ ཅེས་མདོ་འདུས་ལས་སྲར་བརྗོད་ཟེན་པའི་རྒྱ་ཆ་དེ་དག་ཏུ་མ་འཁོད་པའི་ངོས་འཛིན་གསར་བ་
 ཞིག་བྱང་ཡོད་དེ། རིའོ་གངས་ཅན་ཉི་ཅེ་དང་མཚོ་མ་ཏོས་པ་ནི་མཚོ་མ་པམ་ལ་ངོས་འཛིན་གཞན་པའི་
 རྒྱ་ཆ་སྲ་ཤོས་ཤིག་ཏུ་འདོད། འདི་ནི་འབགས་ཡུལ་དུ་ཚུ་བོ་ཆེན་པོ་བཞི་བུ་གྲགས་པ་དེ་དག་པོད་གྱི་
 མཚོ་མ་པམ་ནས་འབབ་པའི་ཚུ་བོ་བཞི་བུ་ངོས་འཛིན་བྱང་བར་སྤང། ལྷང་བར་དུ་ཁ་ནས་འབབ་པའི་
 སེམས་ཅན་བཞིའི་ངོས་འཛིན་མི་འདྲ་བ་བྱང་ཡོད་དེ། སྒྲང་ཆེན་དང། ལྷ་མཚོག་དང། ཉ་མཚོག་མ་
 བྱ་བཅས་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་འདི་གྱིས་སྲ་བོད་གྱི་ཚོས་འབྱུང་དེ་བ་ཐར་དག་ཏུ་རྒྱག་ཆེན་པོ་བྱང་འདུག
 ཚུ་བོ་ཆེན་པོ་བཞིའི་མིང་གང་ལྟར་གསུམ་ཏེ་དང། སི་འདུ་སྟོ་ཏེ་དང། བག་ཕུ་སྟོ་ཏེ་དང། སི་ཏ་
 བཅས་དག་ཆ་ཅམ་ལས་གཅིག་པར་སྤང་ལ་ཕྱོགས་བཞི་ཡང་གོང་དུ་བརྗོད་ཟེན་པའི་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་
 མདོ་སྟེ་དང་གཞུང་ལུགས་དག་ཏུ་གསལ་བ་དང་མཚུངས། མདོ་འདུས་ནི་སྟོན་པ་གཤེན་རབ་མི་བོ་ཆེའི་
 འཕྲངས་རབས་བསྐྱས་འབྲིང་རྒྱས་གསུམ་ཡོད་པ་ལས་བསྐྱས་པ་ཡིན་ཞིང་ཆེས་སྲ་ཤོས་ཀྱང་ཡིན་པར་
 གྲགས།¹¹ མདོ་འདུས་དང་གཡུང་དྲུང་བོན་གྱི་སྐྱ་བསྐྱགས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་སྤྱིང་གྲགས། དབུ་ནག་མི་ཏུ་
 འདྲ་ཆགས་དང་ཉི་སེའི་དཀར་ཆག་ཚངས་དབྱངས་ཡིད་འཕྲོག་ལ་སོགས་པའི་བོན་གྱི་ཡིག་ཆ་གལ་
 ཆེན་དག་ཏུ་འཁོད་པའི་བཞེད་རྒྱལ་རེ་ཏུ་མིག་ཏུ་བཞོད་ན་རྫོ་ལ་ངེས་པ་ཡོང་བར་སྐྱམ།¹²¹³

10 མདོ་འདུས་རིན་པོ་ཆེ་བཀའ་ཚང་ལ། སྟོན་པ་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས། ཞང་བོད་དཔེ་ཁང་ཆེན་མོའི་འཕྲུལ་དེ་བ་ཆེན་པོ་ཤོག་ངོས། 12
 11 མདའ་དང་འཕང། སྟོན་ཆ། མཁར་མེ་ཏུ་བསམ་གཏན། ཤོག་ངོས། 22
 12 གངས་ཉི་སེའི་དཀར་ཆག་ཚངས་དབྱངས་ཡིད་འཕྲོགས། གྲུབ་དབང་བསྐྱན་འཛིན་རིན་ཆེན། གངས་ཉི་སེ་མངའ་རིས་རིག་གནས་
 གཅེས་སྦྱང་ཁང། ཤོག་ངོས། 12
 13 དབུ་ནག་མི་ཏུ་འདྲ་ཆགས། ཤོག་ངོས། 104 དབུས་སྲ་རང་གི་གསེར་ཁང་གོང་མ་དེ། སྐྱ་རྒྱལ་བོད་གྱི་རྒྱལ་པོས་བཟུང། རྒྱ་ནག་པོ་
 ཉི་ཤིའི་ཁྲིམས་སྟོན། མང་རྟོ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོས་བཟུང། མཁའ་པས་ཅིས་ན་རྒྱལ་དུག་ཡིག། ལཔོ་ལྗོང་གི་བཙུན་བཞི་དེ། ལྷ་མཚོ་དཔྱང་
 དང་མཉམ་མི་དེ། ལྗོང་མེ་ན་རྟོ་རྒྱལ་མཚན་ཡིག། དབྱེད་ནག་ཆམ་ལ་འབབ་མི་དེ། ལྗོང་སྐྱ་དང་པོའི་ལྷ་རྟོན་ཡིག། རྒྱ་ལ་བྱེལ་ཏུ་སྐྱལ་མི་

མདོ་འདུས།	སྲིད་པའི་མཛོད་སྤྱད་སྤྱོད་ཀྱི་འཕྲེལ་བ།	སྲིད་བསྐྱབས།	མཛོད་སྐྱོ་འཕྲེལ།	གངས་ཉི་མའི་ དཀར་ཆག།	དབུ་མའི་འབྲ་ ཆགས།
རྟ་མཚོ།	རྟ་མཚོ།	རྟ་མཚོ།	རྟ་མཚོ།	རྟ་མཚོ།	རྟ་མཚོ།
སྲང་ཆེན།	སེང་གེ།	སྲང་ཆེན།	སེང་གེ།	སྲང་ཆེན།	སྲང་ཆེན།
ལྷ་མཚོ།	བསྐྱེད།	སེང་གེ།	བ་སྲང།	སེང་གེ།	སེང་གེ།
མ་བྲ།	མ་བྲ།	མ་བྲ།	མ་བྲ།	མ་བྲ།	མ་བྲ།

གོང་དུ་གཤམ་འབྲུང་བོན་གྱི་ཡིག་ཆ་ཚད་ལྡན་དག་ཏུ་འཁོད་པའི་ཁ་འབབ་བཞིའི་ངོས་འཛིན་སྐོར་རི་མ་རི་བཞེན་བཀོད་ལ་རྟོན་པ་གཤེན་རབ་མི་བོ་ཆེ་མཚོག་གི་བཀའ་ཚད་མ་རྩུ་ཁས་འཆེ་བའི་མདོ་འདུས་དང་སྲིད་པའི་མཛོད་སྤྱད་སྤྱོད་སྲིད་བསྐྱབས། དབུ་ནག་མའི་འབྲ་ཆགས་སོགས་སྤྱ་གསལ་བའི་ཁ་འབབ་བཞིའི་སྐོར་ལ་ཕྱིས་གྱིས་བསྟན་ན་ད་གཟོད་རྒྱ་གར་འཕགས་ལུལ་ནས་ལྷང་བའི་ནང་པའི་གཞུང་སྤྱད་སྤྱོད་གསལ་བའི་ཁ་འབབ་གཉིས་གྱི་དབར་ལ་ལྷང་བར་ཆེན་པོ་མེད་པ་རྟོགས་ཐུབ། ལེ་ལེ་ཉེར་བཞེས་བྱུང་བའི་གཤེན་རབ་མི་བོ་ཆེའི་རྣམ་ཐར་བསྟན་པའི་ལྷང་རྒྱས་གསུམ་ཡོད་པ་ལས་བསྟན་པར་གྲགས་པའི་མདོ་འདུས་བྲ་བ་ཞི་ཞུང་ལྷང་རྣམས་ཤོད་སྐྱེད་དུ་བསྐྱུར་བ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་དུས་རབས་བཅུ་བ་ཙམ་ཞིག་ཏུ་གཏོང་ནས་བཏོན།¹⁴ མཛོད་སྤྱད་སྤྱོད་པ་གཤེན་རབ་མི་བོ་ཆེས་གསུངས་པའི་བཀའ་རྩུ་བཞེད་ཅིང་གཤེན་ཆེན་ལྷུ་དགའ་ (༤༤༦-

དེ། སེང་ཆོན་ལོང་བྲ་གེ་སང་ཡིན། ལྷངས་མི་ཤེས་གང་སྐྱོ་ལེན་མི་དེ། ལྷངས་མི་ཤེས་གང་སྐྱོ་ལེན་མི་དེ། གཤམ་ཡག་སྲང་ཆེ་སྤྱི་ཡིན། མཁས་པས་ཆེས་ན་བཅུན་དུ་གཤམ་སྤྱོད། ལྷག་མ་ཤི་འགལ་ཆ་བཏང་མི་དེ། ཚོག་རོ་མ་སང་ཁང་ཁྲི་ཡིན། འཕྲོང་མ་ཤི་རྣང་ཆོན་གཚོག་མི་དེ། ཨ་སྟག་ལྷུ་མ་སྐྱོ་ཡིན། དེ་ཁོ་ལྷོང་གི་བཅུན་དུ་གཤམ་སྤྱོད། ད་ལྷོང་ཆེ་བཙོ་བརྒྱད་ཡོད། ཞེས་གསལ།
14 མདོ་འདུས་འབྲུང་ལས། མཁས་མེ་ལུ་བསམ་གཏན། ལྷོད་ཆ། ལྷང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྟུང་ཁང་། ལྷོ་ལོ། ༢༠༠༥་ ལོག་རྩིས།

༡༠༣) ཡིས་སྤྱི་ལོ་༡༠༡༧ ལོར་གཏེར་ནས་བཏོན་བར་སྐད།¹⁵ ལྷ་འབྲེལ་བྱ་བ་ནི་དུས་རབས་བརྒྱད་
 བ་ཅམ་དུ་བྱ་བ་ནས་མཁས་མཛད་པར་གྲགས་ཤིང་མ་སྟོན་རྫོང་ལྷམ་གྱིས་དུས་རབས་བརྒྱ་གཉིས་
 བར་གཏེར་ནས་བཞེས། དབྱ་བ་མིའི་འདྲ་ཆགས་ནི་གསར་དུ་རྗེད་པའི་ཐོན་གྱི་རྒྱ་ཆ་གལ་ཆེན་
 ཞིག་ཡིན་ལ་སར་ཆེར་དུས་རབས་བརྒྱ་གསུམ་གྱི་རྫོན་མིན་བ་ཚོད་དབག་བྱེད་ཐུབ་པ་ཞིག་རེད་
 ལ་མཁར་རྗེ་འུ་བསམ་ལགས་གྱིས་དེ་ལྟར་གསུངས། ལྷག་པར་དུ་དཔེ་ཆ་དེའི་ནང་དུ་སེ་ཆེན་རྒྱལ་
 མོའི་མིང་སོགས་འཁོད་ཡོད་པས་དེའི་རྗེས་སུ་བྱུང་བར་རོས་འཛིན་མི་བྱེད་ཀ་མེད་དུ་གྱུར། དེ་
 བས་ཡིག་ཆ་འདི་དག་གཏེར་ནས་བཏོན་པའི་ལོ་ཆིགས་གཞིར་བཅོལ་ན་དུས་རབས་བརྒྱ་བ་ཅམ་
 དང་དེའི་བྱིས་སུ་བྱུང་བའི་རྒྱ་ཆ་ཡིན་པར་གཞིར་བྱས་ཏེ་བཟོད་པ་ཡིན་གྱི་དེ་དག་ཐོད་བཅོན་
 མོའི་སྤྱོད་པར་བྱུང་བར་རོས་བཟུང་ན་འབྲེལ་རྒྱལ་ཐ་དད་དུ་འགྱུར་བ་སློབ་མ་དགོས། ཉང་པའི་
 གཞུང་གི་ཡིག་ཆ་སྤྱོད་པར་སངས་རྒྱས་གྱི་བཀའ་དྲུག་ལ་འཆེ་བའི་མདོ་སྤྱོད་དང་འདུལ་བ་སོགས་
 སུ་འཁོད་པའི་ཁ་འབབ་བཞིའི་རོས་འཛིན་རྒྱལ་དང་གཡུང་དྲུང་ཐོན་གྱི་ཡིག་ཆ་དག་ཏུ་འཁོད་པའི་
 ཁ་འབབ་བཞིའི་རོས་འཛིན་རྒྱལ་རྣམས་རིམ་བཞིན་བཀོད་དེ་དབྱང་ཞིབ་བྱེད་སྐབས་ཐེག་པ་ཆེན་
 མོའི་སྤྱོད་གསུམ་སོགས་གྱི་ཡིག་ཆ་དག་རང་རེའི་རྣམས་གྱིས་སངས་རྒྱས་བཀའ་དདོས་སུ་
 ཁས་ལེན་པ་ཡིན། དེ་བཞིན་དེར་སང་ཞིབ་འཇུག་པ་དག་གི་བཞེད་རྒྱལ་ལ་གཞིར་བཞག་ན་འང་ཀྱ་
 །ཤམ་རྒྱལ་རྒྱུད་སྐབས་སུ་ཐེག་པ་ཆེན་མོའི་བསྟན་པ་ལུགས་ཆེར་དར་བ་ཡོངས་སུ་གྲགས་ལ་ཐེག་
 ཆེན་སློབ་དཔོན་གྲགས་ཆེ་བ་དག་ཀྱང་སྐབས་དེ་ཅམ་ནས་བྱུང་བར་འཇུགས། དུས་རབས་དང་པོ་
 དང་གཉིས་པ་ཅམ་དུ་བྱུང་བར་ཁུངས་སྐྱེལ་ལུས་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད། དེའི་བྱིར་སྤྱི་ལོ་༡༧༩༦ ལོར་
 རྒྱ་ནག་སྐད་དུ་འང་ཐེག་པ་ཆེན་མོའི་གཞུང་བརྒྱད་སྟོང་པ་བསྐྱུར་འདུག་པ་ལས་ཤེས་ཐུབ།¹⁶ དེར་
 རབས་ཞིབ་འཇུག་ལྟར་བྱས་ན་གཡུང་དྲུང་ཐོན་གྱི་ཡིག་ཆ་དང་ཐོད་བཅོན་མོའི་དུས་སྐབས་ལས་
 སྤྱོད་པའི་ཡིག་ཆ་ཞིག་ཏུ་འཛོག་མི་བཏུབ་པས་དེ་གཉིས་དབར་དུ་དུས་རབས་འགའ་ཡི་ཁྱད་པར་

15 མདའ་དང་འཕང་ལས། མཁར་རྗེ་འུ་བསམ་གཏམ། རྫོད་ཆ། བྱང་གོའི་ཐོད་རིག་པ་དཔེ་སྟོན་ཁང་། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༧ ལོག་རོས། ༢༧༩
 16 དེབ་རྫོན་གསར་མ། ཁང་དཀར་རྒྱལ་ཁྲིམས་སྐབས་མཐུན། གངས་རྫོང་ས་ནང་རིག་མཐུན་ཆོགས། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༧ ལོག་རོས། ༢༩༠

ཡོད་ཅ་ན་ཁ་འབབ་གི་ཁྲུངས་ཐོག་མ་རྒྱ་གར་གི་རིག་གནས་ཡིན་པ་དེ་ཅམ་གྲུབ་པར་སྐྱེས། འོན་
 ། ། འུས་ག་ཤེད་ཅིག་ཏུ་ཁ་འབབ་བཞི་བསྐྱར་དུ་རོས་འཛིན་བྱས་འདུག་ལ་ཤོད་གྱིས་མཁམ་པ་དག་
 གིས་ཁ་འབབ་བཞི་རོས་འཛིན་བསྐྱར་དུ་བྱས་པའི་སྐོར་གི་ཡིག་ཆ་སྔ་ཤོས་དག་ནི་བོན་གི་ཡིག་ཆ་
 ཡིན་པར་ངེས་ཤེས་ལྡན་ལྡང་། དེ་ཡང་གོང་དུ་བྲངས་པའི་ཁྲུངས་ལུང་རྣམས་ལས་མདོ་འདུས་བྱ་བ་སྔ་
 ཤོས་ཡིན་དགོས་པར་སྐྱེས་སྟེ། ལྟོན་པ་ག་ཤེན་རབ་མཚོག་གི་བཀའ་ཏུ་བཞེད་པ་ཡིན་ལ་དེའི་ནང་དུ་ཁ་
 འབབ་བཞིའི་རོས་འཛིན་དེ་ཡང་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མདོ་ཏུ་གསལ་བའི་རོས་འཛིན་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་སྟེ་
 འུ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི་གང་གྲ་སིན་དུ་བག་ཤུ་སི་ཉ་བཅས་མིང་གི་དག་ཆ་ཅུང་མི་འདྲ་བ་ལས་རང་སོར་
 མཚེས་ཤིང་། ཁ་ནས་འབབ་པའི་སེམས་ཅན་གི་རོས་འཛིན་ཚུལ་རེ་རྒྱང་སྐབས་འདི་ཅམ་ནས་འགྱུར་
 རྟོག་བྱུང་འདུག་སྟེ། རྒྱང་ཆེན། ལྷ་མཚོག་ ཉ་མཚོག་ མ་བྱ་བཅས་བཞི་རོས་འཛིན་ཅུང་ཟད་མི་འདྲ་གང་
 མང་ཞིག་བྱུང་བ་གཤམ་བྱུང་བོན་གི་ཡིག་ཆ་ནས་བྲངས་པའི་གོང་གི་དཔེ་རིས་ལས་སྐབས་བདེ་བའི་སྐོ་
 བས་རྟོགས་ངེས། ཕྱིས་སུ་བོད་གི་ཡིག་ཆ་ལས་རོས་འཛིན་འདི་ཁྲུབ་བཤམ་དུ་བྱུང་བར་མདོན། མདོར་
 དེལ་ན། ཁོ་བོས་ལྟ་སྟོག་བྱས་པའི་དཔེ་ཆ་དག་ཏུ་ཁ་འབབ་བཞིའི་རོས་འཛིན་སྐོར་གི་དོགས་སྐོང་དང་
 དབྱུང་ཞིབ་བྱས་པ་སྟེ་བྱ་རེ་ཡོད་ཀྱང་རོས་འཛིན་གསལ་པོ་བྱས་པའི་ཡིག་ཆ་བརྒྱ་ལམ་ཅམ་དུ་བྱུང་།
 འཕགས་ལུལ་གི་བཤམ་ཚུལ་དང་རང་རེའི་ཡིག་ཆ་དག་ཏུ་གསལ་བ་རྣམས་གོང་བསྐྱིགས་ཏེ་ཁ་
 འབབ་ཅེས་པ་རྒྱ་གར་གི་རིག་གནས་ལས་བྱུང་ཚུལ་དང་། ཁ་འབབ་བཞི་ཐེངས་གཉིས་རོས་འཛིན་བྱུང་
 བའི་གནད་འགག་འདི་དག་མ་རྟོགས་པར་ཁ་འབབ་བཞིའི་རོས་འཛིན་གི་འགལ་འདུ་རྟོགས་ག་ལ་སྲིད་
 དེ་འཁྲུལ་བའི་རྒྱ་ལས་མ་འདས། དེའི་ཕྱིར། རང་པའི་ཡིག་ཆ་ཚད་ལྡན་དག་དང་གཤམ་བྱུང་བོན་གི་རྒྱ་
 ཆ་ཁྲུངས་དག་རྣམས་ལུང་འདེན་བྱས་ཏེ་ཁ་འབབ་བཞིའི་རོས་འཛིན་སོགས་གི་སྐོར་བསྐྱེས་འབྲི་བྱས་
 པའོ། །

དབྱུང་གཞིའི་ཡིག་རིགས།

༡ བསྐྱེད་འཛིན་ཕྱུར་ཚོགས་ཨ་ཉི་ཤ་དང་སྤང་གསལ་བསྐྱེད་འཛིན་ཞོར་བྲ། བོད་གི་རང་བྱུང་ཁོར་ལུག་འོ་

སྒོད་དང་། ད་ལྟའི་གནས་སྐབས། སྲུང་སྒོད་སྒོད་ ལྷི་ཏིལ་པར་བསྐྱུན་ཁང་། ༡༩༩༥

༡ རྒྱ་གར་གྱི་མཁའ་པོ་ས་བོ་རྒྱ་ཏེ་མ་དང་། ལོ་རྒྱུ་བ་བརྟེ་རིན་ཆེན་མཚོག་གིས་བསྐྱུར་ཅིང་། ལྷ་ཆེན་གྱི་ལོ་
རྒྱུ་བ་བརྟེ་དབུ་ལ་བརྟེགས་རྒྱུ་ཏུས་ལྷུས་དག་མཛད། བདེ་བྱེད་བདག་པོས་མཛད་པར་གྲགས་པའི་ལྷ་ལས་སྤུལ་
ལྷུང་གི་བསྐྱོད་པ་དང་མཚོ་བཙུན་གྲུབ་རྗེ་ཞེས་བྱ་བས་མཛད་པའི་ལྷུང་པར་འབགས་བསྐྱོད།

༢ ལྷ་ཆེན་འཛན་པ་ནམ་མཁའ། གཡུང་རྒྱུང་པོན་གྱི་སྐྱེ་བསྐྱུགས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་སྤྱིང་གྲགས།

༣ ལྷུབ་དབང་བསྐྱུར་འཛིན་རིན་ཆེན། གངས་ཉི་མའི་དཀར་ཆག་ཚངས་དབྱུངས་ཡིད་འཕྲོགས། གངས་ཉི་
མའི་མངའ་རིས་རིག་གནས་གཅེས་སྒོད་ཁང་།

༤ མཉམ་མེད་ཤེས་རབ་རྒྱལ་མཚོ། སྤྱིང་པའི་མཛོད་སྤྲུགས་གྱི་འབྲེལ་བ་འཕྲུལ་གྱི་སྐྱོན་མེ། གཡུང་རྒྱུང་
པོན་གྱི་བཤའ་སྐྱུ་བ་འདུས་སྟེ། ༡༠༠༧

༥ འཕགས་པ་དགོངས་པ་ཟབ་མོ་དེས་བར་འབྲེལ་པའི་མདོ་རྒྱ་ཆེར་འབྲེལ་བ། རྒྱའི་སྐོབ་དཔོན་མཉམ་
ཚིག་གིས་མཛད། དཔལ་ལྷ་བཙན་པོའི་བཀའ་ལྷུང་གིས་ལྷ་ཆེན་གྱི་ལོ་རྒྱུ་བ་དགེ་སྐོང་འགོས་ཚོས་གྲུབ་གྱིས་
རྒྱའི་དཔེ་ལས་བསྐྱུར་ཅིང་ལུས་ཉེ་གཉན་ལ་པལ།

༦ མཁས་པ་ལྷེ་ལུ། རྒྱ་བོད་གྱི་ཚོས་འབྲུང་རྒྱས་ལ། བོད་རང་སྐོར་སྐོར་ས་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་། ༡༩༩༧

༧ ཚོས་མཛོན་པ་མཛོད་གྱི་བསྐྱུར་བཙུན་གྱི་ཚིག་ལེུར་གྲས་པའི་རྣམ་པར་བཤའ་བ། བསྐྱུར་འགྲུར་མཛོན་
པ་ལྷ་པར་བཞུགས། སྐོབ་དཔོན་འདུས་བཟངས།

༨ སྐོན་པ་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས། མདོ་འདུས་རིན་པོ་ཆེ་བཀའ་ཚང་མ། ཞང་བོད་དཔེ་ཁང་ཆེན་མོའི་
འཕྲུལ་དེབ་ཚན་ས།

༩ ཞང་ལྷུང་འཛན་པ་ནམ་མཁའ། བདེན་པ་བོད་གྱི་མཛོད་སྐོར་སྐྱེ་འབྲེལ་འཕྲུལ་གྱི་ལྷེ་མིག་ ལྷ་རིག་པོན་གྱི་
སྐྱོད་གཉེར་གྱི་དེབ་སྤེང་༡ ལ། ༡༠༡༥ འཕྲུལ་དེབ།

༡༠ མཁར་མེ་ལུ་བསམ་གཏམ། མདོ་འདུང་འཕང་ལས། སྐོད་ཆ། ལྷུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ༡༠༠༧

༡༡ ཁང་དཀར་རྩེ་ལ་ཞེས་སྐྱེས་བཟང། དེབ་སྐོན་གསར་མ། གངས་སྐོར་ས་ནང་རིག་མཐུན་ཚོགས། ༡༠༠༧

༡༢ འཆི་མེད་མཛོད། Satis Chandra Vidyabhusana ༡༩༩༧

༡༤ བཏོ་སྤྱོད་ལས་འདས་པ་ཆེན་པོ་རྒྱ་ནག་ནས་བསྐྱར་བ་འདི། རྒྱ་ནག་གི་མཁའ་པོ་མང་པལ་ལྷན་
དང་། རྒྱ་ལྗོངས་ལེ་འཛིན་དགེ་བའི་སློབ་མོས་དང་། མོ་རྩུ་བ་རྒྱ་མཚོའི་སྤེས་བསྐྱར་ཅིང་ལྷན་ཏེ་གཏན་ལ་ལབ་བཤོ། །

༡༥ སངས་རྒྱས་ལལ་པོ་ཆེ་ཞེས་བྱ་བ་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པ་ཆེན་པོའི་མདོ། ལྷན་པས་གཉེས་པ་བྱང་ཚུབ་སེམས་
པའི་སྤེ་སློང་གི་མདོ། པལ་ཆེན། ལཔ་ལ། རྒྱ་གར་གི་མཁའ་པོ་འཛིན་མི་ཉ་དང་། ལྷ་སྤེ་མོ་རྩེ་དང་། ལྷན་ཆེན་གི་ལོ་
རྩུ་བ་བརྩེ་ཡེ་ཤེས་སྤེ་ལ་སོགས་པས་བསྐྱར་ཅིང་ལྷན་ཏེ་གཏན་ལ་ལབ།

༡༦ རྒྱལ་བ་དགོ་འདུན་གྲུབ། བརྗོད་འབྲེལ་ཐང་ལམ་གསལ་གྲེད། ལྷ་ཆ་བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་སློབ་གཉེར་
ཁང་གི་དགོ་ལྷན་སྤྱི་ལས་ཁང་། ལྷོ་མོ་ ༡༠༠༠

༡༧ མཆེསས་འཇམ་དཔལ་དབྱངས། མཆེསས་འབྲེལ། བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་ཞིབ་དཔྱད་ཁང་། ༡༠༠༤

༡༨ རབ་འབྱོར་རྒྱ་བ། བརྗོད་བརྗོད་འཆི་མེད་མཚོ་དཀྱི་རྒྱ་ཆེར་འབྲེལ་བ་འདོད་འཛོའི་བ་མོ་བཞུགས་སོ།།
བོད་སློངས་མི་དམངས་དཔེ་སླུབ་ཁང་། ༡༠༡༣

༡༩ རྟོར་གཙང་འཇིགས་མེད། བརྗོད་ལོ་རྒྱས་ཆེན་མོ། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཚོ་དཀྱི་ཁང་། ༡༠༠༤

༢༠ བཟ་ཤེས་ཆེ་རིང་། བོད་སྤྱི་བཤད། ཀན་སྤུ་མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་། ༡༠༠༡

༢༡ རེབ་གོང་བ་འཇིགས་མེད་བསམ་གྲུབ། བརྗོད་ཤེས་གཤེར་མོ་སློངས་ཀྱི་ལོ་རྒྱས་རྒྱས་བཤད་
རོ་མཚར་གཏམ་གྱི་བང་མཚོ་ད། མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་།

༢༢ བཀའ་འགྲུར་དཔེ་བསྐྱར་མ། རེབ་གོང་གྲུབ། ལྷ་ཆོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སླུབ་ཁང་། འོག་གངས། ༡༥༧

༢༣ བཅོན་པོ་བསྟན་འཛིན་འཇིག་ལས། འཛོམ་སྤྱིར་རྒྱས་བཤད། མཚོ་སློབ་མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་
ཁང་། ༡༠༠༤

༢༤ ལྷ་རྩུབ། བརྗོད་བརྗོད། བོད་སློངས་མི་དམངས་དཔེ་སླུབ་ཁང་། ༡༤༤༧

༢༥ དགོ་འདུན་ཚོས་འཕེལ་སོགས་ཀྱིས་བཅུམས། གནས་ཡིག་ཚོགས་བསྐྱེགས། སི་ཁོན་མི་རིགས་དཔེ་
སླུབ་ཁང་། ༡༤༤༡

༢༦ མཁར་རྗེ་ལྷ་པས་མ་གཏན་དང་ན་གཞོ། ལྷ་བྱུག་སློབ་མོའི་གསུང་སྟུག། འཇར་པན་མི་རིགས་རིག་པའི་
འབྲེམ་སློབ་ཁང་། ༡༠༡༦

༡༧ སངས་རྒྱལ་དང་རྟ་མགོན་ཆེ་ཤིང་། མཚོ་ལྷོ་གནས་ཡིག་མཚོ་ལྷོ་མི་རིགས་དཔེ་སྟུང་ཁང་། ༡༩༩༣

༡༨ ཆེ་ཤིང་དོན་གྲུབ། ཨོ་རྒྱན་ཚོས་འབེལ། བོད་རྒྱུང་སྤྱི་བཤའ། ལྷོ་ཆ། ༡༩༩༡

༡༩ དག་དབང་དབ་རྒྱལ། རྒྱལ་སྤྱིའི་རྒྱུང་ས་ལ་ཉེ་བའི་རི་སྐྱེས་སྲོག་ཚགས་དོ་སྙོལ། རྒྱུ་ལོ། རྒྱ་གར་བདག་མེད་སེམས་ཅན་སྲུང་སྐྱོབ་ཚོགས་པ། ༡༩༩༤

༢༠ དབང་རིས་བསོད་ནམས་ཆེ་ཤིང་། མདོ་དབུས་མཚོ་སྐང་གི་སྐྱེ་ཁམས་ཁོར་ལུག་ལ་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་པའི་སྐོར་བརྗོད་བ་ལྷག་བསམ་བསྐྱེད་དཀར་པོའི་ཚུན་ལོ། ཀན་སུ་ཉུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟུང་ཁང་། ༡༩༩༦

༢༡ བྱ་བུ་ལྷ་རྒྱལ་མིང་བ། བཀའ་ཐང་སྡེ་ལྷ། མི་རིགས་དཔེ་སྟུང་ཁང་། ༡༩༩༧ འོག་དོན། ༡༢༩

༢༢ གཏམ་རྒྱུད་གསེར་ཐང་། དགེ་འདུན་ཚོས་འབེལ། བོད་རྒྱུང་ས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྒྱུང་ཁང་། ༡༩༩༣

English References:

1 Gill, William, *River of Golden Sand*. London: John Murray, 1880

2 Koromondy, Edward. *Concepts of Ecology* (4th Edition). NA: Pearson, 1996

3 Barnett, Robert. "Notes on Environmental Crisis in Tibet." In *Essential Environmental Materials on Tibet*, edited by John Ackerly. Washington DC: International Campaign for Tibet, 1990.

4 Environment and Development Desk. *The Impacts of Climate Change on the Tibetan Plateau: A Synthesis of Recent Science and Tibetan Research*. Dharamshala: Department of Information and International Relations, 2009.

5 Mahapatra, S.K, Ratha, K.C. Ratha. *Water Utility Journal*, 'Brahmaputra River: A bone of contention between India and China', E.W. Publication, 2016.

6 S.K. Mahapatra and K.C. Rath, "Brahmaputra River: A bone of contention between India and China." *Water Utility Journal* 13(2016): 91-99

7. Circle of Blue. *China, Tibet, and the Strategic Power of Water: Pollution and Global Warming Threaten Asia's Most Important Freshwater Source*. 5 August, 2008. https://www.csrwire.com/press_releases/15162-china-tibet-and-the

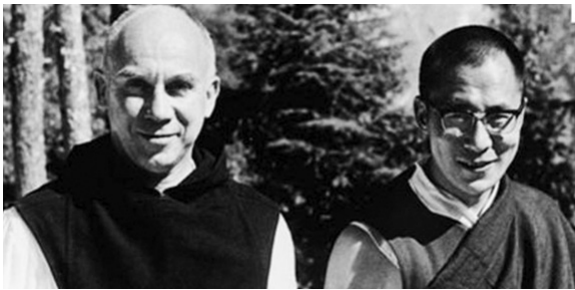
strategic-power-of-water-pollution-and-global-warming-threaten-asia-s-most-important-freshwater-source

8. Shelby, Karen. Lion Capital, Ashokan Pillar at Sarnath. Smarthistory. 9 August, 2015. <https://smarthistory.org/lion-capital-ashokan-pillar-at-sarnath/>

ཡཔོང་ས་མཚོག་དང་ཟོ་མ་སི་མེར་ལོན་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་མཇལ་འཕྲད་དང་
དེའི་ཤུགས་རྒྱུན་སྲིད་བཞུགས་པ།

དགེ་བཤེས་འཇིགས་མེད་རྣོ་ལྷོ་སྐུ་ལོ་

དགའ་ལྷན་མོ་བྲང་གསུང་འབྲུམ་ཕྱོགས་སྤྲིག་ཁང་།

ཡཔོང་ས་ཡུལ་ས་མཚོག་ཆེན་པོ་མཚོག་དང་ཟོ་མ་སི་མེར་ལོན་རྣམ་གཉིས་མཇལ་འཕྲད་མཛད་ནས་
ལོང་ལྷ་བུ་བྲང་གཉིས་ཉིལ་པོ་འཁོར་བར་རྗེས་དྲན་གྱ། (Source: Thomas Merton Center)

ནང་དོན་གནད་བསྐྱེས། དབྱེད་ཚོམ་འདིར་ཡཔོང་ས་མཚོག་དང་ཡེ་ཤུའི་ལྷ་ས་ཟོ་མ་སི་མེར་ལོན་རྣམ་
གཉིས་ཀྱི་མཇལ་འཕྲད་དང་དེའི་ཤུགས་རྒྱུན་ལས་བསྐྱེད་པའི་ཚོས་ལུགས་དང་ཚོས་ལུགས་བར་གྱི་ལྷ་དགོངས་
དང་འབྲེལ་ལམ་རྒྱགས་རྒྱལ་མོགས་ལ་དབྱེད་ཞིབ་ཅུང་ཟད་བྱས་ཡོད།

བརྗེས་སུ་མཇལ་འཕྲད། ལྷ་ཆེའི་འབྲེལ་བཞུགས། ཚོས་བཞུགས། ཚོས་ལུགས་མཐུན་སྤྲིལ།

རྒྱུན་སྲིད་པ།

དེ་ཡང་ཡཔོང་ས་ཡུལ་ས་མཚོག་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་ས་ཆེན་མཛད་པ་མཐའ་དག་མདོར་བསྐྱེལ་ན།

ཐུགས་འགན་ཆེན་པོ་བཞིའི་ནང་འདུས་པ་ལས། འདིར་ཐུགས་འགན་གཉིས་པ་ཚོས་ལུགས་མ་ཐུན་
 སྤྲིལ་དར་སྐྱེལ་ཐད་ཡགོང་ས་ཆེན་པོས་མཛད་འཕྲིན་རྒྱ་ཆེ་བ་བསྐྱེད་སྤེལ་བའི་ཐོག་མའི་སྐྱེལ་རྒྱུ་ལྟ་བུར་
 ཡུར་བ་སྟེ། བྱི་ལོ་༡༩༤༤ལོར་ཡེ་ཤུའི་སྐྱ་མ་ཐོ་མ་སི་མེར་ལོན་(Thomas Merton)དང་ལྷན་དུ་
 བྱུང་བའི་མཇུག་འབྲས་ཀྱི་སྐོར་ཅུང་ཟད་སྐྱེད་རྒྱ་ཡིན། མེར་ལོན་དང་ལྷན་དུ་བྱུང་བའི་མཇུག་འབྲས་དེ་ནི་
 ཡགོང་ས་ཆེན་པོའི་སྐྱ་ཆེའི་འགྲུལ་བཞུད་ཀྱི་ཐོག་མའི་དུས་སྐབས་སུ་བྱུང་བའི་དོན་སྣང་ཤིན་ཏུ་ཆེན་
 པོ་ཡོད་པའི་མཇུག་འབྲས་ཅིག་ཡིན་པར་བརྟེན། དེའི་སྐོར་མགོན་པོ་གང་ཉིད་ཀྱིས་མཛད་པའི་ < དོན་
 དམ་པའི་ཚོས་ལུགས་མཛོལ་འབྲེལ > > ལུ་བའི་ཕྱག་དེབ་ནང་དོ་གཤམ་ཆེན་པོས་ཞིབ་སླེབ་འབྲེལ་བཤད་
 མཛད་ཡོད། མཇུག་འབྲས་དེའི་སྐོར་ཤེས་འདོད་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་ན། < < མེར་ལོན་གྱི་ཨེ་ཤི་ཡར་
 བསྐྱོད་པའི་ཉིན་མོ > > (The Asian Journal of Thomas Merton)དང་། ཡགོང་ས་
 ཆེན་པོས་མཛད་པའི་ < དོན་དམ་པའི་ཚོས་ལུགས་མཛོལ་འབྲེལ > > ཏཱ་ལོ་ཏཱ་ལོ་ལོ་ལོ་(Harold
 Tolbott)ཡིས་བརྒྱུ་མས་པའི་ < རྟེན་འབྲེལ > > (Tendrel: A Memoir of New York
 and the Buddhist Himalaya)བཅས་དཔེ་དེབ་གསུམ་པོ་དེ་བསྐྲུག་རྒྱ་ཤིན་ཏུ་གཤམ་ཆེ།

ཐོ་མ་སི་མེར་ལོན་གྲུང་བ།

ཐོ་མ་སི་མེར་ལོན་ནི་༡༩༡༥ལོར་རྒྱ་རན་སིར་སྐྱེ་འཁུངས་ཤིང་། དགུང་གངས་པ་༣༥ལོར་
 བ༡༩༤༤ལོར་ཐའེ་ལན་ཏུ་དགོངས་པ་རྫོགས། ཁོང་ནི་སྣན་ངག་པ་དང་ཚོམ་པ་པོ། ཚོས་ལུགས་
 པ། རང་དབང་འཐབ་ཚོད་པ་སྟེ། ལོ་ངོ་ཉེར་བདུན་ཅུ་ཀྱི་རིང་བརྗོད་དོན་སྣ་མང་ཐད་ཁྱོན་དཔེ་
 དེབ་ལྔ་བརྒྱ་ལྟ་བུའི་ལྷོང་བའི་ཡེ་ཤུའི་གྲ་བ་ཞིག་ཡིན། དཔེ་དེབ་དེ་དག་གསུམ་གྱི་སྣན་གྲགས་ཆེ་
 ལོས་ཤིག་ནི་༡༩༤༤ལོར་དབར་སྐྱུན་ལུས་པའི་ཁོང་གི་རང་རྒྱལ་ < < The Seven Storey
 Mountain > > ཞེས་པ་དེ་ཡིན་ཞིང་། རྣམ་ཐར་དེ་དབར་འབྲེལ་ས་ལུས་ནས་ལོ་ངོ་ཉེ་ཤུའི་རྗེས་སུ་
 རྣམ་ཐར་གྱི་བརྗོད་སྣང་དུ་གྱུར་པའི་རྒྱལ་ཆེན་གྱི་སྐྱེས་བུ་ཁོང་དུས་མིན་འདིག་རྟེན་འདི་ནས་ཞལ་
 གྲུང་། ལོན་ཀྱང་རྣམ་ཐར་ནང་གསལ་བའི་ཁོང་གི་སྣང་བརྒྱན་ད་ལྟ་ཡང་གསོན་པོར་གནས་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་༡༩༦༤ལོར་ཨེ་ཤི་ཡའི་འགྲུལ་བཞུད་སྐབས་ཐོད་པ་སྐབས་བཙུག་པོའི་མི་འཛོམས་མང་ས་
 བཞུགས་སྐར་རྣམས་སྐྱེས་ལྗང་དོན་རྗེས་འབྲས་སུ་ལོངས་སྤོངས་ལྟེ་ལོངས་སྤོངས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་
 དང་། རྩ་སྲོད་ཆུང་དབར་སྐྱེས་སྐྱེ། ཉམས་ལུས་ལམ་ལུགས་ལྟེ་སྲོད་དོན་གྲུབ། བཙུག་ཆེན་པོ་མཚོག་
 མཚོག་སྲིད་ཅིན་པོ་ཆེ། ལམས་སྐྱེས་དོན་བཞུད་ཉི་མ། འུ་བུའུ་ཅིན་པོ་ཆེ་སངས་རྒྱལ་དོན་རྗེ། ལམ་
 ཆེན་སངས་རྒྱལ་བསྟན་འཛིན། སྐབས་རྗེ་ཀ་ལུ་ཅིན་པོ་ཆེ། ཚོས་རྒྱལ་བུད་པ། འདྲི་སྐར་ལམ་ལོ་
 རོར་གཡང་སོགས་ཐོད་ཀྱི་ཚོས་བཞུད་ཆེ་ལག་གི་སྐྱ་སྐྱེས་སྐྱེས་ཆེན་མང་དག་དང་མངའ་འཕྲད་གནང་
 རྟེ། ཏུ་ས་ཚོད་ཉ་ཅང་ལུང་ཏུ་ཞིག་གི་ནང་དགེ་ཆུལ་སྲོད་གི་བསྐྱབ་ཁྲིམས་ནས་ཕྱག་རྒྱུགས་དབུ་མའི་
 ལྟ་སྐྱོམ་བར་ཀྱི་ཐོད་བཞུད་སངས་རྒྱལ་པོའི་ཚོས་ཚུལ་ལ་གཏོང་བའི་བཀོད་སྐྱོང་མངའ་ཡོད། ཉ་ལོ་ཏུ་
 (Harold Tolbott)ཡིས། ཐོད་ཀྱི་གསང་སྐྱགས་ཀྱི་ཚོས་དང་འབྲེལ་ནས་བཤད་ན། མེར་འོན་ནི་
 དང་པ་བད་མཚོར་འཇུག་པ་དང་མཚུངས་ཞེས་བཤད་པ་ལྟར། མེར་འོན་ནི་ནང་ཚོས་སྐྱིད་ལྟག་བར་
 རྒྱགས་ཆེན་ཀྱི་ལྟ་སྐྱོམ་ལ་སྐྱོབ་གཉེར་བྱེད་འདོད་ཀྱི་འདུན་པ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཞིང་། ཏུ་གི་ཚོས་ལུགས་
 ལ་ཚོངས་ཞེན་ཀྱི་གུ་དོག་ལས་ཀྱོལ་ཉེ་ཚོས་ལུགས་གཞན་ཀྱི་ལེགས་ཆ་བསྐྱེད་ཀྱི་སྐྱོ་རྒྱ་དང་རྣམ་
 དཔྱད་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན། ད་ལྟའི་ཡེ་ཤུའི་སྐྱོམ་ཆེན་པོ་བ་སྐྱོ་རབ་སིས་(Pope Francis)ཡིས་
 མེར་འོན་ཁོང་ཨ་མེ་རི་ཀའི་རྣམས་ཆེན་མི་སྣ་བཞིའི་གས་སུ་བཟང་སྟེ། གོས་མོལ་ཀྱི་སྐྱེས་བུའུ་ཚོས་
 ལུགས་དང་མི་རིགས་པན་ཚུན་དབར་མངའ་མཐུན་ཀྱི་འབྲེལ་ལམ་སྐྱོང་ལམ་ལྟེ་སྐྱེས་བུ་ཞིག་ཏུ་དོས་
 འདྲིན་གནང་བ་ལྟར། ཁོང་ནི་འཕྲོ་བ་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ནང་ཚོས་ལུགས་མཐུན་སྐྱིལ་ཀྱི་ཏུ་ས་སྐོབས་ཐོད་
 སྐྱེས་གཏོང་བའི་དཔེ་མཚོན་ཀྱི་སྐྱེས་ཆེན་ཞིག་ཡིན།

མངའ་འཕྲད་ལོ་སྐྱིག

མེར་འོན་ཀྱིས་ལྟོང་ས་མཚོག་ལ་མངའ་བཅར་ལུས་པོའི་ལོ་རྒྱུས་སྐོང་སྐབས་དེས་བར་དུ་ཤེས་
 དགོས་པའི་མི་སྣ་ཞིག་ནི་ཉ་ལོ་ཏུ་ཏུ་ལོ་རྒྱུད་(Harold Tolbott)ཡིན། ཁོང་ཕྱི་ལོ་༡༩༦༤ལོར་ཡེ་

1 ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༥ ལོ་ ༤ ཚེས་ ༡༩ ཉིན་ཨ་ཤིའི་གོས་ཚོགས་ནང་གནང་བའི་གཏམ་བཤད།

ལུའི་གྲོ་མ་ཏོ་མ་ཨེ་ལ་རེ་ཏེ་རམ་(Dom Aelred Graham)ཀྱི་ཕྱག་རོགས་སུ་ཐོག་མར་རྒྱ་
 གར་ནང་འབྲོར་ཏེ་ཡགོང་ས་ལ་མཚོག་མཇུག་ཞིང་། སྤར་ཏེ་ལོ་རྒྱུ་ཆེད་གཉེར་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་
 དང་ནང་ཚོས་ལ་སློབ་གཉེར་ཆེད་རྒྱ་གར་དུ་འབྲོར་ཏེ། ཡགོང་ས་མཚོག་གི་བྱུང་བ་ས་རང་ཉིད་རྒྱ་
 དཔལ་བཀའ་ཚོས་ལྷ་རྒྱུའི་གོ་སྐབས་བྱུང་བ་ཅམ་དུ་མ་ཟད། ཁོང་གི་བོད་དགེ་དང་སྤོང་གནས་ཡན་ཚད་
 ལྷ་སྐར་ཡིག་ཚང་གིས་གོ་སྐྱེག་གཞན་ཡོད། དུས་ཤིས་སུ་འགྱུར་རྒྱུ་མའི་གྲོ་སྐྱེལ་མང་བོའི་མདུན་ནས་
 རྒྱ་གས་ཆེན་པོ་གས་ཟབ་ཚོས་མང་པོ་ལྷ་ས་ཏེ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་རྒྱ་ས་མངའ་ཆེན་པོ་ཡོད་པ་
 ཞིག་ཡིན། མེར་འོན་རྩམ་སུ་ལ་དང་རྩོམ་སྤྱོད་དུ་འགྱུལ་བ་ལྷན་སྐབས་ཀྱི་ལམ་ཁྲིད་པ་དང་། བོད་པའི་
 ལྷ་སྐྱེལ་ཁག་དང་མཇུག་འབྲས་ལོ་སྐྱེག་གེད་མཁན་གཅིག་པོ་ཡང་ཁོང་ཡིན། ཡགོང་ས་མཚོག་དང་མཇུག་
 འབྲས་བུ་གོ་སྐྱེལ་ཁོང་དངོས་སུ་ཡོད་པར་བརྟེན། ཁོང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་བཅར་འདྲི་ཁག་གི། མེར་
 འོན་གྱིས་རྒྱ་གར་ནང་བོད་པའི་གྲོ་མ་གང་དང་གང་མཇུག་ཡོད་མེད་དང་། དེ་དག་དང་ལྷན་དུ་འབྲོ་སྐྱོར་
 ཅི་མཛད། མེར་འོན་ལ་གཟུགས་སྤངས་གང་བྱུང་སོགས་ཤེས་རྟོགས་ཆེད། གང་ཟག་གཉིས་པས་གྲིས་
 པའི་མེད་དུ་མི་རུང་བའི་རྒྱ་ཆ་སྐྱས་དག་ཤོས་ཁག་ཡིན། མེར་འོན་དང་ཉ་རོལ་ཏེ་གཉིས་ཀར་རྒྱ་ས་
 མངའ་ཉ་ཅང་ཆེ་བའི་རྩོམ་མི་འོན་(Bonnie Thurston)ཀྱིས་ཉ་རོལ་ཏེ་མི་ཆེའི་ལོ་རྒྱུས་
 རྟོན་འབྲེལ་གྱི་སྐོར་དབྱེད་བརྒྱུད་ཚོས་ཐུང་ཞིག་གིས་པའི་ནང་། མེར་འོན་ལ་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་
 ལྟས་འགྲེལ་གྱེད་པའི་སྐོན་ཆ་སྤྱོད་པར་བརྟེན། ཉ་རོལ་ཏེ་ཚོས་ཡིག་དང་དེས་ལན་ཁག་གི་མེར་འོན་
 རང་གི་ཨེ་ཤི་ཡར་བསྐྱོད་པའི་ཉིན་མོ་ལས་ཀྱང་ཡིད་རྟོན་ཆེ་བ་གྱེད་རུང་སྐོར་བཤད་ཡོད། ཨེ་ཤི་ཡའི་
 ཉིན་མོ་དང་ཉ་རོལ་ཏེ་དཔེ་དཔེ་དང་བཅར་འདྲི་དབར་མི་མཐུན་པ་དེ་ཅམ་མེད་ཀྱང་། ཡགོང་ས་
 མཚོག་དང་མཇུག་འབྲས་བུ་རྒྱུན་སྐོར་ཤོད་སྤངས་མི་མཐུན། ཉ་རོལ་ཏེ་ལས་རང་གི་ལོ་རྒྱུས་རྟོན་
 འབྲེལ་དང་། དེ་བཞིན་ཏེ་ཨེ་ཤི་ཡར་ཀེ་ཏེ་(Daniel Atken)ཀྱིས་ཉ་རོལ་ཏེ་ལས་བཅར་འདྲི་ལྷས་པའི་
 ལྷ་གཞན་ཡང་Tricycleཞེས་པའི་དུས་དེབ་ནང་ཉ་རོལ་ཏེ་ལས་བཅར་འདྲི་ལྷས་པའི་ཡི་གེ་བཅས་སུ་
 མེར་འོན་ལ་ཡགོང་ས་མཚོག་མཇུག་འབྲས་བུ་ལོ་རྒྱུས་ལ་ལྟ་བུ་དང་། མེར་འོན་དང་ཡགོང་ས་
 མཚོག་གི་མཇུག་འབྲས་དེ་ཉ་རོལ་ཏེ་རང་ཉིད་ཀྱི་སྐྱེལ་མ་དང་འབད་བརྩོན་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བ་ལྟ་བུ་

བཤད་ཡོད། དཔེར་ན། ཉ་རྩེལ་ཡི་ལོ་རྒྱུས་དཔེ་དེབ་ < <ཉེན་འབྲེལ> > ཞེས་པའི་ནང་། ངས་ཁོང་ལ་
 ཡགོང་ས་མཚོག་དང་མངལ་འཕམ་གྱི་དུས་ཚོད་གཏན་འཁེལ་བྱུང་འདུག་ཅེས་བཤད་པར། ཁོང་གིས།
 ང་མི་འགྲོ། ཞེས་བཤད་སོང་། ངས་རྒྱ་མཚན་ག་རེ་ཡིན་ནམ་ཞེས་འདྲི་སྐབས། ཁོང་གིས། ཚོས་དཔོན་
 གྱི་རིགས་Pontiffsམཚོང་རྒྱ་མང་དགས་སོང་། ཞེས་བཤད། དེར་ངས། གལ་ཏེ་ཁྱེད་རང་རྒྱ་གར་དུ་
 བོད་པའི་སྐྱ་མའི་དུང་སློབ་གཉེན་གྱི་དུ་སླེབས་པ་ཡིན་ན། ཡགོང་ས་མཚོག་དང་ཟུག་འཕམ་མི་གྱེད་
 པ་མི་ཁྱེད་ཀྱིས་ལོ་རྒྱུས་ཞིག་བཟོ་བཞེན་ཡོད་པར་དབྱ་གྱི་འདུག། ཅེས་བཤད་པ་ཡིན། དེ་ལྟར་གྱིས་
 ཡོད་པ་དང་། ད་དུང་ལོ་རྒྱུས་དཔེ་དེབ་མེར་འོག་ཁོང་སྐབས་བཅོལ་བའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་སློབ་འཇུག་ས་
 མེ་ཉི་ཁབ་ལྷ་བུ་ཞིག་གི་མཚོ་རིམ་དབང་འཛིན་མི་སྣ་མངལ་འཕམ་ཆེད་རྒྱ་གར་དུ་སླེབས་པ་མིན་ཞེས་
 གྱིས་ཡོད། དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ནི་དེ་འདྲ་མིན། དེ་ཡང་། ༡༩༤༤ ལྷོ་ཆོས་མཉེན་མེར་འོག་གྱིས་མེ་
 ཡི་རིམ་(Mother Myriam Dardenne)ལ་བསྐྱར་བའི་འཕྲིན་ཡིག་ཅིག་གི་ནང་། ཡགོང་ས་
 མཚོག་དང་མངལ་འཕམ་གྱི་གོ་སྐབས་ཤིག་ཡོང་རེ་ཡོད་པའི་སྐོར་གྱིས་ཡོད་ཅིང་། འདི་ནི་མེར་འོག་
 དང་ཉ་རྩེལ་རྒྱ་གར་ནང་ཟུག་འཕམ་མ་བྱུང་བའི་སྐབས་གཉིས་ལྷག་གི་གོང་དུ་ཡིན། དེ་བཞིན་མེར་འོག་
 གྱི་དུང་ཡིག་པེ་ཉི་རྟ་ཉ་(Patrick Hart)ཡིས། ༡༩༤༤ ལྷོ་ཆོས་ཁོང་དང་མེར་འོག་དབང་བཀའ་
 མོལ་བྱུང་བའི་སྐབས་ཤིག་མེར་འོག་གྱིས་ཁོང་ཉིད་ཡགོང་ས་མཚོག་དང་མངལ་འཕམ་འདོད་ཉ་ཅང་ཆེན་སོ་
 ཡོད་པ་དང་། ཁོང་གཉིས་ཀའི་ངོ་ཤེས་ཤིག་གིས་མངལ་འཕམ་གོ་སྐབས་ཀྱི་བཞིན་ཡོད་ཚུལ་གསུངས་
 སྐོར་གྱིས་ཡོད།³ དེ་བཞིན་ལོ་དེའི་སྐོར་ཆོས་མཉེན་འཕེལ་རྟེན་(Dom Aelred Graham)ལ་
 བསྐྱར་བའི་འཕྲིན་ཡིག་དང་། ལྷོ་ཆོས་མཉེན་སྐྱེ་ལེ་མེན་(Abbot Flavian Burns)ལ་བསྐྱར་
 བའི་འཕྲིན་ཡིག་ ལྷོ་ཆོས་མཉེན་པེ་ཉི་རྟ་(Patrick Hart)ལ་བསྐྱར་བའི་ཡི་གེ་སོགས་སུ་ཡགོང་

2 མེར་འོག་གྱི་དུང་ཡིག་Brother Patrick Hartཡིས་ཕྱོགས་སློབ་བྱས་པའི་མེར་འོག་གྱི་འཕྲིན་ཡིག་ཕྱོགས་བསྐྱུས་དཔེ་
 དེབ་The School of Charityཞེས་པའི་ནང་གསལ།

3 ཨེ་ཤེ་ཡི་ཉེན་མོའི་སྐོར་བརྗོད། ཕྱེབ་xxiv The Asian Journal of Thomas Merton (New Directions
 Publishing corporation 1975)

ས་མཚོག་དང་མངལ་འཕྲད་ཀྱི་འཆར་གཞི་དང་འདུན་མོས་ཡོད་པ་གསལ་པོ་བཀོད་ཡོད། དེ་བཞིན་
 མེར་འོན་གྱིས་༧༡༠ཆེས་ཤལ་ཉེན་གྱི་ཨེ་ཤི་ཡའི་ཉེན་མོའི་ནང་སྐྱེས་སྐྱེར་བྱུང་ཆེ་བསྟན་འཛིན་དགེ་བྱེད་
 ལགས་ནས། ཇུ་ཏཱ་མེ་ལེ་སྤོའི་ཆུ་ཚོད་༡༠སྟེང་ལ་གོང་ས་མཚོག་ལ་བཅར་འདྲིའི་དུས་ཚོད་གཏན་
 འཁེལ་སྐབས་སྤོང་སྐོར་འཁོད་པའི་འཇམ་འཕྲིན་ཞིག་འཕྱོར་སོང་ཞེས་བཀོད་ཡོད། སྐབས་དེ་དུས་མེར་
 འོན་གཡི་གཏར་ཡོད་ཅིང། མངལ་འཕྲད་དེའི་ཆེད་དུ་གཏན་འཇགས་ལྗེ་ལོ་དང། དེ་ནས་རྩ་སར་འཛོལ་རྒྱུའི་
 དུས་ཚོད་དང་བཅས་པ་གཏན་འཁེལ་བཅོས་པ་ཉེན་མོར་གསལ། མདོར་ན། དུས་ཀྱིས་སྐྱེས་སྐྱེད་གསལ་
 ཏུ་ཅང་ཆེན་པོར་གྱུར་ཅིང། མེར་འོན་གྱི་རྣམ་ཐར་འཆད་སྐབས་མ་བཤད་ན་མི་རུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཆ་
 འགས་གསལ་ཆེ་ཤོས་སྐྱེས་སྐྱེད་པའི་མངལ་འཕྲད་དེ་གོ་སྐྱིག་གྱེད་མཁན་ཏུ་རོལ་པ་ཡིན་ཡང། མེར་འོན་ལ་
 ལ་གོང་ས་མཚོག་མངལ་འཕྲད་གྱེད་རྒྱུའི་འདུན་པ་གཏན་འཇགས་མེད་པ་ལྟ་བུར་བཀོད་པ་ནི་དཔོན་ཡོད་
 མིན། རྩོགས་གཅིག་ནས་བལྟས་ན་གཞན་དོན་འདི་གསལ་གནད་ཆེན་པོ་མིན་པ་ལྟར་མཛོན་མོད། ལ་གོང་
 ས་མཚོག་དང་མེར་འོན་གྱི་མངལ་འཕྲད་འདི་འདྲ་མ་བུ་སྤྱིར་གི་ཆོས་ལུགས་མཐུན་སྦྲིལ་གྱི་བྱུང་རབས་
 སྤོང་སྐོར་མ་སྤོང་ཐབས་མེད་ཀྱི་བརྗོད་བཞི་ཤིན་ཏུ་གསལ་ཆེ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཟེན་པའི་ཆ་ནས། སྐྱེས་ཆེན་
 རྣམ་གཉིས་མངལ་འཕྲད་ཅི་ལྟར་བྱུང་བའི་བརྒྱུད་རིམ་དེ་སྐོར་སྐྱེས་སྐྱེད་པ་ཞིག་དགོས་སྐྱེ་ཤིན་
 ཏུ་གསལ་ཆེར་མཛོད་སྟེ་གསལ་བཤད་ལྷན་པ་ཡིན།

མེར་འོན་ནང་ཆོས་ལ་དོ་སྣང་བྱུང་བའི་བརྒྱུད་རིམ། མེར་འོན་དང་ཏུ་རོལ་པ་གཉིས་༡༩༥༤ལོར་
 ཨ་རིའི་ཀན་ཏུ་ཀི (Kentucky) མངའ་སྡེར་ཆགས་པའི་མེར་འོན་གྱི་དགོན་པ་དེ་
 གར་(Gethsemani) མོག་མར་སྐབས་འཕྲད་བྱུང་ཞིང། སྐབས་དེར་མེར་འོན་གྱིས་ཏུ་རོལ་པ་
 (ཡེ་ཤུའི་སྐྱེས་ལང་ནི་ཏུ་ཅང་རྒྱ་ཡངས་པའི་གནས་གཞི་ཞིག་ཡིན་པས། དེའི་ནང་རང་ཉིད་ཀྱི་འགྲོ་ལམ་
 མོག་འགྲོ་རྒྱུ་ལྟར་ཏུ་བྱེད་དགོས། ཞེས་གསུངས་ཚུངས། བཀའ་མོལ་འདིའི་ནང་དོན་ནི། ཡེ་ཤུའི་མཚོད་
 ཁང་ནང་གནས་ཏེ་དགོན་མཚོག་གི་རྗེས་སུ་འབྲང་མཁན་ཞིག་ཡིན་ཡང། རང་ལུགས་ཀྱི་སྐྱེས་སྐྱེད་ཁོ་
 བར་གྱུ་དོག་གིས་འཇུག་པ་མིན་པར་ལྟ་བུར་དང་སྐོར་ཚུལ་སྐྱོད་ཆོགས་ཀྱི་ལེགས་ཆ་བསྐྱེད་ལེན་དང། ལུ་
 བའི་རིགས་སྟེ་མངལ་འཕྲད་པའི་གོ་སྐྱེད་ཡོད་པ་ཤེས་པར་བྱས་ཏེ། རང་གི་འདུན་མོས་ཡོད་པའི་

ལམ་ལ་འདྲུག་དགོས་པར་བསྟན་པ་ཡིན། བཀའ་ཚོལ་འདི་གསུངས་ནས་ལོ་ངོ་བཅུ་ཉེལ་ལོ་སོང་བའི་
 རྗེས་ཀྱི། ༡༩༤༤ལོར་མེར་ཁོན་དང་ཉ་ལོ་ཏཱ་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱ་མ་སུ་ལྷོ་འི་རི་རོགས་ནས་སྐར་ཡང་བཀའ་
 ཚོལ་འདིར་རྗེས་བྲན་བྱས། ལྷ་བས་དེར་མེར་ཁོན་གྱིས། ལྷོ་ས་དང་ཏཱ་གཉིས་གང་དུ་སྐྱེ་བས་འདྲུག་གལ།
 ཞེས་གསུངས་ཀྱི། ཁོང་གཉིས་ཀ་གང་གི་རྗེས་སུ་འབྲང་བའི་སྟོན་པ་ཡི་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ར་བ་ལས་
 བཀའ་ཀྱི། ཉེ་འོང་དུ་བརྒྱུད་པའི་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་དང་། ཉིན་དུའི་ཚོས་ལུགས་སོགས་ལ་དོ་སྣང་
 །འིན་ཏུ་ཆེན་སོས་སོས་བསམ་བྱས་པ་ཅམ་དུ་མ་ཟད། ད་ལྟ་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་ལ་སོས་བསམ་སྟོན་
 ཀའི་རྒྱུད་པའི་འགོ་རྒྱལ་ས་པའི་གནས་བབ་དོས་འཛིན་གྱིས་ལོ་ངོ་བཅུ་ཉེལ་སྟོན་དུ་བཤད་སྲོང་བའི་
 ལྷན་ཆ་དེ་ཚོག་ཅམ་མིན་པའི་ར་སྟོན་བྱས། མེར་ཁོན་ལགས་ཁེ་མ་རྟེན་ལྷེ(Cambridge)དང་ཁོ་
 ལེ་མ་རྟེན་(Columbia)གཙུག་ལག་སྟོན་གྲུང་ཡོད་པའི་སྐབས་ནས་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་ཚོས་ལུགས་
 ལ་དོ་སྣང་བྱེད་པའི་འགོ་རྒྱལ་ས། ལོ་རབས་ལྷ་བཅུ་པའི་དུས་སྐད་ཅམ་ནས་ཉེ་འོང་གི་རྗེན་ཚོས་ལུགས་
 ཀྱི་མཁས་པ་སུ་ཏུ་གི(D.J. Suzuki)དང་འབྲེལ་བ་བྱུང་ཞིང་། ༡༩༤༩ལོར་ཁོང་དོས་སུ་ཐུག་
 འབྲང་བྱུང་སྟེ་རྟེན་གྱི་ཚོས་ལུགས་ལ་སོས་བསམ་སྟོན་གཉེར་ཤུགས་ཆེ་བྱས། ཚོས་ལུགས་དེའི་
 ཀའི་ལམ་འབྲས་ཤུའི་སྟོར་ལ་གོ་རྟོགས་ལེགས་སོ་རྟེན་དེ་དཔེ་དེབ་དང་ཚོམ་ཡིག་དུ་མ་བྲིས། སུ་ཏུ་
 ཀིས། རྗེན་ཞེས་པ་ཅི་འདྲ་ཞིག་ཡིན་པའི་སྟོར་གོ་རྟོགས་ལེགས་སོ་རྟེན་པའི་འུབ་ཕྱོགས་པ་ཉུང་ཤས་
 །འིག་ཡོད་པའི་གས་ཀྱི་གཅིག་འི་སོམ་སི་མེར་ཁོན་ཡིན་ཞེས་ཆེ་མཐོང་གཤེད་འཛོག་ཀྱང་གནད་ཡོད།
 འོན་ཀྱང་མེར་ཁོན་གྱིས་ཚོས་ལུགས་གཞན་གྱི་ལྟ་བུ་དང་སྟོན་ལམ་སོགས་ཀྱི་གོ་རྟོགས་འི་གཙོ་ཆེ་
 དཔེ་དེབ་བསྐྲུགས་པ་དང་། ཚོས་ལུགས་དེ་དག་སོ་སོའི་མཁས་པ་དང་དུས་རྒྱུད་བཟོ་སྐྱེད་གནང་བ་
 བརྒྱུད་ནས་སོབ་པ་ལས། མ་མཐའ་ཡང་ཚོས་ལུགས་དེ་དག་སོ་སོའི་མཁས་པ་བྱབ་དགོ་གནད་དུ་བསྟེན་
 བས་ལུན་རིང་སྐྱུངས་པ་བྱས་པ་དེ་འདྲ་མིན། ཁོང་དགོངས་པ་མ་རྟོགས་པའི་ཉིན་གཉིས་ཀྱི་སྟོན་ཀྱི།
 ༡༩༤༤ལོར་ལོ་ལྔ་ལོར་ལྷོ་ལོད་ཅིང་། ཚོས་བདུན་གྱི་ཉིན་སོའི་ནང་དུ་ཡང་དཔེ་དེབ་བསྐྲུགས་
 རོ་བོ་དོད་ཡོད། དེ་ཡང་ཨེ་འི་ཡའི་འགྲུལ་བཞུད་རིང་ལོ་ངོ་ས་མཚོག་གི་ནང་ཚོས་དོ་སྟོན་གྱི་དེབ་རྒྱུང་
 དང་། ཏུ་ཅི(Tucci)དང་། དུ་ས་གུལ་(Dasgupta) ལུ་རྟེན་(Murthi)སོགས་ཀྱི་དཔེ་དེབ་སྟོན་བཞིན་

ཡོད་པ་དང་། དེ་དག་གི་བསྐྱེད་པ་མཚན་ཉིན་མོའི་ནང་བཞུགས་ཡོད། དེ་ལྟར་མེར་རྟོག་ལ་སྡེ་སྡེ་སྡེ་སྡེ་གི་
 རྒྱུ་ལས་ཀྱི་ཚོས་ལུགས་སྤྱི་དང་ལྷན་པར་ནང་ཚོས་ལ་དོ་སྣང་བྱུང་ཡོད་ཅིང། སེམས་ཁམས་རིག་པའི་
 རྣམ་གཞག་སྐོར་ལེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ལ་མེད་པའི་ལེགས་ཆ་ཉ་ཅང་ཆེན་པོ་ཞིག་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་
 ཚུལ་ནང་ཡོད་པའི་དེས་ཤེས་སྤྱི་དང་ཡང་བྱུང་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་། ༡༩༦༤ ལོའི་ཨེ་ཤི་ཡའི་འགྲུལ་བཞུད་
 འགོ་མ་བཅུགས་སྡོན་དབུ་མའི་ལྷ་བ་དང་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས། རྫོགས་ཆེན་ཞེས་པ་ལྷ་བུའི་བཅུ་དོན་གྱི་
 རོ་མཚར་མཚོང་མོས་བྱུང་མེད། མེར་རྟོག་གྱི་དབུ་ལྷོ་ལེག་ལེན་འུ་ལེས་བྲན་གསོ་བྱས་པར། ཁོང་ཉིན་
 ཅིག་མེར་རྟོག་གྱི་དབུ་དུ་སོང་སྐབས། མེར་རྟོག་ཁོང་ལེ་ཤུའི་ཚོས་བ་ཏོ་མ་ཟླེ་རམ་(Dom Aalred
 Graham) ཀྱིས་བཅུམས་པའི་ << ཡེ་ཤུ་དང་ནང་པའི་བར་གྱི་བསྐྱོད་སྐྱོང་ >> ཞེས་པའི་དཔེ་དེབ་
 དེ་སློབ་གིན་ཡོད་ཅིང། སྐབས་དེ་དུས་ཀྱི་མེར་རྟོག་གྱི་སྡོ་སྣང་ལྷ་བུ་ཞིག་དེ་སྡོན་མཚོང་མ་སྤོང་ཞེས་
 བཞུགས་ཡོད། དཔེ་དེབ་དེ་ནི་ཏོ་མ་ཟླེ་རམ་ཨེ་ཤི་ཡར་བསྐྱོད་སྐབས་ཉི་འོང་གི་རོལ་ལུགས་ཀྱི་ཚོས་བ་
 དང་པན་ཚུན་བསྐྱོད་གཞན་པའི་ཐེན་མོ་ལྷ་བུ་ཞིག་ཡིན། དཔེ་དེབ་འདིས་མེར་རྟོག་གྱི་ཨེ་ཤི་ཡའི་
 འགྲུལ་བཞུད་ཀྱི་སྐོ་སྤེལ་ཤིང། འདི་ལ་བརྟེན་ནས་ལགོང་ས་མཚོག་དབུས་པོད་པའི་ལྷ་སྐུལ་མང་དག་
 དང་རྒྱག་འཕྲད་ཀྱི་གོ་སྐབས་བྱུང་ཡོད། ཡེ་ཤུའི་ཚོས་བ་ཏོ་མ་ཟླེ་རམ་ཡང་མེར་རྟོག་དང་མཚུངས་པར་
 ཚོས་ལུགས་སྡེ་མང་ལ་དོ་སྣང་ཆེན་པོ་གནང་མཁན་ཞིག་ཡིན། ༡༩༦༧ ལོར་ཉི་འོང་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་
 ཨེ་ཤི་ཡའི་ཡུལ་གྱུ་འགའ་ཞིག་ཏུ་འགྲུལ་བཞུད་སྐབས་ལགོང་ས་མཚོག་དང་དུ་སྡོད་ཆུང་དབར་རིན་པོ་ཆེ།
 རྫོགས་ཆེན་སོགས་མངའ་ནས་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་ཚུལ་ལ་འདྲི་རྟོག་ཞུས་སྤོང་ཡོད།

མེར་རྟོག་རྫོགས་པ་འགྲོར་པ།

༡༩༦༧ ལོ་ལྷོ་ཀྱི་ཚོས་ཉིན་མོའི་ནང་མེར་རྟོག་གྱི་ལི་ནས་བ་ཐུག་ཀོའ་བཞུད་རྣམས་སྡེ་སྡེ་འགྲོར་བ་དང། ཉིན་
 དེའི་ཕྱི་རོ་བསོད་ནམས་སྟོབས་རྒྱལ་ཀཱི་དང་རྒྱག་འཕྲད་བྱུང་སྟེ་བརྫོང་དོན་འབྲེ་མིན་ཐད་ལབ་སྐྱོང་
 བྱུང་པའི་ཁོད་ཀྱི་ནང་དོན་གལ་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ལེ་རྫོགས་ཆེན་གྱི་ལྷ་བུའི་སྐོར་ཡིན། རྫོགས་ཆེན་ཞེས་
 པའི་མ་སྣང་དང་དེའི་ནང་དོན་རགས་བ་ཅམ་ཞིག་འབྲེལ་བཞུད་བྱུང་པའི་ཕྱིན་བྱས་ཏེ་རྫོགས་ཆེན་གྱི་

སྐྱོར་ཤེས་འདོད་ཤུགས་ཟག་བྱུང་བ་དང་། ལགོང་ས་མཚོག་དང་ཐོག་མར་མངལ་འཕྲད་ཀྱི་སྐྱབས་ཀྱང་
རྒྱལ་ས་ཆེན་གྱི་ལྷ་སྐོམ་ཤེས་འདོད་ཡོད་སྐོར་ལྟུང་ཡོད། ལྷ་ཀྱེ་ཆེས་ཉན་སུམ་ལའང་རྩ་སྲུང་ཉིན་གྲངས་
བརྒྱད་བཅུད་རིང་གི་གཡས་གཡོན་ཁོར་ལུག་གི་གནས་སྟངས། བོད་མི་སྐྱབས་བཅོལ་དུ་འབྱོར་བ་
ནམས་ཀྱི་གནས་བབ། དེ་དག་གི་རྒྱུད་ཀྱི་ཚེས་དང་སོགས་ཀྱི་སྐོར་ཨེ་ཤི་ཡར་བརྒྱུད་པའི་ཉིན་མོའི་ནང་
གསལ་པོ་བཞོད་ཡོད།

ལགོང་ས་མཚོག་གི་མེར་འོན་ལ་གཟིགས་སྟངས།

ལགོང་ས་ཆེན་པོས་མེར་འོན་གྱི་སྐོར་བཀའ་ཚེས་དང་ཕྱག་དེབ་ཁག་ དེ་མིན་སྤྱིར་བཏང་གི་
གསུང་བཤད་སོགས་གནས་དུས་མང་པོར་བཀའ་སྩུལ་ཡོད་པ་ལས། འདིར་ < <བཅོལ་བྱོལ་ནང་གི་
རང་དབང> > ཞེས་པའི་ཕྱག་དེབ་ནང་རི་ལྷར་གསུངས་པའི་སྐོར་ལུང་འབྲེན་ལྷ་རྒྱ་ཡིན། མེར་འོན་
ནི་སྐོབས་ཆེན་ཞིག་དང་། རིང་རྒྱང་འབྲིང་ཅམ་རེད་འདུག རོས་རང་ལས་ཀྱང་དབུ་སྐྱ་ཉུང་བ་ཞིག་
འདུག དེ་ནི་རོས་རང་ནང་བཞེན་དབུ་སྐྱ་བཞུར་ཡོད་པའི་རྒྱ་མཚན་གྱིས་མ་རེད། ཁོར་གིས་ཀོ་ལྷ་
ལྷིད་པོ་ཆ་གཅིག་དང་། ལྷོད་གོས་དཀར་པོ་མཚུག་པོའི་སྐྱར་ལ་ཀོ་བ་མཚུག་པོའི་སྐྱེད་རགས་བཅིངས་
འདུག ཡིན་ན་ཡང་། ཁོར་གི་སྤྱི་སྤྱོད་ཀྱི་རྣམ་འགྲུར་དེ་ག་རང་འབྲེན་པོས་པ་ཞིག་འདུག་ཀྱང་། ཁོར་
གི་ནང་སེམས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་གྱིར་གསལ་བ་དེ་ནི་དེ་ལས་ལྷག་པ་ཞིག་རེད་འདུག ཁོར་ནི་དཔོན་གནས་
སྐོམས་ཚུང་ཞིག་དང་ཚེས་ཀྱི་ཉམས་ཉེན་གསུང་གཉིང་ཟབ་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་པར་རོས་རང་ལ་དོ་སྣང་
བྱུང་། ཡེ་ཤུའི་ཚེས་ལུགས་ལ་ཁས་འཆེ་ཞིང་། ཉམས་ཉེན་གསུང་དང་ལྷན་པའི་མི་སྣ་ལྷག་འཕྲད་བྱུང་བ་
རོས་རང་ལ་ཐེངས་དང་པོ་དེ་ཡིན། དེ་ནས་བརྒྱུད། དེ་དང་འདྲ་བའི་ནང་གི་ཉམས་ཉེན་ཡོད་པ་ཁ་ཤས་
མངལ་བྱུང་ཡང་། མེར་འོན་ནི་Christianཟེར་བའི་ཆོག་དེའི་གོ་དོན་དཔོན་གནས་རོས་རང་ལ་དོ་
སྐྱོད་གནང་མཁན་དེ་ཡིན། ང་ཚོའི་མངལ་འཕྲད་དེ་ཚོ་དགའ་སྤོའི་ཁོར་ལུག་གི་ཁོར་དུ་བྱུང་ཞིང་། ཁོར་
ནི་ཞལ་ཤོབ་ཆ་པོ་དང་ཐོས་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཞིག་རེད་འདུག རོས་ནས་ཁོར་ལ་ཀེ་མོ་ཡིག་དགེ་བཤེས་ཞེས་
ལྷ་གི་ཡོད། དེད་གཉིས་པན་ཚུན་དགའ་ཐོས་ཡོད་པའི་རྣམ་དབྱེད་དང་། ཚེས་ཀྱི་སྐོར་དང་། དགོན་པའི་

ལམ་ལུགས། འགྲོ་སྤངས་སྐྱོར་པའི་ཚུན་འོད་རློང་གི་རྒྱལ་པོའི་རྟོག་ལུ་བ་ཕྱོགས་པའི་དཔོན་པོའི་འགྲོ་
 ལྟངས་སྐྱོར་རོམ་ནས་ཤེས་འདོད་བྱས་པ་ཡིན། ཁོང་གིས་གསུངས་པ་ཁ་ཤས་ལ་རོམ་རང་ཡ་མཚན་
 རྩེས་བྱང་། ཉམས་སྤང་བྱང་བ་ཞིག་ལ། ཡེ་ཤུའི་སྐོམ་རྒྱལ་མཁའ་ཚོས་སྐོམ་དུས་ལུས་ཀྱི་སྤོད་སྤངས་
 རྟོག་དམིགས་བསལ་དོ་སྤང་གང་ཡང་མི་བྱེད་པ་དེ་རེད། རོམ་ནས་ཤེས་པ་ལྟར་བྱས་ན། ལུས་ཀྱི་སྤོད་
 ལུགས་དང་། ཐལ་དབུགས་འབྱིན་རྒྱལ་ཚུན་ཆད་ལ་དོ་སྤང་སྤོད་དགོས་པ་ཡིན། ར་ཚོས་ཡེ་ཤུའི་སྤྱ་
 བཅུན་ཚོས་སྐོམ་པ་གང་དང་གང་ལེན་གྱི་ཡོད་མེད་སྐྱོར་ལ་བཀའ་མོལ་ཡང་བྱུང། མར་འོན་རང་རོམ་
 ལས་བྱང་རྒྱལ་པོའི་སྤྱ་སྤོད་སྐྱོར་གང་སྤུབ་ཅི་སྤུབ་ཤེས་འདོད་གནད་པའི་རྟོག་གསལ་སྤྲུགས་
 ཀྱི་ཚོས་སྐྱོར་དོ་སྤོད་གནད་མཁའ་རྒྱ་མ་ཞིག་དང་མཇལ་འདོད་ཆེན་པོ་གནད་གི་འདུག ར་ཚོའི་བར་
 རྩོ་བསྐྱར་བྱེད་རེས་བྱེད་པ་དེས་པལ་རྟོགས་ཆེན་པོ་བྱུང་སོང། ལང་པ་དང་ཀེ་ཐོ་མིག་གི་ཚོས་ལུགས་
 དཔལ་མཐུན་པའི་ཆ་རི་སྤེད་ཡོད་པ་བཀའ་མོལ་དེ་ཚོ་ལས་ཤེས་རྟོགས་ཀྱི་རྒྱུ་པ་དེ་གནད་དོན་རྒྱང་རྒྱང་
 ཞིག་མ་རེད། རྒྱ་མཚན་དེ་ཚོར་བརྟེན་ཁོང་སྤྱོད་སྤྱོད་ཆེད་འཕེན་པ་རྟོགས་པ་རྟོགས་འབྲེལ། རོམ་རང་
 ཏ་ཅང་ལེམས་སྤོ་སོ་བྱང། མར་འོན་ནི་ར་ཚོའི་ཚོས་ལུགས་ཏ་ཅང་མི་འདྲ་བ་གཉིས་དཔལ་འབྲེལ་ལམ་
 བརྟན་པོ་འཇུགས་མཁའ་རམ་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་རེད། གང་ལྟར། རྒྱ་ཚེད་ཚོས་ལུགས་ཚང་མས་བྱམས་པ་
 དང་། ལྷིང་མེད་སྐོན་ནས་མི་ཡག་པོ་ཞིག་བརྟོ་སྤུབ་པའི་གནད་དོན་རྟོགས་རྒྱུར་ཁོང་གིས་རོམ་རང་ལ་ཐན་
 རྟོགས་གནད་བྱུང།⁴ ཞེས་གསུངས་ཡོད། ལོང་གསལ་གསུང་གི་ནང་ལོང་ས་ཆེན་པོས་མེར་འོན་གྱི་
 ཕྱིའི་ལུས་ཀྱི་རྣམ་པ་དང་ཆས་གོས། ལང་ལེམས་རྒྱུད་ཀྱི་ཡོན་ཏན་སོགས་འབྲེལ་བ་རྒྱུད་རི་ལྟར་མཇུང་
 པ་ལྟར། ཁོང་གི་རོ་མཚར་ཆེ་བའི་བྱེད་ཡོན་གྱིས་ལོང་ས་ཆེན་པོའི་སྤྱོད་ཆེད་ལང་བག་ཆགས་ཤིན་ཏུ་
 གཉིང་རབ་ཅིག་བཞག་པར་གསུངས་ཡོད། ཕྱི་ལོ་༡༩༦༠ལྟེ་བྱངས་ནང་ལོང་ས་མཚོག་གི་མཇལ་ཁར་
 བཅར་བའི་ཚོས་ཕྱིད་སོགས་སྤེ་ཆན་མི་འདྲ་བའི་མི་སྣ་མང་དག་བྱུང་ཡོད་པའི་བྱས་ནས་སྤྲུགས་ལ་བག་
 ཆགས་གཉིང་རབ་འཇོག་མཁའ་ནི་མེར་འོན་དང་ལུས་འོན་སི་མིཌ(Huston Smith)ལྟ་བུ་རེ་བྱང་
 ལས་བྱུང་མེད་ཅིང་། དེའི་ཁོད་ནས་ཀྱང་ལོང་ས་ཆེན་པོས་མི་སྣ་གང་དེའི་སྤྲུགས་ཀྱི་མཁའ་ལོན་ཅོམ་

4 བཅན་ཕྱོལ་ནང་གི་རང་དབང་། ལོང་ས་མཚོག་གིས་མཇུང། འོག་རོས། ༡༡༥

མིན་པར་ཕྱིའི་ལུས་ཀྱི་ཚུགས་ཀ་དང་ཆས་གོས་ཀྱི་ནམ་པ་ཚུན་ཆད་ཞིབ་ཏུ་གསུངས་ཏེ་རྗེས་འབྲེལ་མཛད་
པའི་མེར་འོན་ཁོན་ཡིན། < འོན་དམ་པའི་ཚོས་ལུགས་མཛད་འབྲེལ > > ལུ་བའི་བྱུག་དེབ་ནང་རྒྱབ་
ཕྱོགས་ནས་སློང་དུང་བ་ཞེས་པའི་ལེ་ཚོན་གཅིག་ལོགས་སུ་བཞོན་དེ་མེར་འོན་གྱི་ལུས་ཀྱི་ཆ་བྱང་དང་
ལུགས་ཀྱི་མཁུན་ཡོན་སློང་ཞིབ་མའི་འབྲེལ་བ་རྗེས་མཛད་ཡོད།

མཛལ་འཕྲད་ཐེངས་དང་པོ།

ཕྱི་ལྷ་ལྷ་ཆེས་ལྷ་རྩོལ་གོང་ས་མཚོག་དང་མེར་འོན་ནམ་གཉིས་བར་མཛལ་འཕྲད་དང་པོ་དེ་བྱུང་
བ་དང་། ལྷ་བས་དེ་དུས་ལྷ་གོང་ས་མཚོག་དགྲུང་ལོ་༣ ན་དང་མེར་འོན་དགྲུང་ལོ་༡༧ལ་སོན་ཡོད། བཟོ་
སྐྲུན་གྱི་བརྗོད་གཞི་ནི། བདེན་བཞི་དང་འཕགས་ལམ་ཡན་ལག་བརྒྱད། ཉེན་འབྲེལ་གྱི་ལྷ་བ། སློམ་སྐྱབ་
གྱི་སློང་སོགས་ཡིན། དེ་ཡང་ལྷ་གོང་ས་ཆེན་པོས་ནང་བའི་ཚོས་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་ཆེ་མོས་བསམ་
སློམ་གསུམ་ཡ་མ་བྲལ་བར་འཇུག་དགོས་པ་དང་། བོད་པའི་མཁས་པ་ཆོད་ལྷན་གྱི་བྱང་ནས་རྒྱ་གར་
མཁས་པའི་ཆོད་ལྷན་གྱི་གཞུང་སྤྱི་དང་ལྷག་པར་སྐྱ་སྐྱབ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་དབུ་མའི་ལྷ་བར་སློབ་གཉེར་བྱེད་
དགོས་པ། རྫོགས་ཆེན་གྱི་ལྷ་བ་ཉམས་སུ་ལེན་པ་ལ་དབུ་མའི་ལྷ་བ་སོགས་ཀྱི་མང་གཞི་ལོགས་པར་
ཚུགས་པ་ཞིག་དགོས་པ་སོགས་གསུངས་ཡོད། ལྷག་པར་རྫོགས་ཆེན་གྱི་ཚོས་དེ་དགའ་སྐྱད་བརྟེན་མི་
དགོས་པའི་ཉེ་ལམ་དུ་རྩོམ་འཛིན་པ་ལྷ་བའི་འབྲེལ་གཞི་ལ་གཟབ་དགོས་པར་གསུངས། རྫོགས་ཆེན་གྱི་
ལྷ་བའི་སློང་གསུང་དགོས་དོན་ནི། མེར་འོན་གྱི་སྣང་གས་ཆེན་གྱི་ལྷ་བར་སློབ་གཉེར་བྱེད་འདུན་ཡོད་
སློང་ལུས་པའི་དབང་གིས་ཡིན། མེར་འོན་ཨ་རིར་རྒྱན་བཞུགས་གནང་གི་ཡོད་པའི་ཆ་ནས་བོད་པའི་
མཁས་པ་ཆོད་ལྷན་དང་དུས་རྒྱུན་འབྲེལ་གཏུགས་བྱེད་བདེ་ཡོང་སྟེ། ལྷ་གོང་ས་ཆེན་པོས་ཨ་རིའི་ནི་ཏུ་
རར་སིར་བཞུགས་སུ་དགེ་བཤེས་ལྷན་གྲུབ་བཟོད་པ་དང་། ལྷན་སི་རི་ཀོང་དགོན་དུ་བཞུགས་སུ་
དགེ་བཤེས་ཨོ་རྒྱལ་ཆེ་བརྟན་གཉིས་མེར་འོན་ལ་རྩོད་མཛད་ཡོད། མཛལ་འཕྲད་ཐེངས་དང་པོའི་
བཟོ་སྐྲུན་གྱི་བརྗོད་དོན་བསྐྱེད་པ་དོན་ཚན་གས་ཆེ་བ་བཞིར་འདུས་པ་ལྟེ། ༡ བདེན་བཞི་མང་གཞིར་

5 བཟོ་སྐྲུན་གང་དང་གང་གནང་མིན་སློང་ཞིབ་མའི་མེར་འོན་གྱི་ཨེ་ཤི་ཡའི་ཉེན་ཚོད་དང་། ༡ རྩོམ་པ་ལི་མི་ཆོད་ལོ་རྒྱུས་ཉེན་འབྲེལ་ནང་གསལ།

དུས་པའི་ལྷ་སྐྱོད་སྐྱོད་པའི་སྐྱོད་སོགས་ནང་ཚོས་རྩོད་ཀྱི་སྐྱོད། ༡ རྩོགས་ཆེན་གྱིས་མཚོན་པའི་
 གསང་སྤྲུགས་ཀྱི་ཉམས་ལེན་བྱེད་པ་ལ་བདེན་བཞི་སོགས་ཚོས་ཀྱི་མང་གཞིའི་གོ་བ་ལེགས་པོ་དགོས་
 པའི་སྐྱོད། ༢ བོད་ཀྱི་ནང་ཚོས་དང་ལྷག་པར་བོད་བརྒྱད་གསང་སྤྲུགས་ཀྱི་ཚོས་ལ་ལུ་བ་ཕྱོགས་ལ་
 རྣམས་ཀྱིས་ཆ་མ་ཚང་བ་དང་དངོས་ཡོད་མེན་པའི་ལྷ་ཚུལ་འཛིན་བཞིན་པའི་སྐྱོད་ལུགས་ཚོར་ཆེན་
 པོས་ནལ་གསུངས་མཛད་པ། ༣ གནས་བརྟན་སྡེ་པའི་རིགས་འགའ་ཞིག་གིས་བོད་བརྒྱད་སངས་རྒྱས་
 པའི་ཚོས་དེ་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་ཚད་ལྡན་མེན་པར་བྱི་རོལ་པའི་ལྷ་སྐྱོད་ཀྱི་ལྷན་ལུགས་པའི་སྐྱོན་
 བརྗོད་བྱེད་བཞིན་ཡོད་སྐྱོད་གསུངས་པ་བཅས། བོད་གསལ་རྣམས་ལ་གོང་ས་ཆེན་པོས་སྐྱ་ཚེའི་རིང་
 རྒྱན་འབྲོངས་ཕྱག་བསྟར་མཛད་པའི་བོད་བརྒྱད་སངས་རྒྱས་པའི་བསྟན་འོན་མཛད་པ་གལ་ཆེ་བ་ཁག་
 ཅིག་ཡིན་ལ། ལུ་བ་ཕྱོགས་པས་བོད་བརྒྱད་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་ལུགས་ལ་ལྷ་མའི་ཚོས་ལུགས་ཞེས་
 པའི་ཐ་སྐྱོད་ལྟར་ཉེ་རྒྱ་གར་ནས་བརྒྱད་པའི་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་ཚུལ་གཅོད་མ་མེན་པ་ལྷ་ལུང་རོས་
 འཛིན་བྱེད་སྐོལ་ཡོད་པ་དེར་སྐབས་ཁོན་ཡོངས་ནས་འཇུག་པ་ཕྱིན་ཟིན་ཅིང་། སྤྱིར་ཐེག་ཆེན་གྱི་ཚོས་
 དང་ལྷག་པར་བོད་བརྒྱད་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་དེ་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་ཚད་ལྡན་མེན་པ་དང་། ལྱི་
 རོལ་སྤྱ་སྤྲེགས་པའི་ལྷ་སྐྱོད་ཀྱི་ལྷན་ལུགས་པ་ཡིན་ཞེས་སྐྱོན་བརྗོད་བྱེད་པའི་གནས་བརྟན་སྡེ་པའི་ལྷ་
 ཚུལ་ལ་ཡང་འཇུག་པ་གང་འཚམ་ཕྱིན་ཟིན།

མངལ་འཕྲད་ཐེངས་གཉིས་པ།

མངལ་འཕྲད་ཐེངས་གཉིས་པ་དེ་ལྱི་ཟླ༡༡ཚེས༦ཉིན་མཛད། སྐབས་དེར་ལ་གོང་ས་ཆེན་པོས་
 བཞུགས་སྡེགས་ལས་བབ་སྡེ་མཐེལ་དུ་བཞུགས་ནས་སྐོལ་སྤྱད་བྱེད་པའི་སྐབས་ཀྱི་ལུས་ཀྱི་འདུག་
 ལུགས་བསྟན་པར་མཛད་དེ། ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཚོང་གི་བཤའ་བ་ཞིབ་རྒྱས་དང་། བཤོ་སྐྱོང་མ་གྲོལ་
 བར་མཐེལ་རང་དུ་བཞུགས་ནས་སྟོང་བ་ཉིད་དང་སྟེང་རྗེའི་སྐྱོད་ལས་བཅམས་པའི་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་
 རྣམ་གཞག་གསང་སྤྲུགས་ཀྱི་སྐྱོད་སོགས་ལ་བཤའ་བ་མཛད། དཔེར་ན། སྟོང་བ་ཉིད་ཀྱི་རྣམ་གཞག་
 གསུང་སྐབས་མེར་འོན་ལ་སྟོག་ཅེའི་སྟེང་དུ་རྟ་ཡོད་མེད་ཅི་བ་མཛད་དེ། མདུན་གྱི་སྟོག་ཅེའི་སྟེང་དུ་རྟ་

མ་བྱུང་ཡང་། ལྷོག་ཅེ་ཉམས་སྤོང་བ་སྤོང་ཉིད་མེན་པའི་དཔེ་དང་སྤྱད་ནས་སྤོང་བ་ཉིད་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཞེས་
 རྒྱས་གསུངས་ཤིང་། མཐའ་དོན་དུ་མེར་འོན་ལ་ནང་ཤེས་པའི་སློང་བསམ་སྐྱོ་མང་ཅམ་གཏོང་དགོས་
 པའི་བཀའ་སླུལ་ཡོད། ལྷོ་ལྷོ་ཆེས་ཉིན་ཡགོང་ས་མཚོག་དང་མེར་འོན་བར་གྱི་མངའ་འབྲུང་མཐའ་མ་
 ཟེན་མཚམས་མེར་འོན་གྱི་ལིར་ཐོན་པ་དང་། ཆེས་ཉིན་གྱི་ལི་ནས་ཨ་རིར་གནས་སྤོང་གོགས་འཁོར་
 རྣམས་ལ་བྱུག་གིས་ཤིག་ལུལ་བའི་ནང་། བོད་བརྒྱུད་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་ལ་ནང་ཤེས་པའི་སློང་ལྷ་
 ཞིང་ཟམ་ལ། ཚོན་རིག་དང་མཐུན་པའི་ཤེས་བྱ་མངའ་ཞིང་། ད་དུང་སློབ་སྦྱོང་བརྒྱུད་དབྱེད་པ་བྱེད་ལུས་
 ཡིན་འདུག །⁶ ཅེས་གྲིས་ཡོད།

མངའ་འབྲུང་ཐངས་གསུམ་པ།

མངའ་འབྲུང་ཐངས་གསུམ་པ་དེ་གྱི་ལྷོ་ལྷོ་ཆེས་ཉིན་མཚན་པ་དང་། འདིའི་སྐབས་སུ་ཡང་ནང་
 ཤེས་པའི་སློང་དང་སྤོང་བ་ཉིད་ཀྱི་སློང་ལ་བཟོ་སྐྱེད་བྱུང་ཡོད་ཅིང་། ལྷག་པར་སྤོང་ཉིད་བདེན་བར་
 འཛིན་པ་གསོར་མི་རུང་བའི་ལྷ་བ་སྟེ་རྣམ་འབྲུལ་ཤིན་ཏུ་ཆེན་པོ་ཡིན་པའི་སློང་གསུངས་ཡོད།⁷ འོན་
 །ཀྱང་བཟོ་སྐྱེད་འདིའི་བརྗོད་དོན་གཙོ་བོ་ཞི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ལྷ་སྤོང་སློང་ཡིན། དེ་ཡང་ཡགོང་
 ས་མཚོག་གིས། དེད་གཉིས་དབར་བཟོ་སྐྱེད་བྱུང་བའི་བརྗོད་གཞི་གཙོ་བོ་གཅིག་ཀྱི། བང་པ་དང་ཡེ་
 ཤུའི་ཚོས་ལུགས་གཉིས་ཀའི་ནང་གི་ཀྱུ་སློང་གི་གཙོ་བོ་སྟེ་གཞན་གྱི་སྤྱད་བསྐྱེད་འབྲུལ་བར་འདོད་
 པའི་སྤྱིང་རྗེའི་སློང་ཡིན།⁸ ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ནང་སྤྱིང་རྗེའི་ཉམས་ལེན་ཤིན་
 ཏུ་ཚད་མཐོན་པོ་ཡོད་པའི་སློང་ཤེས་རྟོགས་མཚན། ཡང་ཡེ་ཤུའི་བྱ་བས་ཆང་རག་འབྲུང་གི་ཡོད་མེད་
 མོགས་ཀྱི་ཇི་བ་མཚན་དེ། ཡེ་ཤུའི་བྱ་བཅུན་གྱི་སྤོང་ཁྲིམས་ཀྱི་སློང་དང་། དེ་དག་གིས་ཉམས་ལེན་
 བྱས་པའི་འཛོལ་བྱའི་འབྲས་བུ་གང་ཡིན། གལ་ཏེ་ཉམས་ལེན་པ་ཞིག་མཐར་ཐུག་གི་འབྲས་བུ་མངོན་དུ་

6 ཨ་ཤི་ཡའི་ཉིན་མོ་ འོག་ངོས། 333
 7 ཨ་ཤི་ཡའི་ཉིན་མོ་ འོག་ངོས། 334
 8 དོན་དམ་པའི་ཚོས་ལུགས་མཚན་འབྲེལ། ཡགོང་ས་མཚོག་གིས་མཚན། འོག་ངོས། 44

མ་གྲུང་སྡོན་ཚེ་ལས་འདས་ན་གང་འགྲུང་སོགས་ཀྱི་འདྲི་རྟོག་མཛད། རབ་བྱུང་གི་མི་ཚེ་སྤེལ་སྤངས་སྐྱོར་གསུང་སྐབས་མེར་རྟོན་གྱིས་ཡགོང་ས་མཚོག་ལ་དུས་རབས་ལྔ་པའི་ནང་བྱོན་པའི་ཡེ་ཤུའི་སྐུ་ཚེན་རྡོ་རྗེ་ལེ་མིན་(John Cassian) རོ་སྤོང་མཛད་ཅིང་། ཁོང་ནི་བྱུ་ལོ་རོ་བ་ཏུ་རབ་བྱུང་གི་མི་ཚེ་སྤེལ་སྤངས་གསུང་བཏོད་མཛད་པ་སོ་དེ་ཡིན་པར་བཤད། དེ་བཞིན་སྐོམ་སྤྱབ་ཉམས་ལེན་ལ་བཏོ་སྤོང་གཞན་པའི་སྐབས་མེར་རྟོན་གྱིས་ཡགོང་ས་མཚོག་ལ་ཡེ་ཤུའི་མཁས་པ་ཨི་བ་སྟེ་རི་སི་(Evagrius of Pontus) རོ་སྤོང་མཛད་པ་ལྟ་བུ་ཡགོང་ས་ཚེན་པོས་སྐྱ་སྐྱབ་ཡབ་སྲས་སོགས་རོ་སྤོང་མཛད་པ་ལྟར། ཁོང་གིས་ཀྱང་ཡེ་ཤུའི་མཁས་པ་ཚད་ཐུབ་དེ་འདྲ་ཚུར་རོ་སྤོང་མཛད་པ་བྱུང་ཡོད། ཉིན་མཐའ་མའི་བཏོ་སྤོང་གི་སྐབས་མེར་རྟོན་གྱིས་ཡགོང་ས་མཚོག་ལ་མར་ཁེ་སི་འི་རིང་ལུགས་དང་དགོན་སྡེའི་ལམ་སྲོལ་གྱི་བར་མཐུན་ཆ་ཡོད་མེད་ཀྱི་སྐོར་བཀའ་འདྲི་བྱས་པར། ཡགོང་ས་ཚེན་པོས་གཞན་དོན་འགའ་ཞིག་གི་ཐད་རབ་བྱུང་བ་དང་དམར་ཤོག་པའི་དབར་མཐུན་ཆ་གཏན་ནས་མེད་ཀྱང་། རོན་སྤོང་ཆ་སྟོམས་སུ་སྤོང་པ་ལྟ་བུའི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལམ་སྲོལ་བཟང་པོ་རྣམས་ཚོས་དང་འགལ་བ་མེད་པའི་སྐོར་གསུངས་ཡོད། དེ་བཞིན་ཉིན་འདིར་ཡགོང་ས་ཚེན་པོར་མེར་རྟོན་ལ་ཀེ་ཐོ་མི་ཀ་དགོ་བཤེས་ཞེས་པའི་མཚན་འབོད་མཛད་ཡོད། ཡགོང་ས་ཚེན་པོས། རོས་རང་ཐོ་མ་སི་མེར་རྟོན་དང་མཛལ་འཕྲད་བྱུང་བ་དེས་ཟབ་ཅིང་རྒྱ་ཆེ་བའི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ཚུལ་ལ་མིག་ཁ་བྱེ་བ་ལྟ་བུ་བྱུང་བར་ཐེ་ཚོམ་མེད།⁹ ཅས་དང་། འཛམ་བུ་གླིང་གི་ཚོས་ལུགས་ཆེ་ཁག་རྣམས་ཀྱི་ཁོད་ནས་སྤྱིར་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་དང་། ཡང་སྐོས་རོ་མན་གཞན་བདག་ཚོས་ལུགས་ཀི་ནང་ཚོས་ལུང་དོས་དང་འབྲེལ་ཐག་ཉེ་ཤོས་བྱུང་བའི་ཚོས་ལུགས་ཤིག་ཡིན་ཞེས་བཛོད་བྱས། དེ་ནི་རོས་རང་རྒྱ་གར་བྱང་རྒྱུད་དུ་བཅའ་བྱོལ་དུ་འབྱོར་བའི་ཐོག་མའི་དུས་སྐབས་ནང་ཐོ་མ་སི་མེར་རྟོན་གྱིས་དེད་གཉིས་ཀྱི་བཏོ་སྤོང་སྐབས་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ཁྱད་ཚོས་གསལ་པོ་བསྟན་པའི་རྒྱུན་གྱིས་ཡིན་སྲིད།¹⁰ ཅས་གསུངས་ཏེ། ཐོ་མ་སི་མེར་རྟོན་གྱི་བྱུང་བས་ནང་ཚོས་ལས་གཞན་པའི་ཚོས་ལུགས་གཞན་སྤྱི་དང་། ལྷག་པར་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ལ་ལྟ་སྤོང་

9 རོན་དམ་པའི་ཚོས་ལུགས་མཛལ་འབྲེལ། ཡགོང་ས་མཚོག་གིས་མཛད། ཤོག་དོས། ༤

10 རོན་དམ་པའི་ཚོས་ལུགས་མཛལ་འབྲེལ། ཡགོང་ས་མཚོག་གིས་མཛད། ཤོག་དོས། ༥

ཀྱི་འབྲུག་ཚོས་གཉིང་ཟབ་ཡོད་པའི་སྐྱགས་ཉོགས་རྙེད་པ་བྱུང་ཞིང་། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་འཛམ་བུ་གླིང་གི་
ཚོས་ལྷགས་ཆེ་ཁག་ཡོངས་ལ་སྐྱེ་འགྲོ་སྐྱེ་ལ་བདེ་སྦྱིད་བསྐྱབ་པའི་བྱས་པ་གཅིག་མཚུངས་སུ་ཡོད་པའི་
སྐྱགས་ཉོགས་རྙེད་པའི་ཚུལ་གསུངས་ཡོད།

ཐོ་མ་སི་མེར་ལོན་གྱི་བྱུང་ནས་མཁུན་ཉོགས་མཛད་པའི་དོན་གཞན་གཙུག་ལོ་བོ།

དེ་ཡང་མེར་ལོན་གྱིས། ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལ་ཆེ་གཅིག་པའི་དང་འདུན་དང་བྱུབ་སྟོགས་པའི་དགོན་
རྗེའི་འགོ་ལྷགས་ལ་ཚུལ་བཞིན་དུ་གནས་སུར་ནང་ཚོས་ཀྱི་བསྐྱབ་ཁྲིམས་དང་སྟོང་ཉོགས་ལ་གཉིང་
ཟབ་པའི་སྐོབ་སྐོང་བྱེད་པའི་བྱས་པ་སྐྱེབས་ཡོད། ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར། ལགོང་ས་ཆེན་པོས། རང་པའི་
ངོས་ནས་ཀྱང་དེ་མཚུངས་བྱེད་དགོས་ཤིང་། ཚོས་ལྷགས་ཐབ་ཚུན་གྱི་བཙོན་མིན་གྱི་འབྲེལ་བ་དང་
བརྒྱ་གླེང་གི་སྦྱང་དོན་ཡང་ངེས་ཤེས་འདྲིའི་སྟེང་ནས་གཞི་རྩ་ཚུགས་པ་ཞིག་དགོས།¹¹ ཞེས་གསུངས་
ཏེ། ལགོང་ས་ཆེན་པོས་ཐོ་མ་སི་མེར་ལོན་གྱི་བྱུང་ནས་མཁུན་ཉོགས་མཛད་པའི་དོན་གཞན་གཙུག་ལོ་
ལོས་དེ་ནི། རང་གི་ཚོས་ལྷགས་ཀྱི་ལྷ་སྐོང་ལ་ཚུལ་བཞིན་དུ་གནས་ཏེ་ཚོས་ལྷགས་གཞན་གྱི་ལྷ་སྐོང་
ལ་སྐོབ་གཉེར་དཀྲིས་བྱིན་པ་བྱ་རྒྱུ་དེ་ཡིན་ཞེས་གསུངས། འདི་ནི་ཚོས་ལྷགས་མ་ཐུན་སྦྱིལ་གྱི་མཛད་
པའི་མང་གཞི་ལྷ་བྱུང་བྱུང་ཡོད།

མངལ་འབྲུག་གི་འབྲུགས་རྒྱུན།

མེར་ལོན་གྱི་ངོས་ནས་བཤད་ན། ལོང་དུ་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་མངལ་འབྲུག་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུབ་
སྟོགས་པའི་སྐོབ་རྒྱུན་ནང་མེད་པའི་གཉིང་ཟབ་ཅིང་དོ་མཚར་ཆེ་བའི་ནང་སེམས་ཁམས་རིག་པའི་
འདིག་རྟེན་ཞིག་མཚོང་བྱུབ་པ་བྱུང་ཡོད་ཅིང་། དེ་འབྲེལ་ཨ་རིའི་ནང་བོད་བརྒྱུད་ནང་པའི་སྐོབ་སྐྱབ་
གནས་གཞི་ཞིག་འཇུགས་སྐྱབ་བྱེད་རྒྱའི་སྐྱགས་འདོད་བྱུང་བ་དང་། ལགོང་ས་མཚོག་དང་མངལ་འབྲུག་
གྲུབ་པའི་བྱི་ཉིན་གྲིས་པའི་ཡི་གེའི་ནང་། རང་གི་དགོན་པར་བྱིར་ལོག་གི་སྐྱབས་ཨེ་ཤི་ཡའི་ཤེས་རབ་

11 དོན་དམ་པའི་ཚོས་ལྷགས་མཛད་འབྲེལ། ལགོང་ས་མཚོག་གིས་མཛད། ལོག་ངོས། ༡༠

ལེགས་སྐྱེས་སུ་འབྱེད་ཐུབ་པའི་རེ་བ་ཡོད་སྟོང་གིས་ཡོད།¹²

ཡགོང་ས་ཚེན་པོར་མཚོན་ན། གོང་དུ་བཤད་ཟེན་པ་ལྟར་མཛུགས་འབྲས་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་ཡེ་སྤྱིའི་
ཚོས་ལུགས་ཀྱི་རོ་མཚར་ཆེ་བའི་ལྟ་སྟོན་གྱི་བྱུང་ཡོན་གཟེགས་ཐུབ་པ་བྱུང་བ་ཙམ་དུ་མ་ཟད། འཛུམ་
འབྲིང་གི་ཚོས་ལུགས་ཆེ་ཁག་གྱི་དང་ལྟག་པར་རོ་མཚན་གནས་བདག་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་རྗེས་འབྲང་བའི་
བར་མ་ཐུབ་སྐྱིལ་འབྲེལ་ལམ་གཏོང་བའི་བསྐྱེད་སྤྱོད། འཛུམ་འབྲིང་འདིའི་སྟེང་ཚོས་ལུགས་མ་ཐུབ་སྐྱིལ་
ཀྱི་དཔེ་མཚོན་གཞན་འབྲུག་མི་ཁུལ་ལ་ཞིག་བརྟན་ཁུལ་པ་བྱུང་ཡོད། དེ་ཁོ་ཨ་ཡར་(Pico Iyer)
ཀྱིས། མེར་ཁོན་གྱིས་ཡགོང་ས་མཚོག་དང་མཛུགས་འབྲས་མཛད་པའི་ཉིན་མོ་དེས་ཁུལ་སྐོག་ལ་བློ་མཁས་
ལ་ཡགོང་ས་མཚོག་རྗེ་འདྲ་ཞིག་ཡིན་པའི་གནས་བབ་གསལ་སྟོན་གྱི་སྐོ་མོ་ལྟེན་སྟོང་གསུངས་¹³པ་ལྟར།
དེ་སྟོན་ཡགོང་ས་མཚོག་གི་གནས་བབ་ལ་རོས་འཛིན་གསལ་པོ་མ་ཐོབ་པ་དང་། བོད་བརྒྱུད་སངས་
རྒྱས་པའི་ཚོས་ཚུལ་གྱི་འགྲོ་ལུགས་རྗེ་བཞིན་མི་ཤེས་པར་གྲུ་མའི་ཚོས་ལུགས་སུ་རོས་འཛིན་གྱི་དཔེ་
ཁུལ་སྐོག་ལ་བློ་མཁས་ལ་མེར་ཁོན་གྱི་ཉིན་མོས་དག་པེལ་འབྲེལ་བཤད་གསལ་པོ་གྱི་དུས་པ་བྱུང་ཞིང་།
ལྟག་པར་ཡེ་སྤྱིའི་ཚོས་ལུགས་རྗེས་འབྲང་བའི་ནང་བོད་བརྒྱུད་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་ཚུལ་གྱི་ཐབ་བྱུང་
དང་རིན་ཐང་མཚོན་པར་གསལ་ཐུབ་པ་བྱུང་ཡོད། མེར་ཁོན་ཁོང་ཨ་མེ་རི་ཀའི་སྟོན་བྲག་ས་ཆེ་བའི་ཚོས་
ལ་པོ་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་ཁོང་གི་ཨ་ཤེ་ཡའི་ཉིན་མོའི་ནང་ཡགོང་ས་ཡ་སྐུབས་མགོན་ཆེན་པོ་མཚོག་
གི་ཐུན་མེད་པའི་མཚུན་ཡོན་གཟེ་བརྗེད་དང་། བོད་པའི་ཐུན་མེད་ཁག་གི་ཉམས་སྦྲོག་ཡོན་ཏན། བོད་མི་
སྐུབས་བཅོལ་བ་ཚོས་ཡགོང་ས་ཚེན་པོ་དང་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་ལ་བཅངས་པའི་དད་གུས་དང་བཟང་
སྟོན། བོད་བརྒྱུད་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་ཚུལ་གྱི་གཏོང་བའི་ཤེས་རིག་བཅས་དག་རིག་སྐྱེ་ཅུལ་གྱི་ལམ་
ནས་འབྲེལ་བཤད་གསལ་པོ་མཛད་པ་དེས། ཁོང་གི་ཚོས་རིག་ལ་དོ་སྣང་ལྡན་པའི་ཁུལ་སྐོག་ལའི་ཤེས་
ཡོན་ཅན་མང་པོའི་སེམས་རྩོད་གཉན་འབྲང་ཆེ་བའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་བོད་པའི་རང་བཞིན་གསལ་པོ་མཚོན་

12 ཨ་ཤེ་ཡའི་ཉིན་མོ་ འོག་ངོས། 324

13 THE OPEN ROAD: The Global Journey of the Fourteenth Dalai Lama (Published in
Viking by Penguin Books India 2008) དཔེ་དེབ་ཀྱི་འོག་ངོས། 939

ལྷུ་བ་ལྷུང་ཡོད་པས། དེ་རིང་གི་གོ་སྐབས་འདི་བརྒྱུད་རང་རེ་འགྲོ་བ་མིའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནང་
 བསུབ་ཏུ་མེད་པའི་ཟིན་ཐོ་བཀོད་མཁས་པའི་རྒྱབས་ཆེན་གྱི་སྤྲེལ་བུ་ཁོང་ལ་བཙུགས་མེད་པའི་གྲུ་བ་ལྟེ་དང་
 རྗེས་འབྲེལ་ལྷུ་ཡིན། ལྷོང་ས་ལྷུབས་མགོན་ཆེན་པོའི་མཚན་སྟོན་གཟེ་བུ་འཛམ་གླིང་གི་ཕྱོགས་
 ལུ་འགྲོ་བའི་འགོག་སྲུང་ལྷ་བྱུང་ས་ཁྲུག་རྩམ་སྤྱི་འདི་རི་རོགས་སུ་བཞུགས་དགོས་ལྷུང་ཞིང། བོད་ས་
 ལྷུབས་བཙུགས་ཏུ་གྲུང་བའི་ཐོག་མའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་དཀའ་སྤྱུག་གནས་བབ་དང། གནས་བབ་དེའི་ནང་
 དཀའ་སྤྱུང་འབད་བ་ཆེན་པོས་སངས་རྒྱས་པའི་ཚོས་ཚུལ་གཙོ་བོར་གྲུང་བའི་སྲོལ་རྒྱན་རིག་གནས་
 ལྷུན་འཛིན་གྲེད་པའི་ཏུང་བཙོན་སོགས་འཛམ་གླིང་གི་ཕྱོགས་ཀྱི་མི་རྣམས་ཤེས་ཐབས་དཀའ་བའི་དུས་
 ལྷུབས་ནང། ཏུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ནང་ཚོམ་རིག་གི་བྱ་བར་ལུགས་སྲུང་ལྷུན་པའི་ཚོམ་ས་པོ་ཚང་
 ལྷུན་ཞིག་གི་རོ་བོའི་ཐོག་ནས་གོང་གསལ་གནས་བབ་འགྲེལ་བཞེད་གསལ་པོ་མཛད་མཁན་གཅིག་གི་
 མེར་འོན་ཡིན།

མེར་འོན་གྱི་ཕྱོགས་རེ།

འཛམ་གླིང་འདིའི་ནང་རང་གི་རྗེས་འབྲང་བས་རང་ལ་དགའ་མོས་གྲུས་བཙུག་དེ་འབྲེལ་ཆེན་པོ་
 གྲེད་ས་ལྷོང་ས་ཏུ་ལའི་རྒྱ་མ་ལུ་བྱུང་བའི་དབྱེ་བུ་ཚིག་ཅིག་པལ་ཆེར་མེད་དེས། དེ་ནི་ཁོང་བོད་མི་ཚོའི་མགོན་
 ལྷུབས་གཅིག་ལྷུང་དེ་ཡིན་པས་རེད། དེར་བརྟེན་ཁོང་ལ་སྲུང་བའི་ཆུག་སྲོལ་ཅི་འདྲ་ཞིག་གྲུང་བུང་དེ་ནི་
 ཆེས་འདིགས་སྤྱུག་སྤྱེ་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན་པས། ངས་ཁོང་ལ་ཆུག་སྲོལ་འབྲུང་བ་དང་ཁོང་གི་བདེ་
 འཇགས་ཆེད་སྲོལ་ལམ་གྲེད། དཀོན་མཆོག་གིས་ཁོང་སྤྱང་ཞིང་སྲོང་བར་མཛོད་ཅིག།¹⁴ ཅེས་མེར་འོན་
 ཀྱིས་ལྷོང་ས་ལྷུབས་མགོན་ཆེན་པོའི་སྤྱི་བྱུང་འགལ་སྲུང་མི་འབྲུང་བའི་སྲོལ་ལམ་མཛད་པ་ལྟར།
 མགོན་པོ་གང་ཉིད་སྤྱེ་འགྲོ་སྤྱི་དང་གྲེ་གྲག་དམ་ལྷན་ཁ་བ་རི་བ་རྣམས་ཀྱི་མཚུངས་ལྷུ་མ་མཆེས་པའི་
 མགོན་སྤྱུབས་དམ་པར་སྤྱོད་ཀྱིས་དྲུངས་གསལ་ངང་བརྟན་བཞུགས་མཛད་བཞིན་པ་མེར་འོན་གྱིས་
 དགའ་བའི་ཞིང་ནས་དགོངས་བར་མཛོད་ཅིག། ཅེས་པ་འདི་ཡང་དགེ་བཤེས་འདིགས་མེད་སྲོལ་གྲོས་ཀྱིས་

14 ཨ་ཤི་ཡའི་ཉིན་མོ་ འོག་ངོས། ༤༩

མིས་བ་སྟེ། འདིའི་དགོ་ཙམ་མོ་མཚུངས་མེད་སྟེ་ཆེན་དམ་བ་རྣམས་ཀྱིས་བྱང་རབས་ཀྱི་བཞུད་ལམ་
རིང་མོར་བཞག་པའི་ཞབས་རྗེས་སྟོན་མོ་ནམ་ཡང་བསུབ་བ་མེད་པའི་རྒྱར་གྱུར་ཅིག །

ལྷག་བསམ་བཞོན་པའི་མེ་ཉོག་གིས། །

མཁས་མང་ཉིན་བྱེད་ཞལ་ལུང་ཟེར། །

འཇུངས་པས་ལུབ་བྲོགས་ཀྱན་སྟོན་གྱིས། །

མཛེས་པར་ཡིད་སྤྲིའི་སྟོན་ལམ་ཞུ། །¹⁵

15 སྟོན་ཆིག་འདི་བཞིན་བཙོ་བརྒྱད་ཁྲི་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་མེར་ཁོན་ལ་བྲིས་པ་ཞིག་ཡིན། བཙོ་བརྒྱད་ཁྲི་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་མེར་ཁོན་ལ་
དབལ་ས་སྤྲིའི་ཞེན་མ་བཞི་བྲལ་གྱི་བཤད་པ་ཡང་མཛད་ཡོད།

བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁྲོད་སྤྱོད་ཚུལ་རིག་གི་ཁ་ཕྱོགས་དང་ དེའི་གནས་བབ་ལ་རགས་ཚུལ་དབྱེད་པ།

ཀམ་ཚེ་རིང་།

དབུས་སྤྲོད་ཚུལ་ཁང་གི་ལས་བྱེད་།

ནང་དོན་གནད་བསྟུན། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནས་བབ་མ་འདྲ་བ་ཞིག་ལ་ཆ་བཞག་སྟེ་ཚུལ་རིག་གི་མཚོན་
ཐབས་དང་། ཚུལ་རྣམས། ཁ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཚུལ་ལུས། ཚུལ་བ་པོ་སོ་སོའི་སློབ་གསོའི་ཐོན་ཁུངས། ཚུལ་རིག་
ཚིག་རྒྱན་གྱི་གཞུང་ལུགས། གསར་ཚུལ་གྱི་རྣམ་གཞག་བཅས་ཀྱི་ཐད་ནས་ལོ་རྒྱུས་ཁྲོད་ཀྱི་ཚུལ་རིག་
གི་གནས་བབ་དང་དེའི་ཁ་ཕྱོགས་ལ་དབྱེད་ཞིབ་བྱས་ཡོད།

བཅའ་ཆད་གཙོ་བོ། སྤྱོད་¹ ཚུལ་རིག་² གནས་བབས། མཚོན་ཐབས།

1 སྤྱོད་ཚུལ་པའི་ཐ་སྲོད་དེ་རྒྱ་དང་སོག་སོས་ཚུར་བཏགས་པ་ཚུལ་ལས། དོན་དུ་བོད་ཚུལ་པ་རང་ལ་གོ་བ་ཡིན། རྒྱལ་རབས་སྤྱོད་པ་
ལག་ལ་ཞིག་གིས། རྒྱ་ནག་ཐང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཡིག་ཚང་གསར་ཉིད་དུ། བོད་ལ་སྤྱོད་ཚུལ་འདོགས་ཤིང་། དེ་ཡང་ཞིབ་ཏུ་བཅད་བཅད་
ན་མེས་དཔོན་རྣམས་པའི་སྤྱོད་ཚུལ་ལ། འཛམ་གླིང་ས་ཁྲོན་པལ་ཆེ་བ་བཅད་པའི་ལུང་རྒྱག་པ་ལ་བརྟེན་ནས། ཆེན་པོ་བོད་ཚུལ་པ་ལྟེན་སྦྲེལ་
བསྐྱར་བྱེད་དོན་བསྐྱར་གྱིས་ཀྱི་སྤྱོད་ཚུལ་བཏགས་པ་ཡིན་ཏེ། གནའ་བོའི་དོ་དུང་རོས་སུ་ཏུ་རྟོད་ཚུལ་བྱིས་ཡོད་པ་འདིས་ཤེས་ནུས་
ཤིང་། དུས་ཤུལ་རྒྱ་སྐད་རིས་གྱིས་རྒྱ་ཆགས་སྟེ་སྤྱོད་ཚུལ་པར་འགྲུར་བ་དང་། སྐད་སློབ་དེ་རིས་པར་བཞེན་Tibetཞེས་དབྱེད་ཡིག་
ཐོག་གི་འཛམ་གླིང་སྤྱོད་ཚུལ་པའི་བོད་ཀྱི་མིང་དུ་ཆགས་པ་ཞིག་ཡིན། འདི་ནི་བོད་མངའ་བདེ་དང་པའི་སྐབས་ཀྱི་ཆེན་པོ་བོད་ཚུལ་པ་རྒྱ་སྐད་ཐོག་
རྒྱ་ཆགས་པ་ལས་བྱུང་བའི་བོད་ཀྱི་མིང་དུ་རོས་འཛིན་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན།

2 ཚུལ་རིག་གི་གོ་དོན། མཐོང་ཐོས་བྲན་སྤྱོད་འཚོ་བའི་མངར་སྤྱོད་དག་སློབ་སྦྱོར་ཚུལ་གྱིས་འདོར་ལེན་ལེགས་སྤྲིག་གིས། བོད་པའི་
དག་གི་བཟོ་ཚུལ་ལས་ཡི་གེའི་རི་མོར་འགོད་པ་ཞིག་དེ་ཡང་སྤྱོད་ཚུལ་ཀྱི་འཚོ་བ་དང་མིའི་རིགས་ཀྱི་སློབ་སྦྱོར་ལས་བྱུང་བའི་སྤྱོད་ཚུལ་དག་
བཟོ་ལས་ཡི་གེའི་རི་མོར་བཀོད་པ་ཞིག་ལ་ཟེར།

གྲེང་གཞི།

སྤྱིར་སྤྱོད་ཚུལ་རིག་ལོ་རྒྱུ་ལེས་པའི་རིག་ཚན་འདི་ནི་འཛམ་གླིང་འདིར་དར་བ་ཆེས་སྤོ་ལོས་
 ཡིན་པར་མ་དོན། འདི་ནི་འདས་ཟེན་པའི་མི་རིགས་ཀྱི་བསམ་སློབ་བྱས་འབྲས་མཐའ་དག་གྲེང་སློང་
 བྱེད་སྤྱད་ཀྱི་རིག་ཚན་ཚུལ་རིག་ཞིག་ཡིན། དེས་ན་ང་ཚོས་ཚུལ་རིག་གྲེང་པའི་སྤྱི་ཅུལ་དང་སྤྱི་ཅུལ་
 ཀྱི་བདེན་པ་འཚོལ་ཐབས། དེ་བཞིན་སྤྱི་ཚོགས་དང་། ཆབ་སྲིད། ཀྱུན་སྡོད། མཚན་ཉིད་རིག་པའི་མ་
 ལག་ལའང་གཉིང་ཟབ་པའི་ཞིབ་འཇུག་དང་ཤེས་རྟོགས་ཀྱིས་གདེང་འཛོག་བྱས་ཡོད། དེ་བཞིན་འགོ་
 བམིའི་རིགས་ཀྱི་ནང་བསམ་སློབ་ཤེས་རིག་དར་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཚུ་རྒྱུན་རིང་མོར་གཞིགས་ན། ང་ཚོ་
 ཁ་བ་རེ་བའི་མི་རིགས་འདི་ལའང་དུས་ཀྱི་ཆ་ནས་བསམ་ན་མི་ལོ་བཞི་ཉོད་ངམ་ལྔ་ཉོད་ཡན་ཚེད་ནས་
 ཤེས་རིག་དར་འགོ་རྒྱུས་པའི་ལོ་རྒྱུས་མཆིས་པ་དེ་གསར་ཉེད་ཀྱི་གནའ་རྫས་དག་ལས་ཚོད་དཔག་
 བྱེད་ཐུབ། འདི་ལྟ་བུའི་དུས་ལུན་རིང་བའི་ལོ་རྒྱུས་འདི་ནི་འཛམ་གླིང་གི་གནའ་བོའི་ཤེས་རིག་དར་ཞིང་
 རྒྱུས་པའི་མི་རིགས་གཞན་དག་དང་བསྟུར་ན་རྟོགས་སྒྲ་བར་སེམས། སློས་སུ་མི་རིགས་ཀྱི་ཤེས་རིག་
 བསམ་སློབ་སོགས་དར་རྒྱས་བྱུང་བའི་འབེལ་རིམ་དང་རྒྱ་ཚད་ཀྱི་ཐད་ནས་བལྟས་ན། བོད་གནའ་བོའི་མི་
 རིགས་གཞན་དག་དང་འབྲ་བར་འབེལ་རྒྱས་ཆེན་པོ་བྱུང་ཞིང་། ལྷག་པར་གནའ་བོའི་བོད་རང་ལ་མཚོན་
 བ་སྤྱོད་བཅན་རྒྱལ་དུས་སྐབས་ནང་སློས་སུ་ཚོས་རྒྱལ་སྲོང་བཅན་དང་ཁྱི་སྲོང་གི་སྐབས་སུ་ཉ་ཅང་
 དར་བའི་སྐང་ཡིན་པ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དངོས་ཤུགས་གང་རུང་ནས་རྟོགས་སུ་བ་ཞིག་ཡིན། དེས་ན། བོད་
 ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁོད་ཚུལ་རིག་གི་གནས་བབ་དང་དེའི་ཁ་ཕྱོགས་ལ་དབྱེ་ཞིབ་ཀྱི་སློབ་དུས་མཚམས་མི་
 འདྲ་བ་ཁག་ཅིག་རེ་རེ་བཞིན་གཤམ་དུ་འབྲི་བར་བྱའོ། །

༡༡ རྒྱལ་མཐོན་དུས་སྐབས³ཀྱི་སྤྱོད་ཚུལ་རིག་གི་གནས་བབ།

སྐབས་དེའི་དུས་ཀྱི་སྤྱོད་ཚུལ་རིག་གི་ཁ་ཕྱོགས་དང་གདོད་མའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་སྤྱོད་ཚུལ་
 རིག་གི་གནས་བབ་གཉིས་ཀྱི་ཁྲུང་བར་ནི་མི་དང་རང་བྱུང་ཁམས་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་དང་། མི་དང་མིའི་

3 རྒྱལ་མཐོན་བཅུ་གཉིས་དང་། སིལ་མ་བཞི་བཅུའི་དུས་རབས། བོད་ཀྱི་ཡིག་ཚང་ནང་གསལ།

དབར་གྱི་འབྲེལ་བ། དེ་བཞིན་མི་དང་སྤྱི་ཚོགས་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ་དང་བཞིན་སོགས་ལ་དབྱེ་ཞིབ་དང་
 ཟབ་འཇུག་གི་ས་ཡོན་ཚུན་བར་གྱི་ཁྱད་པར་བའི་དང་བཞིན་དང་ཐུན་མོང་བའི་རྣམ་གཞག་དོས་འཛིན་
 དང་ཤེས་རྟོགས་ཀྱིས་དང་ཉིད་དང་དང་བྱུང་ཁམས་ལ་ཡང་དག་པའི་བསྐྱུར་བཀོད་དང་འཇུག་ས་བསྐྱུན་
 གྱེད་རྒྱ་དེར་དེས། འོན་ཀྱང་སྐབས་དེ་དུས་ཀྱི་ཞིབ་འཇུག་གི་བྱ་ཐབས་ནི་ཚོད་དཔག་གི་རིམ་པ་ཁོ་
 བར་རྒྱག་ཡོད། ༡ **བརྗོད་གཞི།** དང་བྱུང་ཁམས་ཀྱི་སྤྱི་དངོས་དང་སོག་ཆགས་འབྱུང་ཁམས་ལ་སོགས་
 པ་མཐའ་དག་གི་ཚོས་ཉིད་དང་། དང་བཞིན། རྣམ་པ། གྱེད་ལས། དབྱེ་བ། འབྱུང་ཁུངས་ལ་སོགས་
 ཞིབ་བརྗོད་དང་དོས་འཛིན། དོགས་འདྲིའི་དང་བཞིན་དང་དེ་དག་གི་ཡིད་དུ་འཐད་པའི་མཛེས་སྤྱིག་
 ལ་སོགས་པ་མངོན་པར་མཚོན་པ་ཞིག་དང་། ༢ **བརྗོད་བྱེད།** ཚིགས་སྤྱི་བཅད་པ་དང་མ་བཅད་པ་ཅི་
 རིགས་སྤྱི་གནས་པ་འབྲི་སོལ་དང། ཚིགས་སྤྱི་བཅད་པ་ལ་ཡང་རྒྱུ་ལ་སྤོམས་པ་དང་མཉམ་པ་གཉིས་
 ཆ་ཅན། ཚིག་རྒྱུ་བཞི་མཉམ་ཤོ་ལོ་ག་རུ་དེས་པ་དང་མ་དེས་པ་ཅི་རིགས་སྤྱི་སྤྱང། དབྱུངས་འགྱུར་
 ཀྱི་ཆ་ནས་ཡི་གེ་ཆ་ཡ་ཅན་དང། སྤྱི་གདངས་དྲག་པོ་དྲག་པ། ཞན་པ་ཞན་པར་སྤོར་བ་སོགས་ཤས་
 ཆེ་བ་འབྲི་སོལ་ཡོད། ༣ **བརྗོད་རིམ།** ཚོམ་པ་ཤིའི་ཤེས་རྟོགས་དང། ལུག་བསམ་གྱི་སྤྱི་དོན་དེ་ཉིད་
 སེམས་གཉེན་ནས་འགྱུ་ཞིང་འཇུག་པའི་ཚུགས་མི་ཐུབ་པ་དང་གོམ་མི་ཐུབ་པ་ལྟ་བུའི་བརྗོད་དུ་མེད་
 པའི་ཚོར་འདུ། རྟོག་འཆར་གྱི་གོམ་བསྐྱོད་གཅིག་ཏུ་བསྐྱེལ་ཏེ་ཚིག་དོན་དང་བརྗོད་རིམ་མཚོན་ཐབས་
 ཀྱི་སྤོན་དང་བྲལ་བ་དང། རོ་མཚར་ཆེ་བའི་ཆད་མཐོའི་སྤྱིང་བསྐྱུས་ཀྱི་ཐབས་འབྲུལ་ཆེ་བའི་བརྗོད་རིམ་
 ཅན། དེའི་མཚོན་ཐབས་ནི། དང་བཞིན་བྱང་པོར་བརྗོད་པ་ཅན་དང། དངོས་པོ་གཞན་དང་རྣམ་པ་གཞན་
 བསྐྱོར་ནས་བརྗོད་པ། དཔེར་ན། དཔེ་རྒྱན་དང་འགོག་རྒྱན། གཞུགས་རྒྱན། བསྐྱུས་བརྗོད་སོགས་གཙོ་
 པོར་བྱས་པ་ཤས་ཆེ། ༤ **ཚོམ་སྤྱི་རྣམ་པ།** ལྷ་དང། འགས་འགྲེད། གཏམ་རྒྱུད། ལྷ་སྤྱིད། ལྷེ་ལྷ་
 བཅས་ཀྱི་རྣམ་པར་བྱུང་ཅིང། ཚོམ་པ་ཤིའི་དབྱུང་ཁག་ཀྱང། སྐབས་དེ་དུས་ཀྱི་བསམ་སྤོབ་དག་གཙོ་
 པོར་ཆགས་ཤིང། ཚོས་ལུགས་མི་སྤྱི་དང་མང་ཚོགས་དབྱུས་མའི་དབྱུང་ཁག་ཅིག་ཏུ་དེས་པ་སོལ་སྤྱི་
 འདོད། ༥ **བརྗོད་ཚོས།** དཔེར་ན། སྤྱིད་པ་ཆགས་སྤྱི། སྤྱིད་པའི་བ་རྒྱུང་བ་འཁུལ་སྤྱི། མ་སང་གི་སྤྱིད།
 མཚེལ་པའི་སྤྱིད། བས་ཀྱི་ས་པོན་བྱུང་བ། བྱང་སྐར་སྤྱི་བུན་ཀྱི་སྤྱིད། ཨ་ཆགས་ཆགས་ལ་ཆགས་

དགུ། ལ་མཚར་མཚར་ལ་མཚར་དགུ། སྲིད་པའི་མཚན་རྗོངས་ལ་འཕངས་པ་ལ་སོཌ་འབྲི་སྲོལ་ཡོད་པ།

ཁ། བཅན་པོའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་སྤྱོད་ཚུལ་རིག་གི་ཁ་ཕྱོགས།

སྤྱིར་སྤྱོད་བཅན་རྒྱལ་དུས་སྐབས་ཀྱི་དར་རྒྱས་ཀྱང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཤེས་རིག་འདི་དག་གི་ཐང་
ནས་བསམ་གཞིགས་བྱེད་དགོས་ཤིང་། ཤེས་རིག་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཚོས་ཉིད་ལ་གཞིགས་ན། དེ་སྐབས་
ཀྱི་ཤེས་རིག་གམ་ཚོམ་རིག་ཡོད་ཚད་ཀྱི་འབྲུང་ཅུངས་གཞི་གཙོ་ནི་མིར་རག་ལས་ཤིང་། མིའི་བསམ་
གཞིགས་ཀྱི་རྒྱས་པ་དང་གསར་གཏོད་ཀྱི་རྒྱས་པ། མིའི་ཕྱིས་ཐང་དང་བསམ་སློའི་ཕྱིས་ཐང་ལ་སོགས་
ལས་བྱུང་བར་མདོན་ཞིང་། མདོར་ན། སྤྱོད་དུས་སྐབས་སུ་ཤེས་རིག་དང་ཚོམ་རིག་དར་མ་དར་ནི།
ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བོ་དབྱེན་པའི་ཤེས་རིག་དང་ཚོམ་རིག་དར་བའི་གནའ་བོའི་མི་རིགས་དང་རྒྱལ་ཁབ་
ཀྱི་ཁྲད་ཚོས་ནི་པལ་ཆེར་འདི་འདྲ་སྟེ། ཤོང་ཁྲེད་ཀྱི་ལྷོ་བ་ཡིན་ཞིང་སྤྱི་གསོལ་གྱིས་རྒྱགས་པའི་རྒྱལ་
ཁབ་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དབང་ཆ་ལྡན་ཞིང་། ཁལ་རིགས་སོགས་བསྐྱེད་བྱེད་པའི་སྲོལ་ཆགས་པ་དང་། དེ་
བཞིན་ཡི་གེ་ལྡན་ཞིང་སྤྱི་ཚོགས་ལ་མཐོ་དམན་རབ་འབྲིང་གི་ཁྲད་ལྗེས་ཤིང་། བཅོ་སྐྱོན་གྱི་ཕྱང་བོ་ཆེན་
པོ་དུ་མ་འཛོམས་ནས། ཆེད་གཉེར་ཚོར་བའི་སྤྱི་ཚོགས་པ་དང་ཆེད་ལས་ཅན་གྱི་སྤྱི་ཅུལ་མཁན་དང་
ཚན་རིག་མཁན་སོགས་འཛོམས་ཡོད།⁴ ཅེས་སྤྱི་སྲོལ་ཡང་དག་མཚན་ཡོད་པར་ཞིབ་ཏུ་གཞིགས་ན།
ར་ཚོའི་སྤྱོད་བཅན་རྒྱལ་དུས་སྐབས་ནི་སྐབས་དེའི་འཛམ་གླིང་གི་གནའ་བོའི་ཤེས་རིག་དར་བའི་མི་
རིགས་གཞན་དག་དང་བསྐྱར་ན། ལྷོ་ས་བཅས་ཀྱིས་རྩེ་རྗེས་སུ་ལྷུས་ཡོད་ནའང་། ཚོམ་རིག་དར་བའི་
ཁྲད་ཚོས་སམ་ཁྲད་ཉགས་འདི་དག་ནི་པལ་ཆེར་སྤྱོད་དུས་སྐབས་སུ་འང་འཛོམས་ཡོད་པ། དེ་འང་
གཙོ་བོ་མིའི་བསམ་གཞིགས་ཀྱི་རྒྱས་པ་དང་གསར་གཏོད་ཀྱི་རྒྱས་པ་སྟེ། མིའི་མ་སྤྱད་རྒྱས་པའི་སྲོན་
འགྲོའི་ཆ་རྒྱུན་གང་ལེགས་ཤིག་དང་འབྲེལ་ནས། རིག་གནས་སྤྱི་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་པ་དང་འཕེལ་བྱུང་
ཞིང་། རང་བྱུང་ཁམས་ལ་ངེས་ཤེས་གསལ་པོར་རྟེན་ཡོད། དེ་ཡང་སྐབས་དེའི་མིའི་བསམ་སློའི་རྒྱས་
པ་ལས་བྱུང་ཞིང་། མདོར་ན་མི་བན་རྒྱུན་སྐྱད་ཆའི་འག་དང་ཚིག་རྒྱག་འདེབས་པ་སོཌ་ལས་ཚོམ་རིག་

4 གྲུང་གོ་བོད་ཀྱི་དྲ་བ། www.tibet3.cn 2017-06-15 ལྷོ་རྒྱལ་མི་རིགས་སློབ་ཆེན། རྫོགས་པ། 1929

གི་འཕེལ་རིམ་དང་དར་འགོ་ཚུགས་པ་ཙམ་མ་ཟེན་རིག་གནས་སྤྱིར་སྟོབས་རྒྱན་མེད་པ་ཞིག་ལྷན་ཡོད།
 དུས་སྐབས་དེ་དང་དེའི་དུས་ཀྱི་མིའི་བསམ་སྒྲུབ་ཀྱི་འཕེལ་བའི་འཕྲོད་འཕྲུག་གི་འཕེལ་བའི་འཕྲོད་འཕྲུག་གི་
 དར་རྒྱས་ཡང་དེའི་སྟོབས་ལས་ལྷན་པ་སོའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་བརྒྱུར་འགྲོམ་དང་བརྒྱུན་ལས་དར་འཕེལ་
 ལྷན་ཡོད་པ་གསལ་བོར་མངོན། ༡ **སྐབས་འདིའི་རྩོམ་རིག་གི་ཁ་ཕྱོགས་ནི།** སྐབས་དེའི་དུས་སུ་གི་
 དབྱ་ལ་ཕྱོལ་དུང་དང་། མི་ཚོས་དང་ཀྱུན་སྲོད་སྲུང་སྲོད། ལེགས་པར་གཟེངས་སུ་བསྟོད་པ། དཔལ་སྲོད་
 ལ་སུན་འབྲིན་པ། མཐུན་ལམ་དང་ཆེག་སྒྲིལ་གི་རང་བཞིན་ལ་བརྟུན་དུ་གཏོང་བའི་འགོག་སྲུང་གི་རང་
 བཞིན་ཅན་ཞིག་ཏུ་ངེས་པ་ཞིག་ལ་རྩོམ་རིག་གི་ཁ་ཕྱོགས་ཟེར་བ་དང་། དེ་ལྟ་བུའི་རྩོམ་རིག་གི་བརྗོད་
 གཞི་ལའང་སྐབས་དེའི་དུས་ཀྱི་རྒྱལ་སྐོན་པན་ཚུན་གི་འགལ་འབྲེལ་དང་། དམག་འཐབ་གཉེན་བསུ་
 བ། དབྱ་འདུལ་བ། རིག་ཅུལ་བསྐྱར་བ། དེ་བཞིན་རིགས་དང་ལུལ། བྱ་བའི་ཆེ་བ། རང་བྱུང་ཁམས་
 དང་ལུལ་གི་མཛེས་སྟོང་ས། དགག་རྒྱག་དང་མནའ་གན་འཛོགས་པ་དང་། བྱས་རྗེས་དོམ་པ་སོགས་རང་
 བཞིན་ཅན་དུ་ངེས་པ་རྣམས་སུ་སྟོད་རྩོམ་རིག་གི་བརྗོད་གཞིར་འདོད་པ། ༢ **རྗོད་བྱེད་ནི།** ཆིག་གི་རྐང་
 བས་བཅད་པ་དང་མ་བཅད་པ། ཆིག་ལྷག་ཅི་རིགས་ཅན་དང་། རྐང་པ་ཆིགས་སུ་བཅད་པ་ལའང་ཆེག་
 བྲིམ་སྟོམས་མིན་ཅི་རིགས་ཅན། རྐང་པ་བཅད་པ་ལའང་ཤོ་ལོ་ཀ་རུ་ངེས་པ་ཅི་རིགས་དང་། དེ་ཡང་
 ཆེག་བྲིམ་བྱུག་མ་ཁུབ་ཆེ་ཞིང་། བརྒྱད་པ་ཡན་མེད་པར་སྤྱང་། འོན་གསལ་དང་བརྗོད་བའི་བའི་རྗོད་
 ཆིག་ཐད་ཀར་བ་དང་། སྟོན་ཆ་ཆེ་བ་ཅན། བཅས་ལས་གཞུང་ཆིག་དང་མངོན་བརྗོད་རྣམས་ལྟོ། དེ་ལ་
 ཕྱིའི་བད་སྐད་ཀྱི་འུགས་ཀྱིན་གཏན་ནས་མེད། འོན་ཀྱང་ཡི་གེ་ཆ་ཅན་དང་ཡ་ཆིག་སྐོར་ཅན་དང་། དེ་
 བཞིན་ཡི་གེའི་སྐྱ་གདངས་དབྱ་ན་དབྱ་པར་འཇུར་བ། ཞན་ན་ཞན་པར་འཇུར་བ་སོའི་བསྐོར་བ་འུགས་
 ཆེ། མགུར་ཆིག་དེ་དག་ལ་བཀས་བཅད་ཀྱི་དུས་རིམ་མ་འདྲ་བའི་སྐྱ་གཞུག་གི་བད་གསར་རྟིང་གི་ཁྱད་
 བར་ཡང་ལྟོན་ཡོད། ༣ **རྩོམ་རིག་གི་བརྗོད་རིམ་གི་མཚོན་དོན།** མཐའ་དང་དབུས། ཕྱོགས་དང་རྒྱར་
 ལྟ་བུ་སྐྱ་མང་དང་སྐོར་ཀྱུན་ནས་ལྟོག་བྱེད་པ་ལྟ་བུ་ལ་ཡིན་པར་ཕྱོགས་སྐྱེ་གཅིག་གི་འགག་ཅའི་ལྟེ་བ་རུ་
 འཐམས་སྟེ་ཆེས་གཟབ་ནན་རང་བཞིན་གིས་ཟབ་འཇུག་རིམ་པར་བརྩམས་ཏེ་ཚུར་སྤྱང་དང་རང་རྟོགས།
 ཚོར་སྤྱང་ལས་འཆར་ཡན་གི་རྟོག་རིམ་མཚོན་བོར་འཕྱར་བསྟོད་བྱས་ཏེ་འཐམས་སྟོན་ལ་ཆས་པའི་རིམ་

པ་ཅན་ཞིག་དང་། དུས་སྐབས་དེའི་ཚོམ་རིག་གི་མཚོན་ཐབས་དེ་ཡང་རང་བཞིན་བརྗོད་པ་དང་། དཔེ་
 རྒྱུ། གཞུགས་རྒྱུ། བཟུང་བརྗོད། སྐྱོ་རྒྱུ། ལུལ་བྱུང་དང་རབ་རྟོག་རྒྱུ་སོགས་བཞོལ་ཤུགས་ཆེ་
 ཞིང་། དངོས་ལུལ་འགྲུལ་བསྐྱོད་ཅན་དེ་རྟོག་ལུལ་གཞུགས་རྣམས་རང་བཞིན་ཅན་ཏུ་བསྐྱོད་པ་ཞིག་ཏུ་
 གྲུབ་ཡོད། སྤྱི་ཚུལ་ཚོམ་རིག་དེའི་མཚོན་དཔེ་ནི། རི་ཚུ་དང་ཉི་ཟླ། འདབ་ཆགས་དང་རི་སྐྱེས་སོགས་
 སྐད་ཀར་བ་དེ་དག་དང་། དེ་དག་གི་ཚོས་ཉིད་དམ་གཤིས་ལུགས་མེ་བཞིན་པར་སྦྱར་བ་ལས་དང་སང་
 ལྟར་ཚོས་ཉིད་ལས་ལྡོག་པའི་མཚོན་བྱ་དང་། མཚོན་བྱེད་ལ་སོགས་པའི་འབྲེལ་བ་གསལ་བ་ལེད་སྦྱར་
 མེད་པར་བསྐྱབས། ཚོམ་ལུས་ཀྱི་རྣམས་པར། མགྱུར་དང་ཕོ་ཚིག་སྤེལ། མོ་ཚིག་གཏམ་དཔེ། གཏམ་
 རྒྱུད། རྒྱུད། རྒྱ་ཤུགས། སྟོང་དག ལ་སོགས་པ་མཆིས། ཚོམ་པ་པོའི་དབྱེད་ཁག་གྱུང་བྱི་ལུལ་ནས་ཚོམ་
 རིག་ལ་སྐོབ་སྐྱོད་ཐོབ་མཁན་དང་། ཕྱིའི་ཚོས་ལུགས་མི་སྣ། ལྷ་ཅལ་མི་སྣ། རང་ལུལ་ནས་སྐོབ་སྐྱོད་
 ཐོབ་མཁན། སྤིད་དོན་དང་ཚོས་ལུགས་མི་སྣས་གཙོ་བོར་གྲུབ་ཡོད། གྲགས་ཅན་བཅས་ཚོས་ཁག་
 ཅིག་བཅུན་པ་དཔལ་དབྱེད་ཀྱིས་མཛད་པའི་གཅེས་པ་བསྐྱུས་པའི་འཕྲིན་ཡིག་དང་བཀའ་སངས་སོའ་
 དང་། རྒྱད་པར་འཕགས་བརྟོད། ལྷ་ལས་ལུལ་བྱུང་། སྐྱེས་རབས་སོ་བཞི་བ། ཤེས་རབ་བརྒྱ་བ། སྐྱེ་བོ་
 གསོ་ཐེགས། ཤེས་རབ་སྤོང་བ། མདོ་མཛད་སྐྱེས། ལྷ་མ་ཡ་ཤེད་གཏམ་རྒྱུད་སོའ་བསྐྱུར་ཚོམ་གྲགས་
 ཆེ་བ་དཔེ་དང་བཅས་བྱུང་ཡོད།

ག བོད་སིལ་བུའི་དུས་སྐབས་⁵ཀྱི་སྤྱི་ཚུལ་ཚོམ་རིག་གི་གནས་བབས།

སྐབས་དེའི་དུས་ཀྱི་ཚོམ་རིག་གི་ཁ་ཕྱོགས་ནི། མིའི་རང་བཞིན་གྱི་གཤིས་ལུགས་སམ་ཡང་དག་
 པའི་དཔལ་ཡོན་སྤུང་སྤོང་། ཚོས་ཉིད་ལ་རྣམས་པར་དབྱོད་པའི་ཤེས་རབ་བསྐྱེད་པ། ཡང་དག་པའི་ལྷ་བའི་
 དེས་ཤེས་འཛོད་སྤུང་། དེས་འབྱུང་གི་སེམས་པ། གཞན་གཅེས་ཀྱི་སྐོབས་པ་དང་ལུས་པའི་རང་བཞིན་
 སྤུང་བརྟོན་གོང་འཕེལ་གཏོང་རྒྱ་གཙོ་བོར་བསྐྱེད་པ་ཞིག་ཏུ་དེས། ༡ བརྗོད་གཞི། ཤེས་ཡོན་གྱི་གལ་ཆེའི་

5 བོད་རྒྱལ་མཐུན་དཔེ་སྐབས་༤༣༦།༤༧༡སྤུས་གཉིས་མངའ་རིས་ལ་མ་འཆམས་པར་འཁོན་ཚོད་བྱུང་ནས་ཕྱི་ལོ་༢༠༠༩མ་འཁུ་མི་
 ལོ་༣༧འི་དོན་ལྷན་མདོ་སྤོང་སྤྱད་དང་དབྱུས་གཙོ་བོར་བཅས་པ་སིལ་བུའི་འཛོད་ཏེ་བོད་ཁམས་ཉམས་རྒྱུད་མེ་ཆེར་གྱུར་བའི་དུས་སྐབས།

རང་བཞིན། མི་གཤེས་ཀྱི་གནད་དོན། མངེས་ཚོས་དང་ཕྱི་རྒྱལ་རང་བཞིན་ལ་རོ་གྲོ་ལ། མི་ཚོས་ཀྱི་རྣམ་
 གཞག་ལྟ་ཚོས་ཀྱི་སྤང་བྲང་། རང་བྱུང་ཁམས་ཀྱི་མངེས་སྤྲུག་ལུགས་མ་རྒྱུན་ཤར་བཞག་གི་ཁྲིམས་གཞི།
 དངོས་པོའི་རིན་ཐང་དང་འཆི་བ་མི་རྟག་པ་བཅས་ལས་ལྷུབ་བ་ཞིག་ཏུ་སྤྲང་། **༡ ཚུམ་རིག་གི་རྫོང་གྲེང་**
རྣམ་གཞག། ཆིག་གི་རྐང་བ་བཅད་པའི་ཚུམ་རིག་དར་བ་ཤུགས་ཆེ་ཞིང་། ལེགས་བཤད་ལ་ཆིག་རྐང་
 བདུན་མ་དང་མགུར་ཆིག་ལ་ཆེག་ཁྲིམ་དགུ་མ་ཡན་མེད་པར་སྤྲང་། བསྐྱུགས་ཆིག་ལ་ཆིག་ཁྲིམ་དགུ་
 མ་ནས་བཅུ་གཅིག་བར། བཅུ་དགུ་པ་ཡན་མེད། མགུར་ཆིག་ལ་ཡ་ཆའི་སྤེལ་སྤྱོད་སྤར་སྤྲང་ཤུགས་
 ཆེ། བརྫོང་ཆིག་ལ་འང་གཞུང་ཤུགས་དང་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་ཆིག་དང་། སྤེལ་སྤྱོད་དང་མངོན་བརྫོང་ཏུ་
 བྱས་པའང་ཡོད་པར་སེམས། **༢ བརྫོང་རིམ།** ཚུམ་པ་པོའི་ཤེས་རྟོགས་དང་ལྟ་བུ་ལ། ཤུགས་བསམ་
 ཀྱི་བསམ་གཞིགས་ཁོད་དངོས་ལུལ་གང་ཞིག་གི་རིན་ཐང་། རང་བཞིན་ཟབ་འཇུག་གིས་སྤྲང་ཡང་
 རང་ཉིད་ཀྱི་ཤུགས་དྲག་པོའི་ཚོར་འདུའི་གོ་རིམ་ཀྱི་སློང་ཏུ་དེ་ཉིད་ཀྱི་གཞི་ཚའི་ལྷུབ་རིམ་དང་། འཕེལ་
 རྟོགས་ལྟར་གཟུགས་རྣམ་འབྱུང་ཏུ་དོད་ཅིང་མཐིན་དབྱངས་ཀྱི་པ་རྒྱབས་དང་མཉམ་ཏུ་འབྱུང་ཞིང་
 འཕྲོ་བའི་རང་རྒྱལ་ཏུ་མཚོན་པར་བྱས་ཡོད། **༣ ཚུམ་རིག་དེ་དག་གི་མཚོན་ཐབས།** རྒྱ་གར་སྟུང་དག་
 མེ་ལོང་མ་ལས། རང་བཞིན་བརྫོང་པའི་རྒྱན་དང་། དཔེ་རྒྱལ། གཟུགས་རྒྱལ། རྒྱར་རྒྱལ། ལུས་བྱུང་རྒྱལ།
 གཤམ་ཆིག་གི་རྒྱལ། ཆིག་རྒྱལ་སོགས་ལས་བརྒྱལ་མེད་པར་སྟུམ། **༤ ཚུམ་ལུས་ཀྱི་རྣམ་པ།** བརྫོང་ཆིག་
 ལེགས་བཤད། མགུར། རྟོགས་བརྫོང། ཆིག་ལྷུག་རྣམ་ཐར། གཏམ་རྒྱུད། སྤྱིངས་ཡིག་གཤམ་ཆིག་སོར་
 དང་། ཚུམ་པ་པོའི་དབྱང་ཁག་གི། འཕགས་ལུལ་ཀྱི་སྟུང་དག་མེ་ལོང་མ་དང་དབྱངས་ཅན་མགུལ་རྒྱལ།
 གཞུང་རང་རྟོག་ནས་སྤོབ་སྤོང་ཐོན་མཁལ། སྟོན་འབྱུང་ཀྱི་ཚུམ་རིག་བསྟན་བཅོས་རྟོགས་ཞིབ་དང་
 ལྷན་ལ། དམངས་ཁོད་ཀྱི་ཚུམ་རིག་གི་སྤོང་གོམས་ཆེ་ཅམ་ཡོད་པ་བཅས་ལས་ལྷུབ་ཡོད། **༥ བརྒྱམས་**
ཚོས་ལྷགས་ཅན་ཁག་ཅིག། རོལ་པོའི་བསྟན་བཅོས་དང་། མངོན་བརྫོང་གསལ་བར་བརྫོང་བ་ཆིག་གི་
 གཏེར། རྗེ་བཅུན་མི་ལའི་མགུར། ས་སྤྱུ་ལེགས་བཤད། འཕྲོམ་སྟོན་པའི་རྫོང་བརྫོང་སུམ་ཅུ་ལ། བག་ཚོ་
 ལོ་རྒྱུ་པའི་བརྫོང་པ་བརྒྱད་ཅུ་ལ། ལོ་རྒྱུས་ལྟ་སྤྱད་གི་སྟུང་དག་རིང་ལོ་སྤྱིང་གེ་སར་ཀྱི་སྤྱད། ས་ཆེན་ཀུན་
 སྤྱིང་གི་ལྷ་ཡིག་ཆིག་ལྷུག་ལ། ས་བཏ་ཀྱི་བདེ་བར་གཤེགས་པའི་ཤུགས་རྗེ་ལ་བསྐྱུལ་བའི་སྟུང་ཚོལ། ས་

པཎ་གྱི་པོད་གྱི་བཅའ་སྤྱོད་མཐོ་མ་ཡིན་པར་གྲགས་པའི་གཞུགས་གྱི་ཉི་མ། ༧ བསྐྱར་ཚོམ་གྲགས་
ཅན་གྱི་དཔེ་མཚོ་ན། ལོ་ཆེན་རིན་ཆེན་བཟང་པོས་བསྐྱར་པའི་ཁྲུ་གསེར་མདོག་གི་རྟོགས་བརྗོད། རྒྱ་
གར་སྐྱེད་དག་མེ་ལོང་མ་ཕྱེད་བསྐྱར། སྤེལ་སྦྱོར་མེ་རྟོག་ཚུན་པོ། འག་ཚོ་ལོ་རྒྱ་བའི་མ་ག་རྩ་བཟང་མོའི་
རྟོགས་བརྗོད་ལ་སོགས་མཆིས།

༨། ཚོམ་སྲིད་བྱུང་འབྲེལ་དུས་སྐབས་གྱི་ཐུ་རྫོང་ཚོམ་རིག་གི་གནས་བབ།

དུས་སྐབས་དེའི་ཚོམ་རིག་གི་ཁ་ཕྱོགས་ནི། འདུ་པ་སངས་རྒྱལ་པའི་ལྷ་བྱུང་གཞི་ལ་བཞག་ནས་
བརྗོད་པ་ཤོས་ཆེ། ལྷ་བ་རྟེན་འབྱུང་བ་རྣམ་གཞག་སྐོར་དང། སྦྱོང་བ་ཀུན་ནས་ཞི་བ། ཚོམ་ཉིད་རྣམ་པར་
འབྲེད་པའི་ཤེས་རབ་ལས་མི་ཚོས་ཀུན་སྦྱོང་གྱི་སྤང་གཞི་འཇུགས་པ། བདག་ལས་གཞན་དུ་སེམས་
པའི་སྦྱང་རྩེ། ཀུན་ནས་ཚོག་ཤེས་པ། བཟོད་པ་དང་ལྡན་པའི་གནས་ལུགས། ཡང་དག་པའི་བདེན་པ་
ལ་བརྟེན་ནས་སྦྱི་ཚོགས་དེ་ཉིད་ལམ་ལོག་པ་དང། ལམ་དམན་པ་ལས་རྣམ་པར་འབྲེན་པའི་ཡང་དག་
པའི་ལེགས་བྱུང་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་འཇུགས་བསྐྱེད་དང་འབེལ་རྒྱས་སུ་གཏོང་རྒྱ་དེར་ངེས། ༡ དུས་
སྐབས་དེའི་ཚོམ་རིག་གི་བརྗོད་གཞི། དད་པ་དང་ཡིད་ཆེས་གཞི་ལ་བྱས་པ། དེས་བྱུང་གི་བསམ་པ་
གཞི་ལ་བྱས་པ། བྱང་རྒྱུ་གྱི་སེམས་གཞི་ལ་བྱས་པ། ཡང་དག་པའི་ལྷ་བ་གཞི་ལ་བྱས་པ། མི་ཚོས་
གྱི་རྣམ་གཞག་གཞི་ལ་བྱས་པ། ཀུན་སྦྱོང་གྱི་རྣམ་གཞག་གཞི་ལ་བྱས་པ། འདོད་པའི་བཅེ་དུང་གཞི་ལ་
བྱས་པ། ཚབ་སྲིད་ཐོག་གི་འཐབ་ཚོད་གཞི་ལ་བྱས་པ། ལོ་རྒྱུས་གྱི་བྱུང་བ་གཞི་ལ་བྱས་པ། ལྷ་ཚོས་
དང་མི་ཚོས་གྱི་སྤང་སྤང་གཞི་ལ་བྱས་པ། དགེ་བ་བཅུ་ལ་བསམ་པའི་ཚོམ་གཞི་ལ་བྱས་པ་སོགས་མང་དུ་
ཡོད་པར་མདོན། ༢ རྫོང་བྱེད། ལོ་མོའི་སྐྱེ་ལགས་འདེབས་པའི་ཚིགས་བཅད་དང་ཚིག་ལྷག་སྤེལ་མ་
གསུམ་གྱི་ཚོམ་ལུས་སོ་སོར་རང་རྐང་སྐབ་པ་ཞིག་ཏུ་འཕོ་འགྱུར་བྱུང་བ། ཚིགས་སུ་བཅད་པར་རྐང་
པ་བཞི་མ་ཁོ་ནར་ངེས་པ། རྫོང་ཚིག་ལ་གྲོང་སྐད་དང་པལ་སྐད་སོགས་གྱིས་མ་བསྐྱེད་པར་སྦྱི་རིག་པ་
དང་བསྐྱེད་བཅོས་གྱི་ལུགས་ཉེ་བར་མ་ཐུན་པ། དེ་བཞིན་སྤེལ་སྦྱོར་གྱི་ལུགས་དང་མ་ཐུན་པ། མདོན་
བརྗོད་ཀྱི་གཞུང་དང་ལྡན་པ། རིག་བྱེད་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་གཞུང་དང་མཚུངས་པ། མདོན་ལེགས་སྦྱར་

ལྷ་ཡི་སྐྱེད་ལ་སོགས་པའི་བརྗེད་ཀྱི་རང་བཞིན་ཅན་ལས་བསྐྱུབས། ༣ **བརྗོད་རིམ།** དཔེར་ན། ཚཱ་མ་
 པ་སོས་བསྐྱེད་པ་བཅད་བརྗེད་གསུམ་གྱི་བྱ་ཐབས་ལ་བརྟེན་ནས་ཡུན་རིང་རྒྱུན་མཐུན་དང་། གཟམ་
 བཞུགས་ཀྱིས་བསམ་གཞིགས་ལས་བརྗོད་པའི་སྐྱོབ་ཤེས་ཉིད་རང་གི་མཛེས་དབྱིངས་ཀྱི་ཕྱགས་བསམ། ལྷ་
 གྲུབ། དཔོན་པདེན་ཤེས་རྟོགས་ཀྱི་སྐོང་དུ་ཁྱིད་དེ། རང་ཉིད་ཀྱི་ཚོར་སྣང་དེ་ཡང་བརྒྱབས་རི་བཞིན་
 སྤུས་ཀྱང་བརྗོད་ཏུ་མེད་པ་དང་། བསྐྱུར་དུ་མེད་པའི་རང་གཤིས་གསོན་སོར་བྱུང་ཡོད། དེ་ཡང་རྟོག་
 པ་འཆར་ཡན་གྱི་ཚཱ་མ་ལྷ་སྐྱོགས་ཁོད་དཔོན་ཕྱུལ་དང་རྟོག་ཡུལ་དེ་ཉིད་འཚོ་བའི་མཛེས་དང་། རོ་
 བོ་དེ་ལྟར་མེད་དུ་ཆགས་ཤིང་། དེ་ཉིད་ཀྱི་བྱུང་རིམ་དང་འཕེལ་སྐྱོགས་རྣམས་སྐྱབ་མོང་རང་བཞིན་གྱི་
 རྫོས་གར་མཛོན་གསུམ་དུ་བསྐྱུར་བའི་རྣམ་པ་ཞིག་ཏུ་མངོན། ༤ **མཚོན་ཐབས་ཀྱི་རང་བཞིན།** དཔེ་
 གཞུགས། འགོག་པ། ཉིང་དེ་འཛིན། སྤུལ་རྒྱུད། རབ་བཏགས། དགའ་བ་དང་ཉམས་ལྡན། གཟེ་བེད།
 རྣམ་གཤམ་བརྗོད་པ་རྒྱ་ཆེ་བསྟོན་དོར་དང་སྐྱར་བ། རྒྱད་པར་བརྗོད་པ། གཤམ་ཆེག་ལ་སོའ་སྐྱབ་དག་མེ་
 མོང་མའི་རྒྱན་དང་རྒྱན་གསར་མ་ཡང་མང་དུ་རྒྱུང་བ་བཅས་སུ་འདོད། ༥ **ཚཱ་མ་ལྷ་ཀྱི་རྣམ་པ།** དཔེར་
 བ། བསྐྱེད་པ་ཆེན་ལྷོག་རྟོགས་བརྗོད། བསྐྱེད་བྱ་དང་སྐྱུར། གཏམ་རྒྱུད། རྫོས་གར། སྤྱིངས་ཡིག་རྣམ་ཐར།
 ལེགས་བཤད་དང་མགུར། ག་བཤད་སོགས་ཡོད། དེ་བཞིན་ཚཱ་མ་པ་པོའི་དབྱུང་ཁག་ལའང་འཕགས་
 ཡུལ་གྱི་མཁས་པ་ལས་ཁྱིད་ལྷོས་པ། རྒྱ་བོད་ཤན་སྐྱར་གྱི་གཞུང་དང་བོད་བསྐྱུར་རང་སོག་སྐོབ་སྐོར་
 མོན་མཁའ། ཚཱ་མེག་གི་བསྟན་བཅས་བོད་བསྐྱུར་མ་དང་། བོད་ཁ་བ་གངས་ཅན་རང་གི་ཚཱ་མེག་
 གི་བསྟན་བཅས། བོད་རང་གི་དམངས་ཁོད་ཚཱ་མེག་སོགས་ལ་སྐྱུར་གོམས་དང་། ལག་ལེན་ལ་
 བྱུང་བའི་རིགས་ཅན་དུ་མ་རྒྱུང་ཡོད་པ་རེད། ༦ **དེའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་གྲགས་ཅན་བཅའ་སྐྱོང་ཚཱ་མ་ལག**
 དཔེར་ན། འུ་སྟོན་རིན་ཆེན་གྲུབ་ཀྱི་ཕྱོས་འདེབས་སྤྱིང་གི་ཐུར་མ། རྫོང་ཆེན་རབ་འབྱམས་པའི་པོ་ཏུ་
 ལ་ཀུན་ཏུ་དགའ་བའི་གཏམ། བཅའ་སྐྱོང་ཚཱ་མ་ལ། རྗེ་ཚོང་ཁ་པའི་བྱུང་སེམས་རྟུག་ཏུ་དུའི་རྟོགས་
 བརྗོད། བོད་ཚཱ་མེག་རྟོགས་བརྗོད་ཚོགས། དེ་བཞིན་ཆེག་ཁྱིམ་བཅུ་དྲུག་ནས་ཉེར་གཅིག་མན་དང་།
 ག་བཤད། དབྱུངས་རེས་པ་ལ་སོགས་པའི་བྱ་དཀའ་བ། རྒྱུད་ལྡན། བསྟོན་ཆེག་ལ་སོའ་ཏ་ཅང་འཕེལ་
 རྒྱས་དང་གསར་གཏོང་གྱི་སྐོལ་ཡངས་སོར་བྱེས། མཁས་གྲུབ་རྗེས་དཔལ་ལྡན་སྐྱོབ་པ་དམ་པ་ལ་བསྟོན་

པའི་ཚིགས་སུ་བཅད་པའི་དབྱངས། ཁོང་གི་སྐབས་ནས་བོད་ཀྱི་ཚོམ་གཤེས་ལ་འབགས་ཡུལ་གྱི་ཤར་
ལྷོའི་ཚོམ་གཤེས་ལྷར་གོ་དཀའ་སྤྱི་རིགས་གཉིས་སུ་བྱེས་པ། ཁོང་ནི་རིགས་སྲ་མའི་སྲོལ་འབྱེད་
པོ་ཡང་ཡིན། དེ་ནས་ཞང་ཞུང་ཚོས་དབང་བྲགས་པའི་རྩ་མ་ཁའི་རྟོགས་བརྗོད། འདི་ནི་སྲོལ་རྒྱུན་དང་
དེང་རབས་ཀྱི་རྫོང་གཞུང་གནས་ཀྱི་ཚོམ་པ་པོ་ཡོངས་ཀྱིས་ཐུན་མོང་གིས་སྐྱུ་ཅལ་བཅམས་ཚོས་ཆེས་
ལུལ་བྱུང་ཞིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་བཞིན་ཡོད། དེ་བཞིན་ལ་གོང་ས་ལྷ་བ་ཆེན་པོའི་རྗེ་བཙུན་འངས་པའི་
དབྱངས་ཀྱི་བསྟོད་པ་ཉམ་བུ་རའི་རྒྱུད་མངས། ལ་རྒྱལ་དབང་ཁོང་ནི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཚོམ་རིག་ལོ་
རྒྱུས་ཁོང་རིག་བྱེད་གཏམ་རྒྱུད་སྲེལ་བ་མང་པོས་དང་སྐྱབས་ཚོམ་འབྲི་བ་ལ་ཁོང་ཉིད་ལྟ་བུའི་མཁའ་ཅལ་
ཡངས་པ་ཉ་ལམ་ཐོན་མྱོང་མེད་པ་ལྟ་བུ་རེད། བོད་མཁས་པ་མི་པམ་དགེ་ལེགས་རྣམས་རྒྱལ་གྱི་ལྷ་འཕྲིན་
ཡིད་ཀྱི་ངང་མོ་རྣམས་ཅེན། ཚོམ་རིག་ལ་མཁས་པ་ཁོང་ནི་དམིགས་པས་ལ་ཚིགས་བཅད་སྟེ་ཚོམ་འབྲི་
བ་ལ་སྐྱེག་པ་དང་མད་བྱུང་གི་ཉམས་འགྲུར་སུས་ཀྱང་བཏོན་མི་སྲབ་པ་ལྟ་བུའི་ཚོམ་ཅལ་ཡངས་པའི་
ཁྱད་ཚོས་རྣམས་ཡོད། དེ་ལྟར། མདོ་མཁར་བ་ཆེ་རིང་དབང་རྒྱལ་གྱི་གཞོན་ལུ་རྒྱ་མེད་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་
བཅས་དང་། ཁོང་ནི་བཅམས་སྐྱུང་འབྲི་བ་ལ་མི་སྣ་དང་བྱུང་རིམ། ཁོང་ཡུག་སེམས་ཁབས། གཤེས་
སྟོན་པོའ་གཞུགས་བརྟན་འབྲི་བཞེདས་ཐད་སྐྱུང་ཚོམ་གྱི་རྒྱལ་པོ་ལྟ་བུ་ཆགས་ཡོད་པར་སྐྱུང་། འགའ་
རེས་བཤད་སྲོལ་ལ་ཁོང་ནི་བོད་ཀྱི་བཅམས་སྐྱུང་ཐོག་མ་འབྲི་བ་པོའང་ཡིན་པར་འདོད། དེ་བཞིན། ལྱང་
ཐང་བརྟན་པའི་སྟོན་མའི་རྫོས་གར་གྱི་བརྟན་བཅས་ཡང་དག་ལམ་དུ་ཁྱིད་པའི་རོལ་ཅེད། ཁོང་ནི་བོད་
ཀྱི་རྫོས་གར་གྱི་བརྟན་བཅས་ཐོག་མར་ཚོམ་པ་པོ་ཡིན་ལ། དེ་བཞིན་བརྗོད་བྱ་དོན་གྱིས་དམན་པ་དང་།
བད་རྟིང་དང་མདོན་བརྗོད་དང་ཚིག་རྒྱུན་གྱིས་ཚད་ལས་བརྒྱལ་བར་སྐྱོས་པ་ལ་རོ་གྲོལ་དང་སྟོན་བརྗོད་
བྱེད་མཁའ་གྱི་ཚོམ་རིག་དབྱང་བརྗོད་པ་ཞིག་ཀྱང་རེད། རོ་རིང་བརྗོད་བརྟན་འཛིན་དབལ་འཕྲོར་གྱིས་
བཅམས་པའི་གོར་བོད་དམག་འབྲུག་གི་གནས་ཚུལ་བརྗོད་པའི་ཀ་ཚོམ་ལྟ་བུར་མཚོན་ན། སྐབས་དེའི་
བོད་ཀྱི་ཆབ་དབལ་རིག་གསུམ་གྱི་གནས་བབ་དང་སྐྱག་པར་མན་རུ་བ་དང་གོར་ག་བ་དག་གིས་ཆབ་
སྲིད་སྐྱ་ཚོགས་དང་དམག་བྱས་འདྲ་མིན་ལོག་བོད་གོང་བུ་གཅིག་གྱུར་གྱི་མངའ་ཁོངས་སུ་བྱ་བསྐྱེད་
དང་བཅོན་འདྲུལ། འཕྲོག་ཚོད་པོའ་རྗེ་ལྟར་བྱས་རིམ་གྱི་གནས་བབ་ཕྲོག་སྤྱིད་དུ་བརྒྱང་བ་བརྟན། དེར་

བརྟེན་ཁོང་ནི་ཚོམ་རིག་གི་ཁ་ཕྱོགས་ཀྱི་བསྐྱེད་དང་འཚོ་བ་དངོས་དང་ཁ་ཐག་རེ་ཉེར་གཏོང་མཁན་གྱི་
སྐྱུ་ཅལ་མཁན་གྱི་འདྲི་བ་རྟེན་པ་ཞིག་ཏུ་འདོད་པ་འདྲ་ཡོད། དགེ་འདུན་ཚོས་འཕེལ་གྱི་ཚུངས་ལྟོགས་
རྗེས་འབྲུག་ རང་བཞིན་གྱི་སྐྱུ་ཅལ་དང་རྟོག་འཇུག་ ཚོར་འདུ་དང་མཛེས་དཔྱོད་གྱི་རིང་ལུགས་གསལ་དུ་
བཏོད་ནས་སེམས་ཀྱི་སྐྱེད་བྱུངས་ལས་སེམས་ཀྱི་སྐྱོབ་འཕྲོག་མཁན་གྱི་ཡིན་པར་སེམས།

ཅ། དམར་པོའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་སྐྱེད་ཚོམ་རིག་གི་གནས་བབ།

༡ སྐབས་དེའི་ཚེ་དེའི་དུས་ཀྱི་ཚོམ་རིག་གི་ཁ་ཕྱོགས་ནི། འབྲུག་ཚོང་གི་གར་རྟེན་སྲོང་བ་
དང་། རང་བདག་གི་གཞི་བྱུང་འཚོལ་བ། རོགས་སྲོང་དང་ཐེ་ཚོམ་གྱི་དུ་དར་འབྱར་བ། གཙང་བཤེར་
གྱི་བསྐྱེད་པ་གཏམ་སྟེལ་བ། རིག་གནས་དང་མི་གཞི་ཡི་འབྲུག་ཆས་སྐྱེས་པ། ལུགས་བསམ་དང་བདེན་
འཚོལ་གྱི་དཔུང་རྒྱུག་བྱེད་རྒྱ་སོའ་གཙོ་བོར་བཟུང་བའི་དགག་སྐྱེབ་ཚོར་འབྲུག་པོས་འདྲི་བ་རྟེན་ལས་
འདྲི་བ་རྟེན་བཟོ་བ་རྒྱ་དེ་ལོ་རྒྱུས་དང་དུས་རབས་ཀྱི་གཏན་ཚིགས་སུ་བཟུང་བ་ཞིག་ཏུ་སྤོང། ༢ བརྟེན་
གཞི། རང་མཐོང་དང་དག་སྤང་གི་སེམས་ཁམས། ལུ་སིམ་དང་གཉེས་ཚུང་གི་མི་གཤེས། ལྷ་གཅིག་
དང་སྐོ་གཏད་ཀྱི་ཐབས་ལམ། རྟོང་བསྐྱུར་དང་གསལ་ཞེན་གྱི་སྲོལ་སྟེང་། རང་དབང་དང་བཅེ་དུང་གི་
སྐོ་འབྲེད། མོངས་དད་དང་ཚོས་ལོག་གི་དན་སྲོད། འབྲུག་ཉམ་དང་ལུག་སྲོད་ཀྱི་གནད་དོན་བཅས་
དང་། ༣ རྟོང་བྱེད། ཚིགས་ལྷུག་སྟེལ་གསུམ་ཅི་རིགས་སུ་སྤང་ཞིང་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་ལའང་ཚིག་
ཁྲིམ་དང་། ཀྱང་པ་སྟོམས་མིན་ཅི་རིགས་ཡོད། མདོན་བརྟེན། རིག་བྱེད། ཚོས་ཚིག། ཡི་གེ་ཆ་ཡ།
དབྱུངས་བསྐྱེད་ཀྱི་རྣམ་པའི་རིགས་པལ་ཆེར་གཏན་མེད་དུ་སོང་ཞིང་། ར་སྤྱད་དུས་མའི་རིགས་
ནི། གཞི་རིམ་གྱི་མོང་ཚིག་དང་མཚུངས་པ་སོའ་སྐབས་བསྐྱེད་ཏུ་ཅང་ཆེ། ༤ བརྟེན་རིམ། སྤྱིར་ཚོམ་
པ་ལོ་གང་ཞིག་རང་ཉིད་དུ་ཡི་བ་འདྲི་བ་ཀྱི་བསམ་སྐོས་སྟེ་འདྲེས་ཏེ་རང་ཉིད་ཀྱི་ཚོར་སྤང་རྣལ་མ་དང་
རང་གཤེས་རི་བཞིན་པའི་རྒྱན་དངོས་ལུལ་ལ་ཚོན་མདངས་རྣམ་པར་བསྐྱུར་ཅིང་ལུགས་སྲོལ་གྱི་རྟེ་
ཐག་དུམ་བུར་བཅད་དེ་ཆེས་དམིགས་བསམ་དང་། ལུང་པར་དུ་མཐོང་སྤང་། བསམ་བཞོད་ལུག་སུམ་
ཚོགས་པ། རང་ཉིད་ཀྱི་ཚོར་འབྲུག་རྒྱལ་བཞིན་འཕྲོ་བའི་དང་རྒྱལ་གྱི་སྐྱེད་བྱུངས་རྣམ་པར་དཔྱོལ་བ་

ལྟ་བུར་སེམས་ལ། ༥ **མཚོན་ཐབས་ནི།** དཔེ་རྒྱན་སོ་སྟེ་འདུག་སེམས་ལ། རབ་བཏགས་དང་ཕུལ་བྱུང་གི་
 རྒྱལ། འགོག་པ་དང་ལྡོག་པའི་རྒྱལ། ཉམས་ལྡན། རྒྱ་ཆེ། བསྟོན་དོར། འགལ་བ། སྐབས་མིན་བསྟོད་
 པ་སོའ་མ་རྒྱན་གཟུགས་ཀྱི་གཤམ་ཆིག་གཙོ་བོར་བརྒྱུད་ཡོད། ཚེས་ལུས་ཀྱི་རྣམ་པའི་མཚོན་ཐབས་ལ།
 ཆིགས་བཅད་སྟུན་དག་ཆིག་སྟུག་སྟུན་དག་རང་ལོས་སྟུན་ཆིག་སྟུང་གཏམ། རྫོས་གཏམ། འཁྲབ་གཞུང་
 དང་། ཚེས་པ་བོའི་དབྱུང་ཁག་ནི། དུས་དེའི་སྐབས་ཀྱི་བསྐྱུར་ཚེས་མང་ཆེ་བ་རྒྱ་ཡིག་ལས་བྱུང་བ་དང་།
 རྒྱ་ཡིག་ཚོགས་སྐོར་སྐོར་ཐོན་ལ། དམར་བོའི་རིང་ལུགས་པ་ཀོར་ཅི(Gao er ji)དང་། ལུའུ་ལུན་(Lu
 xun)ཀྱི་དབྱུང་ཚེས་སོགས་སྐོར་གཞིར་བརྒྱུད་ལ། བོད་ཡིག་ཚོགས་སྐོར་ཐོན་ཞིང་མེ་ལོང་མའི་
 གཞུང་ལུགས་ཀྱི་གོ་རྟོགས་ཡོད་ལ། དེ་བཞིན་རྒྱ་མིས་བོད་ཡིག་ཚོགས་འབྲི་མཁན་སོགས་ལས་གྲུབ་
 པ་ཞིག་ཡིན། ཚེས་རིག་གི་གཞུང་ལུགས་དང་། ཚེས་རིག་བརྟན། ཚེས་རིག་བསྟན་བཅོས་སོགས་རྒྱ་
 བཀ་དང་། རྒྱ་གཏམ། ཕྱི་ལུགས། བོད་ལུགས་བཅས་དུམ་བུ་བཞི་ཏུ་ཆགས་ཤིང་བོད་ལུགས་ཉམ་ཚུང་
 འོས་སྟུ་བྱུར་ཡོད། ༦ **སྐབས་དེའི་ཡགས་ཅན་བརྩམས་ཚེས་འགའ་ཞིག** དཔེར་ན། དཔྱིད་ཀྱི་བདག་
 མོ་སྟུ་ལས་བབས་ལ། རྟོགས་བརྟོན་དབྱེ་བའི་ཕྱི་མེ་རྟོག་ཁྲི་འོར་རྒྱ་མོར་ལུལ་བའི་སྐྱེ་དབྱུངས། དུས་
 བཞིའི་སོ་ནམ་གྱི་དབྱུངས་མཚོན་པའི་ཆིག་ཐེང་དག་གི་རོལ་དབྱུངས། ལྡོན་པའི་ལུགས་བསམ། ལྷག་
 ཚེས། དེས་དོན་གྱི་ཉི་མ། རོ་མཚར་གཟེ་ཕྱིན་འབར་པའི་ཨ་ལྷོ་མ་ཆེན། ཀྲང་ལམ་ལྷ་མོ། སལ་བའི་ཁྲིམ་
 ཚང་གི་སྤྱིད་སྟུག་སང་ཀྱིས་བཅོམ་པའི་མེ་རྟོག་གཙུག་གཡུ། སྐལ་བཟང་མེ་རྟོག་ཚར་ལུལ་ཀྱི་བཀས་
 ཚལ། མེ་རྟོག་སྐྱུམ་པའི་འདུག་གི་སྟུན་ཀྱི་རོ་མཚོན་ཀྱི་གནས་ཚང། རྫོའོད་འོག་གི་རྫོས་གཏམ། སོག་ཏུས་
 ལས་ཆེད་པའི་རྣམ་ཤེས། ཆ་མི་འབྲིག་པའི་སྟུམ། བསྟན་པ་སྟུ་དར་དང་ཕྱི་དར་ཀྱི་རྒྱལ་བརྟོན་དག་གི་
 སྐྱེ་དབྱུངས། ཡིད་འཕྲོག་སྟུ་མོ། རྟོར་སྤྱིར་གཡུལ་འབྱེད། རང་ལོས་སྟུན་ཚེས། དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་ལང་
 ཚོའི་ཐབ་རྒྱ། ས་སྐང་སྟུས་སྟུ་བྱས་པའི་སྐང་མ་འོད་ཆེན། ལྷ་ཐང་གི་མཚོའགས་ཀྱིས། འཁོར་པའི་སྤྱིར་
 སོ། གནའ་བོའི་ཚོང་རྒྱུང་ལ་སོའ་བོད་ཀྱི་ཚེས་རིག་གི་ཁྱད་ཚོས་མི་འདྲ་བ་མང་དུ་མཆིས། ༧ **དེའི་དུས་**
ཀྱི་བསྐྱུར་ཚེས་ཡགས་ཅན་ཁག་ནི། དཔེར་ན། བཅེ་དུང་གི་མིག་རྒྱ། རྒྱ་རོགས་གཏམ་རྒྱུད། ཁང་ཆེན་
 དམར་བོའི་མི་ལས། ལུབ་ཕྱོགས་དེར་རབས་སྐྱ་བའི་ཚེས་རིག་གི་རི་གཞི་ལྟ་བུར། སྐྱུང་གཏམ་གསར་

ཚུམ་གྱི་ཤེས་བྱ་ལྷན་སེལ་སྐྱོལ་མེ་ལ་སོགས་མཆིས། ། ༥ དབྱུང་བརྗོད་ཚུམ་ཡིག་ལ། དཔེར་བཤ། ཀ་
 བཤའ་ཚུམ་རིག་སྐོར་རྒྱུ་ཟད་སྐྱེད་པ། ལྟ་བུ་དང་། དམིགས་བསལ་དེད་རབས་སྣོན་པ། རོ་སྐོད་རྒྱུ་དགས་
 བསྐྱུས་ལོག་ཚོགས་ལྷན་པ་སེལ་བའི་སྐྱུ་རེད་ས། ལྷན་རྒྱུ་གི་ལྷ་སྐོག་བཤའ་བ། བོད་ཀྱི་ཆིག་རྒྱུ་རིག་
 བའི་འབྲུལ་གྱི་སྤེལ་ག་བསྐྱུས་པའི་སྐོར་ཚོར། ཏུས་རབས་གསར་བའི་བོད་ཀྱི་ཚུམ་རིག་སྐྱུ་ཚུམ་དང་
 དེའི་འཕེལ་སྐྱོགས་ལ་དབྱུང་བ། ཏུས་རབས་དང་རིག་གནས། མཚན་ཉིད་རིག་པ་བཅས་དཔེ་མཚོན་
 ཏུ་བཀོད་པའོ། ། ༤ སྐབས་དེའི་ཚུམ་རིག་གི་ལྷན་གཞག་གི། ཚུམ་རིག་གི་ལྷན་བཤའ་སྐོགས་ར་འབྲུག་
 རོགས། བོད་ཀྱི་ཚུམ་རིག་གཞུང་ལུགས་སྐོར་གྱི་ལྷན་བཤའ། ལྷན་རྒྱུ་གི་ལྷན་བཤའ། ཚུམ་རིག་གཞུང་
 ལུགས་གནད་བསྐྱུས། བོད་ཀྱི་ཚུམ་རིག་བྱུང་འཕེལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཞུང་ཚོས། ལྷན་རྒྱུ་གསར་བའི་
 སྐོར་ལ་དབྱུང་བ། ཚུམ་རིག་ལ་འབྲུག་པའི་ཆིག་སྐོར་བར་མཛོད། བོད་རྒྱ་ཚུམ་རིག་གཤེས་བསྐྱུར་གྱི་
 དབྱུང་བརྗོད། བོད་ཀྱི་ཚུམ་རིག་ལྷན་གཞག་བཅས་དཔེ་མཚོན་ཏུ་བཀོད་ཡོད་པར་འཆོས།

འབྲུག་གཏུམ།

དེ་བས་ཕྱི་རྒྱུད་ཏུས་སྐབས་དང་དེའི་རྗེས་ཀྱི་ཏུས་སྐབས་གཉིས་ལ་མཚོན་ན། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཏུས་
 མཚོན་དང་སྐྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནས་བབ་མི་འདྲ་ན་འདྲ། ཕྱི་རྒྱུད་ཏུས་སྐབས་ཀྱི་མིའི་བསམ་སྐྱོལ་ཚིས་
 ཐར་དང་རིག་གནས་སྤིང་སྤོབས་དེ་ལྟ་བུ་ཞིག་ར་ཚོ་བོད་མི་རིགས་ལ་མཚོན་ན། ད་ལྟ་འདས་དོན་ཞིག་
 ཏུ་གྱུར་པར་མ་ཟད། ཚུམ་རིག་དང་། རིག་གནས་སྤིང་སྤོབས་དེ་དག་ཉམས་ཀྱུད་ནས་ཉམས་ཀྱུད་ཏུ་
 རྐྱེད་པའི་ལུ་ཟུང་དུ་གནས་པའི་རྒྱུ་ནི་སེམ་ཏུ་མ་བར་གྱུར། ལྱི་ར་བོད་རང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཞོད་ཕྱི་རྒྱུད་
 ཏུས་སྐབས་ཀྱི་རིག་གནས་སྤིང་སྤོབས་ལྟ་བུ་འཕེལ་ཡང་ན་དེ་ལས་འགལ་བའི་རིག་གནས་སྤིང་སྤོབས་
 དང་བསམ་སྐྱོལ་ཚིས་ཐར་ཡང་དག་ཅིག་ད་སྤིང་སྤོབས་ཀྱི་ཚོགས་འདེར་འབྱུངས་མ་སྐོར་བ་ནི། མི་རིགས་
 འཕེལ་རྒྱས་དང་ཤེས་རིག་དང་པའི་ཞུང་ཚོས་གཙོ་བོ་སྤྱེ། ཆབ་སྤིང་དང་དཔལ་འབྱོར། དམག་དོན་
 དང་ཞིམས་ལུགས་སོགས་ཀྱི་ཐད་ནས་ཏུས་སྐབས་དེ་ལས་འདྲའ་འགོར་མཛོད་ཕྱབ་པ་པར་ཞོག ། ཐ་
 བ་སྤོན་གྱི་སྐོལ་རྒྱུ་བཟང་བོ་དག་རྒྱུད་འཛིན་ལེགས་སོ་ཞིག་ཀྱང་འབྱོར་ས་མེད་པ་ལས་གསལ་བར་
 ཤེས་ཕྱིག་ དེའི་རྒྱ་མཚན་གྱིས་ཕྱི་རྒྱུད་ཏུས་སྐབས་ནི་བོད་མི་རིགས་ལ་མཚོན་ན་ལོ་རྒྱུས་སྤིང་ཏུ་ཅང་

དར་རྒྱས་ཆེ་བའི་སྐང་ཡིན་པར་མ་ཟད། ཉ་ཅང་པངས་དགོས་པའི་གནས་ཤིག་ཀྱང་རེད་སྟེ། མདོར་
བཞུགས་པའི་དང་ལེ་ལོ། བག་འཁུམ་དང་། མཁེགས་འཛིན། མཐར་ལྷུང་ཆེག་རྒྱང་སོར་གྱི་འཆིང་རྒྱ་
ལས་བཀལ་ཉེ། མགོ་ནག་མི་ཡི་འཛིག་རྟེན་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཚོས་ཉིད་དང་མཐུན་པའི་སྲིད་དོན་རྒྱབ་སྐྱོར་
པོ་ཆེ་དང་། དམ་ཚོས་སླ་མེད་གཉིས་ཡ་མ་བུལ་བའི་འཚོ་ཐབས་གསར་བ་དང་འཛིག་རྟེན་གསར་བ་
ཞིག་གི་ལ་རྒྱ་བསྐྱར་དུ་སྐྱོད་དགོས་པ་ནི། ལོ་རྒྱུས་ཀྱིས་ང་ཚོ་རྗེས་རབས་པར་བསྐྱེད་པའི་གསུང་མེད་
ཀྱི་འགན་འཁུར་དང་སླ་མེད་ཀྱི་ལས་འགན་ཀྱང་ཡིན་པར་སེམས། དགེ་ལེགས་འཕེལ། །

བོད་ཀྱི་ཚེས་རིག་ལས་སུ་མེད་ཀ་བཤམ་ཚེས་ཡིག་གི་བྱང་རིམ་དང་
སྐྱུ་ཅལ་སོགས་ཀྱི་སྐོར་ཅུང་ཟད་གྲུབ་བཤམ།

ཨུཊུ་ཆེ་རིང་ཨག་ལོ།

སྐྱུ་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེར་ཁང་། ཚེས་རིག་དགེ་ལྷན།

ནང་དོན་གནད་བསྟུན། དཔུང་ཚེས་འདིའི་ནང་བོད་ཀྱི་སུ་མེད་ཀ་བཤམ་ཚེས་ཡིག་གི་གོ་དོན་ཆ་
ཚང་བ་ཞིག་དང་། ཀ་ཚེས་ཀྱི་བྱང་རིམ་བཅན་བོའི་སྐབས་ནས་བྱང་ཚུལ། དེ་བཞིན་སྐྱུ་ཚོགས་ནང་
དམངས་ཁྲོད་དང་ཚེས་པ་བོའི་གཉིས་ཀའི་དབར་ན་གནས་བབ་དེས་ཅན་བརྒྱུད་བཤམ། ཀ་ཚེས་ཀྱི་སྐྱུ་ཅལ་
ཀྱི་མཛེས་པ་ལུལ་དུ་བྱུང་བ་ཡོད་ཚུལ་བཅས་གྲིས་ཡོད།

བཟང་ཆད་གཙོ་བོ། གོ་དོན། བྱང་རིམ། ཚེས་འགྲོས། སྐྱུ་ཅལ།

དང་པོ། ཀ་བཤམ་ཀྱི་གོ་དོན་དང་མིང་གི་རྣམ་གྲངས།

ད་བར་ཀ་བཤམ་ལ་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་དམ་གོ་དོན་ཞིག་མེད་དོན། ཀ་ཚེས་ནི་དམངས་
ཁྲོད་དམ་མི་མང་དུས་མའི་སྐྱུ་ཚོགས་སུ་ཉ་ཅང་དར་བྱུང་ཆེ་བས་དམངས་ཁྲོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་པལ་
ཆེ་བར་མཚན་ཉིད་དང་དབྱེ་བ་སོགས་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་དེ་ཅུ་མེད་པ་བཞིན་ཀ་བཤམ་གྲང་དེ་མཚངས་
ཡིན་སྲིད། རྩོགས་གཞན་ཞིག་ནས། བོད་རང་གི་ཚེས་རིག་གི་མཚན་ཉིད་སོགས་སྟོན་པའི་གཞུང་
ལུགས་ཤིག་མེད་པར་ལག་ལེན་གྱི་ཐོག་ཏུ་འཁེལ་བ་གཙོ་བོར་འཛིན་པ་ནི་རང་རིགས་ཀྱི་རིག་གཞུང་
སྐོར་སྐྱེད་ཀྱི་གོམས་སློབ་ལས་ཡིན་དེས། ཡིན་ཡང་། ཀ་བཤམ་བྱང་བ་དགའ་ཚལ་ལས། བོད་ཡིག་

གི་གསལ་བྱེད་སྲུང་ལུགས་འབྲུང་ལུགས་ལྟོག་དང་། དབྱུངས་གསལ་གཉིས་ཀ་དེས་པ་སོགས་རྣམ་
 པ་འདྲ་མིན་སྣ་ཚོ་གསལ་པའི་སློབ་སློབ་ཚིག་རྒྱུ་གི་སློབ་མཐའ་བར་གསུམ་གང་ཏུ་དུ་གནས་དེས་བར་
 བཀོད་ནས་བརྗོད་འདོད་ཀྱི་དོན་རྣམས་མཚོན་པར་བྱེད་པ་ནི་ཀ་བཤད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ཡིན།¹ ཞེས་པ་
 དང་། ཚབ་སྐྱེལ་ཚེ་བརྟན་ཕྱོད་ཚོགས་ཀྱིས། བོད་ཡིག་གི་བྱི་མོ་གསལ་བྱེད་ཀྱི་ཡི་གེ་སྲུང་ལུ་ལ་ཀ་
 མདུ་ཅེས་ཟེར་ཞིང་། དེའི་གོ་རིམ་གཞིར་བརྒྱུད་ནས་བཤད་པའི་རྩོམ་ཡིག་ལ་ཁ་སྐྱོད་ལྟར་ན་ཀ་བཤད་
 ཅེས་ཀྱགས་པ་དང་ཡིག་སྐོལ་ལ་ཀ་ལིའི་ལྷུང་ལྟར་བསྐྱིགས་པས་ཀ་ལྷུང་ཞེས་ཟེར་གྱི་ཡོད།² ཅེས་
 ཀ་སྲུངས། བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གཞུང་ལུགས་སློབ་ཀྱི་རྣམ་བཤད་ལས། ཚིགས་སྲུ་བཅད་པའི་ལུས་ལ་
 ལུགས་འབྲུང་ལུགས་ལྟོག་སོགས་ཀ་ལྷུང་གི་གོ་རིམ་དེས་བར་ལྷན་ཞིང་། རང་བཞིན་ནམ་འཁྲོག་བརྗོད་
 ཀྱི་སྣ་རྩལ་ལམ་ནས་སྐྱི་ཚོགས་འཚོ་བ་གནད་བསྐྱུས་སྲུ་མཚོན་པའི་རྩོམ་རིག་གི་རྣམ་པ་ཞིག་ཡིན།
 ཞེས་སོགས་ཀ་བཤད་ཀྱི་གོ་དོན་མི་འདྲ་བ་དེ་དག་དང་། ཀ་བཤད་ཀྱི་རྩལ་འགོ་འགྲོ་མགོན་ཚོས་རྒྱལ་
 འཕགས་པའི་ཀ་སོགས་སྲུང་ལུ་ལ་སྐྱེལ་བ་ཞེས་པ་ནས་བརྒྱུད་ཀ་བཤད་བརྩམས་ཚོས་ཉ་ཅང་མང་པོ་
 བརྩམས་ཡོད་པ་རྣམས་ལ་གཞིགས་ན། ཀ་བཤད་ལ་ཀ་མདུ་སྲུང་ལྷའི་གོ་རིམ་དེས་དགོས་པ་གཏན་
 འཁེལ་ལགས། དེ་མིན་བརྩམས་ཚོས་གཞན་དང་ཁྱད་པར་ཅང་མེད་པར་གྱུར་ཏེ། བོད་ཀྱི་བརྩམས་
 ཚོས་མཐའ་དག་ཀ་མདུ་སྲུང་ལུ་ལས་བརྩམས་པ་ལ་སྣལ་ཡིན་པའི་ལྷིང་། དོན་གནད་དེའི་རྩོག་བོད་ཀྱི་
 རྩོམ་རིག་གཞུང་ལུགས་སློབ་ཀྱི་རྣམ་བཤད་ལས། གསལ་བྱེད་ཡི་གེ་རྣམས་ཚིག་རྒྱུ་གི་སློབ་མཐའ་
 བར་གསུམ་དུ་ལུགས་འབྲུང་ལུགས་ལྟོག་ཅི་ལྟར་སྐྱིག་པ་དང་། དབྱུངས་ཅི་འདྲ་ལུགས་ལ། བར་དུ་སྣ་
 རྒྱུན་བཀོད་མ་བཀོད་སོགས་རྩལ་ཅི་ལྟར་སྣུར་ཏུ་གནད་འགག་ཚེ་ཤོས་ནི་ཀ་ལྷུང་གི་གོ་རིམ་དེས་
 བར་ལྷན་དགོས་པ་དེ་ཡིན། འདི་ནི་ཀ་རྩོམ་གྱི་ཁྱད་ཚོས་གཙོ་ཚེ་ཤོས་ཤིག་སྟེ། གསལ་ཏེ་ཀ་ལིའི་ལྷུང་

1 ཀ་བཤད་བྱུང་བ་དགའ་ཚོས། ལྷན་བྱུང་རྣམས་རྒྱལ། བོད་སློབ་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་༡༩༩༥། འོག་དོས། ༡༤༥-༡༤༦
 2 ཀ་བཤད་ཀྱི་སློབ་ཏུ་ཅད་ལྷུང་པ། ཚབ་སྐྱེལ་ཚེ་བརྟན་ཕྱོད་ཚོགས། ལྷུང་གོའི་བོད་ཀྱི་དེར་རབས་རྩོམ་རིག་གཅེས་བཏུས་༡༩༦༠-
 ༡༩༩༤བར་གྱི་རྩོམ་དབྱུང་ཉིད་བཏུས་ནས་བཏོན། ལྷུང་ཚར་རྩོམ་སྐྱིག་ཁང་གིས་བསྐྱིགས། མཚོ་སློབ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་། ཕྱི་
 ལོ་༢༠༡༦ འོག་དོས། ༡

བ་བཀོད་མེད་ན་ཁྱད་ཚོས་གཞན་ཚང་ཡང་དེ་ནི་སྣུན་དག་གི་ཚོམ་ལུས་ལྟ་བུ་ལས་ཀ་ཚོམ་དུ་ནམ་ཡང་
 འགྲོ་ཐབས་མེད།³ ཅེས་པ་དང་། རོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབྲུམ་ལས། གཙོ་བོ་ནི་ཀ་ནས་ཨ་བར་གོ་
 རིམ་ལྟར་⁴ ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཀ་མད་གྱི་གོ་རིམ་དེས་དགོས་པ་དེ་ནི་ཚོམ་རིག་དེའི་རྣམ་པ་འབྲུང་
 དུ་འདོན་ཆེད་གྱི་ཁྱད་ཚོས་གཙོ་བོ་དེ་ཡིན། གོ་རིམ་དེ་ལ་ཡང་ལུགས་འབྲུང་དང་ལུགས་སྟོན་གཉིས་
 ལས་གང་དུང་ཚོགས།

ཚོམ་ལུས་གྱི་ཆ་ནས་བཤད་ན། ཀ་བཤད་ཚོམ་ཡིག་གི་ལུས་དེ་བཅད་མའི་ལུས་སུ་འབྲི་དགོས་
 པ་གལ་འགངས་ཆེ་སྟེ། བོད་ཀྱི་ཀ་བཤད་བརྩམས་ཚོས་ནང་ལྷག་མས་གྲིས་པ་ཏ་ལམ་མི་སྣུང་། འོན་
 ། གྲང་བསོད་ནམས་ཚོས་འཕེལ་གྱིས། ཀ་བཤད་གྱི་ཚོམ་ལུས་གྲང་བཅད་ལྷག་སྟེལ་མ་གང་དུང་གིས་
 ལུས་ཚོགས་ལ་བཅད་ལྷག་སྟེལ་མའི་ཀ་བཤད་ཚོམ་ལུས་ལས་སྟེ་ཚོགས་གྱི་སྣང་ཚུལ་ཇི་བཞིན་མཛོན་
 ལུབ་བཤང་ཡིན།⁵ ཞེས་ཀ་བཤད་གྱི་ལུས་ལ་བཅད་ལྷག་སྟེལ་མ་གསུམ་འདོད་ཡོད་ལ། དཔེར་བརྗོད་
 གྲང་ཞང་ཞུང་ཚོས་དབང་གཤགས་པའི་རྣམ་ལུགས་ཚོགས་བརྗོད་དང་ལྷ་གྲང་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོའི་བསྟན་བུ་
 རྣོས་འདེབས་བཅས་ལས་དྲངས་ཡོད། འོན་ཀྱང་ཁོ་ལོས་བཞག་ན་དེ་དག་ནི་ཚོགས་བཅད་སྟོན་ཀྱི་དེ་དེ་
 བར་གྱི་ཚོགས་རྒྱུ་རྒྱུ་ལྟར་ལས་ཚོགས་བཅད་གྱི་ལུས་ཡིན་པ་གཅིག་མཚུངས་ལགས། ཚོགས་
 བཅད་སོ་སོའི་ཚོགས་རྒྱུ་རྒྱུ་ལྟར་ལས་འདྲ་བའི་བོད་ཀྱི་ཚོགས་བཅད་བརྩམས་ཚོས་ནང་ཏ་ཅང་མང་བོ་
 ཡོད། དེ་དག་ཚོགས་ལྷག་ཡིན་པའི་དབང་དུ་བཏང་ཡང་དེ་རིགས་གྱི་ཀ་བཤད་འབྲི་སྟོན་ཉུང་། ཀ་བཤད་
 མང་ཆེ་བ་ཚོགས་བཅད་ཁོ་ནའི་ལམ་ནས་སྟེལ་འདུག དེས་ན་སྟེ་ཡོངས་གྱི་དབང་དུ་ལུས་ན་ཀ་བཤད་
 གྱི་ལུས་ནི་ཚོགས་བཅད་དུ་འབྲི་སྟོན་འདུག མཛོད་ན་ཀ་བཤད་ཅེས་པ་ནི། ཚོམ་ལུས་ཚོགས་སུ་བཅད་
 པའི་ལུས་ལ་ཀ་མད་སུམ་ཅུ་ལུགས་འབྲུང་ལུགས་སྟོན་གྱི་གོ་རིམ་དང་ཚོགས་རྒྱུ་རྒྱུ་སོ་སོའི་ནང་གནས་

3 བོད་ཀྱི་ཚོམ་རིག་གཞུང་ལྟར་སྟོན་གྱི་རྣམ་བཤད། ཀུན་དགལ་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ༡༩༩༩ འོག་དོས། ༡༣༡-༡༣༣
 4 དབྱུང་ཚོམ་ཚོགས་བསྟོན་གསུང་། རོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབྲུམ་བོད་གསུམ་ལ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་༡༩༩༡ འོག་དོས། ༥༣༩
 5 ཀ་བཤད་ཚོམ་ལུས་གྱི་འཕེལ་རྒྱས་ལོ་རྒྱུས་དང་དེར་ཚོམ་ཚུལ་གྲུབ་མཐའ་དུང་གྲེས་ཚུལ་དགས་ཅམ་སྟེང་ག། བསོད་ནམས་ཚོས་
 འཕེལ། བོད་ལྗོངས་སྟོན་བྲུ་ཆེན་མོའི་རིག་དེབ། ཕྱི་ལོ་༡༩༩༤ འདོན་ཆེད་སྤེལ་དང་བོ། འོག་དོས། ༡༠

དེས་དགོས་པ། བརྗོད་ཚུལ་རང་བཞིན་དང་འབྲེག་བརྗོད་ཀྱི་སྐྱེ་ཆུལ་ལམ་ནས་སྐབས་བབས་ཀྱི་བརྗོད་
 བྱ་མཚོན་པར་བྱེད་པའི་རྩོམ་ཡིག་ལ་ཀ་བཤད་ཟེར། རྩོམ་རིག་དེའི་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ལ་ཀ་བཤད་
 དང་། ཀ་རྩོམ། ཀ་ཟེང། ཀ་ཟེང་གི་རྒྱན་བཅས་སྤང། སྤྱིར་ཀ་བཤད་དང་ཀ་ཟེང་གཉིས་ནི་མིང་གི་རྣམ་
 གྲངས་ཡིན་ཡང་ཁ་སྐད་དང་ཡིག་སྲོལ་གྱི་བེད་སྤྱོད་གཏོང་སྤངས་ལ་ཁྲུང་པར་ཅུང་ཡོད་པ་འདྲ་སྲོལ། ཁོ་
 བོས་བལྟས་ན་ཀ་བཤད་ཅེས་པ་ནི་ཁ་སྐད་ཅུམ་མ་ཟེང་ཡིག་སྲོལ་དུའང་འབྲུགས་ཆེར་བེད་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་
 ཡོད། ཡིན་ཡང་ཀ་ཟེང་དང་ཀ་རྩོམ་ཞེས་པ་ནི་ཐ་ན་ཡིག་སྲོལ་དུའང་ཉ་ཅང་ཉུང་ཉུང་ཡིན། ལྷག་པར་ཀ་
 ཟེང་ཞེས་པ་ཁ་སྐད་དུ་བེད་སྤྱོད་གཏོང་མཁན་ཉ་ལམ་མི་སྤང། དེ་ནི་བོད་ཀྱི་ཀ་བཤད་བརྩམས་ཚུལ་
 དང་དབྱུང་རྩོམ་དག་ལས་གསལ་བོར་རྟོགས་ཐུབ། འོན་ཀྱང་དེ་དག་བཀོལ་སྤྱོད་རྒྱ་ཆེ་ཆུང་ལ་མ་ལྟོས་
 པར་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ཡིན་པར་དོགས་པ་ཅང་མེད་དོ། །

གཉིས་པ། ཀ་བཤད་རྩོམ་ཡིག་གི་དར་རིམ་བཤད་པ།

བྱ་དངོས་གང་དང་གང་ཡིན་ཡང་ཐོག་མཐའ་ཡོད་པ་ལྟར་ཀ་བཤད་རྩོམ་ཡིག་ལའང་ཐོག་མ་རི་
 ཅུམ་ནས་བྱུང་ཚུལ་སྟེང་ན། ཀ་བཤད་བྱུང་བ་དགའ་ཚེལ་ལས། མཁས་དབང་ཆབ་སྐལ་ཆེ་བརྟན་སྤྱན་
 ཚོགས་མཚོག་ནས་ཀ་མ་ལ་སྐྱེ་བྱེད་གསུམ་པས་མཇེད་པའི་ཀ་བཤད་ཡོད་པ་གསལ་བྱ་སྲོང་འདུག་པས།
 དེ་བོད་དུ་དར་བའི་ཀ་བཤད་རྩོམ་སྲོལ་ཐེངས་དང་བོར་བརྩིས་ན་ཡང་། ཞེས་པར་བལྟས་ན་ཀ་མ་ལ་
 རང་བྱུང་རྗེ་རྗེའི་ཀ་བཤད་གཅིག་ཡོད་པ་རྟོགས་ལ། དེ་ཡང་བོད་ཀྱི་ཀ་བཤད་ཀྱི་ཐོག་མ་ཡིན་པའི་སྤང་
 བའང་བཤད་འདུག འོན་ཀྱང་ཁོ་བོས་ཁོང་གི་གསུང་རྩོམ་བོད་དག་གི་ནང་འཚོལ་ཞིབ་བྱེད་དུས་ཀ་
 རྩོམ་ཞིག་གཏན་ནས་སྤང་རྒྱ་མི་འདུག གལ་སྲིད་ཡོད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ཡང་བོད་ཀྱི་ཀ་བཤད་ཀྱི་
 ཐོག་མ་ནི་གཏན་ནས་ཡིན་མི་སྲིད་དེ། འགྲོ་མགོན་ཚུལ་འཕགས་པས་བརྩམས་གནང་བའི་ཀ་
 སོགས་སུམ་ཅུ་ལ་སྐལ་བ་དང་ཐེག་ཆེན་གསལ་བ་ཡི་གེ་མ་མོ་ལ་སྐལ་བའི་རབ་བྱེད། ཅེས་པ་ནི་འགྲོ་
 མགོན་ཚུལ་འཕགས་པའི་གསུང་འདུལ་བོད་བཞི་པའི་ནང་དངོས་སུ་མཇེལ་རྒྱ་ཡོད། འགྲོ་མགོན་

6 ཀ་བཤད་བྱུང་བ་དགའ་ཚེལ། ལྷན་གྲུབ་རྣམ་རྒྱལ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟེན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་༡༩༩༥། འོག་ངོས། ༣༠༤

ཚུལ་འཕགས་པའི་འཁྲུངས་འདས་ནི་བྱི་ལོ་༡༣༣༥-༡༣༤༠ཡིན་པ་དང་། ཀམ་པ་རང་བྱུང་དེ་རྗེ་ནི་
 བྱི་ལོ་༡༣༤༤ལོ་སྟེ་འགྲོ་མགོན་འདས་ནས་ལོ་བཞི་འཛིན་སྟེ་འཁྲུངས་པས་ལོ་ཚོགས་ཀྱི་ཚུན་སྐྱེད་ན་
 ཡང་འགྲོ་མགོན་སྟོན་ལ་བྱོན། བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་རབ་གསལ་མེ་ལོང་དུ་འགྲོ་མགོན་
 ཚུལ་འཕགས་པའི་ཀ་སོགས་སུམ་ཅུ་ལ་སྟེལ་བ་ཞེས་པའི་ཀ་བཤད་དེ་བྲངས་ནས་དེའི་མཚུག་
 རྟེན་གྱི་ཅེས་གསལ་བ་འདི་ནི་བོད་ཀྱི་མཁས་པས་ཀ་རྩོམ་མཛད་པའི་རྟེན་གྲུབ་ལྟ་བུར་སྟེ། ཞེས་
 གསལ། ཁོ་སོས་དབྱུང་ནའང་ཁོང་གི་ཀ་བཤད་དེ་བོད་ཀྱི་ཀ་བཤད་རྣམས་ཀྱི་ཚུན་མཛད་པའི་ཞེས་གྲུབ་པའི་
 རྟེན་གྲུབ་དེ་ཡིན་པར་སེམས། རྒྱ་མཚན་ནི། དེའི་གོང་དུ་ཀ་བཤད་དང་རྩོམ་འགྲོས་ཅུང་མཚུངས་པའི་
 བརྩམས་ཚུལ་འགྲུབ་ལས་ཀ་བཤད་ཀྱི་རྣམས་ཀྱི་ཚུན་མཛད་པའི་ཞེས་ཞེས་ཀྱི་ལྟ་བུར་སྟེ། ཁོ་ལྟར་
 རྟོགས་གཞི་ཚེན་པོ་ཞེས་པའི་འགྲོ་མགོན་ཀྱི་ཀ་བཤད་བརྩམས་ཚུལ་གཉིས་ཡོད་པ་ལས་རྟོག་མ་དེ་གང་
 ཡིན་མེད་དེ་རེད། ཡོངས་གྲགས་སུ་ཀ་སོགས་སུམ་ཅུ་ལ་སྟེལ་བ་ཞེས་པ་དེ་སྟོན་ལ་བརྩམས་གནང་
 བར་འདོད་ནས་བོད་ཀྱི་ཀ་བཤད་ཀྱི་རྟོག་མ་ཅུ་བྲངས་སྟོལ་འདུག་མོད་ཀྱང་སྐབས་བྱེད་ཅང་མི་སྣུང་། ཡིན་
 ཡང་། རྟོག་ཚེན་གསལ་བ་ཡི་གེའི་མ་ཚོ་ལ་སྟེལ་བའི་རབ་བྱེད་ཅེས་པ་དེ་བྱི་ལོ་༡༣༤༠ལོར་བརྩམས་
 གནང་བར་འདོད། དེ་ཡང་། ཚབ་འགག་རྟ་མགྲིན་གྱི་ཚེད་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྐྱེགས་ལས། འགྲོ་མགོན་
 འཕགས་པས་སྟུན་རྟེན་མེ་ལོང་བོད་ལ་ཚུངས་ལྟ་བུར་བསྐྱུར་བའི་གོང་སྟེ་བྱི་ལོ་༡༣༤༠ལ་བརྩམས་པའི་
 རྟོག་ཚེན་གསལ་བ་ཡི་གེའི་མ་ཚོ་ལ་སྟེལ་བའི་རབ་བྱེད་ཅེས་པ་དང་། བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གི་བྱུང་བ་
 བརྗོད་པ་རབ་གསལ་མེ་ལོང་ཞེས་བྱ་བར། འགྲོ་མགོན་ཚུལ་འཕགས་པས་བྱི་ལོ་༡༣༤༠ལོར་བྲིས་
 པའི་ཡི་གེའི་མ་ཚོ་ལ་སྟེལ་བའི་རབ་བྱེད་ཅེས་པའི་ཀ་རྩོམ་རྒྱུན་ཚགས་ཀྱི་རྣམས་ཀྱི་ཚུན་དང་། ཞེས་
 པ་འགྲོ་མགོན་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཀ་རྩོམ་དེ་ཉིད་ཀྱི་མཚུག་ཏུ་འདུག། རྟོག་པ་ཚེན་པོ་གསལ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ཡི་

7 བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་རབ་གསལ་མེ་ལོང་ཞེས་བྱ་བ། དགེ་འདུན་རབ་གསལ། ལྷོ་དབུས་བོད་ཀྱི་ཆེས་མཐོའི་གཞུག་
 ལག་སློབ་གཉེན་ཁང་། བྱི་ལོ་༢༠༠༡ འོག་ངོས། ༡༤༣
 8 ཚེད་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྐྱེགས། ཚབ་འགག་རྟ་མགྲིན། ལྷོ་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྟུན་ཁང་། བྱི་ལོ་༢༠༠༣ འོག་ངོས། ༣༠༣
 9 བོད་ཀྱི་རྩོམ་རིག་གི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་རབ་གསལ་མེ་ལོང་ཞེས་བྱ་བ། དགེ་འདུན་རབ་གསལ། ལྷོ་དབུས་བོད་ཀྱི་ཆེས་མཐོའི་གཞུག་
 ལག་སློབ་གཉེན་ཁང་། བྱི་ལོ་༢༠༠༡ འོག་ངོས། ༡༤༡

གཤེས་མཁོ་ལ་སླེལ་བའི་རབ་ཏུ་བྱེད་པ། རྫོགས་རྒྱལ་མཚན་དཔལ་བཟང་པོ་ཞེས་བྱ་བས། ལྷགས་པོ་
 སླེལ་འོ་དེ་བྱིད་རྒྱ་ར་བའི་ཆེས་ཉི་ཤུ་གཅིག་ལ། རྒྱ་ནག་པོ་ཅོང་ཏིང་མཁར་ཏུ་སྦྲར་བ་རྫོགས་སོ། །
 10 ཞེས་འཁོད། དེ་ལྟར་ན་ལྷགས་པོ་སླེལ་འོ་སྟེ། ཕྱི་ལོ་༡༩༤༠ལོར་ཉག་ཉག་འཁེལ་གྱི་ཡོད་པས་ཀ་
 བཤད་ཐེག་ཆེན་གསལ་བ་མ་མོ་ལ་སླེལ་བ་རབ་ཏུ་བྱེད་པ་ཞེས་བ་དེ་ཕྱི་ལོ་༡༩༤༠ལ་བརྟམས་པའི་ངེས་
 ་ཤེས་རྙེད་ཐུབ། འོན་ཀྱང་། ཀ་སོགས་སུ་མ་རྩལ་སླེལ་བ་ཞེས་བ་དེ་དུས་ནས་ཞིག་ལ་བརྟམས་གནང་
 མིན་གང་ཡང་གསལ་ཁ་མི་འདུག མདོར་ན། ཀ་བཤད་ཀྱི་རྣམ་པ་ཆ་ཚང་ལྡན་པའི་ཀ་བཤད་ཐོག་མ་དེ་
 འགོ་མགོན་ཚོས་རྒྱལ་འབགས་པའི་ཀ་བཤད་ཡིན་ཡང་། ཁོང་གི་ཀ་རྩོམ་གཉིས་ལས་ཐོག་མ་དེ་ཅི་ཡིན་
 ད་དུང་དོགས་པའི་གཞིར་གནས།

འགོ་མགོན་གྱིས་ཀ་བཤད་གསར་ཚོམ་གནང་བ་ཡང་གློ་བུར་དུ་བྱུང་བ་ཞིག་མ་ཡིན་པར་བརྗེད་
 རིམ་ངེས་ཅན་ཞིག་ཡོད། དེའི་གོང་རོལ་དུ་འགོ་མགོན་བཞེན་ཀ་བཤད་ཀྱི་རྣམ་པ་ཆ་ཚང་བ་མེད་
 གུང་ཕྱོགས་མཚུངས་བ་ཡོད་དེ། དུས་རབས་བརྒྱ་གཉིས་པའི་མཇུག་ཅས་དུ་ས་བཏ་གྱི་ང་བརྗེད་མ་
 དང་། ཕྱི་ལོ་༡༠༡༦ལོར་འབྲུངས་པའི་རྩ་ལོ་རྩེ་བཞོན་གྱིས་ཀྱིས། ང་ནི་དོ་རྩེ་འཛིགས་བྱེད་དེ། །ང་
 ལས་ཆེ་བ་སྤུ་ཡང་མེད། །ང་ལ་གསོལ་བ་འདེབས་ཏུ་ས་ན། །ང་ཡིས་འདྲེན་པར་མི་ཏུ་ས་མེད། །¹¹ཞེས་
 བ་བཅས་ནི་ཀ་བཤད་ཡིན་སྟེ། རྒྱ་མཚན་ཀ་བཤད་ལ་འབྲི་སྦྲངས་འདྲ་མིན་ཡོད་པ་ལས་འདི་ནི་
 གསལ་བྱེད་གཅིག་ཁོ་ན་ངེས་པའི་ཀ་བཤད་ཡིན། རྫོགས་འདིའི་ནང་གསལ་བྱེད་ང་ཡིག་ཁོ་ན་གནས་
 ངེས་པའི་རྫོན་ས་ཐེངས་འགའ་བཞོལ་སྦྱོད་བྱས་ཏེ་རྫོགས་གཅིག་བརྟམས། དེ་དང་ཕྱོགས་མཚུངས་པའི་
 ཀ་བཤད་གྲིས་བ་མང་པོ་ཡོད། དཔེར་ན། ལྷན་གྲུབ་རྣམ་རྒྱལ་གྱི། ཀ་རིང་ནས་མཁར་ལྷག་བ་ལྟ་བུའི་
 ཀེ་ལ་འཕྲིས་ཡོངས་སུ་བརྫོང་ཞིང་། །ཀ་དག་གནས་ལྷགས་ཡོངས་སུ་སྦྱོན་པའི་བཀའ་དང་བསྟན་

10 དཔལ་བརྟམས་པོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་ཞེས་འབྲུག་ཁང་ནས་བསྐྱབས། ས་སྤྱོད་མ་རྣམ་གྱི་འགྲུང་འབྲུམ་དཔེ་བསྟར་མ་ལས་འགོ་
 མགོན་ཚོས་རྒྱལ་འབགས་པའི་གསུང་འབྲུམ་པོད་བཞེས། གུང་གི་པོད་རིག་བ་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་༢༠༠༢ལོ་གོ་ལོ་ ༡༠༤-༡༠༥
 11 ཆེད་རྩོམ་ཕྱོགས་བསྐྱབས། ཆབ་འགག་ཏུ་མགྲིན། གུང་གི་པོད་རིག་བ་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་༢༠༠༣ ལོ་གོ་ལོ་ ༣༠༣

བཅོས་བསམ་མི་བྱེད། །¹²ལྷ་བུ་ལྷོ་ལྷོ་གྲིས་ཀ་བཤད་བཅུ་མ་ཚོས་སུ་བཅི་བཞེན་ཡོད། ཀ་བཤད་
 ཡིན་ན་དེས་བར་དུ་ཀ་མད་སུམ་ཅུ་ཚང་མར་འབྲི་དགོས་པའི་བྱེད་བཤད་མེད་དེ། བོད་ཀྱི་བཅུ་མ་ཚོས་
 བར་ཀ་མད་སུམ་ཅུ་ཚང་མར་མ་བྲིས་པའི་ཀ་བཤད་ཉ་ཅང་མང་། དེ་ཡང་བསོད་ནམས་ཚོས་འཕེལ་
 གྲིས། ཀ་བཤད་ཚོས་ལུས་ལ་ཀ་མེད་གི་ཐོག་མ་ཁོ་ནར་དེས་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་མེད་ལ་ཀ་ནས་ཨ་
 བར་ཀ་མད་སུམ་ཅུ་ཚང་མར་ཀ་བཤད་ཅེས་བརྗོད་པ་ལས་གཞན་ལ་མི་བརྗོད་པའི་རྒྱ་མཚན་གང་
 ཡང་མེད།¹³ཅེས་གསུངས་པ་ལས་ཤེས། དེར་བརྟེན་ས་པཎ་གྱི་ང་བརྒྱད་མ་ཡང་ཀ་བཤད་བཅུ་མ་
 ཚོས་ཡིན་དགོས། འོན་ཀྱང་མགོན་མགོན་གྱི་ཀ་བཤད་བཞེན་ཀ་བཤད་ཀྱི་རྣམ་པ་ཚ་ཚང་བ་ཞིག་
 མིན་ཅོ། །དེའི་གོང་སྟེ་ཕྱི་ལོ་༡༠༥༤ལོར་འབྲུངས་པའི་རྫོག་ལེགས་པའི་ཤེས་རབ་གྱི། ཨ་པ་ཁོ་ནི་རྩ་
 ཚང་ག། །གཅིག་ཕྱི་ལོ་ལྷོ་གཤེན་ལ་ཉེ། །ཉེ་མཚོ་ནི་ཉིག་གཤེ། །ཐོབ་ཅམ་ལུ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིན། །¹⁴ཞེས་
 ལྷོ་ཀ་འདིའི་ནང་ཀ་མད་སུམ་ཅུ་ཚང་གསལ་བྱེད་རྒྱུ་པའི་རྩ་བོར་ཡོད་པས་དེ་ལའང་ཀ་བཤད་
 ཀྱི་ཚོས་འགྲོས་ཅུང་ལྡན། ད་དུང་བོད་བཅོན་པོའི་དུས་ཀྱི་ཚོས་རིག་ནང་དུའང་ཀ་ཚོས་ཀྱི་འགྲོས་སྣང་
 ལྟེ། ལྷག་ཕྱི་གཉན་གཟིག་གི་དུས་སུ་བྱུང་ཞིང་ཚིགས་བཅད་ཀྱི་ཚོས་ཉུན་ཉོང་གཉེར་ཡིག་ཉུ་གསལ་
 ག། ལུ་པོ་ནི་ལུ་པོའི་མ་རོལ་ན། །ཡར་ཆབ་གཅོད་པོའི་མ་རོལ་ན། །མྱི་བུ་ནི་མྱི་བུ་སྟེ། །ལྷ་ཡི་ནི་སྲས་པོ་
 བཞུགས། །¹⁵ལྷོ་ཀ་འདིའི་ནང་གསལ་བྱེད་ཡི་གེ་ཆ་དང་མ་གཉིས་ལན་མང་བའོལ། མདོར་ན། ཀ་ཚོས་
 བོད་བཅོན་པོའི་དུས་ནས་ས་བོན་བཏབ་སྟེ་བོད་སེལ་བྱུང་ས་པཎ་གྱི་སྐབས་ལ་ལུ་དང་ལུང་གཞོན་
 འབྲུས་པ། འགྲོ་མགོན་གྱི་དུས་སུ་སྟེ་མ་ཡོངས་སུ་ཐོན་པའི་བརྒྱུད་རིམ་དེས་ཅན་ཞིག་ཚང་།

12 ཀ་བཤད་བྱང་བ་དགའ་ཚལ། ལྷན་གྲུབ་རྣམ་རྒྱལ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་། ཕྱི་ལོ་༡༩༩༥། འོག་ངོས། ༡
 13 ཀ་བཤད་ཚོས་ལུས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་ལོ་རྒྱུས་དང་དེར་ཚོས་རྒྱལ་གྲུབ་མཐའ་དུང་གྲེས་རྒྱས་ཅམ་སྐྱེད་པ། བསོད་ནམས་ཚོས་འཕེལ་
 བོད་ལྗོངས་སྐོབ་བྲལ་ཆེན་མོའི་རིག་དེག། ཕྱི་ལོ་༡༩༩༥། འདོན་ཐེངས་དང་པོ། འོག་ངོས། ༥༤
 14 ཆེད་ཚོས་ཕྱོགས་བསྐྱོགས། ཆབ་འགག་ཉམ་བུའ། ལྷན་གྲུབ་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་། ཕྱི་ལོ་༢༠༠༣། འོག་ངོས། ༣༠༣
 15 བོད་བཅོན་པོའི་རྒྱལ་རབས། འབྲི་གུང་སྐབས་མགོན་ཆེ་ཚང་གིས་སྐྱོག་ཚོས་མཛད། Dharma Publishing, Yeshe De
 Preservation Project ཕྱི་ལོ་༢༠༡༥། འོག་ངོས། ༡༧༣- ༡༧༤

སྐད་ཆ་དང་ཡི་གེ ལྷག་པར་དུ་ཀླ་མི་རྒྱུ་དང་པས་དོན་སྟོན་གྱི་ཐུབ་པའི་གནད་ལགས་ལ་གྲག་ཡོད།¹⁶ཅེས་
བཤད། བོད་གསལ་ལ་དེ་དག་ལས་ཀ་བཤད་ཀྱི་ཚཱ་དེ་བོད་རང་གི་ཚཱ་འགྲོས་ཤིག་ཡིན་ལོ། །འོན་ཀྱང་
སྟོན་གཞུང་མེ་ལོང་བོད་དུ་དར་ནས་བོད་ཀྱི་ཚཱ་གཞན་བཞིན་ཀ་བཤད་ཚཱ་རིག་ལའང་ཤུགས་རྒྱུན་
ཆེན་པོ་ཐེབས་ཡོད་པ་མངོན་སུམ་ལགས།

བཞི་པ། ཀ་བཤད་ཚཱ་རིག་གི་གནས་བབ་དང་སྐྱེ་ཆུང་བཤད་པ།

ཕྱོགས་གཅིག་ནས་ཀ་བཤད་ནི་ཚཱ་རིག་གི་རྣམ་པ་རང་མཚན་པ་ཞིག་ཏུ་ཆགས་པའི་དུས་ལུག་
རིང་པོ་མིན་ཡང་། བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཁོང་གནས་བབ་དེས་ཅན་ཞིག་བརྒྱུད་ཡོད། གངས་འབོར་གྱི་ཆ་
ནས་བཤད་ན། དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་གྱི་མཇུག་ཅམ་ནས་ཉི་ཤུ་འཁོ་སྟོན་བར་བོད་ཀྱི་གྲགས་ཅན་
ཚཱ་པ་བོ་དང་མཁས་པ་མང་ཆེ་བའི་བརྒྱུ་ཚཱ་ཚཱ་ནང་ཉུང་མཐར་ཀ་ཚཱ་རེ་མེད་པ་ཏུ་ལམ་མེད།
དཔེར་ན། འགྲོ་མགོན་ཚཱ་རྒྱལ་འཕགས་པ། ལ་རྒྱལ་དབང་དགེ་འདུན་གྲུབ་པ། རྗེ་རིན་པོ་ཆེ། དགེ་
ཚོས།ཞབས་དཀར་ཚོགས་དུག་རང་གོལ། གྲག་དཀར་བསྟན་འཛིན་ལོ་རྒྱུ་སོགས་མང་དག་ཅིག་གིས་
ཀ་ཚཱ་གཅིག་ལས་མང་བའང་བརྒྱུ་ཚཱ་ཡོད། ལྷག་པར་མཁས་དབང་ལྷུན་གྲུབ་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་ཀ་ཚཱ་
ཁོ་ནས་ཕྱག་དེབ་ཀྱང་མཇུག་ཡོད། དེའི་ཐོག་ནས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ཁོང་ཀ་བཤད་ཀྱི་གངས་འབོར་
ཚཱ་རིག་གི་རྣམ་པ་གཞན་ལས་མང་བའི་གནས་བབ་ཅིག་ཏུ་སོན་པ་གསལ་བོ་ཤིས། ཚཱ་རིག་གི་
རྣམ་པའི་ཆ་ནས་བཤད་ནའང་། བོད་ཀྱི་ཚཱ་རིག་ཁོང་གནས་བབ་དེས་ཅན་ཞིག་བརྒྱུད་ཡོད་དེ། དཔེར་
ན། བསྟོན་ཚཱ་གྱི་རྣམ་པ་ཅན་ལ་རྒྱལ་དབང་དགེ་འདུན་གྲུབ་པའི་འཇམ་དཔལ་གཤིན་རྗེ་ལ་བསྟོན་པ།¹⁷

ལྟ་བུ་ཚཱ་སྐྱོང་སྤྱང་མར་བསྟོན་པ། རྒྱལ་མཁན་པོ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་ཀ་ནས་ཨ་བར་གྱི་རྗེས་
ཁོང་གྱི་བསྟོན་པ།¹⁸ཞེས་པ་སྐྱེ་མ་ལ་བསྟོན་པ། གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གྲུས་བཀྱར་འོས་པའི་དགེ་ཆེན། ང་ཡི་

16 བོད་ཀྱི་ཀ་ཚཱ་གྱི་རིགས་དང་ལུས་ཀྱི་དབྱེ་རྒྱུ་ལ་ཐོག་མར་དབྱེད་པ། ལྷག་བཞེ བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག ཕྱི་ལོ་༡༩༩༤ལོའི་དུས་
དེབ་དང་ཕོ་ཤོག་ངོས། ༤༩

17 ལ་རྒྱལ་དབང་དགེ་འདུན་གྲུབ་པ། གསུང་འབྲུམ་བོད་ཀྱི་ཅེ་སྟེ་བཅུ་རྣམ་རྒྱལ་གྲུ་ཆེད། ཕྱི་ལོ་༢༠༡༤ལོག་ངོས། ༤༢༠

18 རྒྱུ་མཁན་པོ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན། ལྷན་ཚཱ་ཕྱོགས་བསྐྱེད་པ། ཀྱང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྟོན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་༢༠༡༤ལོག་ངོས། ༡༣༡

བང་དུ་མེབས་དང་།¹⁹ལྟ་བུ་མི་མང་དུ་སྐྱེས་མར་བསྟོད་པ། ཀ་མེང་དབྱེངས་ཡིག་སོ་བཞི། ལྟ་བུ་རིག་གཞུང་ལ་བསྟོད་པ། དེ་མིན་བསྟོད་ཡུལ་མི་འབྲེལ་བའི་བསྟོད་ཚུལ་མང་། བསྐྱབ་བྱའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ཀ་བཤམ་གྱི་བཤམ་ལོང་བཞིན་མང་སྟེ། རྒྱལ་མཁའ་ཤིང་ཀླ་ལིའི་མེང་བར་སྐྱར་བའི་བསྐྱབ་བྱ་མཛོད་བསྐྱེས།²⁰ཞེས་པ། ལྷ་མེད་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོའི་བསྐྱབ་བྱ་གྲོས་འདེབས། ཞེས་སོགས། ཡང་ལེགས་བཤམ་གྱི་རྣམ་པ་ཅན། ཞབས་དཀར་ཚོགས་དུག་རང་གོས་གྱི་ཀ་བཤམ་སོགས། ད་དུང་གཏོང་ཡིག་གམ་སྤྲིངས་ཡིག་གི་རྣམ་པའི་ཚུལ་དུ་བྱས་པ་ལྟུངས་མེ་བྱུང་དཀར་འཛིན་འོར་བུའི་བཏང་ཡིག་ཀ་བཤམ་བཞུགས་སོ། །²¹དང་། མཁས་པ་བོན་གྲོང་བས་རང་གི་སྲིང་མོར་བསྐྱར་བའི་ཀ་བཤམ་སོགས། མགུར་གྱི་རྣམ་པ་ཅན་མེ་དགེ་འདུན་བྱུང་གྱི། མར་པ་དང་མམས་ཅད་མཁའའི་བར་བསྐྱེད་བའི་ཉམས་མགུར་དང་། ལྷན་བྱུང་རྣམ་རྒྱུ་གྱི་དཀོན་མཚོག་གསུམ་གྱི་གསུང་དང་། ལྟ་བུ་མང་། ལོ་རྒྱུས་གྱི་རྣམ་པ་ཅན་དགེ་ཚོས་གྱི་ཨ་མཚོད་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀ་རྩལ་དང་། ལྟུང་དབང་ལྟ་བུའི་ཀ་བཤམ་སོགས། ལུང་ཟེའི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་ཀ་བཤམ་ཡུང་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། མཁོན་གཉེར་ཆེན་མོ་ཨ་བ་སོག་ལ་སྤྲིད་ལུང་ལགས་ཐེས་པའི་ཀ་བཤམ། ཀ་ལ་པ་ནས་སྤྲི་ཞིག་བཏོགས། །ཁ་ཡི་ལུང་དུ་བཅུགས་པ་འདྲ། ཞེས་པ། ཀ་ལེབ་དུང་ཡིག་གིས་མེར་བྲེས་བྲག་མཚོད་བཞིས་གྱི་རྩ་སྤོད་ལ་བྲེས་པའི་ཀ་བཤམ། དེ་དག་ལས་ཀ་རྩལ་ཤི་བཅུམས་ཚོས་གཞན་གྱི་རྣམ་པ་དང་བསྐྱར་ན་མང་བ་ལས་ཉུང་བ་གཏན་ནས་མེད་པའི་གནས་བབ་ཐེན། རྩལ་རིག་གི་རྣམ་པ་གཞན་གྱི་བར་དུ་ཀ་བཤམ་ཚོས་ཡིག་གིས་གནས་བབ་ཤུགས་ཆེན་པོ་ཐེན་ནས་བཞོད་བྱའོད་བྱེད་གཉིས་ཀར་སྤར་ལས་སྤྲུག་པའི་མཛེས་ཉམས་བཏོད་ཡོད་དེ། རྩལ་ཁ་པའི་རྟག་ཏུ་དུའི་རྟོགས་བཞོད་དུ། ཀ་བ་དུ་མས་ལེགས་དཀྱིགས་ཀ་གཞུ་འོར་བུའི་ཐ་ཡིས་སྤྲུས། །ཁ་ཁྱེར་ལུང་བཅེགས་ལེགས་བསྐྱོར་ཁ་བད་ཤུ་ཤུ་ཞིང་མཚོ། །སོགས་...²² དང་། ལྷ་མེད་གཏམ་རྒྱུད་དུ། ཀ་ལིང་ཀ་ལི་

19 ལྟུང་རྒྱལ། ཀ་བཤམ་གྱུང་བ་དགའ་ཚལ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟེན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་༡༩༩༥
 20 རྒྱལ་མཁའ་ཤིང་གསུམ་པ་རྒྱལ་མཚོ། ལྷན་ཚུལ་བྲེགས་བསྐྱེགས། ལྷང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྟེན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་༢༠༡༤ འོག་ངོས། ༡༣༣
 21 ལྟུང་མེད་མེད་ཤེས་རབ་ལྷན་འཛིན་འོར་བུ། ཁོང་གི་གསུང་འབྲས་ལས་གཏན་དབས་ཁ་སྐོང་བཞུགས་སོ། །དཔེ་རིང་། འོག་ངོས། ༤༩
 22 རྟག་ཏུ་དུའི་རྟོགས་བཞོད། རྩལ་ཁ་པ། མེར་བྲེས་དཔེ་མཚོད་ཁང་། ཕྱི་ལོ་༢༠༠༡ འོག་ངོས། ༣༤

བདག་པོ་དེའི། །ཁ་ཡི་རྒྱ་མཚོར་མཚོག་སྒྲིབ་ཀྱི། །ག་བུར་གཤམ་འི་སྡེད་རྒྱལ། །སོགས་²³ཞེས་པ་ལྟ་
 གུ། རྣམ་ཐར་ཚོམ་རིག་གི་བར་དུ་བྱས་པ་དགའ་བཞི་བའི་རྣམ་ཐར་ལས། ག་ཤེའི་རས་གོས་གྲོན་པའི་
 གོར་དབུང་གིས། །ཁ་ལྗོངས་གཙང་སྟོང་ལྷོགས་སུ་གཡུལ་བཤམས་ཏེ། །སོགས་²⁴དང། རོར་བཟང་
 གི་རྣམ་ཐར་སོགས། ལྷུང་ཚོམ་གྱི་རྣམ་པའི་བར་དུ་བྱས་པ། གེ་སར་རྒྱལ་པོའི་སྤྱང་སོགས་ཡོད། དེ་བ་
 ཐེར་རམ་ལོ་རྒྱས་ཀྱི་བར་དུ་བྱས་པ། ལ་རྒྱལ་དབང་ལྟ་བུའི་ག་བཤད། ལྟ་བུ་བར་བཅུག་ག་བཤད་ཀྱི་
 ཚན་པ་ཞིག་གིས་བརྩམས་ཚོས་ཡོངས་དང་སློབ་པ་ལོ་སོགས་ལ་གཞན་དང་མི་འདྲ་བའི་མཛེས་པ་
 བསྐྱུན་ཡོད།

བརྩམས་ཚོས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཆ་ནས་ཀྱང་མི་མང་དུ་སྤྱད་པའི་ནང་དུ་འང་གནས་བབ་མཐོན་པོར་
 བརྒྱད། ཐ་ན་གྱིས་པའི་དག་ཏུ་ཡང་མང་དག་ཅིག་ཡོད། དཔེར་ན་རང་ཉིད་རྒྱུང་གྱིས་པའི་སྐབས་པ་རྣམས་
 དང་ལོ་མཉམ་གྱི་སློབ་གྲོགས་གྱིས་པ་དག་ལས་འཇགས་པའི་ག་བཤད། ག་བ་མེད་པའི་ལྷགས་ཤོག་
 སློབ་ཁང་ནང་། །ཁ་ལ་མི་ཉན་སློབ་སྤྲུག་འགའ་ཤས་འདུག། །ག་ནས་བལྟས་ཀྱང་སློབ་ལ་མ་བཙོན་ན། །ང་
 ཡི་རེ་བ་ཡོད་ཚད་སྟོང་བའི་རྒྱ། །ཞེས་པ་ལྟ་བུ་ཡང་ཡང་བརྗོད་སྤྱོད་ཡོད། ཡང་ལོ་མེའི་བཙེ་དུང་གི་བར་
 དུ་འང་ག་བཤད་བཞོལ་བ་མང་དག་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། ག་ཡེ་གསོན་དང་ང་ཡི་ཡིད་འཕྲོག་མ། །ཁ་འབྲས་
 མཚར་བའི་བྱ་རྒྱུང་བདག་ལ་སོན། །ག་ནས་བལྟས་ཀྱང་སྤྱིང་པོ་མི་འདུག་པས། །ང་ཞི་དམ་པའི་ལྷ་ཚོས་
 ཤེན་ཏུ་མོས། །བཅས་ཡོད། ལྷིང་བཏང་ག་ཚོམ་གྱི་རང་བཞིན་ནི་ག་མང་སུམ་ཅུའི་གོ་རིམ་ལ་བརྟེན་
 དགོས་པ། གཞུང་ཚད་ཀྱི་ཆ་ནས་ཀྱང་ག་བཤད་ཆ་ཚད་བཞིག་ལ་སློག་བདུན་ལྷག་ཅམ་ལས་མེད་
 ཀྱང་བརྗོད་བྱ་ཏེ་ཅང་ལྷུང་ཆེ་ལ་སྤྲ་ཁ་འཛོམས་པའི་རང་བཞིན་གྱི་སྤྱུ་རྩལ་ཡོད། དཔེར་ན། འགོ་མགོན་
 ཚོས་རྒྱལ་འཕགས་པའི་ཐེག་ཆེན་གསལ་བ་ཡི་གེ་མ་མོ་ལ་སྤེལ་བའི་རབ་བྱེད།²⁵ཅེས་པའི་ནང་བརྗོད་
 བྱ་ཏེ་ཅང་རྒྱ་ཆེ་བ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ལམ་གྱི་རྣམ་གཞག་དང་ཕྱིན་དུག་གི་ཡོན་ཏན། དེ་བཞིན་བྱང་རྒྱུང་

23 ལྷུང་པའི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་དབུང་གཞི་བསྐྱུ་བསྐྱེལ། ཞང་ཞུང་ཚོས་དབང་གསལ་པ། ས་རྩ་བོད་ཀྱི་མཐོ་སློབ། གྱི་ལོ་༡༠༡༩ འོག་དོས། ༩༡
 25 དགའ་བཞི་བའི་རྣམ་ཐར། རྗོར་ལོ་བསྐྱུན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང། གྱི་ལོ་༡༩༩༩ འོག་དོས། ༥༩
 25 འགོ་མགོན་ཚོས་རྒྱལ་འཕགས་པ། གསུང་འབྲམ་བོད་བཞི་པ། གྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྟུན་ཁང། གྱི་ལོ་༢༠༠༥ འོག་དོས། ༡༠༥

མོ་བདུན་ཉམས་སུ་སྒྲུབ་ནས་འབྲས་བུ་སྐྱེ་བའི་ལོ་འཕང་སོགས་བསྟན། སྲིད་སྲོགས་ནས་བཤད་
 བ་རྩོམ་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཀ་བཤད་དག་གིས་ལོར་བོད་གཉེས་དམག་འབབ་བྱུང་བའི་
 བརྒྱད་རིམ་དང་མཐུག་འབྲས་སྐོར་བསྟན། ད་དུང་གི་སྣོད་ཀྱི་འཛིག་རྟེན་བརྗོད་བྱུང་བུས་པ་ཆབ་སྲེལ་
 ཚེ་བརྟན་ཕྱབ་ཚེགས་དང་མཁས་དབང་ལྷུན་གྲུབ་རྣམ་རྒྱལ་སོགས་ཀྱི་བསེལ་དུས་ཀྱི་བོད་ལྗོངས་དང་
 དབྱུང་དུས་ཀྱི་བོད་ལྗོངས་སོགས་མང་དག་ཅིག་ཡོད། ཀ་ཚོམ་ལ་སྦྱང་ཚོམ་བཞིན་སྦྱང་བརྟན་གསོན་བོ་
 ལྷན་གྲུབ་པའི་རྒྱ་ཚལ་ཡང་ཡོད་དེ། ཀ་ལེབ་བྱུང་ཡིག་གི་ཀ་ཚོམ་དུ། འཇོ་རྒྱུར་ཕྱོད་རྩུག་འཕམ་མཁར་
 ལ་འབྱུང་བའི། །ཟ་འདྲེ་སྐར་མ་རྒྱབ་ཕྱོག་མི་མེར་གྱི་སེག་དར། །²⁶ ཞེས་པའི་ནང་མེར་གྱེས་ལྷུག་མཛོད་
 བགྲིས་ཞེས་པ་དེ་མིའི་བཟོ་དབྱིབས་ཅི་འདྲ་ཞིག་ཡོད་པ་ཁོ་བོ་ལྷ་བུའི་ལྷུག་མཛོད་ཁོང་མཛོད་སྲོང་མེད་
 མཁའ་གྱི་སློབ་པ་བོ་ལའང་ཁོང་གི་ཕྱི་ལོ་རྣམ་པ་ལ་ལེར་འཆར་གྲུབ་པའི་སྦྱང་བརྟན་བསྟན་ཡོད། ལྷན་རི་
 བསྐོར་བཟང་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་ཉམས་འཆར་གྲང་བོའི་དྲི་ལན་དུ། ཀ་ལིའི་ངོས་སུ་གཉེར་མའི་ཟེང་བཅེགས་
 ལྷུང་གིས་བྲིས་པའི་རྗེང་ཚུ་བཞིན། །ཁ་ལ་སོ་བྱུང་ཁ་ཚུའི་ཏ་བས་མོང་གའི་བཞིན་རས་བརྟན་ཞིང་
 བཤེར། །ག་བྱུར་ལྟར་དཀར་མགོ་སྐྱེས་ལན་བུ་སྦྱར་རྣམས་ཀྱང་དེ་ལ་འབྲུག། །ང་ལ་སྦྱར་མེད་གསར་
 ལྷོས་ཀྱེད་པའི་གྲང་བོ་ཁྱེད་ནི་ག་དུས་འོངས། །²⁷ དེ་བཞིན་བོད་མི་མང་ཆེ་བའི་དག་ཚོགས་ཏུ་ཡོད་པ་
 ལྷིད་རྒྱར་ལགས་ཀྱིས་བརྟན་པའདྲ་བའི་ཀ་བཤད་ནང་མགོན་གཉེར་ལམ་སོགས་ལགས་ཀྱི་རྣམ་པ་
 གིས་ནས་མི་སྦྱའི་སྦྱང་བརྟན་འབྱུང་དུ་བསྟན་ཡོད། ཆབ་སྲེལ་གྱི་བསེལ་དུས་ཀྱི་བོད་ལྗོངས་དང་ལྷན་
 གྲུབ་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་ཡིད་ཀྱི་རྩ་རྩ་སོགས་ཀྱི་ནང་བོད་གངས་ཅན་ལྗོངས་ཀྱི་ཕྱི་ནང་འཛིག་རྟེན་གྱི་བཀོད་
 པ་ཏུ་ཅང་གསལ་པོར་བསྟན་ཡོད། དཔེར་ན། ཆབ་སྲེལ་གྱི་བསེལ་དུས་བོད་ལྗོངས་ལས། ཀ་ཤིའི་རས་
 ཀྱི་མཛེས་པ་རབ་འཛོག་དགུན་དུས་བོད་ཀྱི་ཡུལ་ལྗོངས་ནི། །ཁ་བའི་ཟེགས་མས་འོངས་སུ་བསྐྱབས་
 པའི་ཀེ་ལ་ཤ་ཡིས་ཀུན་ནས་བསྐོར། །ག་བྱུར་དུལ་གྱིས་དབྱིག་འཛིན་སྐྱེག་མོའི་བཞིན་གྱི་རིམ་ལུས་

26 ལྷུག་མཛོད་ཡེ་ཤེས། ཚོམ་རིག་རྒྱ་ཚལ། ཀ་ལེབ་བྱུང་ཡིག་དང་ཁོང་གིས་མེར་གྱེས་ལྷུག་མཛོད་བགྲིས་ལ་འབྱུང་བའི་ཀ་
 བཤད་སྣོད་ཤོང་ངོས། ༣༥
 27 ལྷུང་ཆར་རྣམ་སྐྱེག་ཚོམ་དབྱུང་རྟེན་བཏུས། ཕྱི་ལོ་༢༠༡༢-ལོག་ངོས། ༥-༦

བཀུས། །ང་ཅག་མེས་རྒྱལ་མཐའ་མཚམས་འདི་ནི་རབ་དཀར་བ་སོའི་གཞོང་བ་འདྲ། །²⁸ཞེས་བ་ལྟ་བུ་
དགུན་དུས་པོད་ཀྱི་ཕྱི་སྡོད་ཀྱི་མངོས་བ་ཡོངས་སུ་ཁྲུལ་མ་མེར་བཤམས།

ཆིག་སྐྱོར་གྱི་ཆ་ནས་བཤད་ནའང་ཀ་ཚཱ་ནི་ཆིག་སྐྱོར་ཕྱུག་སྤུམ་ཆོགས་པའི་རྒྱ་ཅལ་ལྡན། དེ་
ཡང་། ལོང་དུ་ཞུས་པའི་ཆབ་སྲེལ་གྱི་བམིལ་དུས་ཀྱི་པོད་སྡོད་སྤོང་ནང་། ཀ་ཤི་རས། ལ་བའི་ཟེགས་ལ།
ག་བྱར་དུལ། ཅ་གོ་ར། འ་འུར། ཅག་ཉ་རྒྱས་རྒྱ་བ། ཐ་རམ་སོགས་ཉ་ཅང་སྣེ་ཆདོད་ལ་གོ་བ་ཆེ་
བའི་ཆིག་སྐྱོར་པེད་སྡོད་བཏང་ནས་སྐོག་བ་པོར་སྣུན་འདེབས་ཀྱི་འདིག་རྟེན་ཡིད་དུ་འོང་བ་ཞིག་བསྐྱུན་
ཡོད། ཀ་ལེབ་དུག་ཡིག་གི་ཀ་བཤད་དུ། ལ་སང་། ལ་མོ་ཅན། ཅ་ལག་ན་ཕྱགས། ཅིབ་ཚོ། བ་པེར། ཡ་
མེད། ཀར་འདེན། རང་རྟགས། ཟ་འདེ། ར་ཚོར། ཉ་སྣུག་སེག་རར་སོགས་ལུལ་མི་རང་བཞེན་གྱི་སྐྱད་དང་
ཉ་ཅང་ཐག་ཉེ་བས་མི་མང་གི་ཡིད་དབང་མེད་དུ་ལོར་བྱུབ་པའི་ཆིག་སྐྱོར་ལྡན་པ། མཁས་དབང་དགེ་
ཚོས་ཀྱི་ཀ་ཚཱ་དུ། ཉ་ལ། ཅ་འུར། ར་ཡི། བ་ར་ཀ། ཏུ་པེ། དེ་བཞེན་རྒྱལ་མཁན་སོའི་ཀ་བཤད་དུའང་།
ར་ཉི། ཨ་མི་ཉ། མ་རྒྱ། ར་ཏུ། ཨ་ཉི། ཀ་མ་ལ། ཀ་ལ་པིང་ཀ་སོགས་ཉ་ཅང་ཆད་མཐོ་བའི་ཡིགས་སྐྱར་
གྱི་མིང་ཆིག་བཀོལ་ནས་དོན་ཆེ་ལ་མཁས་པའི་མདུན་དང་སྐོག་བ་པོའི་སྣང་རོར་རིན་ཐང་དང་གདེང་
འདོག་མཐོ་བའི་ཆོར་ཕྱགས་སྟེར། མདོར་ན། ཀ་ཚཱ་ནི་སྐྱོང་ཚཱ་སོགས་ཚཱ་རིག་གི་རྣམ་པ་གཞན་
ལས་ལྷག་པའི་ཆིག་སྐྱོར་ཕྱུག་སྤུམ་ཆོགས་པའི་རང་བཞེན་གྱི་རྒྱ་ཅལ་ཞིག་ཡོད། དེར་བཞེན་ཀ་བཤད་
འཕྲི་དུས་མིང་ཆིག་སྐྱུག་པོ་དགོས་ཞེས་པའང་དོན་གནད་དེར་བྱུག་ཡོད། སྐྱོར་རྒྱལ་གྱི་ཆ་ནས་ཀྱང་
ཀ་ཚཱ་ནི་པོད་ཀྱི་ཚཱ་རིག་ཚོད་རྒྱ་ཅལ་གྱི་རང་བཞེན་ཆད་ཤིན་ཏུ་མཐོ་པོར་བསྐྱུང་ཡོད། ལྷག་པར་
སྣུན་གཞུང་མེ་པོར་མ་པོད་སྐྱོར་ཞུས་པའི་རྗེས་སུ་དེ་བས་མཐོན་ཐོན་བྱུང་ཡོད། དཔེར་ན། རྗེ་རིན་པོ་
ཆའི་ཆོས་རྗེ་གཤམ་པ་བྱང་རྒྱལ་དཔལ་བཟང་པོར་བསྟོད་པ་དུ། བ་ར་མི་ཉའི་སྐྱོད་རྒྱལ་སྐྱུར་ལེན་ལུས་
ཅན་རྗེས་སུ་འདྲིན་པའི་པ། །བ་མཐའ་བྲལ་བ་ཟབ་མོའི་མཁའ་ལ་མཁྱེན་པའི་ཉེ་འོད་ཀྱིས་ཁྱབ་པ། །བ་
མོའི་མདངས་སྣང་དཀར་པོའི་ཕྱགས་རྗེས་འགོ་བ་ཀུན་ལ་སྟོམས་པའི་མ། །མ་ལུས་སྤྲས་བཅས་རྒྱལ་

28 ཆབ་སྲེལ་ཞིབ་འཇུག་ཆོགས་རྒྱུ། ཚོད་སྡོད་སོ་རྒྱས་སྐྱོར་བའི་རྣམ་དཔྱད། ཡུང་གོའི་པོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཕྱི་
ལོ་༢༠༠༧-ལོག་ངོས། ༡༧༩

བའི་མཁུན་བཅེ་གཅིག་ཏུ་བསྐྱུས་ལ་གྲུས་བསམ་འདུད། །²⁹ལྟ་བུར་མཚོན་ན། ལྷ་རྒྱན་ཚོག་མཐའ་སྐོར་
 བ་དང་། བྲ་དཀའ་བ་རྗེས་ཁྲིད་ཀྱི་ལྷ་རྒྱན། ལྷ་རྒྱན་དེ་ནི་རྒྱ་ཐོང་གཉེས་ཀྱི་ཚོམ་རིག་གི་ཁྲིད་དུ་ཉ་ཅང་
 འཕྲི་དཀའ་བའི་རྒྱ་རྩལ་ཚང་མཚོ་པོ་ཞིག་ཏུ་ཅི་བཞིན་ཡོད། མ་ཟད་དཔེ་རྒྱན་དང་གཟུགས་རྒྱན་སོགས་
 གསལ་བྱེད་པོ་རིམ་སྒྲིག་པ་ཅམ་མིན་པར་སྒྲོལ་གཅིག་གི་ནང་ཚང་མཚོ་བའི་རྒྱན་གྱི་རྣམ་བཤངས་དུ་མ་
 ཞིག་གཅིག་བསྐྱུས་ཀྱིས་བརྗོད་བྱ་རྒྱུ་གསལ་བར་བསྟན་པ་ནི་ཚོམ་རིག་གི་ལུས་གཞན་དུ་ཉ་ཅང་དཀའ།
 ཞང་ཞུང་ཚོས་དབང་ལྷགས་པའི་རྣམ་ཆའི་རྟོགས་བརྗོད་དུ། ཅ་ཅོའི་སྐྱ་ཡིས་ཅ་ནས་འཕྲེན་ཁྲིད་ཅི་ཡང་
 མཚོད་ཚིག་ཅེ་སྐྱར་སྐྱད་མཚུངས་ལུས་གཟུ་ཞིང་། །ཆ་ལུགས་ཅོག་གྲུས་ཚོག་ལ་འབད་ཚུ་གཅོང་
 མཚོད་ཡོན་རིན་ཐང་ཆེ་བའི་སྐྱོགས་ནང་དུ། །རྩ་ཡི་བཏུང་བའི་ལུ་མའི་རྩོ་བོ་རྩི་ཅམ་དབྱེས་པའི་རྩི་མང་
 འདོད་ཡོན་རྩ་ཅེའི་གོས་སོགས་རྩོང་འདི་དག །ཉ་གང་རྩེ་བར་འཆི་བའི་ཉི་འོད་ཉེ་བ་སྐབས་མེད་ཉོ་ཚོང་
 རེ་བ་ཉུང་དུ་མིན་འདིའི་སྐད་དུ་ཤོ། །³⁰ཞེས་པ་ལས་རྒྱ་མགོན་བཏུང་མཚོད་ཡོན་བྱེད་སྐད་སུ་ཀྱི་རྣམ་པ་
 གསལ་འབྲིལ་ལེར་བསྟན་སྐབས་ཅམ་མིན་པར། ཅ་སྡེའི་གསལ་བྱེད་རེ་ལ་དབྱངས་བཞི་རིམ་གྱིས་
 ལྷ་རྩལ་ཚོག་རྒྱུར་ཉེར་གསུམ་གྱི་བདག་ཉིད་ཅན་གྱི་སྒྲོལ་གཅིག་བྲ་དཀའ་བའི་དབྱངས་རེས་པ་ཅན་
 དུ་བརྩམས། དེའི་ནང་གི་གསལ་བྱེད་རྣམས་ནི་དོན་ཉ་ཅང་ཟབ་ལ་གོ་བདེ་བའི་རང་བཞིན་ལྷན། ལྷིར་
 དབྱངས་རེས་པ་ནི་རྒྱ་ཐོང་གྱི་བརྩམས་ཚོས་ཁྲིད་མི་ཉུང་བ་ཞིག་སྐད་རྒྱ་ཡོད་ཡུང་། ཚིག་རྒྱུད་གཅིག་
 གི་ནང་དུ་གསལ་བྱེད་གཅིག་ལ་དབྱངས་རེས་པ་རེས་པ་ཅན་ནི་ཉ་ཅང་འཕྲི་བར་དཀའ། ད་དུང་ལྷུལ་
 དབང་ལྷ་པའི་དབྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྐྱ་དབྱངས་ལས། ཀ་རྩལ་ལྷ་ལ་རབས་མཚོག་གི་སྐྱོད་ཚུལ་སྐོད་
 དུ་ཅ་ཅོའི་དག་སྐད་སུ་ཁྲུངས་སྐྱོན་ལོ་རྒྱུས་དབྱུང་ཉ་ལའི་སྐོགས་བམ་རྩི་བཞིན་རབ་གསལ་བ་
 རི་རྩེ་ཡི་བུསྟེ་ག །ཁ་དོག་ཚིག་དོན་མ་འདྲེས་ལང་ཚོ་རྣམ་པར་བཟུང་བའི་ཆ་འགས་ཡོངས་རྩོགས་སྟན་

29 ཤེར་གཙུག་ནང་བསྟན་དཔེ་རྟོང་འཚོལ་བསྟུ་ལྷོགས་བསྐྱིགས་ཁང་གིས་བསྐྱིགས། རྩི་ཚོང་ཁ་བའི་གསུང་འབྲུག་། །ཁ། ལྷ་ཐོང་གོའི་
 ཐོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་༢༠༡༣ འོག་ཚེས་༡༩

30 ས་རྩེ་ཐོད་ཀྱི་རིག་གཞུང་དཔེ་ཚོགས་ཚོགས་རྒྱུད། རྩེ་ཆ་ཆའི་གཏམ་རྒྱུད་ཀྱི་དབྱེད་གཞི་བསྟུ་བསྐྱིགས། ས་རྩེ་ཐོད་ཀྱི་དཔེ་སྐྱོན་
 ཁང་། ཕྱི་ལོ་༢༠༡༣ འོག་ཚེས་ ༡༨

ཆིག་བམིལ་ཟེར་མདངས་ཀྱི་ཐ་གྲུ་ཀྱུན་ཁྲུབ་སྐྱེ་འཛིན་བདུད་རྩིས་པ་རོལ་ཤེས་ལྷན་དགའ་སྟོན་ཆེ། །ག་
 ར་ལྟ་བུའི་རྟེན་གསུམ་པའི་སྐྱུན་པོ་ལེགས་བཤམ་སྐྱེས་ལས་རྩ་ཆར་བརྟུང་བ་འབའ་ཞིག་དོན་དུ་གཉེར་བྱིར་
 ད་ལྟའི་དུས་ཀྱི་སྤང་རྩལ་འདི་ལ་བ་སྤང་སྐྱོད་ལས་གཞན་མི་བྱིན། །ང་ཞེས་སྟོབས་ལོར་སྟེམས་པས་
 འཕྱིང་ཡང་ཤེས་ལྷན་རིག་པའི་ཉ་གར་གཞལ་ཆེ་སྟེ་དང་ཡང་བའི་མཐའ་བྲལ་ན་རའི་དབུས་ན་གཞུང་
 པོར་མཐོང་བས་མ་དམད་འཕྲོ་བ་ཤིན་ཏུ་དཀོན། །³¹ཞེས་པའི་སྟོག་འདི་ནི་ག་བཤམ་གྱི་འབྲི་སྤངས་
 དམིགས་བསལ་བ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། འདིའི་ནང་ག་ཁ་ག་དའི་བང་རིམ་སྐྱིག་པ་ཙམ་མིན་བར་ག་ཁ་ག་ད་
 རང་རང་དང་མཐུན་པའི་ཕོ་མོ་མ་ཞིང་གི་རྟེན་གསུམ་གྱི་དབྱེ་བའང་སྐྱུར་ཡོད་དེ། ག་ཅ་ཉ་པ་བཞི་ལོ། ཁ་ཆ་ཐ་
 པ་བཞི་མ་ཞིང་སོགས་ཡོད། ག་ཚོམ་དེའི་སྐྱོར་རྩལ་ནི་ངས་ག་ཚོམ་མང་པོ་བསྐྲགས་པའི་ནང་དམིགས་
 བསལ་ཙན་ཞིག་ཏུ་སྤང་། སྐྱིར་ཆིགས་བཅད་ཀྱི་ནང་དུ་གསལ་བྱེད་རྟེན་སྤྲུལ་རྟེན་གསུམ་གྱི་དབྱེ་བ་བྱེ་ནས་
 འབྲི་རྒྱུར་དེ་ཙམ་དགའ་བ་མེད་བ་ཡུང། ག་ཚོམ་གྱི་རིམ་པའི་ནང་དུ་ཉ་ཅང་དགའ། དེར་བརྟེན་མཁས་
 དབང་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱིས་ཀྱང་ག་ཚོམ་དེར་ཚོམ་འདི་ལྟ་བུ་ནི་ག་ཐེང་གི་རྒྱན་གྱི་ཁོད་ནས་ཤིན་ཏུ་བྱ་
 དགའ་བ་ཡིན།³²ཞེས་གསུངས། ཞབས་དགར་ཆོགས་རང་ཕྲོལ་གྱི་ག་བཤམ་དུ། ག་ལེ་ཁ་རོག་ག་ལེར་
 ར་ལ་ཉོན། །ཅ་ལག་ཆ་ཆང་རྩ་གོས་ཉ་ལྟར་མཚུངས། །ཉ་ལའི་ཐ་སྤྲད་ད་ལྟ་ན་གཞོན་སྟོབས། །³³ལྟ་བུ་
 ཆིག་རྒྱུ་གཅིག་གི་ནང་སྟེ་བ་གཅིག་བྱས་པ། དགེ་བ་ཤེས་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོའི་ག་བཤམ། ག་མ་མ་དང་
 རབ་དགར་རྒྱ་བ་ལྟར། །ཁ་བ་ཙན་ན་ཁྲུང་འཕགས་འཇམ་དབལ་དབྱངས། །ག་ནའང་རྒྱལ་བསྟན་གསལ་
 མཚན་ཉ་ཆག་པ། །ང་སྟམ་བཏང་ནས་སྤང་ཡང་བདག་བྲུག་འཆོལ། །³⁴ལྟ་བུ་དབྱངས་ཨ་ཁོན་རེས་པ་
 སོགས་བྱ་དགའ་སྤྲའི་སྐྱོར་རྩལ་སྤྲ་མང་ཞིག་སྐྱུར་ནས་སྟོག་པ་པོའི་སྤང་རོར་ཨ་ཁ་སྟམ་པའི་སྐྱོར་རྩལ་
 ཀྱི་མཛེས་ཉམས་སམ་སྐྱུ་རྩལ་སུལ་དུ་བྱུང་བ་མང་དག་ཅིག་བཤམས་ཡོད་ཀྱང་ཡིག་ཆོགས་གྱི་དབང་

31 དེབ་ཐེར་དམིག་གྱི་རྒྱལ་མོའི་སྐྱུ་དབྱངས། །རྒྱལ་དབང་ལྟ་བུ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང། ཕྱི་ལོ་༡༩༤༤ འོག་ངོས། ༡༩༥
 32 དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབྲུམ་ཐོད་གསུམ་པ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང། ཕྱི་ལོ་༡༩༤༧ འོག་ངོས། ༡༯༩
 33 ཐོད་གྱི་ཤེས་རིག་དབྱེད་རྩལ་ཕྱོགས་བསྐྱེད། དེབ་གསུམ་པ། བྱང་གོའི་ཐོད་གྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྐྱུན་ཁང། ཕྱི་ལོ་༡༩༤༥ འོག་ངོས། ༩༦
 34 དོན་གྲུབ་རྒྱལ། གསུང་འབྲུམ་ཐོད་གསུམ་པ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང། ཕྱི་ལོ་༡༩༤༧ འོག་ངོས། ༡༯༣-༡༯༤

བྱུང་གླིང་པས་པོད་བརྒྱུད་ཚད་མར་ཞིབ་འཇུག་བྱས་ཚུལ་གྱི་
བརྒྱུད་རིམ་རགས་བསྟུན།

ཤེས་རབ་ཚོས་འཕེལ།

ཟུ་ལ་ར་མི་ཉིན་རྒྱ་སློབ་ཆེན། འབྲུམ་རམས་པ།

ནང་དོན་གཞན་བསྟུན། དབྱུད་ཚོས་འདིའི་བརྗོད་བྱ་གཙོ་བོ་བྱུང་གླིང་པས་པོད་བརྒྱུད་ཚད་མ་སློབ་གཉེར་
དང་ཞིབ་འཇུག་ཚོས་བསྟུན་སོགས་ཀྱི་ཐོག་མའི་འགོ་ཁྲིམས་དང་དེའི་བརྒྱུད་རིམ་བཅས་ལོ་རྒྱུད་མདོར་བསྟུན་
ཤིག་བྱས་ཏེ། དུས་རབས་བཅུ་དགུ་པར་ཕྱི་གླིང་པས་སྐད་གཉེས་ཤིག་སྐྱུར་ཆེན་མཛོད་ལྷ་ཚོགས་ཚོས་སློབ་
བྱས་པ་དང་དེ་དག་ལས་ཚད་མའི་སྐད་དོད་སོགས་ལ་དབྱུད་པ་བྱས་ཡོད།

བརྗོད་ཚད་གཙོ་བོ། ཚད་མ་ཞིབ་འཇུག་ཆེན་མཛོད། ཚོས་སློབ།

དང་པོ། པོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཞིབ་འཇུག་གི་ཐོག་མའི་ས་པོན་བཏབ་ཚུལ།

བྱུང་གླིང་པས་པོད་དང་པོད་ཀྱི་ཚོས་ལ་དོ་སྣང་གྲེད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ནི་ནང་བསྟན་རིག་པ་བ་དང་
པོད་རིག་པ་བའི་ཞིབ་འཇུག་གི་ཁྱབ་ཁོངས་ལས་རིང་དུ་བརྒྱུས་འདུག་པ་ཡིན།¹ ཞེས་དང་། དེ་བཞིན་
བཅོམ་རྒྱལ་རང་ལུགས་པའི་རྒྱལ་ཁབ་རྣམས་ཀྱིས་གཞུང་འབྲེལ་དང་ཚོང་འབྲེལ་གྱི་ཞོར་དུ་དབང་
བརྒྱུད་ཀྱི་དམིགས་ལུལ་བརྒྱུད་སྟེ། འཚོལ་ཞིབ་དང་ས་ཁྲ་འགོད་པ། ས་ཞིབ་སོགས་བྱས་པར་མ་ཟད།
འཚོལ་ཞིབ་ཀྱི་མིང་ཐོག་ནས་དཀའ་ཉེན་འཇུག་མཁན་དང་། རི་ལ་འཛེགས་མཁན། ད་དུང་ས་ཁམས་

1 Bishop, Peter, Dreams of Power, Tibetan Buddhism, and the Western Imagination, Athlone Press, London, 2001, p. 11

ཆེད་མཁས་དང་གནའ་ཇུས་ཚོག་ཞིབ་པ། རིག་གནས་ཞིབ་འཇུག་པ། སེམས་ཁམས་རིགས་པ་བ།
 ཚན་རིག་པ་སོགས་ཀྱིས་ཀྱང་བོད་ལ་དོ་སྣང་བྱས་པ་ཡིན།² ཞེས་སྐུ་ཞབས་པེ་ཉིར་ཟླེ་ཤོབ་(Peter
 Bishop)ཀྱིས་བརྗོད། སློབ་དཔོན་ཆེན་མོ་འབྲུམ་རམས་པ་ཆེ་རིང་ལུག་ལགས་ཀྱིས་བོད་རིག་པའི་
 ཞིབ་འཇུག་འཕེལ་རྒྱས་རི་ལྗར་སོང་ཚུལ་གྱི་དོ་སྣོད་ཅིག་ཏུ་འདྲ། ལུབ་ཕྱོགས་པས་བོད་དང་བོད་ཀྱི་
 རིག་གནས་ཞིབ་འཇུག་གི་འཕེལ་རིམ་ལྟ་བུ་འཛིན་ཏེ་གསུངས་ཡོད། ༡ ཆོས་ལུགས་སྤེལ་མཁའ་གྱི་ལྟ་
 ལྟངས་དང་། ༢ འགྲུལ་བཞུད་པའི་ལྟ་སྟངས། ༣ ཕྱི་འབྲེལ་དོན་གཅོད་ཀྱི་ལྟ་སྟངས། ༤ གསར་འགྱུར་
 དང་ཚགས་ཤོག་ལས་མཐོང་བའི་བོད། ༥ སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཞིབ་འཇུག་དང་འབྲེལ་བའི་ལྟ་སྟངས་
 བཅས་བཟངས་འདུག་པའང་ཤིན་ཏུ་མང།³ ལུབ་ཕྱོགས་པས་བོད་དང་བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་སོགས་
 ལ་དོ་སྣང་དང་ཞིབ་འཇུག་བྱས་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ནི་ཆེས་ཚོག་འཛིང་ཆེ་ཞིང་ལོ་རྒྱུས་ཡུན་རིང་ཡོད་པ་
 ཞིག་ཡིན།

ལུབ་ཕྱོགས་པས་བོད་དང་བོད་ཀྱི་ཆོས་ལུགས་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་བའི་འགོ་ཁུངས་རི་ལྗར་ཡིན་ཞེ་
 བ། དེ་ཡང་དབྱིན་གཞུང་གི་གསར་སྐྱེལ་བ་དང་གནས་ཚུལ་ཚོག་ཞིབ་པ་སྐུ་ཞབས་པེར་སེ་ཇུལ་ལན་
 རོན་(Perceval Landon)ཀྱིས་བཅུམས་པའི < བོད་ཀྱི་སློབ་འབྲེད་པ > ⁴ཞེས་པར། ཕྱི་
 སྤིང་པ་བོད་སར་འབྲོར་ཚད་ཀྱི་གངས་མོ་ཞིག་བཞོད་ཡོད་པ་དང་དེ་ལྟར་ན། ལུས་རབས་བར་མའི་ཨི་ཏ་
 སིའི་(Italian)ཡི་ཤུའི་ཆོས་སྤེལ་བ་དང་སྤྱན་གྲགས་ཆེ་བའི་རྒྱལ་ཁམས་པ་ཨོ་ཏོ་རི་ཁོ་(Odorico
 Mattiuzzi 1286–1331)⁵བོད་ཡུལ་དུ་བསྐྱེབས་ཡོད་པ་དང་། ཁོང་གི་སྤིང་

2 Ibid.,27

3 Shakya, Tsering, Introduction: The Development of Modern Tibetan Studies, in Robert Barnett (ed.), “Resistance and Reform in Tibet,” Bloomington: University of Indiana Press, 1994, pp. 1-14

4 Landon, Perceval, The Opening of Tibet, New York, Doubleday, PAGE & CO. 1905

5 <https://www.britannica.com/biography/Odoric-of-Pordenone>

པ་བོད་སར་འབྱོར་བ་ཐོག་མ་ཡང་ཡིན་དགོས་པར་ཚོད་དཔག་གུས་འདུག། ཨོ་ཎོ་རི་ཁོ་ནི་གྱི་
 ལོ་༡༣༩༤ལོར་རྒྱ་ཡུལ་ནས་བོད་ཡུལ་ལ་འབྱོར་བ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཁོང་གི་ཟིན་ཐོན་གྱི་འགྲེམ་སྟངས་པས་
 བོད་ཡུལ་ལ་རྒྱ་ས་ལོན་གྱི་དུང་བའི་ཡིག་ཆ་ཐོག་མར་འདོད།⁶ ཁོང་དངོས་སུ་ལྷ་སར་འབྱོར་མིན་ཚོད་
 གཞི་ཡིན་མོད། ཁོང་གི་ས་རང་ཉིད་ཀྱི་འགྲུལ་བཀུན་ཟིན་ཐོར་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་བཀོད་པ་རགས་
 བསྟུས་སོགས་གིས།⁸ དེ་བཞིན་ས་སྐྱའི་སྐྱ་ཆེན་ཞིག་དང་འཕྲད་ཚུལ་ཡང་འཁོད། འོན་ཀྱང་། ཁོང་གི་ས་
 གིས་པའི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་ཚུང་དོགས་གཞི་ཆེ་ལ་ཡིད་ཚོན་འུང་བ་ཞིག་གྲང་མ་ཡིན།

དུས་རབས་བརྒྱ་བདུན་པའི་སྟོད་ཅམ་ལ་རེ་སྲུང་ཚོས་སྐྱེལ་བ་ཨན་ཎོ་ནི་ཨན་ཎོ་
 ཎི(Antóniode Andrade⁹1580–1634)བོད་ཀྱི་འབྲུག་རྒྱུད་ས་ཁུལ་གྱི་གཤེད་རྒྱལ་ཁོངས་
 སུ་བསྐྱེད་ས་ནས་དེའི་བོད་མི་རྣམས་ལ་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ལྷ་བསྐྱེལ་ཐབས་བྱས། ཁོང་གིས་བོད་
 དང་འབྲེལ་བའི་སྟོན་ཐོ་དང་འཕྲིན་ཡིག་སོགས་ནི་འབྲུག་འགྲེམ་སྟངས་བོད་དང་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལ་

6 བོད་ཡུལ་འགྲེལ་བརྗོད་གྲེང་མཁན་གྱི་ཐོག་མ་ཁོང་ཡིན་མི་མིན་པ་ནི། དཔེར་ན། དུས་རབས་༡༥བར་མི་པོན་གྱི་ལྷེ་ཏུ་མི་རིགས་
 འགྲུལ་བཀུན་Benjamin of Tudela (1130-1173)གྱིས་ཐོག་མར་བོད་དམ་ལུ་རྫོང་ཞེས་པ་བརྗོད་འདུག་པ་དང་ཁོང་
 གིས་དེར་གི་Iraqས་ཁུལ་ནས་བོད་ཅེས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་ལེས་ཚོགས་བྱུང་ཡོད་ཟེས། དེ་བཞིན་དུས་རབས་༡༣པའི་སྟོད་ཅམ་ལ་John
 da Pian de Carpine (1185-1252)གྱིས་བོད་(Burithabet)ཞེས་འདུག་པ་དང་། དུས་རབས་༡༣པའི་སྐྱུང་དུ་William
 of Rubruck (1220-1290)དང་Marco Polo (1251-1324)སོགས་ཀྱིས་ཀྱང་བོད་དང་བོད་ཀྱི་ཡུལ་སྐོལ་སོགས་ལ་
 འགྲེལ་བརྗོད་དུ་མ་བྱས་ཡོད།

7 Odorico, and Henry Yule. 2002. The travels of Friar Odoric: [a 14th-century journal of the blessed Odoric of Pordenone], Grand Rapids, Mi: William B. Eerdmans Pub. Co.https://
 www.worldcat.org/title/travels-of-friar-odorico-a-14th-century-journal-of-the-blessed-
 odorico-of-pordenone/oclc/612463141

8 Odoric of Pordenone(au.), Sir Henry Yule(trans.), The Travels of Friar Odoric: 14th
 Century Journal of the Blessed Odoric of Pordenone, Eerdmans (December 15, 2001),
 ISBN 0802849636 ISBN 978-0802849632. Scan at Archive.org

9 Wessels C., Antonio De Andrade. In: Early Jesuit Travellers in Central Asia, 1603–
 1721, Springer, Dordrecht. (1905), https://doi.org/10.1007/978-94-017-6836-8_2

རྒྱ་ས་ལོན་གྱི་པའི་ཡིག་ཆ་གལ་ཆེན་ཆགས་ཡོད།¹⁰

ཕྱི་ལོ་༡༦༤༩ལོར་མཚོན་དཔོན་འཛོལ་ཉན་(Johann Grueber 1623-1680)དང་རྟེལ་གཞི་གཞི་(Belgian Albert D'Orville1621-1662)གཉིས་འོད་དང་བལ་པོ་སོགས་བརྒྱུད་དེ་ཕྱིར་ཡུ་རོལ་ལ་འགྲོ་བའི་ལམ་ཁར་ལྷ་སར་ལྷ་འོ་གཉིས་ཙམ་རིང་བསྟེན་བའོ་རྒྱ་ས་དག་ལས་གསལ།¹¹ རྟེལ་གཞི་གྲུ་གར་ནས་ཆེ་འདས་སུ་ཕྱིན་འདུག་ནའང་འཛོལ་ཉན་གྱི་ཟིན་ཐོ་དང་འཕྲིན་ཡིག་སོགས་ལ་གཞི་བཙུག་ཏེ་འཇར་མན་རི་སུད་ཆོས་སྤྱད་པ་རིག་གནས་ཀྱང་ལ་ཤིན་ཏུ་མཁས་པ་ཁིར་ཁར་(Athanasius Kircher1602-1680)གྱིས་ལ་ཤིན་སྐད་དུ་བྲིས་པའི་སྟུན་གྲགས་ཆེ་བའི་རྒྱ་ནག་ལོ་རྒྱུས་(China Illustrata, 1667)ནང་འོད་དང་གྲིམ་མཚེས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྐོར་བྲིས་ཡོད།¹²ཕྱི་ལོ་༡༦༠༧ལོར་ཁེ་སུ་ཆེན་ཆོས་རྒྱུད་ཀྱི་དེ་ལྷ་ལོ་ལྷ་(Francesco Oraziodella

10 ཁོར་གིས་རང་ཉིད་འོད་ཡུལ་དུ་ཕྱིན་པའི་ཟིན་ཐོ་(Novo Descobrimto do Gram Cathayo, ouReinos de Tibet, pello Padre Antonio de Andrade de Companhia de IESU, Portuguez, no anno de 1624)ཞིག་བྲིས་པ། ༡༦༤༩ལོར་ཡུ་རོལ་ཏུ་ཐོ་ཆེ་ཀལ་གྱི་སྐད་དུ་པར་བསྐྱུན་བྱས་ཡོད་པ་དང་དེ་མ་ཐག་སྐད་ཡིག་གཞན་པར་ལམ་བསྐྱུར་དང་དཔེ་དེབ་དེ་ཡུ་རོལ་གྱི་དུས་སྐབས་དེའི་དཔེ་དེབ་རྒྱལ་ཆེ་ལོས་སུ་འདུམ་པ། ཁོར་གི་འོད་དང་འབྲེལ་བའི་ཟིན་ཐོ་དང་འཕྲིན་ཡིག་ཕྱོགས་བསྐྱེགས་བྱས་པ་དང་ཕྱིན་ཡིག་ཏུ་ཐོག་མར་༡༦༠༧ལོར་Michael J. Sweetཡིས་དབྱིན་འགྲུལ་བྱས་ཤིང་། LeonardZwillingགིས་ལྷ་དག་བྲས་པ་(Andrade, António de, Michael J. Sweet, and Leonard Zwilling. 2017. “More than the promised land”: letters and relations from Tibet by the Jesuit missionary António de Andrade (1580-1634)ཞིག་པར་དུ་བསྐྱུན་འདུག་པ་དང་། དཔེ་དེབ་དེར་དེ་ལྷ་པར་བསྐྱུན་བྱས་ཐེད་པའི་འཕྲིན་ཡིག་རེ་འགའ་ཡང་ཡོད་ཅེས་ཚོམ་པ་པོས་བརྗོད།

11 Tronnier, The Crossing of Tibet by the Jesuits Johann Grueber and Albert de Dorville in 1661, Berlin, 1904, pp. 328-361, Grueber and Dorville’s Journey across Tibet, The Geographical Journal, Vol. 24, No. 6 (Dec., 1904), pp. 663-670 (8 pages)

12 Charles D. Van Tuyl, China Illustrata, complete English version, translated from the 1667 -- and not 1677 -- original Latin edition, <https://htext.stanford.edu/content/kircher/china/kircher.pdf>

Penna1680–1745)ལྷ་སར་ཐོག་མར་འབྱོར་ཞིང་ཡུ་རོལ་ལ་ཐེངས་གཅིག་ལོགས་ཐེས་སྐར་
 ཡང་། ཕྱི་ལོ་༡༧༡༤ལོར་ལྷ་སར་འབྱོར།¹³སེ་ར་དགོན་པར་བོད་ཡིག་དང་ནང་ཚོས་སོགས་སློབ་གཉེར་
 ཡང་བྱས། ཁོང་གིས་ཐ་སྙད་ཁྲི་ཚོ་གསུམ་ལྷག་ཡོད་པའི་བོད་ཨི་ཚིག་མཛོད་(Tibetan-Italian
 dictionary)ཅིག་དང་། ཨི་བོད་ཚིག་མཛོད་(Italian-Tibetan Dictionary)སོགས་འབྲི་
 ཚོམ་བྱས་པར་མ་ཟད།¹⁴ བོད་སྐད་ནས་ནང་ཚོས་ཀྱི་གཞུང་ཁག་ཅིག¹⁵ཨི་ཏེ་ལི་སྐད་དུ་ཡིག་བསྐྱར་
 ཡང་བྱས་ཚུལ་གསུངས་རྒྱ་འདུག ཁོང་དང་དུས་མཉམ་ཡིན་པའི་ཟེ་སུད་པ་ཨི་པོ་ལི་དོ་(Ippolito
 Desideri 1684-1733)ཡང་། ཕྱི་ལོ་༡༧༡༤ལོར་ལྷ་སར་འབྱོར་ཞིང་ར་མོ་ཚེ་དང་སེ་ར་དགོན་
 པ་བཅས་ནས་སློབ་གཉེར་བྱས། ཨི་པོ་ལི་དོ་ཡིས་བོད་སྐད་ཀྱི་ལམ་ནས་ < < མགོ་སྐར་ཀྱི་སྐྱ་མ་ཨི་པོ་
 ལི་དོ་ཞེས་བྱ་བ་ཡིས་ལུལ་བའི་བོད་ཀྱི་མཁས་པ་རྣམས་ལ་སྐྱེ་བ་སྲ་མ་དང་སྟོང་བ་ཉིད་ཀྱི་ལྷ་བའི་སློ་
 བས་ལུ་བ་བཞུགས་སོ་ > > ¹⁶ཞེས་བ་སྐྱེ་བ་སྲ་མ་དང་སྟོང་ཉིད་དགག་པའི་ཚོམ་ཡིག་སོགས་བོད་ཚོམ་
 དུ་མ་བྲིས་པར་མ་ཟད། བོད་ཁམས་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་འབྲུལ་བཞུད་ཟིན་ཐོ་ཞིག་ཀྱང་བྲིས་ཡོད། ཟིན་
 ཐོ་དེ་ཁོང་ཕྱིར་ཡུ་རོལ་ལ་བསྐྱེབས་ཐེས་ཕྱི་ལོ་༡༧༣༤ལོར་བརྩམས་གྲུབ་ཟིན་པ་དང་མ་ཡིག་མི་འབྲ་བ་
 བཞེ་ལྷག་བྱུང་འདུག ། དེར་སྐབས་མ་ཡིག་དེ་དག་Biblioteca Nazionale Centrale di

13 <https://web.archive.org/web/20070731083204/http://www.montefeltro.net/pennabilli/tibeteng.htm>དུས་རབས་བཙོ་བརྒྱད་པའི་ནང་Capuchinsལེ་ཤུ་ཚོས་སྐྱེལ་བ་རྣམས་སྐྱོན་པར་རྩལ་ཏེ་བོད་ལུལ་དུ་འབྱོར་ཞིང་
 ལྷ་བཟང་གིས་མོས་མཐུན་ལོག་ལྷ་སར་གནས་སྟོན་བྱས། ཚོས་སྐྱེལ་བ་འདི་དག་སྲ་གཞུག་ཏུ་ལྷ་བཟང་དང་ནང་ཚེན་པོ་ལྷ་བའི་དུས་སྐབས་
 བཅས་སུ། ལོ་ངོ་སུམ་བཅུ་ཙམ་གྱི་རིང་ལྷ་སར་བསྐྱབ་ཐབས་བྱུང་ཞིང་། ཐོག་མར་ཁོ་ཚོས་སྐྱོན་པ་དང་དགོ་ཚུན་ཡིན་མདོག་གིས་བོད་མི་
 རྣམས་ལ་རོགས་པ་གང་གྲུབ་ཀྱིང་ལུལ་བྱས། དེ་ནས་བར་ལམ་ལྷ་སར་ལེ་ཤུ་ལྷ་ཁང་ཞིག་ཀྱང་བརྒྱབ་འདུག་པ་དང་བོད་ཀྱི་སྐྱེད་གསལ་
 ཅིག་གི་ཚོས་ལུགས་བསྐྱར་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱང་ཡོད།

14 Erberto Lo Bue, A Note on the Dictionaries Compiled by Italian Missionaries in Tibet, The Tibet Journal , Summer 2001, Vol. 26, No. 2 (Summer 2001), pp. 88-92,

15 Catholic Encyclopedia: Tibet: www.newadvent.org/cathen/14718a.htm

16 Desideri, Ippolito (au.), Lopez Jr., Donald S., Jinpa, Thupten (trans.), Dispelling the Darkness_ A Jesuit's Quest for the Soul of Tibet-Harvard University Press (2017) p. 5

Firence(BNCF)དངArchivum Romanum Societatis Jusu(ARSI)དཔེ་
 མཛོད་ཁང་གཉིས་སུ་ཉར་ཚགས་བྱས་ཡོད་པ་ལྟ་སྟོན་གྱི་ཐུབ། ཚོས་བརྒྱད་ཀྱི་ཚོད་རྒྱུ་ལ་བརྟེན་
 བས་སྐབས་དེར་ཨི་པོ་ལི་དོའི་ཟིན་ཐོ་བར་སྐྱབ་གྱི་ད་སྐབས་བྱུང་མེད། དུས་རབས་༡༧ལའི་ནང་ཤར་
 རྩོགས་རིག་པ་བ་དང་བོད་རིག་པ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཟིན་ཐོ་དེ་ལ་སློང་སློང་མང་དུ་བྱས་ཤིང་། མཐར་ཉི་
 བྱེ་ལོ་༡༧༩༣ལོར་དབྱིན་ཡུལ་དུ་དབྱིན་འགྲུར་ཐོག་མ་བར་སྐྱབ་བྱས། བྱེ་ལོ་༡༧༠༠ལོར་དབྱིན་འགྲུར་
 གསར་བ་བར་སྐྱབ་བྱས་ཤིང་དབྱུང་བ་ཞིབ་ཚགས་ལྡན་པའི་དོ་སློང་ཅིག་གིས་འདུག །¹⁷ ཟིན་ཐོ་དེའི་
 བང་བོད་ཀྱི་ཚོས་དང་རིག་གནས་གཙོ་སློང་པའི་ཡུལ་སྲོལ་གོ་མས་གཤེས་སོགས་ཤིག་ཏུ་ཞིབ་རྒྱས་ཡིན།

བྱེ་ལོ་༡༧༦༩ལོར་ཨཀ་ཁོ་རི་རྩོར་ཇི(Agostino Antonio Giorgi)ཡིས་ཁ་ལུ་
 ཚིན་ཚོས་སླེལ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཟིན་ཐོ་དང་འཕྲིན་ཡིག་རྣམས་ལ་གཞི་བཙུག་ནས་བོད་དང་བོད་ཀྱི་སྐད་
 ཡིག ། རིག་གནས། ཚོས་ལུགས་སོགས་ཀྱི་འདུས་པའི་ཤོག་གྲངས་༤༠༠ལྷག་གི་དཔེ་དེབ < བོད་
 ཀྱི་ཡི་གེ > > (AlphabetumTibetanum)ཞེས་བ་ཞེག་གིས།¹⁸ དེང་གི་མཁས་བ་མང་པོས་
 དཔེ་དེབ་འདི་ཉིད་ལུ་བྱོལ་སྤྱོད་ཀྱི་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་གི་ཐོག་མར་དོས་འཛིན་གྱིད།¹⁹ ལུ་
 རྩོགས་བ་བོད་སྐད་ཚིག་མཛོད་ཚོམ་སྐྱེག་གྱི་ད་མཁན་ལོ་ལྷ་མི་དེ་ཀོ་རོ(Alexander Csomas
 de Koros)སོགས་རྗེས་ཀྱི་བོད་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་མཁན་མང་པོས་ཀྱང་དཔེ་དེབ་འདིར་ལྟ་སྟོན་
 བྱས་ཤིང་ལེགས་ཚ་རྣམས་སྐྱེད་ཡོད་པ་མཁས་པའི་གསུང་སྟོན་སུ་མཚེས། དཔེ་དེབ་འདི་ད་ལྟར་

17 Desideri, Ippolito (au.), Sweet, Michael J (trans.), Zwilling, Leonard (ed.), Mission to Tibet: The Extraordinary Eighteenth-Century Account of Father IppolitoDesideri S. J. Wisdom Publications (2010)

18 Pomplun, Trent, Agostino Antonio Giorgi, OESA (1711–1797): Between Augustinianism and the History of Religions, University of Chicago Press Journal, Vol 59, No. 3, Feb, 2020, www.journals.uchicago.edu/doi/full/10.1086/706502#

19 Lundquist, John, AlphabetumTibetanum: The Beginnings of Tibetology in the Western World, Tricycle, 1996, <https://tricycle.org/magazine/alphabetum-tibetanum-beginnings-tibetology-western-world/>

དབྱེན་འགྲུང་མེད་ཚོད་དང་འདིའི་ནང་དོན་རྣམས་ཀྱང་གཞན་གྱིས་དབྱུང་བར་བརྟེན་ནས་ཡིན་ཚོད་
བྱེད་བ་ལས་ཐབས་གཞན་དང་བཅས། ལ་འེན་སྐད་ཀྱི་མ་དཔེའི་བོད་ཡིག་རྣམས་ཞིབ་བསྒྲགས་བྱས་ཀྱང་
ཚད་མའི་སྐོར་གྱི་བཟང་མ་རྟེན།

གཉིས་པ། དུས་རབས་ཉལ་འེན་བོད་བརྒྱད་ཚོད་མ་སློབ་གཉེར་བྱེད་མཁན་དང་
པོ་དང་ཚོད་མ་ཞིབ་འཇུག་གི་སྟོབ་ལོན་ཐོག་མ་བྱུང་ཚུལ།

ལུས་ཕྱོགས་པ་བོད་ཀྱི་དགོན་སྡེར་ཞུགས་ནས་ཚོས་དང་རིག་གནས་ལ་སློབ་གཉེར་བྱས་པའི་
ཐོག་མ་ནི་ཡེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་གྲུ་བ་ཨི་པོ་ལི་དོ་དང་དེ་ལྷ་པེ་རྒྱ་གཉིས་ཡིན། ཁོར་གཉིས་ཚོས་
བརྒྱད་མི་གཅིག་པར་མ་བཟད། བན་ཚུན་ཚོས་བརྒྱད་ཀྱི་ཞེ་འཁོན་ཡང་འིན་ཏུ་ཆེ་འང་ལས་དབང་གིས་
ལྷ་སར་ཐུག་འདུག་པ་དང་བོད་ཀྱི་ཚོས་དང་རིག་གནས་སློབ་གཉེར་ཡང་ལྷན་དུ་བྱས་ཡོད། ཁོར་གཉིས་
ཐོག་མར་ར་མོ་ཆེ་དགོན་པར་ཞུགས་ནས་བོད་ཡིག་དང་རིགས་ལམ་སོགས་ལ་བསྐྱབས་འཛིན། དེ་ནས་
སེ་ར་དགོན་པར་ཞུགས་ཚུལ་ཡང་རྣམ་པ་གཉིས་ཀྱི་ཟིན་ཐོ་དང་འཕྲིན་ཡིག་དག་གསལ། ཁོར་གཉིས་
ནི་བོད་བརྒྱད་ཚོད་མ་སློབ་གཉེར་བྱས་སྤོང་མཁན་གྱི་ལུས་ཕྱོགས་པ་ཐོག་མ་ཡིན་པ་ཉ་ཅང་གསལ་པོ་
རེད། ཁོར་གཉིས་ལས་དེར་སྐབས་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ཁྲིད་སྟོན་གྲགས་ཆེས་ཆེར་འབར་བ་ནི་
གྲུ་བ་ཨི་པོ་ལི་དོ་རེད། ཨི་པོ་ལི་དོ་ཡིས་བོད་རྩོམ་དུ་མ་བྲིས་པ་དང་ལམ་རིམ་ཆེན་མོ་ཨི་ཏུ་ལིའི་སྐད་
དུ་བསྐྱར་ཚུལ། དེ་བཞིན་བོད་ཀྱི་ཡུལ་ལྗོངས་ཆབ་སྲིད་དང་རིག་གནས་ཚོས་ལུགས་སོགས་གཅིག་
འདུས་རང་བཞིན་གྱི་ཟིན་ཐོ་ཆེས་སྟོན་པར་གྲགས་པ་ཞིག་བྲིས་ཏེ་བོད་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་ལ་བྱས་
ཟེས་ཀྱང་ཆེན་པོ་བཞག་ཡོད། ཨི་པོ་ལི་དོ་ཡིས་བོད་མི་རྣམས་ཤེས་རིག་ལ་དགའ་མཁན་གྱི་མི་རིགས་
ཡིན་ཚུལ་དང་བོད་དུ་ཚོས་སྤེལ་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་ངེས་པར་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་རིགས་ལམ་སོགས་
སྤྱང་དགོས་པར་བསྐྱུལ་མ་ཡང་ཡང་བྱས་ཡོད། ཟིན་ཐོ་དེ་བ་དང་པོའི་ལེ་ཕྱེད་པར་བོད་ལ་རིགས་ལམ་
དམིགས་བསལ་ཞིག་ཡོད་པ་དང་རྩོད་པའི་བཟང་དང་མཚན་ཉིད། དབྱེ་བ་སོགས་ཞིབ་ཚགས་ལྡན་པ།
ལུས་ཕྱོགས་རིག་གནས་སྤྱི་བའི་འགྲོས་དང་མཚུངས་པར་དགག་བཞག་སྤོང་གསུམ་གྱི་རྣམ་གཞག་

།ཀྱང་ཡོད་ཅེས་གསུངས་འདུག འདི་ནི་པལ་ཆེར་རྒྱབ་སྐྱོད་གསུངས་པས་ཐོད་བརྒྱད་ཚད་མར་རྒྱས་ལོན་ཀྱིས་
 པའི་ཚོག་མ་ཆགས་ཡོད་པར་ཡིད་ཆེས་བྱེད་པར་འོས། ལྷ་པ་དེ་ལྷ་པེ་རྒྱ་ལ་མཚོན་ན། ལྷ་སར་ཐེངས་
 གསུམ་བསྐྱེབས་འདུག་པ་དང་། ལོ་ངོ་༡༠རིང་ལྷ་སར་བཞུགས་ནས་ཐོད་དང་འབྲེལ་པའི་ཆོས་སླེལ་གྱི་
 ལས་དོན་བགའང་ཞོར་ཐོད་གྱི་སྐྱད་ཡིག་དང་རིག་གནས་སློབ་གཉེར་བྱས་ཤིང་ཐོད་དང་ཡི་ཏ་ཡིའི་སྐྱད་
 གྱི་ཆོག་མཚོན་ཚོམ་སླིག་གི་ལས་གཞི་ཡང་སླེལ་འདུག ལྷ་ལོ་༡༧༧༧༧ ལོར་མིང་ཆོག་ཁྱི་ཆོ་གསུམ་ལྷག་
 ཡོད་པའི་ཆོག་མཚོན་དེ་དངོས་སུ་ལེགས་བྱུང་བྱུང་འདུག་པའང་གསལ། ལྷ་སར་སྐྱོད་སྐབས་རམས་
 འབྲམས་པ་ཡོན་ཏན་དཔལ་བཟང་པོ་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་དུ་བསྟེན་ཚུལ་ཡང་གསལ། ཡེ་ཤུའི་
 ཆོས་གཞུང་ཁག་ཅིག་ཐོད་ཡིག་དུ་བརྒྱུར་འདུག་པར་མ་ཟད། ལམ་རིམ་ཆེན་མོ་དང་སངས་རྒྱས་གྱི་
 རྣམ་ཐར་ཞིག་གྱང་ཡི་ཏ་ཡིའི་སྐྱད་དུ་བརྒྱུར་ཡོད། འོན་ཀྱང་། ཁོང་གི་ལག་བྲིས་རྣམས་པལ་ཆེར་ཐོར་
 བརྒྱགས་སུ་བྱིན་ཏེ་དེར་སྐབས་ལག་ཐོན་ཐུབ་པ་མེད། ཁོང་གིས་ཆོག་མཚོན་མ་བསྐྱིགས་ཡར་སློབ་
 ཏེ། ལྷ་ལོ་༡༧༧༧༧ ལོར་ཀུ་སི་ཤེ(Giuseppe da Ascoli)དང་ཟླེ་རན་སེ་སི་ཁོ་(Francesco
 Maria da Tours)དང་དོ་མེ་ནི་ཁོ་(Domenico da Fano)སོགས་གྱིས་ལ་ཤེན་ཐོད་སྐྱད་
 ཆོག་མཚོན་ཚོམ་སླིག་བྱས་ཤིང་། ཆོག་མཚོན་དེའི་མ་དཔེ་ད་ལྟ་རྒྱ་རན་སིའི་རྒྱལ་ཡོངས་དཔེ་མཚོན་
 ཁང(Bibliothèque National)དུ་བཞུགས་ཡོད་པ་གསལ།²⁰

ལྷ་པ་དེ་ལྷ་པེ་རྒྱ་ལིས་ཆོག་མཚོན་དེར་མངལ་ཡོད་ཚོད་ཡིན་པས་ཁོང་གིས་བསྐྱིགས་པའི་ཆོག་
 མཚོན་ཉིད་དེ་ལས་གྱང་རྒྱས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ཚོད་དཔག་བྱེད་ཐུབ། ལྷ་པ་དེ་ལྷ་པེ་རྒྱ་ལི་ཆོག་མཚོན་
 དུས་རྒྱུ་ཏུ་བར་སྐྱོན་བྱེད་མ་ཐུབ་པར་ལུས་ཤིང་། མཇུག་མཐར། ལྷ་ལོ་༡༧༧༧༧ ལོར་ཁོང་ལྷ་སར་
 སྐྱོད་མ་ཐུབ་པར་བལ་ཡུལ་དུ་ཡོང་དགོས་ཁོལ་འདུག་པ་དང་སྐབས་དེར་ཁོང་གིས་ཆོག་མཚོན་དེ་བལ་
 ཡུལ་དུ་བཞུར་ཡོང་བ་ཚོད་དཔག་བྱེད་ཐུབ། དེ་ནས་རིམ་བཞིན་ཆོག་མཚོན་དེ་རྒྱ་གར་དུ་བསྐྱེབས་
 པར་དཔག་ནས། ལྷ་ལོ་༡༧༧༧༧ ལོར་ཆོག་མཚོན་དེ་བྱིན་རྗེའི་དམག་དམོན་ལྷ་ཤེར་(B. Latter)ལ་

20 Bray, John, Missionaries, Officials and the Making of the Dictionary of Bhotanta, or
 Boutan Language, Zentralasiatische Studien 37, 2008, pp. 33-75.

ཚིག་མཛོད་ཅིག་ལག་སོན་བྱུང་བ་ཁོང་གི་ཚིག་མཛོད་ཏུ་ཀུན་གྱིས་འདོད། ལྷ་ཏེར་གྱིས་ཚིག་མཛོད་
 མ་དཔེ་དེ་ལེ་ཤུའི་ཚོས་པ་ཤི་རོ་ཏེར་(F.C.G. Schroter)གྱི་ལག་ཏུ་བཞག་ནས་དབྱིན་འགྲུར་
 གྲེད་ཏུ་བཅུག་ཤི་རོ་ཏེར་གྱིས་ཨི་ཏེ་ལི་འི་སྐད་ཀྱི་མིང་ཚིག་ནམས་དབྱིན་བསྐྱར་བྱས་ཤིང་སྐྱེ་ཞབས་
 ལྷར་འཕམ་(J. Marsham)གྱིས་ལྷ་དག་བྱས་ཏེ། གྱི་ལོ་༡༨༤༤ལོར་ཚིག་མཛོད་དབྱིན་འགྲུར་མ་གྱུ་
 གར་ཏུ་ཚོགས་མར་བར་སྐྱབ་བྱས། དེ་ནི་པལ་ཆེར་དབྱིན་པོད་ཚིག་མཛོད་དང་པོ་ཡང་ཡིན་པེས། ཚིག་
 མཛོད་དེར་ཚད་མ་དང་ཚད་མར་འོས་པའི་མི་ཞེས་མ་སྐྱད་བྱུང་ཞིང་དབྱིན་ཡིག་གིས་འབྲེལ་བ་ཚོད་ཀྱང་
 གང་འཚམ་བྱས་འདུག²¹

ལེ་ཤུའི་གྲ་བ་དེ་གཉེས་ཀྱུབ་ཚུགས་པ་པོད་ཀྱི་ཚད་མ་རིག་པར་སློབ་གཉེར་གྱིང་མཁའ་ཚོགས་མ་
 ཚགས་འདུག་པའང་ལོ་རྒྱུས་གྱིས་བདེན་དཔང་གྱིང་སྐབས་བཞིག་ཡིད། དེ་བཞིན་ཁོང་གཉེས་ཀྱི་མེན་
 མོ་དང་ལྷག་དཔེ་སོགས་བརྒྱད་ནས་པོད་ཏུ་རིགས་ལམ་གྱི་ཚོད་པ་གྱིང་སྐྱད་སེལ་ཤིག་ཡོད་པ་དང་དེ་
 ཡུ་རོབ་ཀྱི་རིག་གནས་དང་བསྐྱར་སྐབས་བཞིག་ཡིན་པའང་ཀུབ་ཚུགས་པར་ར་འཕྲོད་པར་འདོད། འོན་
 །ཀྱང་། ཁོང་གཉེས་ཀྱིས་པོད་བརྒྱད་ནང་བསྟན་སྲི་དང་ཡང་སྟོས་པོད་བརྒྱད་ཚད་མར་དོ་སྣང་གྱིང་བའི་
 དམིགས་ལུལ་ནི་པོད་ཏུ་ལེ་ཤུའི་ཚོས་ལྷགས་སྐེལ་འཚར་འབའ་ཞིག་ཡིན་པས། ཚད་མ་རང་སྟེང་གི་
 རྩད་ཚོས་སོགས་ལ་ཞེས་འདུག་དང་གདོང་འཛོག་གང་ཡང་གྱིང་སྐབས་མེད། ཁོང་གཉེས་རང་རོས་ནས་
 པོད་བརྒྱད་ཚད་མ་དང་རིགས་ལམ་སོགས་ལ་སྲོང་བ་དང་རྒྱས་མངའ་བྱུང་བ་བདེན་མོད། ཀུབ་ཚུགས་
 པར་པོད་བརྒྱད་ཚད་མའི་རྩད་ཡོན་སོགས་རྒྱུད་ལྷགས་ཆེན་པོ་གཏན་ནས་གྱིང་སྐབས་མེད། དེ་བཞིན་
 རྟེན་དབང་གིས་གྲ་བ་ཨི་པོ་ལི་དོ་ཡིས་གྱིས་བའི་པོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མེན་མོ་དེ་ཉིད་ཀྱང་ཚོས་བརྒྱད་ཚོད་
 རྟོག་གི་དབང་གིས་པར་བསྐྱབ་གྱིང་མ་སྐབས་དང་གྲ་བ་དེ་སྐྱ་ལེ་རྒྱ་ཡིས་ཚོམ་སྐྱིག་བྱས་པའི་ཚིག་
 མཛོད་ཀྱང་པར་སྐྱབ་གྱིང་མ་སྐབས་ལུས།

21 Schroter, F.C.F.(trans.), Marsham, J.(ed.), A Grammar of Bhotanta Language, Serampore, 1826, p. 84

གསུམ་པ། དུས་རབས་ཉལའི་ནང་བོད་སྐད་ཚིག་མཛོད་ཚོམ་བསྐྱིགས་བྱས་པ་
རྣམས་ལས་ཚད་མའི་བརྗེ་ཚད་འཚོལ་བ།

གོང་ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་ལོ་༡༩༠༤ལོར་ལ་བོད་ཚིག་མཛོད་ཚོམ་བསྐྱིགས་བྱས་པ་ནི་ལུ་བཟོགས་པས་
བོད་ཡིག་ཚིག་མཛོད་བསྐྱིགས་པའི་ཐོག་མ་ཡིན་དགོས། ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་ལོ་༡༩༢༤ལོར་བཅའ་སྲོལ་པའི་བོད་
ལྷན་ཁྲིམས་ཟེན་ཐོག་གི་མི་པོ་ལོ་དོ་ཡིས་རང་ཉིད་བོད་ཡུལ་དུ་སྡོད་སྐབས་ཚིག་མཛོད་ཅིག་ཚོམ་
བསྐྱིགས་བྱས་ཚུལ་བཟོད་ནའང་ཚིག་མཛོད་དེ་སྲིད་ཀྱི་ལག་ལོན་བྱུང་མེད་པས་ཡིད་ཆེས་བྱེད་
དགལ། དེ་རྗེས་ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་ལོ་༡༩༣༤ལོར་ལྷན་ཁྲིམས་ཚོམ་འབྲི་བྱས་པའི་མི་བོད་ཚིག་མཛོད་དང་
ཚིག་མཛོད་དེའི་མ་དགེ་གཞིར་བཟུང་གིས་བསྐྱར་བསྐྱིགས་བྱས་པ་བོད་ཀྱི་ཚིག་མཛོད་(Bhotaun
Dictionary)ཅེས་པ་ནི། ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་ལོ་༡༩༤༤ལོར་བར་བསྐྱར་བྱས་ཡོད་པ་དང་། དེར་ཚད་མ་དང་ཚད་མར་
འོས་པའི་མི་ཞེས་པའི་འབྲེལ་ཡོད་མིང་ཚིག་གཉིས་བྱུང་ཡོད་པ་དང་དེའི་དབྱིན་འབྲེལ་དུ་འང་། ཚད་
མ་ནི་ཚད་གཞི(According)ཡིན་པ་དང་ཚད་མར་འོས་པའི་མི་ནི་སུ་ལའང་ཕྱོགས་ཞེན་མི་བྱེད་
པའི་བདེན་པར་སྐྱབ་ཞེས་ཤིང་། (One who is immovable in equity, and pays no
regard to persons)ཞེས་འབྲེལ་བ་བྱས་ཡོད། ཚིག་འབྲེལ་འདི་དག་འཆད་འགྱུར་གྱི་ནང་
བསྟན་ཚོས་གཞུང་གི་ཚད་མའི་སྐད་དོད་ཀྱི་ཚིག་འབྲེལ་མིན། དེ་ནས་དུས་རབས་ཉལའི་ནང་ཉན་
གཤེན་(Hungarian)ཀྱི་སྐད་བརྗེ་རིག་པ་བ་དང་ལུ་བཟོགས་བོད་རིག་པའི་ཤིང་རྒྱའི་སྲོལ་འབྲེད་
ཁོ་ལྷ་སི་དེ་ཁོ་རོ་(Alexander Csomas de Koros 1784-1842)ཞེས་པ་རྒྱ་གར་དུ་
བསྐྱེད་པས་ནས་ཟངས་ཀར་ལྷ་མ་སངས་རྒྱས་ལུན་ཚོགས་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་བོད་དབྱིན་ཚིག་
མཛོད་ཅིག་ཚོམ་བསྐྱིགས་གཞན་སྟེ། ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་ལོ་༡༩༣༤ལོར་དངོས་སུ་བར་ལ་བཏབ་པ་རེད། ཚིག་མཛོད་
དེར་ཡང་ཚད་མའི་སྐད་དོད་བྱུང་མེད། ཁོ་ལྷ་སི་དེ་ཁོ་རོའི་ཚིག་མཛོད་ལ་གཞི་བཅོལ་ནས་འཇར་མན་
པ་རྗེ་ཁོ་བ་(Isaac Jacob Schmidt 1779-1847)ཀྱིས་འཇར་མན་བོད་སྐད་ཚིག་མཛོད་
དང་པོ་ཚོམ་བསྐྱིགས་བྱས་ཤིང་། ལྷན་ཁྲིམས་ཀྱི་ལོ་༡༩༤༧ལོར་དངོས་སུ་བར་བསྐྱར་བྱས་ཡོད། ཚིག་མཛོད་དེར་
ཁོ་ལྷ་སི་དེ་ཁོ་རོའི་ཚིག་མཛོད་དུ་མ་ཚུད་པའི་མིང་ཚིག་༥༠༠༠ལྷག་ཅིག་གསར་སྐྱོན་བྱས་ཡོད་ཚོད་

གཏན་ཚིགས་སྐྱབས་ལྷན་པའི་འགྲེལ་བཤེས་ཀྱི་ཡོད་ཀྱང་། དུས་རབས་༡༧ལའི་ནང་གི་ཚིག་མཛོད་དག་ལས་
 ཚད་མའི་སྐད་དོད་གཏན་ཚིགས་རིག་པར་འགྲེལ་བཤེས་ཀྱིས་པ་དང་པོ་ཚིག་མཛོད་འདི་ཡིན་པར་ངེས།
 འོན་ཀྱང་། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་སློབ་གཉེར་དང་ཚིག་མཛོད་དང་བརྟམས་སློབ་ཚུལ་འབྲིའི་དམིགས་ལུས་
 མེད་སྐབས། ཁོང་གིས། ང་ཚོའི་དཀའ་བ་བརྒྱ་ཐུག་བཅད་པའི་ཕྱགས་འདུན་གཙོ་བོ་ནི། བོད་སྐད་ཀྱི་
 རྩལ་ཁོངས་སུ་གནས་པའི་ཨི་ཤ་ཡ་དབྱས་མའི་ནང་བ་ས་ཡ་མང་པོའི་ཁྲོད་ལེ་ཤུའི་ཚོས་ལུགས་དང་
 དེའི་རིག་གནས་དཔལ་ལོན་ལྷན་བརྒྱུ་གཏོང་ཐུབ་རྒྱ་དེ་ཡིན།²⁶ཞེས་བཤེས། མདོར་ན། འདི་ནི་དུས་
 སྐབས་འདི་དག་གི་བོད་རིག་པ་བཅས་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་སོགས་ལ་ཞིབ་འཇུག་དང་སློབ་གཉེར་གྱི་
 མཁུ་གུར་གྱི་དགོས་དམིགས་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་པའི་སློབ་ཚིག་གྱུང་ཡིན། ཞིབ་འཇུག་གི་གཞི་
 རྒྱ་དང་སྐྱུས་ཚད་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་ཞུགས། ཚད་མ་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་གི་ས་བོན་ཅམ་ལས་དངོས་སུ་ཞིབ་
 འཇུག་གི་རིམ་པ་ད་དུང་བྱུང་མེད་པ་ཉ་ཅང་གསལ་པོ་རེད།

བཞི་པ། དུས་རབས་༡༨ལའི་ནང་ཏུ་བ་སྤྱིང་དུ་ནང་བསྟན་ཚན་མ་སྤྱིའི་དར་ཚུལ་དང་
 སྐྱགས་བོད་བརྒྱུད་ཚད་མ་ཞིབ་འཇུག་གོང་འཕེལ་གྱིན་ཚུལ།

དུས་རབས་༡༨ལའི་འགོ་སྟོན་ནས་ཁབ་སྤྱིང་རིག་པ་དང་མི་རིགས་རིག་པ། ཚོས་ལུགས་རིག་པ།
 ས་ཁམས་རྟོག་ཞིབ། སྐད་བརྒྱུད་ཞིབ་འཇུག་རིག་གནས་ཞིབ་བཟུང་སོགས་རིག་གནས་གསར་བ་ཤིན་ཏུ་
 དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་བྱུང་ཡོད་པར་བརྟམས་བོད་དང་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ཞིབ་འཇུག་ལའང་ཚན་རིག་དང་
 ལྡན་པའི་ཞིབ་འཇུག་གྱི་ཐབས་གསར་བ་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་ཡོད། དུས་རབས་༡༨ལའི་
 འགོ་སྟོན་དམ་བོད་ལ་དུས་འགྲུང་མ་བྱུང་པའི་ཡར་སྤོལ་གྱི་ནང་བསྟན་ཚན་མ་དང་བོད་བརྒྱུད་ཚད་
 མ་ཞིབ་འཇུག་གྱི་ཐབས་ཁག་ཅིག་བྱུང་བ་ནི། 1) Prof. Tubiansky, 2) G. Tucci, 3)
 SadajiraSugiura, 4) Satis Chandra Vidyabhusana, 5) F. TH.Shcherbatskey,
 6) C.A.F. Rhys Davids 7) H.N. Randles 8) H. Bhattacharya, 9) H.R.R.

26 Jaeschke, H. A., A Tibetan-English Dictionary, London, 1881, Preface, p. 1,

Iyengar, 10) D. Chatterji, 11) E. Frauwallner, 12) H. Jacobi, 13) K.N. Jayatilleke, 14) GanganathJha, 15) A. Kunst, 16) T. Makita, 17) N.D. Mironow, 18) Y. Miyasaka, 19) Max Muller, 20) H. Nakamura, 21) E.E. Obermiller, 22) K.B. Pathak, 23) P. Pelliot, 24) L. de la ValleePoussin, 25) J. Prasad, 26) M. Walleser, 27) S. Yamasaki, 28) T. Yamasaki, 29) T. Yasumoto, 30) Chi Eng, 31) Yu Yu, 32) Bimal Krishna Matilal 33) A. B. Keith 34) Dr. Dharmendra Nath Shastri 35) R.S.Y. Chiལ་སོགས་པ་ཡིན་མོད། ཡིག་ཚོགས་མང་བར་དོགས་ནས་འདི་དག་ཀྱི་བཅའ་སྡེ་ཚོས་དོ་སྲོད་དང་དེ་དག་ལ་དབྱེ་ཞིབ་སོགས་བྱས་མེད། འདི་དག་གི་ཞིབ་འཇུག་གི་ཡུལ་གཙོ་བོ་ནི་སློབ་དཔོན་ཕྱོགས་སྒང་གི་ཡར་སྡོད་ཀྱི་ནང་པའི་ཚད་མ་དང་སློབ་དཔོན་ཁོང་གི་ཚད་མ། དེ་བཞིན་ཚོས་ཀྱི་གྲགས་པའི་གཞུང་ལས་རིག་ཐོག་དང་རྣམ་ངེས་བཅས་ཡིན། ཚད་མ་རྣམས་འགྲེལ་ཞིབ་འཇུག་བྱས་པ་ལེན་ཏུ་དགོན། ཞིབ་འཇུག་གི་ཁ་ཕྱོགས་གཉིས་ཡིན་ཏེ། ཕྱོགས་གཅིག་གིས་ནང་བསྟན་ཚད་མ་རྒྱུ་ཕྱོགས་པའི་རྗེ་རིག་གཞུང་ཚོགས་རིག་པའམ་(Aristotelian Logic)དེང་རབས་གཞུང་ཚོགས་རིག་པ་(Modern Logic)སོགས་ལ་གཞིགས་བཟུང་གིས་ཚད་མ་གཞུང་ཚོགས་རྒྱུང་པའི་དོ་བོར་ཞིབ་འཇུག་དང་དབྱེད་པ་གྱེད་མཁན་ཡིན། ཕྱོགས་གཉིས་པ་དེས་བོད་བརྒྱུད་ཚད་མ་ཞིབ་འཇུག་གི་ཡུལ་དུ་བརྒྱུད་ནས་ཚད་མ་གཞུང་ཚོགས་རྒྱུང་པར་ངོས་འཛིན་མི་གྱེད་པར་ཉམས་ལེན་དང་ཡང་སྦྱར་དགོས་ཚུལ་བརྗོད་པ་རེད།

བོད་བརྒྱུད་ཚད་མ་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་གི་ཐོག་མ་ནི། ལུ་ཅུ་སུའི་རྒྱ་གར་རིག་གནས་ཞིབ་འཇུག་པ་དང་ནང་བསྟན་ཞིབ་འཇུག་པ་སྐུ་ཞབས་ལྷ་རྩ་ལེ་(Fyodor Ippolitovich Shcherbatsky, 1866-1942) ཡིན། ཁོང་གིས་ནང་བསྟན་ཚད་མ་རིག་པའི་ཞིབ་འཇུག་གི་དེབ་དང་ཕོ་ < < ནང་བསྟན་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ཤེས་བྱའི་རྣམ་གཞག་དང་གཞུང་ཚོགས་རིག་པ > > (1903; “Theory of Knowledge and Logic According to the Later Buddhists”) ཞེས་པ་ལུ་ཅུ་སུའི་སྐད་དུ་ཐོག་མར་བར་དུ་བཏབ་ཅིང། དེའི་རྗེས་ནས། ཕྱི་ལོ་༡༩༣༠ལོར་རང་ཉིད་ཀྱིས་དབྱིན་འགྲུང་

བྱས་ཏེ་མཚན་བྱང་ < < བླ་བ་སྣམ་གཏན་ཚིགས་རིག་པ་ > > ²⁷ཞེས་པར་བསྐྱབ་བྱས། བོད་གཉིས་
 ལས་དང་པོར་བླ་བ་སྣམ་གཏན་ཚིགས་རིག་པ་སྤྱི་བཤད་ལྟ་བུ་དང་གཉིས་པར་རིགས་ཐེགས་ཀྱི་
 འགྲུར་འགྲེལ་བཅས་འཛོམས་ཡོད། དཔེ་དེབ་འདི་ནི་པལ་ཆེར་བླ་བ་སྣམ་གཏན་ཚིགས་རིག་པ་རྒྱང་
 པ་བརྗོད་བྱར་བྱས་པའི་དཔེ་དེབ་དང་པོ་ཡིན་པེས་པ་དང་སྣམ་གཏན་གྱི་འཕྲིན་ཏུ་རྒྱས་ཡོད། དཔེར་
 བ། མཁས་དབང་རྣམ་རྒྱལ་ལོ་སྤྱི་(Dr. Dharmendra Nath Shastri)ཡིས་བླ་བ་སྣམ་གཏན་
 ཚིགས་རིག་པ་བསྐྱབས་པར་བརྟེན་རང་ཉིད་ཀྱི་ཞེས་འཇུག་ཁྲོད་གཞན་དོན་དུ་མ་རོ་འཛོད་སོང་བ་དང་
 རྒྱ་གར་གྱི་གནའ་རབས་གཏན་ཚིགས་རིག་པའི་དཀའ་གནད་མང་པོ་རྟོགས་ཐུབ་སོང་ཞེས་སོགས་
 བསྐྱབས་བརྗོད་དུ་མ་ཡང་བྱས་འདུག ལྷ་མོ་ལེ་ཡིས་བླ་བ་སྣམ་ཚད་མ་ཞེས་འཇུག་གི་རྒྱ་ཆ་གཙོ་
 པོ་བོད་འགྲུར་ཚད་མའི་རྒྱ་གཞུང་ཁག་དང་བོད་གཞུང་ཁག་ཡིན་པ་དང་ཁོང་གིས་བོད་བརྒྱུད་ཚད་མའི་
 རྩད་ཚེས་དང་དེའི་གལ་ཆེན་རང་བཞིན་སོགས་བརྗོད་སྐབས། འགྲུར་གྱི་སྤྱི་ཚད་འཕྲིན་ཏུ་དག་པ་དང་
²⁸བོད་ཀྱི་མཁས་པས་རང་གཞུང་འཕྲིན་ཏུ་མང་བ། ²⁹འགྲེལ་བ་དང་ཡིག་ཆ་སོགས་ཀྱིས་བརྒྱུན་འདུག་
 པ། ³⁰ ཚད་མའི་དཔེ་དེབ་པར་བསྐྱབ་བྱས་པ་འཕྲིན་ཏུ་གཞི་རྒྱ་ཆེ་བ། ³¹ ཚད་མའི་འཆད་ཉན་དུས་ད་
 ལྟའི་བར་དུ་གནས་ཡོད་པ་བཅས་ཡིན་པར་གསུངས། ³²

དེ་ཡང་། རྩེ་ལོ་༡༩༠༧ལོར་སྤྱི་ཞབས་ལྷ་མོ་ལེ་ཡི་དང་དུས་མཉམ་དུ་བྱུང་བའི་རྒྱ་གར་གྱི་མཁས་
 པ་སཏི་ལྷ་མོ་ལེ་ཡི་འཇུག་(Satis Chandra Vidyabhusana)ཀྱིས་ < < རྒྱ་གར་གྱི་དུས་རབས་
 བར་མའི་ཚད་མའི་གྲུབ་མཐའ་རྣམས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ > > ཞེས་པའི་བརྗོད་བྱའི་ཐོག་འབྲུམ་རམས་པའི་

27 Shcherbatsky, F. Th, Dharmakīrti, and Dharmottara. Buddhist logic(2 Vol), New York:
 Dover Publications, 1962, <https://www.worldcat.org/title/buddhist-logic/oclc/40887803>,
 28 Ibid., 55
 29 Ibid., 55
 30 Ibid., 56
 31 Ibid., 56
 32 Ibid., 56

དབྱུང་ཚུལ་གྱིས་པ་དང་དབྱུང་ཚུལ་དེ་ཉིད་༧༩༠༧ལོར་དཔེ་དེ་བ་ཅིག་ཏུ་བར་བསྐྱབ་ཡང་བྱས། ཁོང་གི་
 དབྱུང་ཚུལ་གཞི་བཙུག་པའང་མོད་འཇུག་གི་ཚད་མའི་རྒྱ་གཞུང་རྣམས་གཙོ་བོ་ཡིན་ལ། ཁོང་གིས་
 རྒྱ་གར་གི་དུས་རབས་བར་མའི་ཚད་མའི་བྱུང་མཐའ་དག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་སློབ་སྦྱང་བར་། ལེགས་སྦྱར་
 གི་ནང་པའི་ཚད་མའི་གཞུང་པལ་ལོ་ཆེ་མོད་སྐད་ཏུ་བསྐྱར་ཅིང་ཉར་ཚགས་ལེགས་པོ་བྱས་འདུག་
 པས། ཁོ་མོའི་དབྱུང་ཚུལ་གི་ནང་དོན་ལས་ནང་པའི་ཚད་མའི་སྐོར་གི་རྒྱ་ཆ་རྣམས་རྒྱ་གར་ལས་
 ཁུངས་སུ་ཉར་ཚགས་བྱས་ཡོད་པའི་ཉོད་སོན་གིས་མཁོ་སྦྱབ་བྱས་པའི་དཔེ་དེ་བ་དག་(Hodgson
 Collection)གི་མོད་འཇུག་ཚད་གཞུང་ལས་བྱང་བ་ཤ་སྟག་ཡིན།³³ ཞེས་གྲིས། ལོ་ཤས་རྗེས་
 སུ་ཁོང་གིས་ < རྒྱ་གར་གི་གཏན་ཚིགས་རིག་པའི་ལོ་རྒྱུས་ > > ཞེས་པའང་ཚུལ་འབྲི་གནང་ཡོད།
 དེར་མོད་འཇུག་ཚད་མའི་རྒྱ་གཞུང་རྣམས་གཙོ་བོར་ལུང་འཛེན་བྱས་ཡོད་པ་དང་། རྒྱ་གར་གི་གཏན་
 ཚིགས་རིག་པའི་ལོ་རྒྱུས་འདི་ནི་དེར་དུས་རྒྱ་གར་གི་ཚད་མ་སྤྱི་དང་བྲེ་བྲག་ནང་བསྟན་ཚད་མ་ཞེས་
 འདུག་བྱེད་མཁའ་རྣམས་ཀྱིས་མཐོང་ཆེན་དང་ལུང་འཛེན་བྱེད་པའི་དཔེ་དེ་བ་ཚད་ལྡན་ཞིག་ཡིན་པའང་
 མེ་ཚེམ་མེད། ལོང་སློབ་པ་རྣམས་ཚོས་གཉེས་ལ་བརྟེན་ནས་མོད་བརྒྱུད་ཚད་མ་ཞེས་འདུག་རྒྱལ་སྤྱིའི་
 བང་བསྟན་རིག་པ་དང་མོད་རིག་པའི་ཁྲུ་ཁོངས་ནས་ལོ་གནས་ཆེན་པོ་འཛིན་སྐབས་བྱང་བའང་ཡིན།

མཇུག་བསྟུན།

ལོང་སློབ་དཔེ་དེ་བ་དག་བར་བསྐྱབ་བྱས་རྗེས། སློབ་དཔོན་ཚོས་ཀྱིས་ཀྱི་སྐང་པོ་དང་དཔལ་ལྷན་རྒྱ་
 བ་བྲགས་པའི་གཞུང་རྣམས་ལ་ཞེས་འདུག་བྱེད་པའི་མ་ལག་རྗེ་འཛོམས་དང་རྒྱ་ཆ་རྗེ་རྒྱས་སུ་བྱིན་ཏེ།
 དེར་སྐབས་རྒྱལ་སྤྱིའི་རྒྱ་བྲགས་ཞེས་འདུག་བཟོ་སྦྱང་ཚོགས་འདུ་ཞིག་ཀྱང་ལོ་སྤྱི་ག་བྱེད་སྐབས་ཡིན། དེ་
 བཞིན་སློབ་དཔོན་རྣམས་གཉེས་ཀྱི་གསུང་ཚུལ་རྣམས་ལ་ལོ་རྒྱུས་དང་གཞུང་ལུགས་གཉེས་ཐད་ནས་ཞེས་
 འདུག་ཤིན་ཏུ་ཚད་མཐོན་པོ་བྱས་དང་བྱེད་སྐབས་ཤིང་། རྣམ་འགྲུལ་རྒྱ་གཞུང་ལག་སོན་གྱིས་ལུ་དག་
 དང་པར་བསྐྱབ་གི་ལས་གཞི་ཡང་རྒྱ་ཆེན་པོ་བྱང་ཐེན་དང་སློབ་དཔོན་ཚོས་ཀྱིས་སྐང་པོའི་གསུང་ཚོར་

33 Vidyabhusana, Satischandra, History of Medieval School of Indian Logic, Culcatta
 University, Baptis Press, 1909, p. xiv-xv

སྣོན་ངག་མེ་ལོང་མ་ལས་བསྣོན་བའི་མེ་ཏོག་བརྒྱའི་སྐོར་གླེང་བ།

གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན།

དུ་ལའི་རྒྱ་མ་མཐོ་རིམ་སློབ་གཉེན་ཁང་། གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པ།

ནང་དོན་གནད་བསྟུན། < <སྣོན་ངག་མེ་ལོང་མ>> ལས་བསྣོན་བའི་མེ་ཏོག་གི་རིགས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་སྤྱི་
དང་། གྲེ་བག་ཏུ་མེ་ཏོག་བརྒྱའི་བརྗེ་ཆད་ཀྱི་འབྲུང་ཁུངས་དང་། དེའི་རིགས་ཀྱི་དབྱེ་བ་དང་མཚོན་དོན། མེ་ཏོག་
བརྒྱའི་དཔེ་སྤྱོད་ཀྱི་མཛེས་པ་སོགས་ཀྱི་སྐོར་གྲིས་བཤོ།

བརྗེ་ཆད་གཙོ་བོ། སྣོན་ངག་མེ་ལོང་མ། མེ་ཏོག་བརྒྱ། རིགས་ཀྱི་དབྱེ་བ། དཔེ་སྤྱོད་ཀྱི་མཛེས་པ།

ཕྱོད་དུ་འགྲོ་བའི་གཏམ།

དུས་རབས་བརྒྱ་གཅུ་པའི་ནང་པོད་སྣོན་དོ་རྗེ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་འགྲོ་མགོན་ཚོས་རྒྱལ་འབྲམས་
པའི་བཀའ་བཞེན་སྣོན་ངག་མེ་ལོང་མའི་གཞུང་ཆ་ཚང་པོད་བསྐྱུར་ལུས་ཤིང་། དེ་ནས་བརྒྱུད་པོད་ལ་
རྒྱ་གར་ན་གྲགས་པ་ཆེ་བའི་སྣོན་ངག་མཁན་དབྱུག་པ་ཅན་གྱིས་བཅུ་མས་པའི་ < <སྣོན་ངག་མེ་ལོང་
མ>> འདི་པོད་ལ་དར་བ་ཤིང་། དེ་ནས་རིམ་བཞི་པོད་ཀྱི་སྣོན་ངག་སྐོར་ཚོས་ < <མེ་ལོང་མ>> འདི་
ལ་འབྲེལ་བ་རྒྱས་བསྟུན་སྣོན་ལས་པ་མཛད་པ་དང་གཞུང་དོན་ལ་འབྲེལ་བ་བཤད་ཞིབ་སྤྲོད་གནང་བར་
བརྟེན་ནས་འཕེལ་རྒྱས་བྱུང་བའི་དུང་། པོད་ཀྱི་ཚོམ་རིག་ལག་ལེན་ཁོད་དུ་འདེད་སྣོན་ངག་མེ་ལོང་མའི་ཚོམ་
ཀྱི་སྤྲིག་གཞི་དང་ཚོམ་ཐབས་སོགས་གྱིས་ལྷགས་སྐྱེན་ཐེབས་ཏེ། དེའི་ལྷགས་ལྟར་བཅུ་མས་པའི་སྣོན་
ངག་མང་པོ་ཞིག་བྱུང་ཡོད་པ་མ་ཟད། སྣོན་ངག་མེ་ལོང་མ་དང་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་དབྱེད་ཚོམ་སྣོན་ལས་

འཕགས་མཐོང་རྒྱ་ཡོད་ནའང་། བདག་གིས་མཐོང་ཐོས་བྱུང་བའི་དབྱུང་ཚོམ་དག་ནི་ཚོམ་པ་སོ་དང་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་དང་དེ་འབྲེལ་གྱི་མེ་ལོང་མའི་ནང་གི་རྒྱན་རེ་འགའི་སྤང་ལ་དམིགས་ཏེ་བྲིས་པའི་དབྱུང་ཚོམ་ལ་སྟག་ལས། སྟན་ངག་མེ་ལོང་མའི་དཔེ་བརྗོད་བྱུང་བྱེད་ཀྱི་ཆ་ལས་མང་པོ་ཡོད་པའི་ཁྲོད་ནས་མེ་ཏོག་བརྒྱ་ནི་ལྟོས་འཛོག་གིས་གཤམ་འགའ་ཤིག་ཏུ་ཆེ་བའང་། དེ་སྲར་དེའི་སྐྱོར་ནས་བྲིས་པའི་དབྱུང་ཚོམ་ཞིག་མཐོང་རྒྱ་དཀོན་པ་ལྟར། དབྱུང་ཚོམ་འདིའི་བརྗོད་གཞི་ལས་གཙོ་བོ་སྟན་ངག་མེ་ལོང་མའི་ཙུ་བ་རང་ལ་ཁུངས་བཙུང་ནས་མེ་ཏོག་བརྒྱའི་སྐྱོར་ལ་དབྱུང་བ་རགས་རིམ་ཞིག་བཏང་ཡོད།

དང་པོ། <<སྟན་ངག་མེ་ལོང་མ>> ལས་བསྟན་པའི་མེ་ཏོག་གི་རྣམ་གྲངས།

སྤྱིར་ཚོམ་རིག་བཅུམས་ཚོས་གང་ཞིག་ཡིན་ཏུ་ཚོམ་པ་སོས་ཚོར་འདུ་སྤྱོད་ཚོགས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ལས་སྟོན་བྱ་དགོས་ཤིང་། དེའི་ནང་དུ་སྤྱི་རོལ་ཡུལ་གྱི་དངོས་ཡོད་ཀྱི་འཚོ་བ་འདུས་ཡོད་པ་མ་ཟད། ཚོམ་པ་སོའི་རང་སྤང་གི་ལྟ་ཚུལ་དང་འཚོ་བ་དེར་བཅངས་པའི་བཅེ་དུང་ཡང་འདུས་ཡོད་སྟབས། ཚོམ་རིག་གི་བཅུམས་བྱ་ཡང་སྤྱི་རོལ་ཡུལ་དང་རང་སྤང་གི་ལྟ་ཚུལ་གཉིས་ལུང་དུ་འབྲེལ་ནས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་གདོན་མི་ཟ། དེ་ལྟར་ན། སྟན་ངག་མེ་ལོང་མའི་གཞུང་དུ་ཡང་། སྟན་ངག་གི་བརྗོད་བྲའི་ཡུལ་ལ། རྒྱུ་ལྡན་རྒྱ་མཚོ་རི་དང་དུས། ཉི་མའི་འཚར་བའི་བསྟགས་པ་དང་། རྒྱུད་ཚལ་ཚུ་ཡི་རོལ་ཅེད་དང་། ཁང་འཕྲངས་དགའ་བའི་དགའ་སྟོན་དང་། བསྐྱེད་བའི་བཀའ་མ་དང་། གཤམ་ལུ་སྤྱེ་དང་འཕེལ་བ་དང་། རྒྱོས་དང་སོ་ཉ་བཟོད་པ་དང་། གཤམ་ལུ་དང་འབྲེན་པ་དར་བས་ཀྱང་། བརྒྱན་པར་གྱུར་ཅིག་ཅེས་བསྟན་པ་ལྟར། སྟན་ངག་གི་བརྗོད་བྲའི་ཡུལ་ནི་མི་རྣམས་ཀྱི་འཚོ་བ་རོལ་སའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་གི་བཀོད་པ་ཡིན་པ་བསྟན་པ་ལྟར། སྟན་ངག་མེ་ལོང་མའི་ནང་དུ་སྤྱི་ཚོགས་ཁོར་ཡུག་གི་བཀོད་པ་མཚོན་བྱེད་ཀྱི་རེ་སོ་དང་རྒྱ་མཚོ། ཉི་མ་དང་མེ་བ། མེ་ཏོག་སོགས་རང་བྱུང་གི་སྤྱེ་དངོས་མང་པོ་ཞིག་བརྗོད་བྲའི་བརྒྱུད་སྤེལ་འདི་རིགས་ཀྱི་མཛེས་དཔྱོད་སེམས་ཁམས་དང་མ་ཐུན་པའི་སྐོན་ནས་དཔེ་དོན་གཉིས་སྤྱོར་སོགས་ཚོམ་ཐབས་སྤྱོད་དེ་བརྗོད་དོན་མཚོན་པར་བྱས་ཡོད།

<<སྟན་ངག་མེ་ལོང་མ>> ལ་མཚོན་ན། མེ་ཏོག་གི་རིགས་ནི་སྟན་ངག་མེ་ལོང་མའི་དཔེ་

བརྗོད་གྲུབ་བྱེད་ཀྱི་ཆ་ཤས་གལ་ཆེན་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཞིང་། དཔེ་མེ་རྟོག་གི་མངའ་ས་པའི་དཔེ་ཅན་གྱི་
 མངའ་ས་པའི་ཁྱད་པར་བརྗོད་པ་སོགས་བྱས་ཏེ་དཔེ་བརྗོད་པལ་མོ་ཆེའི་ནང་ལ་མེ་རྟོག་གི་ཐ་སྙད་རེ་
 བྱུང་ཡོད་ལ། བདག་གི་སྙན་ངག་མེ་ལོང་མ་ཞེས་སྟོན་བྱས་པའི་ཁྱོད་ནས་རྗེད་པའི་མེ་རྟོག་གི་རིགས་
 ལ་གངས་བདུན་དུ་ངེས། དེ་ཡང་དཔེར་ན། སྙན་ངག་མེ་ལོང་མའི་ཙ་བ་ལས། ཁྱོད་ཀྱི་གདོང་ནི་བརྗོད་
 བཞིན། བེག་དག་ལྷུང་ལ་སྟོན་པོ་བཞིན། ཞེས་དང་། ཁྱོད་ཀྱི་ཞབས་སེན་རྒྱ་བ་ཡི། འོད་ཟེར་ཀྱུང་
 ཇི་མེད་རྣམས། །ས་སྟོང་རྣམས་ཀྱི་ལག་བ་ཡི། །པར་རླུང་བ་བྱེད་པ་ཅི། ཞེས་དང་། ས་སྟོང་རྣམས་
 ལ་མཚོན་བསྟན་པ། རྟེན་བྱེད་ཁྱོད་ཀྱི་ལག་བ་ཡིས། རྟེན་པའི་གསལ་བ་ཀྱང་ལྷུང་དགའ། །ཡུལ་རིང་
 དག་བ་བསྐྱབས་པ་སྟོན། །ཅེས་དང་། ས་རྩ་ཀྱང་ལས་འཁྲུངས་བ་ཉིད། ཡིད་འོངས་ཇི་བཟང་ལྷན་
 པ་ཡི། རྟེན་བྱེད་ཀྱི་ཨེ་ཤའི་མིག་ཅན་གྱི། ཁེངས་པ་སྐྱ་ཡི་སྟག་མར་བྱེད། ཅེས་དང་། ཀྱུ་ལི་ཀ་འཕྱང་
 ཡལ་ག་ཅན། རྟེན་པའི་བསྟན་བར་དེས་མི་བུས། །བ་ཀྱི་ལར་ཆགས་བྱུང་བ་དང་། རྟོགས་མོས་བརྗོད་ཅན་
 ཡང་མིན། རྒྱལ་པོ་འཛིགས་པ་གསལ་བྱེད་པ། རྟེན་པའི་ཡི་རྩལ་དང་འགྲོགས། འདབ་བདུན་ལས་
 འཁྲུངས་སྟོང་བྱེད་ཅིང་། འབར་པོ་ཡི་ནི་རྒྱུང་དག་ལྷ། ཞེས་པ་སོགས་མེ་རྟོག་གི་རིགས་བཅུ་གཉིས་བྱུང་
 ཡོད། མེ་ལོང་མ་ལས་བསྟན་པའི་མེ་རྟོག་གི་རིགས་བདུན། ༡) མེ་རྟོག་བརྗོད། ༢) མེ་རྟོག་ཀྱུང། ༣) མེ་
 རྟོག་ལྷུང་། ༤) མེ་རྟོག་ཀྱང་ལྷ། ༥) མེ་རྟོག་ས་རྩ་ཀྱང་། ༦) མེ་རྟོག་བ་ཀྱུ་ལ། ༧) འདབ་བདུན། ༨) ལྷ་
 ལྷ། ༩) མ་སྟོན་ཀྱི། ༡༠) ལྷ་ཏ་ཅམ་བ་ཀ། ༡༡) ལྷ་པའི་ཀ་ལི་ཀ། ༡༢) ལྷ་ལ།

མེ་རྟོག་བརྗོད་པའི་བརྗོད་པའི་ཁྱོད་ཀྱི་འཕྱང་ཁྱུངས་པའུང་བ།

མེ་རྟོག་བརྗོད་པའི་བརྗོད་པའི་ཁྱོད་ཀྱི་འཕྱང་ཁྱུངས་ནི་ལེགས་སྦྱར་ཡིན་ལ། ལེགས་སྦྱར་སྐྱད་ཀྱི་མེ་རྟོག་བརྗོད་
 ལ་བརྗོད་(ཤམ)ཞེས་འབོད་པ་དང་། དབྱིན་སྐད་དུ་མེ་རྟོག་བརྗོད་མིང་ལ་Lotus ཞེས་ཟེར་ལ། བོད་ཀྱིས་
 ལེགས་སྦྱར་སྐྱད་རང་སོར་བཞག་སྟེ་བརྗོད་ཞེས་འབོད་པར་བྱེད། དེ་ཡང་ < <དཔལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་
 ས་གར་དང་མཚོན་གར་གྱི་སྟགས་དོན་བརྗོད་པའི་ཁྱུངས་ལྷན་བདུན་ཅིའི་ཟེགས་མ > > ལས། བོད་
 སྐད་དུ་བསྟན་པ་ལྷ་སྟེང་དུ་འཕྱོ་ཞེས་པ་ཡིན་ཀྱང་གོ་མི་བདེ་བས་ལོ་རྒྱུ་བ་དག་གིས་རྒྱ་སྐད་སོར་བཞག་

མཛད་ཅེས་པ་ལྟར། བསྐྱེད་ཤེས་པ་ནི་ལེགས་སྦྱར་བར་ཆད་ཅིག་ཡིན་ནའང། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུ་བ་དག་གིས་
 བསྐྱུར་མི་བདེ་བར་དགོངས་ནས་བརྗོད་ཅིང་། རང་སོར་བཞག་པ་ཡིན་ལ། མེ་རྟོག་བསྐྱེད་ཅི་བོད་ཀྱི་རིག་
 གཞུང་སྤྱི་དང། ཡང་སྐོས་སྟུན་དག་མེ་ལོང་མའི་ཁོད་ཀྱི་ཆེས་གཤམ་ཆེ་བའི་དཔེ་ཅན་གསལ་བྱེད་ཀྱི་དཔེ་
 ཞེག་ཡིན་པས་ན། སྟུན་དག་མེ་ལོང་མ་ལས་བསྟུན་པའི་མེ་རྟོག་རིགས་མི་འབྲ་བ་བདུན་བྱུང་བའི་ཁོད་
 བསམ། མེ་རྟོག་བསྐྱེད་པའི་གྲངས་ཉ་ཅང་མང་ལ། སྟུན་དག་མེ་ལོང་མའི་རྩོམ་པར་དམ་བཅའ་བ་ནས་
 གཞུང་མཁུག་བར་དུ་མེ་རྟོག་བསྐྱེད་མིང་ཐེངས་ཉུག་ཅུ་རེ་གཅིག་བྱུང་ཞིང། དེ་ཡང་བསྐྱེད་ཅི་སྤྱི་སྤྱི་
 འདབ་བརྒྱ་བ་དང་འདམ་སྤྱི་ས་སོགས་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་བཞི་ལྔ་ལྟར་བསྟུན་ཡོད།

མེ་རྟོག་བསྐྱེད་མིང་གི་རྣམ་གྲངས།

མེ་རྟོག་བསྐྱེད་ལ་རང་གི་ཁྱད་ཚོས་མཚོན་པ་དང་འདྲ་ཚོས་མཚོན་བྱེད་ཀྱི་མིང་ཤིན་ཏུ་མང་སྟེ། དེ་
 ཡང་རིན་སྐྱེད་དག་དབང་འཛིགས་གྲགས་ཀྱིས་མཛད་པའི་ < <མངོན་བརྗོད་ཀྱི་བསྟུན་བཙུག་མཚོས་མཁས་
 པའི་རྣ་རྒྱན>> ལས། འདམ་སྤྱི་ས་རྒྱ་སྤྱི་ས་མཚོ་ལས་སྤྱི་ས། །འདབ་སྟོང་འདབ་བརྒྱ་རྒྱ་ལི་རྒྱན། །སྤྱང་
 ཅིའི་རྒྱ་ལ་མཚོན་སྤྱང་ཅི་འཛིན། །དབལ་གོས་དབལ་གྱི་འདམ་མ་ཅན། །འི་བཟང་ཁང་བ་རྒྱའི་ལང་
 ཚོ། །གེ་སར་ཅན་དང་ཟེུ་འབྲུ་ཅན། །འདབ་དཀར་འབྲུ་རྩི་ཀ་དང། །ཉི་མས་བཞད་དང་བསྐྱེད། །ཞེས་
 དང། ཡང་ཚོས་རྗེ་ས་བཞ་གིས་མཛད་པའི་ < <ཚིག་གི་གཏེར་ཞེས་བྱ་བའི་བསྟུན་བཙུག་>> ལས།
 བད་ཅན་འདྲ་ཚོས་བསྐྱེད་ཚོགས། །རྒྱང་འགོས་བཅེངས་བཟང་ཅི་རྟེན་དང། །འབྲུལ་ཆེན་པོ་འདབ་སྟོང་
 པ། །རྒྱ་རྒྱན་འདབ་བརྒྱ་རྒྱ་ཉལ་དང། །རྒྱ་སྤྱི་ས་རྒྱ་རྒྱ་གནས་མཚོ་སྤྱི་ས་དང། །ཟེུ་འབྲུའི་འཕྲེང་ལྷན་སྟོང་
 འབྲུ་སྤྱི་ས། །ཆབ་འཁྱུངས་དང་ནི་འབྲུ་རྒྱ། །ཞེས་པ་སོགས་མང་འོ། །

མེ་རྟོག་བསྐྱེད་རིགས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས།

མེ་རྟོག་བསྐྱེད་ཅི་འཛམ་གླིང་ཡུལ་གྱུ་སོ་སོར་ཡོད་པའི་མེ་རྟོག་ཅིག་ཡིན་ནའང། རང་ཅག་བོད་ལ་
 མཚོན་ན། མེ་རྟོག་བསྐྱེད་ཅི་ཚོས་དང་རིག་གཞུང་། ཡུལ་སྟོལ་གོ་མས་གཤེས་སོགས་གང་ལ་སྟོས་ནའང་
 མཚོན་དོན་གྱི་ཆ་བྱེད་དང། མཛེས་དཔྱོད་ཀྱི་ལྷ་བ་སོགས་སྟུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཁྱད་ཚོས་ཡོད་པ་

ཞིག་ཡིན་ལ། མེ་རྟོག་བརྒྱུ་ལ་དབྱེ་བ་འདམ་སྐྱེས་དང་ཚུ་སྐྱེས་སོགས་རིགས་ཀྱི་སྐོན་པ་དབྱེ་བ་ཤིན་ཏུ་
 མང་སྟེ། དེ་ཡང་མཁམ་དབང་དགེ་ཚོས་ཀྱི་ < <ཤིང་དང་མེ་རྟོག་སོགས་ཀྱི་རོས་འཛིན་དང་རོས་རི་ལྟར་
 འཕྲོད་ཚུལ་སྐོར>> > ལས། བརྒྱུ་ལ་རིགས་མང་དུ་མཆིས་ཤིང་། ཚུ་ལས་སྐྱེས་པ་ཉིད་ཤས་ཆེ། འདཔ་
 མ་རྣམས་ནི་རྒྱ་བྱེད་དང་རྒྱལ་པོ་སོགས་ཅི་རིགས་པ་རྒྱུའི་ཁ་ལ་གཡེང་སྟེ་སྟོང་། མེ་རྟོག་ཚུ་ཁར་འཕྲོད་
 ཉེ་ཁ་བྱེ། ཞེས་དང་། ཡང་དེ་ཉིད་ལས། བརྒྱ་དཀར་དམར་གཉིས། ཀྱུ་ལུང་ད། ལྷན་ལ་བྱ་བའི་མེ་རྟོག་
 དེ་ཀྱུན་བརྒྱའི་རིགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཅམ་ཡིན་ཅིང་། ཞེས་མེ་རྟོག་ཀྱུ་ལུང་ད་དང་ལྷན་ལ་སོགས་ནི་མེ་རྟོག་
 བརྒྱའི་རིགས་ཡིན་པར་བཤད་པ་དང་། གཞན་ཀམ་ཚོས་འཕེལ་གྱིས་ཚོ་མ་སྐྱིག་བྱས་པའི་ < <བདུད་
 ཅི་སྐོན་གྱི་འཁྲུངས་དཔེ་ལེགས་བཤད་ལོར་བུའི་སྤོང་མཛེས>> > ལས་བརྒྱ་ཞེས་པ་ལ་རིགས་ཤིང་བརྒྱ་
 དང་། ཅ་བརྒྱ། འདམ་སྐྱེས་བརྒྱ་སྟེ་གསུམ་ལས་ཞེས་གསུངས་པ་དང་། ཡང་མཁམ་དབང་དགེ་ཚོས་
 ཀྱིས་རྒྱ་གར་ལྟོ་སྟོགས་ཀྱི་བརྒྱ་འགའ་ཞིག་གི་རིགས་ནི་ལུ་བ་དམར་སྐྱུ་མཚུ་བ་མོ་ཅམ་པའི་སྟེང་དུ་ཆེར་
 མ་དམར་པོ་སོར་བྱེད་ཅམ་པ་དག་གིས་གཡོགས་པས་ལག་བསྟེན་གྱི་འཛིན་མི་བྱས། ཤིང་གི་ཚེར་མ་
 དང་ལེ་ཁྱད་མི་འདུག་ཅེས་པ་སོགས་བརྒྱའི་རིགས་མང་པོ་ཡོད་པར་བཤད། འོན་ཀྱང་། ཅ་བའི་མེ་རྟོག་
 དེ་དག་གི་དབྱིབས་དང་ཁ་དོག་སོགས་མེ་རྟོག་བརྒྱ་དང་ཉ་ཅང་འབྲེན་པར། དེ་དག་གི་སྐྱེ་ལུལ་དང་ས་
 ཐོན་འཕེལ་འཁྲུང་གྱི་དབང་གིས་མེ་རྟོག་གི་དབྱིབས་དང་རོ་ལོ། ཁ་དོག་དང་ཡོན་ཏན་སོགས་ནི་མེ་རྟོག་
 རང་གི་གཤིས་ཚོས་དང་འཚམས་པའི་ཁྱད་ཚོས་དང་མཛེས་པ། སྐྱོད་བྱས་དམིགས་བསལ་རེ་ཡོད་
 པས་དེ་དག་གི་རོ་སྐྱོད་ཉུང་བསྐྱུས་རེ་དབྱེད་མཆན་གྱི་ཚུལ་དུ་འོག་ལ་བཞོད་ཡོད་པས་དེར་གཟིགས་
 པར་ཞུ། ། དེ་ཡང་། མེ་རྟོག་བརྒྱའི་རིགས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་ནི། ༡ འདམ་སྐྱེས། ༢ ཚུ་སྐྱེས། ༣ ཤིང་བརྒྱ།
 ༤ ཅ་བརྒྱ། ༥ ཤིང་ཚེར་ཅན་གྱི་བརྒྱ། ༦ ཀྱུད་ལུང་། ༧ ལྷན་ལ།

མེ་རྟོག་བརྒྱའི་མཚོན་ཉག་སྟེ།

དང་པོ། ཞར་བུང་བོད་བརྒྱད་ནང་བསྟན་ཚིང་གྱི་མེ་རྟོག་བརྒྱའི་མཚོན་དོན་སྐོར།

ཐོད་བརྒྱད་ནང་བསྟན་ཚིང་དུ་མེ་རྟོག་བརྒྱའི་མཚོན་ཉག་སྟེ་ཉ་ཅང་མང་སྟེ། དེ་ཡང་། ལུ་ཚོག་

སེལ་བའི་མཚོགས་སྒྲིབ་བྱལ། །བྲག་གཡས་འཁོར་ལོ་བསྐྱམས་ལ་བྲག་འཚལ་ལོ། །འཁོར་བའི་འདམས་ས་
 གྱིས་མ་གོས་བརྒྱ་བསྐྱམས། །ཞེས་དང་། ཡང < <དབལ་ལྟོན་རྗེ་བཙུན་བྱང་ཆུབ་ཆེན་པོའི་བསྟོན་
 པ> > ལས། རྟོག་པ་ལས་གོལ་འདོད་པའི་དགལ། རྟོག་པ་མི་མངའ་བརྒྱ་འཚང་། །ཞེས། བྲག་ཏུ་བརྒྱ་
 འཚང་བ་ནི་རྒྱལ་སྐྱེས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དབའ་ཚོའི་རྒྱུད་ལ་ཉོན་མོངས་ཀྱི་དྲི་མས་མ་གོས་པ་མཚོན་
 པའོ། །ཡང་སྣའི་བྲག་མཚོན་ཏེ། རྟོན་མེ་རྟོག་བརྒྱ་འདབ་བརྒྱད་སྟེང་འོག་གཉིས་གྲིས་པའི་
 སྟེང་མ་དེས་བྱང་སེམས་ཉེ་བའི་སྐྱེས་བརྒྱད་དང་། འོག་མས་མཚོན་པའི་སྣ་མོ་བརྒྱད་མཚོན་པར་བྲས་
 ཡོད་ལ། དེ་མཚུངས་སུ་མཚོན་པའི་ཡོ་བྱང་དེ་བཟུང་གིས་རྟགས་བརྒྱད་ནི་སྣ་མོ་བརྒྱད་ཀྱི་བྲག་མཚོན་
 ཡིན་པར་བཞེད་ཅིང་། བཟུང་གིས་རྟགས་བརྒྱད་ཀྱི་ནང་གསེས་ཀྱི་བརྒྱའི་སྣ་མོ་དག་ལ་དབང་བསྐྱར་
 བའི་སྐྱབས་ཚོབ་པ་དང་། གཞུགས་ཡིད་དུ་འོང་བ་དང་ཉེས་སྦྱོན་བྲལ་ཞིང་བཟུང་གིས་པར་བྲེད། ཅེས་སྣ་
 མོས་འཁོར་བའི་ཉེས་སྦྱོན་མ་གོས་པར་མཚོན་པ་སོགས་ལྟ་དང་སྣ་མོ་བྲག་མཚོན་སོགས་ལ་མེ་རྟོག་
 པརྒྱ་གྲིས་པ་དེར་མཚོན་དོན་དམིགས་བསལ་བ་དེ་དེ་ཡོད་པར་བཞེད། གཞན་ཡང་། བོད་བརྒྱུད་ནང་
 བསྟན་མེད་དུ་མེ་རྟོག་ལྷུང་ལ་དང་བརྒྱའི་ཁྱད་ཚོས་རྣམ་གྲངས་དུ་མའི་སྦྱོན་ནས་གང་ཟག་གི་དབང་པོ་རྣོ་
 རྒྱལ་གྱི་དབྱེ་བ་བྲེས་ཡོད། དེ་ཡང < <གསང་འདུས་སྟོང་ཐུབ> > ལས། ལྷུང་ལ་སྣ་བྱ་འཚང་བ་པོར་
 རུང་། །བད་དགར་སྣ་བྱ་སྐྱབ་པ་པོར་རུང་། །བརྒྱར་སྣ་བྱ་ཉན་པ་པོར་རུང་། །ཅན་ཉན་སྣ་བྱ་ཐམས་ཅད་དུ་
 མི་རུང་། །རིན་པོ་ཆེ་སྣ་བྱ་ཐམས་ཅད་དུ་རུང་བའོ། །ཞེས། བད་དགར་སྣ་བྱའི་གང་ཟག་དང་། བརྒྱ་དམར་
 པོའི་སྣ་བྱའི་གང་ཟག་ཅེས་མེ་རྟོག་བརྒྱའི་ཁྱད་ཚོས་རྣམ་གྲངས་གང་ཟག་ལ་སྐྱར་ཏེ་དབང་པོ་རྣོ་རྒྱལ་གྱི་
 ཁྱད་པར་བྲེས་པ་སྣ་བྱ་སོགས་ཀྱིས་མཚོན། བོད་རྒྱུད་ནང་བསྟན་མེད་མེ་རྟོག་བརྒྱའི་མཚོན་དོན་ཅན་ཉ་
 ཅང་མང་ཞེས། ཡོད་ཚད་འདྲི་བ་རྗོད་པར་མི་བྱས་པས་དེ་ཅུས་ཀྱིས་འཇུག་པར་བྲས་སོ། །

གཉིས་པ། < <སྟན་རག་མེ་ལོང་མ> > ལས་བྱང་བའི་མེ་རྟོག་བརྒྱའི་དབེ་སྦྱོར་གྱི་
 མཛེས་པ་བྲེ་བྲག་ཏུ་བཤད་པ།

རྩོམ་རིག(སྐུ་རྩལ་རྩོམ་རིག་ལ་གོ)ཅེས་བ་ནི་རྩོམ་པ་པོས་རང་སྤང་གིས་རྟོག་པས་རང་བྱུང་

ཁམས་ཀྱི་སྤྱི་དངོས་གང་འདྲ་དེ་དང་། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་སྣང་ཚུལ་དེ་དམིགས་སུ་བརྒྱུ་སྟེ་དང་སྣང་གི་རྟོག་
པ་དང་ཕྱི་རོལ་ཡུལ་གྱི་ཚོས་གཉིས་རྒྱུ་དུ་འགྲེལ་ཞིང་ཚོམ་ཐབས་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་སློབ་ས་བརྗོད་དོན་མི་
འདྲ་བ་དེ་སྟོན་བའི་ཚོམ་རིག(སྤྱི་ཚུལ་ཚོམ་རིག)སྤྱི་འོ་སློབ་གཞི་བྱུང་ཚུལ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་བྱུང་ཡོད།

< < སྟོན་དག་མེ་ལོང་མ > > འདི་སྟོན་དག་རི་ལྟར་འགྲི་ཚུལ་སྟོན་པའི་གཞུང་ཕྱགས་ཤིག་ཡིན་
ཞིང་། གཞུང་འདི་ཉིད་རྒྱ་གར་གྱི་མཁས་པའི་བཙུན་པའི་སྟོན་གཞུང་ཞིག་ཡིན་སྟབས། སྟོན་དག་གི་
དཔེ་བརྗོད་པལ་མོ་ཆེ་ནི་རྒྱ་གར་ཡུལ་གྱི་མཛེས་ཚོས་ཀྱི་ལྟ་བ་དག་དཔེ་སྟོར་གྱི་ལམ་ནས་བསྟན་བ་
ཕྱགས་ཆེ། < < ཚངས་སྐུ་བཞད་སྟུ > > ལས། མཛེས་པའི་དཔེ་སྟོར་བ་ལ་མཁས་པ་སྟོན་དཔོན་
ནག་མོ་ཁོ་ལ། སྟོར་ལ་མཁས་པ་རྩ་ར་མི། སྟོན་པའི་ཚོགས་སྟོར་ལ་མཁས་པ་དབྱུག་བ་ཅན། དེ་གསུམ་
ག་ལ་མཁས་པ་རྩ་ར་ཞེས་འབགས་ཡུལ་གྲགས་ཞེས་གསུངས་བ་ལྟར། དབྱུག་བ་ཅན་ཁོང་ནི་སྟོན་པའི་
ཚོགས་སྟོར་ལ་མཁས་པ་ཡིན་པས། དཔེ་རྒྱན་སྟེལ་སྣངས་དང་ཚིག་རོལ་ལུས་པ་འབྲེན་སྣངས་ཀྱི་རིམ་
བ་དམིགས་བསལ་བར་བརྟེན་ནས་སྤྱི་ཚུལ་སྣང་བསྟོན་དང་མཛེས་དཔོན་གྱི་ཁྱད་ཚོས་མངོན་གསལ་
ལྟོན་པར་བྱས་ཡོད། དེ་ཡང་དཔེར་ན། སྤལ་བྱུང་དཔེ་ཡི་མཛེས་པ་དང་བཀའ་བརྗོད་གྱི་མཛེས་ཉམས།
རབ་རིབ་ཅན་གྱི་མཛེས་ཉམས་དང་ཁྱད་མཚར་པའི་མཛེས་ཉམས། མཐུན་སྟོར་སྟེབ་ལེགས་ཀྱི་མཛེས་
ཉམས་སོགས་ཚོམ་བ་ལོས་ཚོམ་ཐབས་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་སློབ་ས་མཛེས་ཉམས་མངོན་སྣངས་མི་འདྲ་བ་མང་
པོ་བསྟན་ཅིང་། དེ་དག་གི་སྟོས་གཞི་གཙོ་བོ་ནི། དཔེ་ཅན་གསལ་བར་བྱ་ཆེད་དཔེ་བཞེད་ནས་དཔེའི་
ལམ་ནས་དེ་དག་གི་མཛེས་ཉམས་ཁྱད་པར་འབགས་པར་བྱས་ཤིང་། སྟོན་གཞུང་འདིའི་ནང་གི་དཔེ་
པལ་མོ་ཆེ་མེ་རྟོག་བརྒྱ་ཡིན་སྟབས། དཔེ་སྟོར་གྱི་མཛེས་ཉམས་མངོན་ཚུལ་གྱི་རིམ་བཞེད་པོ་ཡང་མི་
རྟོག་བརྒྱའི་སྣང་ལ་ཡོད་པ་ཞར་ལ་རྟོགས་ལུས།

༡ སྤལ་བྱུང་དཔེ་ཡི་མཛེས་བ།

སྤྱི་འགྲོ་བ་མའི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་འཛིན་སྣངས་ལ། མེ་རྟོག་ནི་མཛེས་སྤུག་ཡིད་ཏུ་ཡོང་བ་
ཞིག་ཡིན་པ་བཞིན་དུ་ཚོམ་རིག་ཁོད་ནས་ཀྱང་མེ་རྟོག་གིས་གཙོ་བོ་མཛེས་པ་མཚོན་པར་བྱེད་ལ།

ལྷག་པར་དུ < <སྣན་ངག་མེ་ལོང་མ> > ལ་མཚོན་ན། མེ་ཏོག་པར་མཛེས་པ་མཚོན་བྱེད་ཀྱི་དཔེ་གཙོ་
 མོ་ཞིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། མཛེས་པའི་མཐར་ཐུག་མཚོན་བྱེད་ཀྱི་དཔེ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཏུ་སྐྱུར་ཡོད་སྟེ།
 དེ་ཡང་། < <སྣན་ངག་མེ་ལོང་> > ལས། རྫོང་ཞལ་པར་ཉིད་དང་མཚུངས། །གཞན་ནི་འགའ་ཞིག་
 དང་ཡང་མིན། །ཞེས་ཤོད་ཀྱི་ཞལ་དེ་པར་རྣམ་པར་རྒྱས་པ་ཁོ་ན་དང་མཚུངས་པ་ལས། དེ་ལས་གཞན་
 པའི་དཔེ་ཞིག་འདི་གཉིད་འདིར་འགའ་ཡང་མཚུངས་པ་མིན་ཞེས་ཚོམ་པ་པོས་ནང་སེམས་ཀྱི་ཚོད་སྐྱོང་
 གིས་བཏགས་ཏེ་བྱུང་མེད་ཀྱི་ཞལ་མཚོན་བྱེད་ལ་འདི་གསུམ་ཉིད་ཀྱི་དཔེ་པོས་པ་ནི་པར་ཁོ་ནར་ཡིན་པར་
 བརྗོད་པའི་ཤུལ་དུ་སྤྲོས་དོན་ཀྱི་གོ་བ་གཞན་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། མེ་ཏོག་པར་མཛེས་པ་སྣག་ཡིན་པས་ན།
 མེ་ཏོག་པར་ཉིད་པེ་ཅན་ཀྱི་མཛེས་པ་མཚོན་བྱེད་ཀྱི་མཛེས་པ་མཐར་ཐུག་པའི་དཔེ་ཞིག་ཡིན་པར་བལྟ་
 ཚོག་སྟེ།

༡ བཀའ་བརྗོད་ཀྱི་མཛེས་ཉམས་སྤྲོས་པ།

ཚོམ་པ་པོས་དགའ་སྤྱོད་ཆགས་སྤང་གི་ཚོར་འགྲུ་དག་དངོས་སུ་མི་བརྗོད་པར། དཔེ་ཞིག་གི་ལམ་
 རྣམ་པམས་ལུས་ཀྱི་རྣམ་འགྲུར་སོགས་བརྟེན་ཐབས་སྤྲོ་རགས་སྤྲོ་ཚོགས་པར་བརྟེན་ནས་པ་རོལ་པོར་
 བརྗོད་དོན་གང་ཡིན་ཅོ་སྤོད་པ་ཞིག་ལ་བྱ་ཞིང་། བརྟེན་ཐབས་འདིར་རྣམ་འགྲུར་གསལ་ལ་ཞིང་ཡིད་འགྲུག་
 གི་སྣང་ཆའི་རུས་པ་ཁྲུང་པར་ཐོན་ཡོད། འདི་འདྲའི་ཚོམ་ཐབས་སྤྱད་པ་ནི་སྣན་ངག་མེ་ལོང་མ་ནང་ཤིན་
 ཏུ་མང་བ་ལས་འདིར་དཔེ་བརྗོད་ཅོམ་སྤོས་ན། དེ་ཡང་། < <སྣན་ངག་མེ་ལོང་མ> > ལས། རྣམ་ཞིག་
 ལུ་ཅག་འགྲོགས་འགྲུར་ཞེས། །ཚོགས་སུ་བརྗོད་པར་མ་བཟོད་པའི། །མཛེས་པོ་རིག་ནས་བྱུང་མེད་
 ཀྱིས། །བརྟེན་དགའི་སྤྲོ་བུས་པར་བྱེད། །ཅེས་བྱུང་མེད་མཛེས་པའི་རང་ཉིད་མཛེས་པོ་དང་འགྲོགས་
 འདོད་ཀྱིས་འདུན་པ་དེ་ཚོགས་སུ་བརྗོད་པར་མ་རུས་པར། དུས་འདེབས་པའི་ཚོགས་དེ་པར་བུས་པའི་
 བརྟེན་ཐབས་སྤྲོ་མོར་བརྟེན་ཏེ་གོ་བར་བྱས་ཤིང་། མཚོན་དཔེ་མེ་ཏོག་པར་མཚོན་བྱའི་བསམ་པ་འདི་
 བཞེན་མཚོན་པས་རུས་པ་ཡོད་པ་བསྟན་ཡོད་པས། བཀའ་བརྗོད་མཛེས་ཉམས་སྤྲོས་ཀྱི་ཁྲུང་ཚོས་ལྡན་ཡོད།

3 རབ་རིབ་ཅན་གྱི་མཛེས་ཉམས་ཀྱི་

སྤྱིར་རབ་རིབ་ཅན། གསལ་སྤྲང་མེད་པའི་ཆ་ཞིག་ཡིན་ནའང། ཚུམ་རིག་གི་ཁྲོད་ནས་རབ་རིབ་ཅན་
 དང་གསལ་སྤྲང་མེད་པའི་ཆ་ནི་སྟོན་པའི་གྲུང་ཚོས་ཤིག་ཀྱང་བཅི་བར་བྱེད། དེ་ལྟར་ན། སྟོན་པའི་
 ལ་མཚོན་ན། སྤྱི་ལོ་ལྷུང་གི་མཚོན་གྱི་བྱ་དངོས་གསལ་མིན་དང། ཚུམ་པ་པོའི་རང་སྤྲང་གསལ་
 མིན་གཉིས་ལྷུང་དུ་སྤྱེལ་ནས་བྱུང་བ་ཁོ་ནི་ཞིག་མ་ཡིན་པར་ཚུམ་པ་པོས་ཆེད་དུ་དགོས་ཤེས་ཤིག་ལ་
 དམིགས་ནས་ཆོག་སྤྱོད་དང་རྒྱན་སྤྱོད་སྤེལ་བ་ཞིག་ཡིན། < <སྟོན་པའི་ལོང་མ> > ལས། བད་ནང་
 ལྷུང་བ་འཁོར་རམ་ཅེ། །ཁྲོད་གདོང་ལ་མིག་གཡོའམ་ཅེག །བདག་གི་སེམས་འདི་རྣམ་པར་གཡོ། །ཞེས་
 དཀར་ལ་དམར་མདངས་ཆགས་པའི་དབྱིབས་ཀྱི་མཛེས་པ་སྤང་བྱུང་གི་གཞི་ཁྲུང་འབགས་ཀྱི་རོས་ལ་
 རྣམ་པ་འབྲུལ་བའི་དངོས་པོ་ཡིད་དུ་འོང་བ་ཞིག་འདུག་པ་འདི་མེ་རྟོག་སྤྲུའི་ནང་ལ་སྤྲང་བ་འཁོར་རམ།
 ཡང་ན་སྤྲང་མེད་མཛེས་མའི་གདོང་ལ་གཞག་ཅིང་རྣམ་པ་འབྲུལ་བའི་མིག་གཉིས་གཡོ་བ་ཡིན་ཞེས་ཚུམ་
 པ་པོས་འཁྲུན་ཐག་མ་ཚོད་པའི་ཚུལ་གྱིས་བརྗོད་པ་ནི། མཛེས་ཤིང་ལྟ་བུ་གྱིས་མེ་རྟོག་སྤྲུའི་གཞི་
 དང་སྤྲང་མེད་མཛེས་མའི་བཞིན་གཉིས་ཀྱི་མཛེས་པ་འབྲུགས་བསྟན་བྱས་ནས་དེའི་སྤྲང་གི་བྱ་བའི་རྣམ་
 འབྲུར་ཅམ་ལ་ཚོངས་པའི་ཚུལ་བརྗོད་པ་འདིར་རབ་རིབ་ཅན་གྱི་མཛེས་ཉམས་ཀྱི་ཁྲུང་ཚོས་ལྟན་ཡོད།

4 རྟོག་སྤྲང་ཁྲུང་མཚར་གྱི་མཛེས་ཉམས་ཀྱི་

འདིར་དངོས་པོའི་གནས་ལུགས་རང་བཞིན་རི་ལྟར་གནས་པ་དེ་ཉིད་དགོས་དབང་གིས་རྣམ་པ་
 གཞན་ཞིག་ཏུ་སློབ་བཏགས་ནས་བརྗོད་པ་ཞིག་ཡིན་པས་ན། ཚུམ་པ་པོའི་རང་སྤྲང་ལ་འཆར་ཚུལ་ལྟར་དུ་
 རྟོག་པས་བཏགས་པའམ། ཡང་ན་ཀྱང་རྟོག་སེམས་ཀྱི་ཉམས་འབྲུར་ཅི་དགར་སྟོན་པ་ལས་མངོན་པའི་
 སྟོན་པའི་མཛེས་པ་མངོན་ཚུལ་ཞིག་ཡིན། གཙོ་བོ་ནི་ཆོག་རྒྱན་སྤེལ་སྤྲངས་ཀྱི་རིམ་པ་ཞིག་ཡིན་
 ཞིང། < <སྟོན་པའི་ལོང་མ> > ལྟར་ན། འདི་ལ་རབ་བཏགས་ཀྱི་རྒྱན་ཟེད། འོན་ཀྱང། སྟོན་པའི་ལོང་
 ལོང་མའི་དཔེ་སྤྱོད་པའི་མོ་ཆེ་ལ་ཚུམ་ཐབས་འདིའི་གཤིས་ལུགས་ཡོད། དེ་ཡང་< <སྟོན་པའི་ལོང་
 མ> > ལས། དེ་ཡི་བཞིན་དཔལ་ར་ཉིད་ལ། །ཡོད་ཅེས་རྒྱ་བ་སྟེམས་མི་དགོས། །བརྒྱ་ལ་ཡང་དེ་ཡོད་

ཕྱིར། །བྱུང་མེད་མཛེས་མ་དེའི་བཞིན་རས་ཀྱི་དཔལ་དེ་ཉིད་དེ་ཉིད་ཁོ་ན་ལ་ཡོད་པ་ལས། གཞན་དག་ལ་མེད་དོ་ཅེས་སྒྲ་བ་ཁྱོད་དང་རྒྱལ་བྱ་མི་དགོས་ཏེ། མེ་ཏོག་བསྐྱེད་ལ་ཡང་དཀར་ཞིང་མཛེས་པའི་དཔལ་དེ་ཉིད་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ཞེས་སེམས་མེད་ལེས་སོ་སྒྲ་བ་སེམས་ཡོད་ལྟར་དུ་སྒྲོ་བཏགས་ནས་མེ་ཏོག་བསྐྱེད་ལང་མཛེས་ཚོས་ཚང་བ་བརྗོད་པ་འདིས། ལྷོག་མཁའ་ལ་མཚར་སྦྲང་གི་མཛེས་པ་དང་རོ་ཉམས་དམིགས་བསལ་ཞིག་བསྐྱེད་པའི་རུས་པ་ལྟན་ཡོད།

༥ མཐུན་སྦྱོར་སྤྲིབ་ལེགས་ཀྱི་མཛེས་ཉམས་སྤྲོད།

ཚུམ་པ་པོས་རང་སྤང་མཛེས་དཔྱོད་ཀྱི་ལྷ་བ་ལྟར། དཔེ་དང་དཔེ་ཅན་གཉིས་ཀྱི་མཐུན་སྦྱོགས་ཀྱི་ཚོས་གཉིས་པན་ཚུན་མཚུངས་སྦྱོར་བྱས་ཏེ་དེ་ལས་བྱུང་བའི་མཛེས་ཉམས་ཀྱི་རོ་ཞིག་ལ་བཤད་པ་ཡིན་ལ། ལྷན་དག་མེ་ལོང་མའི་དཔེ་རྒྱན་སྦྱོར་སྤངས་ལ་མཚོན་ན། དཔེ་དང་དཔེ་ཅན་ཀྱི་མཐུན་ཚོས་མཚུངས་སྦྱོར་གྱིས་མཛེས་པ་མཛོན་སྤངས་དེ་གཙོ་ཆེ་བར་བརྒྱུད་ཡོད། དེ་ཡང་། << ལྷན་དག་མེ་ལོང་མ >> ལས། མཛེས་མ་ཁྱོད་ཀྱི་ལག་མཐེལ་ནི། །ཚུ་སྦྱེས་བཞིན་དུ་ཀུན་ཏུ་དམར། །ཞེས་མཛེས་པའི་ལག་མཐེལ་དཀར་ཞིང་དམར་མཛེས་དང་ལྷན་པ་ནི་ཚུ་སྦྱེས་མེ་ཏོག་བསྐྱེད་བཞིན་དུ་དམར་བའི་མཛེས་དང་ལྷན་པ་ཞེས་ཚུམ་པ་པོས་བྱུང་མེད་མཛེས་པའི་ལག་མཐེལ་དང་མེ་ཏོག་བསྐྱེད་གཉིས་འབྲེ་དངོས་སུ་མ་བརྗོད་པར། དེ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་ཚོས་ཏེ། ཀུན་ཏུ་དམར་ཞེས་པའི་ཚིག་རུས་དེས་བྱུང་མེད་དེའི་མཛེས་པ་བརྗོད་པ་འདིར། ཚིག་གི་མཛེས་པ་དམིགས་བསལ་བ་ཞིག་ཐོན་ཡོད་པ་མ་ཟད། རྒྱ་གར་ལ་ཚ་མཚོན་ན་འིན་ཏུ་ནས་བདེན་ཏེ། དགེ་འདུན་ཚོས་འབེལ་གྱིས། བྱུང་མེད་རྣམས་ཀྱི་རྐང་ལག་གི་མཐེལ་དང་སེར་མོ་ལ་རྒྱ་སྦྱེགས་ཀྱི་ཁུ་བ་བྱུགས་པ་རང་ལེའི་བྲིས་ཐང་གི་ལྷ་རྣམས་ཀྱི་སྤྲུལ་ཞབས་ཀྱི་མཐེལ་དམར་པོ་བྲི་བའི་སློལ་དེ་ཡིན་ཞིང་། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། རྒྱ་གར་གྱི་བྱུང་མེད་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱ་སྦྱེགས་བྱུགས་ཏེ་ཆེད་དུ་དམར་པོ་བཟོ་བ་སོགས་ནི་ཡུལ་སློལ་གྱི་མཛེས་པ་ཞིག་ཏུ་བརྟེན།

མདོར་ན། ཚུམ་ཐབས་སྤྲོ་ཚོགས་ཀྱི་སྒྲོ་ནས་དཔེ་མེ་ཏོག་བསྐྱེད་ཁྱད་ཚོས་གཞེངས་སུ་ཐོན་པའི་དཔེ་མཚོན་འིན་ཏུ་མང་ནའང་། འདིར་ཡོད་ཚད་བརྗོད་པར་མི་རུས་པས་རེ་ཞིག་དེ་ཅེས་ཀྱིས་འཇུག་

བར་བྱས། དེ་མཚུངས་སྟུ། < <སྟུན་དག་མེ་ལོང་མ>> མོད་བསྐྱར་ཞུས་རྗེས། དེའི་ཚུམ་ཐབས་ཀྱི་
 འུགས་སྐྱེན་ཐེབས་པ་མང་ཞིང་། དེ་དག་གིས་ཀྱང་གཙོ་མོ་མཛེས་པ་མཚོན་བྱེད་ཀྱི་དཔེར་མེ་ཉོག་བརྒྱ་
 བཀོད་ཡོད། དེ་ཡང་ < <ཡང་དག་པར་རྗོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཚན་ལ་བསྟོན་པ>> > ལས། ལུབ་
 པ་རབ་ཏུ་དག་པའི་གསེར་ཞུན་མདོག་འདྲ་འདོམ་གང་ཡོད་ཀྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ཅན། །བརྒྱ་རྒྱས་འདྲའི་སྐྱུན་
 མངའ་ཞལ་རས་རྒྱ་འདྲ་དབུ་སྐྱ་བུང་བའི་མདོག་ལྟ་བུ། །ཚངས་པ་བརྒྱ་བྱིན་ཀྱི་མེད་དམ་ཚོས་ཡོད་ཟེར་འབྲུང་ལ་བྱག་
 པའ་བརྒྱའི་ཞབས་གཏུགས་ལ། །སངས་རྒྱས་ཉི་མ་ཤིན་ཏུ་ཅི་མེད་དམ་ཚོས་ཡོད་ཟེར་འབྲུང་ལ་བྱག་
 འཚལ་ལོ། །ཞེས་དང་། < <དབྱངས་ཅན་མའི་བསྟོན་པ>> > ལས། བརྒྱའི་བཞེན་ལ་གཡོ་ལྷན་བུང་
 བའི་མིག་ །མཚོན་མཐེང་རལ་བའི་ཅེ་ན་ཡོད་དཀར་ཅན། །རོལ་སྐྱེག་གར་ཀྱིས་འབྱིང་བའི་དབྱངས་ཅན་
 ལ། །ད་བུང་བདག་ལ་དག་གི་དབང་བུག་སྟོལ། །ཞེས་པ་སོགས་དཔེ་ཅན་ཀྱི་མཛེས་པ་མཚོན་བྱེད་ཏུ་
 མེ་ཉོག་བརྒྱ་དཔེ་བྱ་བྲངས་པ་མང་ཞིང་། དེ་འདྲའི་ཚུམ་ཐབས་སྐྱུད་པ་ནི་ < <གངས་རྒྱུངས་མཁས་པ་
 དེམ་བྱོན་ཀྱི་ཚུམ་ཡིག་གསེར་ཀྱི་སྐྱེམ་བུ>> > སོགས་ལས་ཤིན་ཏུ་མང་ནའང་། ཡོད་ཚད་འདིར་བྲངས་
 བ་ཡིག་ཉོག་ཏུ་འགྲོ་བར་དོགས་ཉེ་བཞག་པའོ། །

མཚུག་གཏུམ།

མེ་ཉོག་བརྒྱ་ནི་འཛེམ་སྐྱིད་སྐྱིད་ཡང་སྟོས་མོད་ཀྱི་ཚོས་རིག་གང་ལ་སྐྱོད་སྟོ་ཆེ་བའི་དངོས་
 མོ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། ལྷག་པར་ཏུ་སྟུན་དག་མེ་ལོང་མ་གཙོས་མོད་ཀྱི་སྟུན་དག་ལག་ལེན་ཁོད་ཏུ་རྒྱུན་
 བཀོལ་ཀྱི་ཐ་སྟེན་ཅིག་ཡིན་པས། མེ་ཉོག་བརྒྱ་ཞེས་པའི་བརྟེན་ཆ་འདི་ནི་ན་བས་ཐོས་ཅམ་གྱིས་མིག་ལ་
 མེ་ཉོག་བརྒྱའི་དོན་སྐྱིད་རགས་པ་ཞིག་འཆར་ཡོང་ནའང་། སྟུན་དག་མེ་ལོང་མའི་གཞུང་ཏུ་མེ་ཉོག་རིགས་
 ག་ཚོད་བསྟུན་མིན་དང་། རྗེ་བྲག་མེ་ཉོག་བརྒྱའི་གངས་ག་ཚོད་ཅིག་བསྟུན་མིན། མེ་ཉོག་བརྒྱའི་མཚོན་
 དོན་དམིགས་བསལ་བ་སོགས་བཤད་པའི་དབྱང་ཚོམ་ཞིག་དེ་སྤར་མཚོང་རྒྱ་མེད་པས་ན། དབྱང་ཚོམ་
 འདིའི་དབྱང་འབྲས་གསར་བ་ཞིག་ཡིན་པེས་སྟུམ་ནའང་། རང་ཉིད་སྟོན་པའི་ཁོར་ལུག་གི་དབང་གིས་
 རྒྱ་ཆ་རག་མིན་དང་། ཤེས་བཙོན་དམན་པ་བདག་གིས་ཞིབ་འཇུག་འཚོལ་དཔྱོད་ཀྱིས་མ་འདང་བའི་ཆ་
 ཅི་རིགས་ཤིག་ཡོད་པེས་པས་སྟོག་པ་པོས་དགོངས་འཆར་སྟོལ་བར་ཞུའོ། །

དབྱུང་གཞིའི་ཡིག་རིགས།

༡ དཔྱིད་ལྷན་ཡིད་ཀྱི་དགའ་ལྷོན། རྒྱ་ཡེ་བཟའློས་བཅམས། ལྷང་གོའི་མོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ༡༠༡༥

༢ ས་བཞུམ་ལས་འཇུག་ཅ་འབྲེལ་བཞུགས། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ༡༩༩༥

༣ འཛེམ་མྱིང་རྒྱས་བཤད། བཅོན་པོ་སྐྱ་མྱེང་བཞི་པ་བསྟན་འཛིན་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་མཛད། མཚོ་ལྷོན་མི་
རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་།

༤ ཚེས་རིག་འཇུག་སློབ་དོན་ཞི་གཏོང་བྱུག་སྟེམས་སློབ་བཅམས། ཀན་ལྷུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ༡༠༠༤

༥ སི་རྒྱུ་ལྷོན་པོ། རྟེ་མྱིང་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ༡༠༠༤ལོའི་རྒྱ་ལང་དབང་
ཐངས་དང་པོ་དབང་།

༦ ཅ་སྐྱུན་ཁ་ཤས་ཀྱི་འདེབས་འཇུགས་ལག་ཅལ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ༡༠༡༠

༧ མཚོ་པོད་ས་མཐོའི་རྒྱན་མཐོང་ལྷོ་སྐྱུན། ཤེལ་འཕྲུང་མགོན་པོ་ཆེ་རིང་གིས་བསྐྱིགས། བོད་ལྷོངས་མི་
དམངས་དཔེ་སྐྱུན། ༡༠༡༠

དུས་རབས་བཅུ་བཞི་པའི་ནང་ས་སྐྱའི་ཕྱོགས་སུ་བྱུང་བའི་ནད་ཡམས་ལས་ འཕྲོས་ནས་ནད་ཡམས་ཞི་ཐབས་སྐོར་སླེང་བ།

ཨ་ལགས་ཇི་སྐྱེས་སྐོར་ཚོས་བཟང་།

ཀི་ཉི་ཕྱེས་པ་གྲུ་ཚང་གི་དགེ་གན།

ནད་དོན་གཞན་བསྐྱུས། དཔྱད་ཚེས་འདིའི་ནད་བོད་ལུགས་གསོ་བ་འཇུག་པའི་གཞུང་ལས་བསྐྱེད་པའི་ནད་
ཡམས་ཀྱི་ན་ལུགས་སྐོར་རྒྱུ་དང་ནད་ཡམས་ཞི་ཐབས་ལས་འཕྲོས་ནས་ལྔ་ར་ས་སྐྱའི་ཕྱོགས་སུ་བྱུང་བའི་ནད་
ཡམས་དང་སྐབས་དེའི་ནད་ཡམས་སྐོར་འབོག་གི་ཐབས་ལས་སྐོར་རགས་རམ་ཅམ་བཟོད་ཡོད།

བར་ཚད་གཙོ་བོ། ནད་ཡམས། ཟས་སྦྱོད། སྐྱེ་གནས་འཆི།

མྱུང་གི་གཏམ།

སྤྱི་མིའི་རིགས་ཐམས་ཅད་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་འདིར་ལས་ཉོན་དབང་གིས་སྐྱེས་ཕྱིན་སྐྱེ་གནས་
འཆིའི་སྐྱུག་བསྐྱེད་སྐྱེ་ཚོགས་པ་སྐྱོང་དགོས་ཡོད་དེ། བྱེ་བྲག་ན་བའི་སྐྱུག་བསྐྱེད་ཀྱི་འཕམ་རྒྱུ་ཞི་ནད་
དང་ནད་ཡམས་ལས་བྱུང་བ་དང་། དེ་གཉིས་ཀྱང་རྒྱ་མེད་རྒྱུ་མེད་ལས་བྱུང་བ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། ཕྱི་
རྒྱུ་རྒྱུ་ཞི་ཐབས་སྐོར་བསྐྱེད་ཚུལ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ལ་ཞུགས་པ་དང་། ལྷག་པར་དུ་རྒྱ་དང་། འི་དུག་སྐྱེས་
གཉེར་སོགས་རང་བྱུང་ཁམས་ལ་ཚད་ལས་བརྒྱུ་བའི་གཏོར་བརྒྱུག་བཏང་བ་སོགས་ལས་བསྐྱེད་པའི་
མཚུག་འབྲས་འབའ་ཞིག་ཡིན། འདས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཁོང་འཛམ་གླིང་སྤྱི་དང་སྐོར་སུ་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་
ཁོང་ནད་ཡམས་པལ་མོ་ཆེ་ནི་ཁོར་ལུག་ལ་གཏོར་བརྒྱུག་བཏང་བའི་མཚུག་འབྲས་ཡིན་པའི་ཁྱེད་ས་
སྐྱེལ་གྲུབ་དོན་གནའ་དེང་གི་སྐྱེས་པ་དང་། དེར་རབས་ཚན་རིག་པས་ཞིབ་འཇུག་གིས་ཁ་གསལ་སྐྱེན་ཐོ་

མན་ངག་ལྟན་ཐབས་གཉན་ནད་སྐྱད་གཟེར་བཅོས་པའི་ལེུ་ལས་²བསྟན་པ་ལྟར། རྒྱུད་མ་དག་པ་དང་མ་
ཏུང་བར་གྱུར་ནས་ཆགས་སྤང་ཚོངས་གསུམ་སོགས་ཀྱི་རྒྱ་རྒྱེན་གྱི་སློང་ཉ་ཅང་རྒྱས་པོ་གསུངས་ཡོད།

༡ རིམས་ནད་འགོས་སོག་བྱུང་ཚུལ།

ཐོད་ཀྱི་གསོ་རིག་གཞུང་ལས་རིམས་ནད་འགོས་པའི་སློང་གཙོ་བོ་ནི། མིག་སྣ་སོགས་ཀྱི་འུ་ག་
དང་ཁ་རྒྱངས་སོགས་ལས་འགོས་པའི་ཚུལ་ཉེ། མན་ངག་ལྟན་ཐབས་གཉན་ནད་སྐྱད་གཟེར་བཅོས་
པའི་ལེུ་ལས། རྒྱུད་གསོག་ལྟན་ཐབས་ཕྱོགས་ཀུན་རྒྱ་བ་སྟེ། །བར་སྤང་ཁམས་ནས་བསྐྱ་སྣོར་འཇུག
།³ཅེས་དང། རྒྱུད་བཞིའི་མཇུག་དོན་བསྟུས་པའི་ལེུ་ལས། དུས་མཉམ་བཤུད་ཅི་གཉིས་ཀྱིས་སློང་གྲུ་
བསྟུམ། །⁴ཞེས་གཉན་རིམས་སློང་གྲུ་ནས་འགོས་པ་དང་།དེ་བཞིན་རྗེས་སློང་དུག་གི་ནད་རིགས་
འགོས་ཚུལ་ཡང། རྒྱུད་བཞིའི་མཇུག་དོན་བསྟུས་པའི་ལེུ་ལས། རྗེས་སློང་དུག་གི་སྤང་ཐབས་རྣམ་
པ་གསུམ། །དུ་བསྐྱ་སློང་རྟེན་པ་རྣམས་འཇུག་ལྟེ། །རྒྱངས་པ་ཉི་ཟེར་བསྟུང་བ་གཉིས་ཀ་གཅེས། །⁵ཞེས་
སོགས་གསུངས་པ་ལྟར་དུ་བ་ལ་བསྟུར་ན་སྐྱ་སློང་དང། རྟེན་བྱུང་བསྟུར་ན་རྣམས་དང། རྒྱངས་པ་དང་ཉི་
ཟེར་ལ་བསྟུར་ན་བསྐྱའི་སློང་བསྟུང་དགོས་པ་སོགས་ཞིབ་རྒྱས་གསུངས་ཡོད།

༢ རྒྱུད་ཡམས་ཀྱི་ཐ་སྙད་དང་གོ་དོན།

ཐོད་ཀྱི་གསོ་རིག་གི་གཞུང་ཅ་རྒྱུད་དང་བཤད་བརྒྱུད་སོགས་སུ་ནད་ཡམས་ལ་ཐ་སྙད་མི་འབྲ་བ།
རིམས་ནད། རྒྱུད་རིམས། གཉན་རིམས། གཉན་ཚད། གཉན་ནད། ཡམས་ནད་སོགས་དང། དེ་དག་
སོ་སོའི་སླ་བཤད་ཀྱང་ཡོད། དཔེར་ན། རིམས་ནད་ཅེས་པའི་སླ་བཤད་ནི། མན་ངག་རྒྱུད་ཀྱི་རིམས་
ཚད་བལ་ནད་གསོ་བའི་ལེུ་ལས། ཇུལ་ལ་བབས་ནས་བད་ཀན་མཁྲིས་པ་རྒྱུད། །འཇུག་སློང་དུག་ཏུ་
རིམ་བས་འཇུག་པ་ལས། །དྲིས་སོག་ཡམས་སུ་རིམས་ཀྱིས་འགོས་པའི་བྱིར། །རིམས་ཞེས་བྱ་བའི་

2 རྗེ་མིང་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ། མན་ངག་ལྟན་ཐབས། མཚོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང། ༡༩༩༩ལོའི་བར་ཟེངས་གཉིས་ལ། འོག་ངོས། ༡༥༦
3 རྗེ་མིང་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ། མན་ངག་ལྟན་ཐབས། མཚོ་སྟོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང། ༡༩༩༩ལོའི་བར་ཟེངས་གཉིས་ལ། འོག་ངོས། ༡༥༦
4 གཡུ་ཚོག་ཡོན་ཏན་མགོན་པོ། རྒྱུད་བཞི། ཐོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང། ༡༩༩༣ལོའི་བར་ཟེངས་གཉིས་ལ། འོག་ངོས། ༢༥༦
5 གཡུ་ཚོག་ཡོན་ཏན་མགོན་པོ། རྒྱུད་བཞི། ཐོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང། ༡༩༩༣ལོའི་བར་ཟེངས་གཉིས་ལ། འོག་ངོས། ༢༥༥

རྒྱ་མཚོ་མིང་དུ་བཏགས། །⁶ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་རིམས་ནད་ནི་སྣ་སྟོ་སོགས་ཀྱི་བྱ་བ་ནས་བརྐྱེད་
ནས་སྐྱབས་ལ་ཅ་རུས་དོན་སྟོང་བཅས་ནད་གི་འཇུག་སྟོ་དུག་ལ་རིམ་གྱིས་ཞུགས་ཏེ་སྤང་བོའི་ནད་དུ་
ཚོ་བ་སོགས་རིམས་ཀྱིས་རྒྱས་པ་ལས་བྱུང་བའི་ནད་ཡིན་པས་ན་རིམས་ནད་དམ་ནད་རིམས་ཞེས་
ཟེར་བ་དང་། གཞན་རྣམས་ཀྱི་སྐྱ་བ་ལོད་ཀྱང་སྐྱོན་གཞུང་དུ་ཏེ་ཅང་གསལ་ལོར་འཁོད་ཡོད།

གཉིས་པ། དུས་རབས་བཅུ་བཞི་བ་ནས་བཅུ་དྲུག་བའི་བར་ས་སྐྱའི་ཕྱོགས་སུ་བྱུང་
བའི་ནད་ཡམས།

བོད་གངས་ཅན་གྱི་ལྗོངས་སུ་འགྲོ་བ་མིའི་སྲིད་པ་ཚགས་པ་ནས་བཟུང་སྟེ་ནད་དང་ནད་ཡམས་ཀྱི་
འཇིགས་པ་གང་མང་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་། དེ་དག་དེ་རེའི་སྣ་སྟོ་བར་གསུམ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་ཚགས་འཁོད་
བའི་ཡིག་ཆ་ཉུང་ཞིང་། ལྷག་བར་དུ་བོད་དུ་བྱུང་བའི་ནད་ཡམས་ཀྱི་སྐོར་རྣམས་ཕྱོགས་གཅིག་ལ་
བསྐྱེགས་ཏེ་ཡིག་ཐོག་ཏུ་ཁ་གསལ་འཁོད་བ་ནི་འཁོར་ཏུ་དཀོན་པ་དང་། སལ་ཆེར་མེད་པ་ལྟ་བུར་སྤང་།
ཐོར་བུའི་རིགས་ནི། རྒྱལ་རབས་དང་། རྣམ་ཐར། མི་སྣ་གྲགས་ཅན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་། ལྷག་བར་བོད་ཀྱི་
སྐོན་པ་རྣམས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁག་ཏུ་ཅུང་གསལ་བ་ཡོད། དེ་ཡང་དུས་རབས་བཅོ་ལྔ་བའི་མགོ་སྟོན་ཡམས་
མས་སུ་ས་སྐྱའི་གདན་ས་རང་དུ་དུས་གཅིག་ལ་ནད་ཡམས་རིགས་མི་གཅིག་པ། རྒྱ་ནད་མིག་སེར།
བལ་ནད། རྒྱ་གཟེར། ཅོག་འབྱེད་ཏེ་ལ་ནག་པོ། འཇུ་མ་ལྷག་སྟེ། ལག་པོ་སུམ་སྐྱེལ་སོགས་བྱུང་ནས་
ཏེ་ཅང་དཀའ་ངལ་ཆེན་པོ་འབྱུང་བ་གྲུབ་ཆེན་ཐང་སྟོང་རྒྱལ་བོའི་རྣམ་ཐར་དུ་གསལ་ཡང་། ནད་ཡམས་
དེ་དག་གི་རྒྱ་རྒྱེན་དེ་དང་འདི་ཡིན་ཞེས་ཁོང་གི་རྣམ་ཐར་ཁག་ཏུ་མི་གསལ་བར་མ་ཟད།⁷ ནད་ཡམས་
དེ་ཉིད་བྱུང་བའི་ལོ་ཚོ་ཚགས་ཀྱང་ཉག་ཉག་ཅིག་མི་གསལ་ཞིང་། དེའི་སྐབས་ཀྱི་ས་སྐྱའི་གདན་རབས་
སུ་ཡིན་མིན་ཡང་རྟེན་སོང་མ་བྱུང་བས་ནད་ཡམས་དེའི་རྒྱ་རྒྱེན་སོགས་རི་བཞིན་ཤེས་ཐབས་མ་
བྱུང་། ཡིན་ནའང་། ཁོང་གི་རྣམ་ཐར་གཞན་ཞིག་ཏུ། རྒྱ་སོག་ཡུལ་གྲུ་ནས་བོད་དུ་གནས་སྐོར་ལ་ཡོང་
མཁན་རྣམས་བོད་ཀྱི་ས་རྒྱུ་མ་འབྲོད་པའི་དབང་ལས་བལྟལ་ནད་སོགས་སོག་བ་དང་། དེའི་རྒྱེན་བྱས་

6 གཡུ་ཐོག་ཡོན་ཏན་མགོན་པོ། རྒྱུད་བཞི། བོད་ལྗོངས་མི་དབང་ས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ༡༩༩༣ལོའི་བར་ཐངས་གཉིས་པ། འོག་ངོས། ༡༩༩
7 ཐང་སྟོང་རྒྱལ་བོའི་ཚོས་སྐོར་ཕྱོགས་བསྐྱེགས། དེ་བཟེང་དང་པོ། རྣམ་ཐར་གསལ་བའི་སྟོན་མེ། ཐང་སྟོང་ཐབས་ཟ། འོག་ངོས། ༡༣༠

ནས་ནད་ཡམས་བྱུང་བའི་སྐོར་གསལ་འདུག དེ་ཡང་ཐེངས་ཤིག་གཅིང་ཕྱོགས་སུ་རྒྱ་ནག་གི་གནས་
 སྐོར་བཞིག་ས་ཚུལ་འཛོལ་བའི་དབང་ལས་ན་བ་དང་། དེའི་རྒྱུ་བས་ནད་རིམས་གཏུག་བ་ཅན་ཞིག་
 གཅིང་ཕྱོགས་སུ་བྱུང་བ་དང་། ས་སྐྱའི་ཕྱོགས་སུ་མི་ཁྲབ་བའི་ཆེད་བྱུབ་ཆེན་ཐང་སྟོང་གིས་ཞབས་རིམ་
 བསྐྱབས་ནས་བཀག་སྟབས་སྐོར་གསལ་ བ་བཞིན།⁸ བད་ཡམས་ཀྱི་རྒྱ་རྒྱུན་དེ་ལྟར་གསུངས་པའང་འདུག

ས་སྐྱའི་གདན་སར་ནད་ཡམས་བྱུང་སྐབས་ནད་བ་དང་ཤི་བའི་གྲངས་ལྡི། ལ་ལ་བཟའ་བཏུང་བྱེད་
 བཞིན་བའི་སྐབས་ཤི་བ་དང་། ལ་ལ་ལམ་དུ་འགྲོ་བཞིན་བའི་སྐབས་ཤི་བ། ཁ་ཤས་ན་ཚ་དང་རྟུག་གཟེར་
 གྱིས་ཤི་བ་དང་། ལ་ལ་སྒྲོ་བ་སོགས་བྱུང་ནས་ཚོས་ཕྱོགས་ཀྱི་རིམ་ཕྱོ་རྒྱ་ཆེ་བསྐྱབས་བ་དང་། གཞན་
 སྐབས་བ་རྣམས་ཀྱིས་བཙོས་ཐབས་གང་ལུང་ལུང་ཀྱང་འདུག་སྟེ་ད་མ་བྱུང་བར་ཤི་མཁན་ཉ་ཅང་མང་བས་
 ས་སྐྱའི་གདན་ས་སྟོང་གྲབས་ཀྱི་ཉེན་ཁར་རྟུག་ཚུལ་བྱུབ་ཆེན་ཐང་སྟོང་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་ཐར་ངོ་མཚར་རྒྱ་
 མཚོ་ཞེས་བར་གསལ།⁹ དེ་ལ་གཞིགས་ཆེ་ནད་བའི་གྲངས་དང་ཤི་བའི་གྲངས་དེ་དང་འདྲི་ཡིན་ཞེས་ཁ་
 ཚོན་བཅད་ནས་བཤད་དཀའ་ཡང་ཤི་བ་དང་ནད་བའི་གྲངས་ཉ་ཅང་ཆེན་པོ་ཡིན་སྟེ། དེའི་སྐབས་ཀྱི་
 ས་སྐྱའི་གདན་རབས་ཀྱི་རྣམ་ཐར་དུ་ནད་ཡམས་ཀྱི་རྒྱ་རྒྱུན་སོགས་ཀྱི་སྐོར་གསལ་ངེས་ཡིན་སྟེ། སྟེ།
 བད་ཡམས་དེའི་རྒྱུ་བས་གདན་ས་སྟོང་གྲབས་སུ་སྐྱུར་སྐོར་བྱུབ་ཆེན་ཀྱི་རྣམ་ཐར་དུ་གསལ་བའི་ཕྱིར་
 དང་། ལ་ལས་གཞི་ཐོག་ལྷན་གྱིས་གདན་རབས་བཟུང་བའི་སྐབས་སུ་ཡིན་སྐོར་ཤོད་མཁན་འདུག་
 བས་གདན་རབས་བཏུང་གུ་བ་དང་ཉི་ཤུ་བའི་རྣམ་ཐར་ཁག་ཞིབ་ཚགས་ཀྱིས་ལྟོག་བྱེད་གསལ་ཆེ་སྟེ།

ནད་ཡམས་དེ་ཉིད་ཞི་ཐབས་གང་བསྟེན་སྐོར་།

ནད་ཡམས་དེ་ཉིད་སངས་དྲག་ཆེད་ཚོས་ཕྱོགས་ཀྱི་རིམ་ཕྱོ་རྒྱ་ཆེ་བསྐྱབས་བ་དང་། སྐབས་བ་རྣམས་
 གྱིས་བཙོས་ཐབས་གང་མང་ལུང་ལུང་པན་འབྲས་མ་བྱུང་བར་མཐར་ཐུབ་ཆེན་ཐང་སྟོང་རྒྱལ་པོས་
 སྒོ་བ་མ་བྱ་ཆེན་ཤུག་དཔལ་བཟང་བ་བརྒྱུད་ལ་ནད་ཕྱོལ་མའི་སྐོར་ལམ་གྱི་བཀའ་ཤོག་དང་། རིམ་ཕྱོ་

8 ཐང་སྟོང་རྒྱལ་པོའི་ཚོས་སྐོར་ཕྱོགས་བསྐྱོགས། དེ་བཟེང་གཉིས་ཤ། རྣམ་ཐར་གསལ་བའི་སྐོར་ལ། ཐང་སྟོང་ཐེབས་ཀྱི་ཤོག་ངོས། ༣༧༥
 9 ཐང་སྟོང་རྒྱལ་པོའི་ཚོས་སྐོར་ཕྱོགས་བསྐྱོགས། དེ་བཟེང་དང་པོ། རྣམ་ཐར་གསལ་བའི་སྐོར་ལ། ཐང་སྟོང་ཐེབས་ཀྱི་ཤོག་ངོས། ༤༣༠

ཅི་བཀྲིས་བཀའ་མངགས་གནང་ནས་ས་སྐྱའི་གདན་སར་ཐེབས་ནས་བཀའ་དགོངས་བཞིན་བསྐྱབས་
 བས་རིམ་གྱིས་ནད་རིམས་ཚད་དེ་ཞི་བར་གྱུར་ཚུལ་གསལ།¹⁰ ཡིན་ནའང་། གྲུབ་ཆེན་ཁོང་དངོས་སུ་
 ཐེབས་པའི་ཚུལ་ལྷན་ཐར་དུ་མི་གསལ། ཡང་། གྲུབ་ཚོས་རིལ་བུ་དཀར་པོ་དང་རིལ་བུ་དམར་པོ་གི་མདོ་
 དབུས་ཁམས་གསུམ་དུ་ཉ་ཅང་བྲགས་པ་ཆེན་པོ་དང་། གྲུབ་ཚོས་རིལ་བུ་དེ་གཉིས་ཀྱི་སྐྱབ་ཐབས་སམ་
 སྐབ་སྐོར་གྱི་སྐོར་ནས་ཡིག་འདོག་ཀྱང་རི་སྟེད་ཅིག་ཡོད། དཔེར་ན། གྲུབ་ཆེན་ཐང་སྟོང་རྒྱལ་པོ་རང་
 ཉིད་ཀྱིས་མཚན་པའི་ནད་བརྒྱ་སྐབ་གཅིག་རིལ་བུ་དཀར་དམར་གྱི་གཞུང་གསལ་བྱེད་དང་། གྲུབ་ཚོས་
 རིལ་དམར་གྱི་གཞུང་། དེ་བཞིན་དུ་འངམ་དབྱངས་མཁྱེན་བཅའི་དབང་པོས་མཚན་པའི་གྲུབ་ཚོས་རིལ་
 དཀར་གྱི་བསྐོར་ལུང་དང་བྲག་ལེན་འཕོགས་ཚུལ་ཐང་སྟོང་དགོངས་རྒྱན་¹¹སོགས་ཡོད།

ལྷག་པར་དུ་རིལ་དམར་གི་ནད་ཡམས་ཞི་བའི་སྐབ་མཚོག་ཏུ་ལོ་སྟོན་པའི་རིལ་བུ་ལྟར་པོད་ཀྱི་
 སྐབ་བ་ཀུན་གྱིས་བསྐྱགས་པ་དང་། སྐྱབ་ཐབས་ཀྱི་ནད་དུའང་དམིགས་བསལ་ནད་ཡམས་ཀྱི་སྐོར་ལ་ཉ་
 ཅང་ཕན་པ་ཡོད་སྐོར་གསལ་ཞིང་། དེ་གཉིས་ཀྱི་སྐབ་མོང་མ་ཡིན་པའི་སྐབ་སྐོར་གྱི་ཕན་དག་ལྷན་པ་
 ཉམས་པར་ད་དུང་ཡང་ཡོད། ཀོང་སྐྱལ་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོའི་རིན་ཆེན་གཏེར་མཚོ་དུའང་རིལ་དཀར་གྱི་
 ཕན་ཡོན་སྐོར་ལ། གྲུབ་ཚོས་ཐང་སྟོང་རྒྱལ་པོ་ལ། །ལྷ་རྒྱན་མཁའ་འགྲོས་ལུལ་བ་ཡི། །སྐབ་མཚོག་གྲུབ་
 ཚོས་རིལ་དཀར་འདིས། །བཞི་བརྒྱ་ཅུ་བཞིའི་ནད་ལྷན་སེལ། །ཞེས་དང་། རིལ་དམར་གྱི་ཕན་ཡོན་ལ་
 ཆམ་རིམས་ཚོ་བ་དང་རིམས་སོགས་ལ་ཕན་པར་མ་ཟད། ཕྱི་ལོ་༡༥༩༡ལོར་ས་སྐྱའི་འབ་ཕྱོགས་སུ་ནད་
 ཡམས་བྱུང་སྐབས་སྐབ་བ་སྐྱར་ཚོ་བ་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོས་གྲུབ་ཚོས་རིལ་དམར་དངོས་སུ་ནད་བར་སྐྱིན་
 ལས་བྲག་སྐྱེད་བྱུང་འདུག¹²

གྲུབ་ཆེན་ཐང་སྟོང་རྒྱལ་པོ་རང་ཉིད་ཀྱིས་མཚན་པའི་གྲུབ་ཚོས་རིལ་དམར་གྱི་གཞུང་དུ། ཕྱི་ནད་

10 ཐང་སྟོང་རྒྱལ་པོའི་ཚོས་སྐོར་ཕྱོགས་བསྐྱེགས། དེ་བཟེང་དང་པོ། ལྷན་ཐར་གསལ་བའི་སྐོན་མེ། ཐང་སྟོང་ཐེབས་ཅན་ འོག་གུངས། ༩༩༠
 11 ཐང་སྟོང་རྒྱལ་པོའི་ཚོས་སྐོར་ཕྱོགས་བསྐྱེགས། དེ་བཟེང་ལུ་ལ། ལྷན་ཐར་གསལ་བའི་སྐོན་མེ། ཐང་སྟོང་ཐེབས་ཅན་ འོག་གུངས། ༩༩༥
 12 ཀངས་ལྗོངས་གསོ་རིག་བསྟན་པའི་ཉིན་བྱེད་རིམ་ཕྱོག་གྱི་ལྷན་ཐར་ཕྱོགས་བསྐྱེགས། གུམས་བ་འཕྱིན་ལས་ཀྱིས་བཅམས། པོད་
 གཞུང་སྐབ་རྗེས་ཁང་། ༡༩༩༡ལོ། འོག་ངོས། ༩༩༩

བལ་ཆེའི་ནད་ལ་བསྐྱབས་པ་སྟེ། །ཁྲག་མཁེས་གཉན་ཚད་ཀྱི་ལ་ཤེས་པ་ཡིན། །བྱང་བར་ནག་སོ་སྐྱམ་
 འགྲིལ་ནད་ལ་བསྐྱབས། ཀུན་ལ་དགོན་པས་སྲུ་དུམ་ལ་ར་འབྲ། །¹³ཞེས། དེའི་མན་ཡོན་ལ་གཉན་ཚད་
 ཀུན་དང་། བྲག་སོ་སྐྱམ་འགྲིལ་ལ་མཚོན་ཏུ་བསྐྱབས་པས། བད་ཡམས་ཀྱི་རིགས་ཞི་བར་ཉ་ཅང་མན་
 རྟོགས་ཆེ་བ་མངོན་ཡང་། ལྷུ་མོ་ལ་དམར་དེ་ཉིད་ལྷུ་ཆེན་ཆེན་རྣམས་ལ་ལོ་ལ་ས་སྐྱེའི་གདན་སར་
 བད་ཡམས་བྱང་སྐབས་ཆེད་དུ་གཉེར་ནས་གསར་དུ་སྐྱབ་སྐྱོར་བྱས་པ་ཞིག་རེད་མི་འདུག་སྟེ། དེའི་
 རྒྱ་མཚན་གཙོ་བོ་ཞིག་གི་ལྷུ་མོ་ཆེན་ཆེན་རྣམས་ཉིད་ཀྱིས་མཛད་པའི་ལྷུ་མོ་ལ་དམར་བྱི་གཞུང་
 དུ། ཁོང་རང་ཉིད་ཐེངས་ཤིག་སྐྱབ་སྐྱོངས་ཆེན་པོ་བཞེས་སྐབས་འཕགས་པ་སྐྱབ་རས་གཟིགས་ཀྱིས་
 ཞལ་གཟིགས་ཐེབས་ཏེ་རིལ་དམར་བྱི་སྟེ་སྐྱོར་ཞུས་གསུངས་པ་ཞིག་རེད། དེ་མཚུངས་སྲུ་ལྷུ་
 མོ་ལ་དཀར་ཡང་ལྷུ་མོ་ཆེན་ཆེན་གྱིས་མཛད་པའི་ནད་བརྒྱ་སྐྱབ་གཅིག་རིལ་བྱ་དཀར་དམར་བྱི་
 གཞུང་གསལ་བྱེད་དུ་མཁའ་འཕྲོ་མ་ཞུས་ཀྱིས་ཞལ་གཟིགས་ཡོང་ནས་སྐྱབ་སྐྱོར་བྱི་རིལ་ལ་གསུངས་
 བས་མཛད་པ་ཞིག་རེད་འདུག དེར་བརྟེན་ལྷུ་མོ་ལ་དམར་བྱི་སྐྱབ་སྐྱོངས་ཆེན་པོ་ལྷུ་མོ་ལ་དམར་བྱི་
 རྒྱལ་པོས་ཆེད་དུ་གཉེར་ནས་བད་ཡམས་ཞི་ཆེད་དུ་སྐྱབ་སྐྱོར་གནད་ཡོད་མེད་རྒྱ་ཆེར་བརྟག་དགོས་
 སོ། །བྱི་ལོ་༡༥༦༠ ལོར་ས་སྐྱེའི་སྲད་རྩོད་གཞུང་དུ་ལྷུ་མོ་ལ་དམར་སྐྱོབས་ཆེ་བ་ཞིག་བྱང་ནས་ཉ་ཅང་
 དཀའ་ངལ་འབྲས་སྐབས་སྐྱབ་པ་ཆེ་རྩོད་དཔལ་ལྡན་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་ནད་པ་མང་པོའི་སློབ་བསྐྱབས་
 བས་ཁོང་ལ་ལྷུ་མོ་བྱ་གདོང་ལྟོག་པ་ཞེས་པའི་མཚན་སྐྱབ་བྱང་བ་དང་། ལྷུ་མོ་བྱ་གསོ་ཐབས་ཀྱི་ཡིག་རྒྱུང་
 ཞིག་གུང་མཛད།¹⁴ ལྷུ་མོ་༡༥༦༤ནས་༡༥༦༠ལོའི་བར་ས་སྐྱེའི་ཤུལ་ལྷུ་མོ་ལ་དམར་དང་། སི་བ་ལི་
 ཉེས་བཅེགས་ཞེས་པའི་ནད་ཡམས་བྱང་ནས། སྐྱབ་པ་སྐྱར་ཆོ་བ་ཡོན་ཏན་རྒྱ་མཚོའི་དགེ་སྤྱོད་སྐྱབ་པ་
 དཔལ་ལྡན་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་འབད་བ་ཆེན་པོས་སྐྱབ་བཙུག་བྱས་ཀྱང་དཔག་སྐྱོད་མ་བྱུང་བར། བད་པ་
 དང་ཤི་མཁའ་རྒྱ་ལེ་ནས་རྒྱ་ལེ་ལེ་མང་དུ་གྲུང་ནས་མཐར་བུ་ཐབས་ཟད་དེ་སྐྱབ་པའི་ལས་ཀ་བསྐྱར་

13 ལྷུ་མོ་ལ་དམར་བཞུགས་སོ། །དེ་བཟེང་ལྷུ་མོ། ཐང་སྐྱོང་ཐེབས་ཟ། ཤོག་ཤོས། ༡༧༡

14 ཀངས་ལྗོངས་གསོ་རིག་བསྐྱབ་པའི་ཉིན་བྱེད་རིམ་འོན་ཀྱི་ནས་ཐང་ལྗོགས་བསྐྱབས། ལྷུ་མོ་ལ་དམིན་ལས་ཀྱིས་བཅུམས། ཤོད་
 གཞུང་སྐྱབ་རྩིས་ཁང་། ༡༩༩༡ལོ། ཤོག་ཤོས། ༣༥༡

བླ་ཡམས་(Great Plague of London)ཞེས་འཛོད་ཅིང་། དེའི་སྐབས་ནང་བ་ཆེག་འབྲུམ་
 འདས་ཆེན་བྱུང་ཡོད། སྤྱོད་བཅོས་ཀྱི་ཐང་ལ་སྤྱི་ཚོགས་རྒྱང་བཞེད་དང་། བླ་བ་དང་སྤྱི་ནས་གོང་
 བློ་དུ་ཡོང་མཁན་ནམས་རྒྱར་བཀག་གྲེད་པའི་ཐབས་ལམ་ལ་བརྟེན་བ་དང་། ཐ་མ་ཤིང་ཐོན་ཆེན་
 མེར་བསྐྱེགས་ནས་དུ་བ་ཤུགས་ཆེན་པོ་འབྱུང་བཅུག་སྟེ་བླ་བླ་འདུག་ཅང་སེལ་ཐུབ་སྐོར་ཅམ་ལས་ནང་
 ཡམས་ཞི་ཐབས་ཀྱི་སྤྱོད་གང་ཡང་བཅོས་ཐུབ་མེད།¹⁷ དེ་བཞིན་དུ། ཕྱི་ལོ་༡༣༤༧་ནས་༡༣༥༡་ལོའི་
 བར་ཡོ་རོབ་ཏུ་འཆི་བ་ནག་པོ་(Black Death) ཞེས་པའི་བླ་ཡམས་ཤིག་བྱུང་བ་དང་། དེ་ནི་ཕྱི་
 ལོ་༡༣༤༧་ལོར་ཐོག་མར་རྒྱ་ནག་ནས་མཆེད་དེ་དར་སྐྱད་ཚོང་ལམ་བརྒྱུད་ཡོ་རོབ་ཏུ་བྱུང་བར་འཛམ་
 སྐྱིང་ལོ་རྒྱུས་ཁོང་ཆེས་འཛིགས་སུ་རུང་བའི་བླ་ཡམས་སུ་རོས་འཛིན་གྲེད་བ་དང་། བྱོན་མིའི་ཆོ་
 སྲོག་སྲོགས་པའི་གངས་ས་ལ་འདུག་པས་མཉམ་ཉེ། སྐྱིང་ཆེན་ཡོ་རོབ་ཀྱི་མི་འཕོར་བརྒྱ་ཆའི་དུག་
 རྩ་འདས་ཆེན་བྱུང་སྟེ་ཡོ་རོབ་ཀྱི་མི་འཕོར་གྲེད་ཅམ་སྐོར་ས་བར་གྱུར། བླ་ཡམས་དེའི་འབྱུང་ཆེན་ལ་
 བཤད་ཚུལ་རི་སྟེད་ཅིག་ཡོད་ཀྱང་། བལ་མོ་ཆེས་སྲོག་ཆགས་ཀྱི་བ་ལས་མཆེད་པར་བཤད། གང་ལྟར་
 བླ་ཡམས་དེ་ཞི་བར་ཡོ་རོབ་འཆི་ཅམ་འཕོར་ཞིང་དམིགས་བསལ་ཀྱི་སྤྱོད་གང་ཡང་བཅོ་ཐུབ་མི་འདུག་¹⁸
 ཡིན་ནའང་། ས་སྐྱའི་གདན་སར་རིམས་ནང་མ་བྱུང་བའི་གོང་གི་ལོ་ལྔ་ལས་མས་སུ་ཡོ་རོབ་ཏུ་འཆི་བ་
 ནག་པོ་ཞེས་པའི་བླ་ཡམས་བྱུང་བ་དང་། དེ་གཉིས་བར་ལ་སྟོན་འགོག་དང་བཅོས་ཐབས་ཀྱི་ཐང་ལ་ཉེ་
 བག་ཆེན་པོ་འདུག་ འཆི་བ་ནག་པོའི་སྐབས་སྟོན་འགོག་གི་ཐབས་ལ་ཐེམ་སྲུང་ལས་གཞན་བརྟེན་ཚུལ་
 མེད་ཅིང་། གྲུབ་ཆེན་ཐང་སྐོར་རྒྱལ་པོས་ཚོས་ཕྱོགས་ཀྱི་རིམ་གྲོ་སྐྱ་མང་བརྩམས་པར་མ་ཟད། གྲུབ་
 ཐོབ་རིལ་དམར་ཡང་དེའི་སྐབས་ཡས་མས་སུ་བཅོས་འདུག་སྟུམ། དབྱིན་ཡུལ་ཀྱི་བླ་ཡམས་མ་བྱུང་
 སྟོན་ཀྱི་ལོ་ཆེག་བརྒྱ་ཅམ་སྟེ་ཕྱི་ལོ་༡༥༤༦་ནས་༡༥༤༦་ལོའི་བར་ས་སྐྱའི་འགབ་ལུང་དུ་འབྲུམ་ནང་དང་
 སི་བ་འི་ཉེས་བརྟེགས་ཞེས་པའི་བླ་ཡམས་བྱུང་སྐབས་སྤོན་པ་ཚོ་རོང་དཔལ་ལྡན་རྒྱལ་མཚན་ཀྱི་ས་

17 www.nationalarchives.gov.uk/great-plague-of-1665-1666

18 <https://edition.cnn.com/2018/01/16/health/black-death-plague-spread-by-humans-intl/index.html>

ནད་ཡམས་བཙུགས་ཐབས་ཆེད། སིབ་ཐང་ཆེན་མོ་དང་། སྤང་ཅིའི་སྐྱེན་གཉིས་གསལ་བཟོ་དང་། ཕྱིས་
སུ་ནད་ཡམས་བཙུགས་ཐབས་ཀྱི་སྐོར་འབྲུམ་ནག་བཙུགས་ཐབས་ཀྱི་ཡིག་རྒྱུད་ཞེས་པ་ཞིག་ཀྱང་མཛད་
ཚུལ་མཆིས།¹⁹ དུས་སྐབས་དེའི་ཡོ་རོབ་ཀྱི་སྐྱེན་རྗེས་དང་སྐྱེན་པའི་གནས་ཚད་གཉིས་བསྟར་ཆེ་བོད་
ལུགས་གསོ་རིག་གི་སྐྱེན་པའི་ཡོན་ཚད་ཉ་ཅང་མཐོན་པོར་བསྐྱེབས་འདུག་སྟེ།

བཞི། བོད་ལུགས་གསོ་རིག་ལས་ནད་ཡམས་ཞི་ཐབས་སུ་བསྟེན་པའི་ཟས་སྤྱོད།

སྤང་བོད་དུ་རིམས་ནད་བྱུང་སྐབས་སྐྱེན་པ་ནམས་ཀྱིས་སྐྱེན་གསལ་བཟོ་དང་། ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་
རིམ་གྲོ་སོགས་ལས་གཞན་ཟས་སྤྱོད་གང་ཞིག་བརྟེན་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། བོད་ལུགས་གསོ་རིག་གི་གཞུང་
ལས་བསྟན་པ་ལྟར། དཔེན་གནས་བསྟེན་པ་དང་། འགྲོ་འཛེམ། ཐེམ་སྤང་སོགས་ཡིན། དེ་ལྟར་བྱས་ཆེ་
མི་དང་མིའི་བར་ནད་ཡམས་འགོས་པོ་ལྷོ་མི་འབྱུང་བའི་དགོ་མཚན་ཡོད་པས་གནའ་སྤྱོད་མོ་ནས་བོད་པའི་
སྤྱི་ཚོགས་ཁྱོད་ལག་བསྟར་བྱེད་སྲིད་ཡིན་ཏེ། ༡༠༡༠ལོའི་ཉོག་དབྱིབས་ནད་ཡམས་སྐབས་སྤྱི་ཚོགས་
རྒྱུད་བཞེད་དང་ཁྱིམ་སྤོད་བཀའ་རྒྱ་ཞེས་སྤོད་འགོག་གི་ཐབས་ལམ་ལག་བསྟར་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་
གཅིག་འདྲ་ཡིན། གཞན་ཡང་ལུས་སེམས་ཀྱི་སྟོབས་ཞེས་གང་ཟག་རང་ཉིད་ཀྱི་ངོས་ནས་ནད་ཡམས་
ལ་དངངས་སྐྱབ་མི་བྱེད་པ་དང་། ཡང་ན་ནད་ཡམས་མི་འགོས་པར་སྤྱིང་སྟོབས་བསྐྱེད་པ་དང་འགོས་
ཀྱང་སྤྱང་དུ་བྲག་སྐྱེད་ཡོང་བའི་ཡིད་ཆེས་ཡོད་པ། གཞན་ནང་པ་ཞིག་ཡིན་ཕྱིན་མཚན་གསུམ་ལ་དད་
དམ་ལྟར་མེད་འཛིན་རྒྱ་ལེ་སེམས་ཀྱི་སྟོབས་དང་། ལུས་པོའི་ངོས་ནས་རྒྱན་ལྡན་གྱི་ཟ་འཕྲུང་ལས་མང་
ཅམ་དང་ལྷག་པར་ཟས་རིགས་བརྒྱུད་ཆེ་བ་བསྟེན་ནས་ལུས་སྟོབས་རྒྱུ་ཆེ་ནད་ཡམས་འགོས་པོ་གསོ་
འབྱུང་བར་ཕན་ཐོགས་པ་དང་། ཡང་དཔལ་ལྷན་རྒྱུད་བཞིའི་མཁུག་དོན་བསྐྱེད་པའི་ལེ་ལུ་ལས། ལྟོ་སྟོང་
སེམས་ཁུམ་དུས་སུ་ནད་བྱི་བསྐྱེད། །འགྲངས་ངོམས་སྤྱང་བས་དཔལ་སྐྱེད་དེ་དུས་བཟུ། །ཞེས་གསལ་
བ་བཞིན། བད་སྟོས་སུ་ལྟོ་སྟོང་སྐབས་འགོས་སྤྱོད་པ་དང་ལྟོ་བ་འགྲངས་པར་འགོས་པོ་གསོ་འབྱུང་དཀའ་
ཚུལ་མཆིས། དེར་བརྟེན་ནད་ཡམས་རྗེས་ཆེ་བའི་སྐབས་སུ་བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པའི་སྤོད་འགོག་གི་

19 གངས་རྒྱུད་ལས་གསོ་རིག་བསྟན་པའི་ཉིན་བྱེད་རིམ་བྱོན་གྱི་རྣམ་ཐར་ཕྱོགས་བསྐྱིགས། བྱམས་པ་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་བཅུམས། བོད་
གཞུང་སྐྱེན་རྗེས་ཁང་། ༡༩༩༡ལོ། རོག་ངོས། ༡༥༩

ཐབས་ལམ་སྐྱོད་མ་ཡིན་པ་རྣམས་སྤྱི་ཚོགས་ཁོད་རྒྱུད་སློབ་དཔེ་ལག་བསྟར་གྱི་དུས་ཚོར་ཡོན་
ཀྱི་དགེ་མཚན་དུ་མ་མཆིས་སྟེ།

མཁུག་བསྐྱོམས།

འཛམ་གླིང་ཚོག་མིའི་རིགས་ཀྱི་ཚེ་སྲོག་ལ་ཚོལ་བའི་ནད་ཡམས་ཀྱི་རོ་བོ་མི་འདྲ་བ་སྣ་ཚོགས་
རྒྱུད་ཡོད་པ་བཞིན། ༢༠༢༠ལོར་རྒྱ་ནག་རྒྱུ་ཉན་ནས་མཆེད་པའི་ཉོག་དབྱིབས་གསར་པའི་ནད་དུག་
འདིས་ཀྱང་འཛམ་གླིང་གི་མི་མང་ལ་གཞོན་ཚབས་སྒོ་ལུལ་ལས་འདས་པའི་དཀའ་ངལ་བཅོས་ཡོད་
པས། འཛམ་གླིང་གི་སྲོན་ཚོན་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོས་ལུས་ལྷགས་གཅིག་སྐྱེལ་འོག་དེད་རབས་ཚན་རིག་
གི་ལག་རྩལ་སྣ་མང་རེ་རེ་བཞིན་གསོ་རིག་གི་གཞུང་ལུགས་སྒྲགས་ནས་ནད་ཡམས་སྲོན་འགོག་ཐད་
སྐབ་རྩིས་གསར་བཅོ་གྱིད་པའི་ལས་དོན་ལ་འབད་འབྱུངས་བྱས་དང་གྱེད་སྐྱེས་སུ་ཡོད་ནའང་། མིག་
སྤར་ད་དུང་ཚད་ལྡན་གྱི་སྲོན་འགོག་སྐབ་ཁབ་དང་སྐབ་རྩིས་གཅིག་གྱིང་ཉ་ལམ་དངོས་སུ་ལེགས་
འགྲུབ་རྒྱུ་སྟེ་སྤྱི་ཚོགས་ནད་རྒྱ་ཁྲབ་ཏུ་བེད་སྤོད་གཏོང་བཞིན་པ་ཤིན་ཏུ་མེད་པར་སྤང་། རང་རེའི་
ཐོད་ལུགས་གསོ་བ་རིག་པའི་གཞུང་དུ་འད་ནད་ཡམས་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་བཙོས་ཐབས་སྐྱོད་མ་ཡིན་
པའི་མན་ངག་དང་བྱུག་ལེན་འགྲུབ་དུ་མེད་པ་མཆིས་པ་ནི་སྤར་ས་སྤྱིའི་ཚོགས་སུ་རྒྱུད་པའི་ནད་ཡམས་
དག་གི་སྐབས་ཐོད་ཀྱི་སྐབས་དེའི་ལྷ་རྩེ་ནམ་པས་བཞག་པའི་སྐྱེད་མཚན་རྩིས་དག་ལས་ཀྱང་ཉོགས་
སྐབ་པ་བཞིན། ཉེ་ཆར་འཛམ་གླིང་མི་མང་གི་མཁུག་དུ་ལྷགས་པའི་ཉོག་དབྱིབས་ནད་དུག་གི་འཛིགས་
སྐྱེལ་འདི་ལྟ་བུར་མཚོན་ནའང་། ཐོད་ལུགས་གསོ་རིག་གཞུང་ལས་བཙོས་ཐབས་དང་ལག་ལེན་བརྒྱུད་
པའི་ཉམས་སྲོང་ལས་སྲོན་འགོག་གི་མན་ངག་སོགས་མཆིས་པ་སྣ་ཅི་སྒོས་ན། རང་རེའི་ཐོད་ལུགས་
གསོ་རིག་གི་བྱུག་ལས་གནང་མཁུག་གྱི་ལྷ་རྩེ་ཚོས་སྐྱོད་མ་ཡིན་པའི་རིག་གཞུང་གི་རྩལ་ལུས་
སྲོག་འདོན་གྱི་དུས་ཚོར། འདིས་འཛམ་གླིང་སྤྱི་འགོ་ཀུན་གྱི་ལུས་སེམས་བདེ་སྦྱིད་ཡོང་བར་རྩོམ་གས་
པར་མ་ཟད། རང་རེའི་རིག་གཞུང་འདིའི་དགེ་མཚན་འཛམ་གྱི་སྤྱི་ལ་རོམ་སྐབ་པར་ཡིད་ཆེས་
ཡོད་དོ། །

ཚཱ་བསྐྱེའི་གསལ་བདུན།

ཆུ་ཆེ་བའི་སྐོག་པ་པོ་ལགས། རང་རེའི་བོད་གངས་ཅན་གྱི་ཅ་ཆེའི་རིག་གཞུང་གཅེས་སྐོར་དང་
མི་ཉམས་རྒྱུད་འཛིན། ཤེས་ལྡན་མི་སྣ་དང་ན་གཞོན་ཉམས་ཞིབ་བསྐྱེད་སྲིད། འཛམ་གླིང་ཤར་བུ་བུ་གྱི་
རིག་གཞུང་གི་ལྷ་བྱུང་དང་བསམ་མོལ་བཞེ་རེས་སོགས་ཀྱི་སློང་ཀུན་ལ་དམིགས་ནས། བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་
ཉམས་ཞིབ་དུས་དེབ་(བོད་ཡིག་བར་མ)འདི་ཉིད་ལོ་རེ་བཞེན་འདོན་སྤེལ་གྱིད་སྤུས་ཡོད་པ་ལགས་ན།
མཚུན་དཔྱོད་ཡངས་བའི་ཚཱ་བ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་གཤམ་གྱི་དོན་ཚན་དག་ལ་ཐུགས་སྦྲུང་ཡོད་པའི་སློ་
ནས་འདི་ག་ཚཱ་བ་སྤྲིག་ཁང་ལ་ལེགས་ཚཱ་བ་གང་མང་བསྐྱར་འོང་བའི་རེ་སྐུལ་ཞུའོ། །

༡ དབྱུང་ཚཱ་བ་གྱི་བརྗོད་གཞིའི་དོས་ནས་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་དང་། བརྗོད་ལོ་རྒྱུས། ཚཱ་བ་རིག་
ཡིག་རྙིང་། བང་ཚོས་དང་འབྲེལ་བའི་ཚན་རིག་ཞིབ་འཇུག་སྐོར་དང་། གཞན་བོད་ཀྱི་ས་མཚན་ཁག་
དང་ཁོར་ལུག་གི་གནས་སྐངས་ལ་ཉམས་ཞིབ། ཆུ་ནག་གིས་བོད་ཐོག་འཛིན་བའི་གལ་གནད་ཆེ་བའི་
སྲིད་བྱུས་ཁག་ལ་དབྱུང་ཞིབ། བོད་བརྒྱུད་ནང་བཟུན་གྱི་སྤྲུལ་སྐྱེའི་འཛིན་ལམ་ལུགས་ཐད་ཀྱི་བརྗོད་
གཞི་སོགས་གང་རུང་ཡིན་ཚོགས།

༢ ཆུ་བ་སྤྱིའི་རིག་གཞུང་དབྱུང་ཚཱ་བ་གྱི་ཚད་གཞི་ལྟར་དབྱུང་ཚཱ་བ་གྱི་སྤྲིག་གཞི་འཇུག་སྐོར་ཚང་ལ་
ལུང་འབྲེན་རིགས་ཀྱི་ཁྲུངས་དག་ཅིང་ཚད་ལྷན་གྱི་དབྱུང་གཞིའི་རྒྱ་ཚད་གཞི་བཅོལ་ཉེ། དེ་སྤྲུལ་དེབ་
དང་། ཚགས་བར། འཕྲིན་སྤྲེགས། འཛིགས་སོགས་གང་དུའང་སྤེལ་སྤྱོད་མེད་པའི་དབྱུང་ཚཱ་བ་གསར་
བ་ལ་སྐྱབ་ཡིན་དགོས།

༣ ཚཱ་བ་ཡིག་བསྐྱར་དུས་རེས་བར་དུ་དབྱུང་ཚཱ་བ་གྱི་ནང་དོན་གནད་བསྐྱུས་དང་བརྗོད་གཞི་ལོ་
རྒྱུད་དུ་བཏོན་ནས་གྲི་དགོས་ལ། ལུང་འབྲེན་རིགས་ཀྱི་ཁྲུངས་སོ་སོའི་དཔེ་དེབ་དང་། ཚཱ་བ་པོ། ཡིག་

རིགས། དཔེ་སྐྱོན་ཁང་། འོག་ངོས་བཅས་ཀྱི་མཆན་འགོད་ཀྱང་ཁ་གསལ་གྱི་དགོས།

༤ ཡིག་གངས་ཀྱི་ཆ་ནས་མང་མཐར་ཡང་འོག་ངོས་(A4)བཅུ་གསུམ་ལས་མི་བརྒལ་བར་
ཚོར་ཤིང་(word)ཡིག་ཆ་ནང་ལ་བསྐྱར་དགོས་པ་དང་། དབྱེད་ཚོམ་གྱི་དངོས་གཞིའི་ཡིག་གཟུགས་ལ་
སློན་ལས་དབུ་ཅན་གཉིས་པ་(Monlam Uni Ouchan2)དང་ཆེ་ཆུང་ཨང་བཅུ་གཉིས་པ་(12)
འདེམ་རྒྱ།

༥ གལ་སྲིད་མིག་ལྔ་མཐོ་སློབ་ཁག་འགྲིམ་བཞེན་པའི་ཉེ་བའི་གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པ་དང་
གཙུག་ལག་རབ་འབྱམས་པ་ཡིན་ན། ཏུས་དེབ་ནང་ཚོམ་ཡིག་འདེམ་སྐབས་དབྱེད་ཚོམ་གྱི་སྤྱི་ཀའི་ཆ་
ནས་དམིགས་བསལ་བྲན་བྱ་ཡོད།

༦ ༢༠༢༡ལོའི་སྤྱི་ལྗོངས་ནས་བཟུང་ཚོམ་ཡིག་བསྐྱུ་མཚམས་འདོག་རྒྱ་ཡིན་པས། ཟླ་དེའི་སློན་
ལ་ཏུས་ལྟར་ཚོམ་སྤྲིག་ཁང་གི་སློབ་འཁྲིལ་(tibeditor@tibetpolicy.net)ནང་ཚོམ་བ་པོ་སོ་
སོའི་འབྲེལ་གཏུགས་བྱེད་ཡུལ་དང་བཅས་འགྲོར་ཐུབ་པ་གནང་རྒྱ་གཤམ།

བོད་ཀྱི་སྲིད་བྱུས་ཉམས་ཞིབ་ཁང་ནས།

